

ქართული ძეგლები.

ტფილისის უნივერსიტეტის გამოცემად

V სიმბოლ-გეგმები.

№ 1.

საზღვის კაპიტალიზმი.

დასავლეთ საქართველოს სამეცნიერო საზოგადოება.

წ ი ზ ნ ი .

დაიბეჭდა სიბრძნის-მეცნიერების უკუ-
ტფილისის დასავლეთი : მარტს 1920 წ.

ტფილისი

1921

Monumenta Georgica
Publicationes Universitatis Tphilensis

V Diplomata

№ 1.

სერგიუს კაკაბაძის
Diplomata Ecclesiastica

Georgiae Occidentalis

Lib. I.

წინასიტყვაობა.

წინამდებარე გამოცემის როგორც პირველს ისე მეორე წიგნში მოთავსებული საბუთები დაცულა ყოვლადი ქუთაისის გუბერნიის სახელმწიფო ქონებათა სამართველოში, სადაც მე ისინი განვიხილე 1909 წელს. მცირედენი ნაწილი აქ მოთავსებულ მასალისა გადმოწეილა კიდევ პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში აკად. ბროსეს ქაღალდებში დაცულ საეადებისაგან. საბუთების განხილვის დროს სახელმწიფო ქონებათა სამართველოში ქუთაისს მე იძულებული ვიყავი დავკმაყოფილებულიყავი საბუთებას არა სრული გადმოწეით ღვთის-მეტყველურ წინა და ბოლო სიტყვაობათა გამოკლებით, რადგანაც მუშაობა სწარმოებდა არახელაყრელ პირობებში და მე ვიწრაფუდი მოკლე ხანში რაც შეიძლება მეტი საბუთის გადაწეას. ამ გარეშობამ იქონია გავლენა წინამდებარე გამოცემის ხასიათზე. მასში მოთავსებული საბუთები დაბეჭდილია ისე, როგორც თავის დროზე გადმოწეილ იქმნა. შეჯერება დედნებთან და მით უმეტეს გადმოწეურელ ტექსტების შევსება, საბუთების გადატანის გამო ჩრდილოეთ კავკასიაში ჯერ კიდევ 1915 წ., ამ ეამად შეუძლებელი იყო. ამის და მიხედვით ამ გამოცემას შეიძლება მასკეჟოდა წინასწარ გამოცემის ხასიათი. დროებით, რასაკეიყელია, სანამ შესაძლებელი იქმნება საბუთების ჯეგოვანი გამოცემა, ასეთი გამოცემაშია შეუძლია ჩვენს ისტორიულ მეცნიერებას სამსახური გაუწეოს, მით უმეტეს თუ მივიღებთ მაედკელოდაში დასავლეთ საქართველოს შესახებ გამოქვეყნებულ საბუთების მეტის ზეტს სიმცირეს. უკანასკნელმა მოსაზრებამ განსაკუთრებით გარდამაწყვეტინა შევსდგომოდი, პროფ. ივ. ჯავახიშვილის დასტურით, ხსენებულ საბუთების ბეჭდვას იმ სახით, როგორც ის წარმოდგენილია წინამდებარე ორს წიგნში.

სამუშაბროდ, წიგნის ბეჭდვა მეტას მეტად გვიანდებოდა. ბეჭდვის სასწრაფოდ დამთავრების მიზნით მასალა თავდაპირველად გაყოფილ იქმნა ორ ნაწილად, როგორც ის არის ამ ეამად წარმოდგენელი ორს წიგნში. მაგრამ მიუხედავად ამისა ტექსტის ბეჭდვის დამთავრება ძლივს მოხერხდა 1920 წლის განმავლობაში. საჭირო იყო კიდევ საკუთარ სახელების მაჩვენებლის დაბეჭდვა. მაგრამ საქართველოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში 1921 წ. თებერვაში მომხდ რევილიების გამო ამ მაჩვენებლის დაბეჭდვაც. მიუხედავით მიღებულ ზომებისა, მეტის მეტად გვიანდებოდა და თმცა ბოლოს ყველა ფორმალური დაბრკოლება გადალახულ იქმნა, მაგრამ გამოცემის დაგვიანების თავიდან ასაცილებლად გარდასწყვიტე გამოშეშვა წიგნი უმაჩვენებლოდ.

წინამდებარე გამოცემაში მოთავსებული საბუთები ეკუთვნის მე-15 საუკ. მეორე ნახევრიდან დაწყებული ვიდრე მე-19 საუკუნის დასაწყისამდის. ეს ის დროა, როდესაც დასავლ. საქართველო ცხოვრობდა ტომობრივ სახელმწიფოებში

ფარგლებში და ავტონომიურად განაგებდა თავის საკუთარ ბედს. პირველს წიგნში ამასთანავე მოყვა საბუთები ვიდრე მე-18 საუკუნის შუამდის, მეორეში კიდევ მე-18 საუკუნის მეორე ნახევრისა და მე-19 საუკ. დასაწყისისა.

საბუთები, თან აღნიშნულ შემოკლებათა ან შესწორებათა გარდა, იბეჭდებოდა უცვლელად. დეფექტები საბუთებში აღნიშნულია დეფიზებით. ეროი და ორი დეფიზი აჩვენებს სათანადო რიცხვის ასოს ნაკლებობას, სამი დეფიზი უმეტესად 3—4 ასოს, და საზოგადოდ ასოების მცირე რიცხვს. ხოლო სამზე მეტი დეფიზი ასოების მეტი რიცხვის ნაკლებობას. წერტილები კიდევ ნიშნავს დედნის ტექსტის განზრახ შემოკლებას.

სარგის კაკაბაძე.

24 აგვისტო 1921 წ.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

პ ი რ ვ ა ლ ი წ ი ზ ნ ი ს ა

პაგ. ლ.

1470—1474 წ. ბიკვინტის საბუთი № 92, შამადავლა დადიანის წიგნი სა- კათალიკოზო სარგოს შესახებ	1
1509 წ. გელათის საბუთი № 127, მეფე ალექსანდრე II-ს შეწირულ. წიგნი	2
1513 წ. გელათის საბუთი № 61, მოძღვართ-მოძღვრის ილარიონის შეწი- რულობის წიგნი	4
1505—1519 წ. გელათის საბუთი № 67, ნასყიდობის წიგნი ბანკაქეთაგან	5
1510—1524 წ. გელათის საბუთი № 111 მეფე, ბაგრატ III-ის შეწირულ. წიგნი	6
1527 წ. გელათის საბუთი № 82, ბაგრატ III-ისაგან წყალობის წიგნი ჯვარ- ის მტკირთველ ფანჯულიძის სახელზე	8
1529 წ. გელათის საბუთი № 46, ძეგლი გენათლის კათედრის აღდგენისა .	10
1540 წ. ახლ. გელათის საბუთი № 62, მეციქმენას შეწირულ. წიგნი . .	11
1550 წ. ახლ. ბიკვინტის საბუთი 82, ნუსხა საზოგადო გლეხებისა	13
1558—1562 წ. ბიკვინტის საბუთი № 36, როსტომ გურიელის შეწირულ. წიგნი	14
1569 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი № 21, გიორგი II-ის შეწირულ. წიგნი	17
1569 წ. ბიკვინტის საბუთი № 47, ნიკოლოზ ხოფელის შეწირულ. წიგნი .	19
1550—1570 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, ვან. აბაშიძის შეწირულ. წიგნი	21
1570 წ. ახლ. გელათის საბუთი № 71, ნუსხა კახურის ბეგრისა	27
1573 წ. გელათის საბუთი № 56, 97, 72, გიორგი II-ის შეწირულ. წიგნი	28
1565—1578 წ. გელათის საბუთი № 54, გიორგი II-ის ხელწერილი გიორგი ბატონიშვილის სააღაპოს შესახებ	31
1568 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი № 27, იმერთ დედოფლის თამარ- ის შეწირულ. წიგნი	32
1591 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 15, ლეონ მეფის შეწირულ. წიგნი . .	34
1603 წ. გელათის საბუთი № 117, როსტომ მეფის შეწირულ. წიგნი . .	35
1604 წ. გელათის საბუთი № 97, გიორგი III-ის შეწირულ. წიგნი	36
1610 წ. ახლ. ბიკვინტის საბუთი № 33, მამია გურიელის შეწირულ. წიგნი .	37
1616—1620 წ. ბიკვინტის საბუთი, სეფედავლე ამირეჯიბის ნიშნის წიგნი	39
1628 წ. ბიკვინტის საბუთი № 3, ლევ. დადიანის შეწირულ. წიგნი	40
1629 წ. ბიკვინტის საბუთი № 21, ლომკაც კილაძის შეწირ. წიგნი . .	47
1630 წ. გელათის საბუთი № 108, გიორგი III-ის შეწირ. წიგნი	48

1616—1639 წ. ბიკვინტის საბ. № 80, მალაქია კათალიკოზის შეწირ. წიგნი	49
1616—1639 წ. ბიკვინტის საბუთი № 60, მამუკა ქილაძის შეწირ. წიგნი	50
1628—1639 წ. ხონის საბუთი, განჩინება ლევ. დადიანისა	51
1620—1640 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 5, იოსებ წულუკიძის შეწირ- ულობის წიგნი	52
1650 წ. ახლ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, ნუსხა საკათალიკოზო დაკლე- ბულ ვლახებისა	53
1656 წ. ცაგერის საბუთი, გაბრიელი ცაგერლისაგან	55
1637—1657 წ. გელათის საბუთი № 80, ყიფიანის შეწირ. წიგნი	56
1639—1657 წ. ბიკვინტის საბუთი № 69, საკათალიკოზო განძეულობის ანაწერი	57
1639—1657 წ. ბიკვინტის საბუთი № 61, ქაიხ. იაშვილის ნიშნის წიგნი	59
1658 წ. ბიკვინტის საბუთი № 14, ვამეყ დადიანის შეწირ. წიგნი	—
1658 წ. ბიკვინტის საბუთი № 99, სეიმონ-დემეტრე გურიელის შეწირ. წიგნი	60
1658 წ. ბიკვინტის საბუთი № 4, ვამეყ დადიანის შეწირულ. წიგნი	61
1658 წ. ბიკვინტის საბუთი № 9, ვამეყ დადიანის შეწირ. წიგნი	62
1659 წ. ნიკორწმ. საბუთი № 4 დავით ნიკორწმინდელას შეწირ. წიგნი	63
1639—1659 წ. ცაგერის საბუთი. წყალობის წიგნი ალექსანდრე III-ისა ახვლედიანებისადმი.	—
1660 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 19, ბაგრატ VI-ის შეწირ. წიგნი	64
1661 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 22, მეფისა და დადიანის ვამეყის შეწი- რულ. წიგნი.	—
1661 წ. ბიკვინტის საბუთი № 67, ვამეყ მეფისა და დადიანის შეწირ. წიგნი	65
1662 წ. ბიკვინტის საბუთი № 5, ვამეყ მეფისა და დადიანის შეწირ. წიგნი	67
1664 წ. გელათის საბუთი № 11, გელ. ეონ გენათელ-ნიკორწმინდელის შეწი- რულ. წიგნი	68
1664 წ. ბიკვინტის საბუთი № 35, გიორგი გურიელის შეწირულ. წიგნი	70
1664 წ. ახლ. ბიკვინტის საბუთი № 34, გიორგი გურიელის შეწირულ. წიგნი	71
1669 წ. ქუთაისის საბუთი № 7, სეხნია ჩხეიძის შეწირ. წიგნი	72
1669 წ. ახლ. ცაგერის საბუთი, განჩინების წიგნი	—
1660—1670 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 29, ქაიხოსრო იაშვილას შეწი- რულ. წიგნი	73
1667—1673 წ. ბიკვინტის საბუთი № 32, ლევან III დადიანისაგან და- ვით ნემსაძის კათალიკოზად დამკვიცების შესახებ	75
1675 წ. ბიკვინტის საბუთი № 7, ლევან III დადიანის შეწირულ. წიგნი	76
1678 წ. გელათის საბუთი № 68, ბეჟან ყიფიანი ქაფიჯურის წიგნი	77
1675—1680 წ. ახლ. ცაგერის საბუთი, მიკვებული ჰეონდიდელ-ცაგერელ- მედიდელ გაბრიელის მიერ	78
1682 წ. ბიკვინტის საბუთი № 16, აფხაზეთის კათალიკოზის დავითის შეწი- რულ. წიგნი	79

ხომი

1685 წ. ბიკვინტის საბუთი № 29, ალექსანდრე IV-ის შეწირულ. წიგნი	80
<u>1660—1685 წ. ცაგერის საბუთი, ჭყონდიდელ-ცაგერელ გაბრიელისადმი მიცემული პირობის წიგნი</u>	81
1680—1685 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 24, სვიმონ ნიკორწმინდელის შეწირულობის წიგნი	—
<u>1660—1690 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 53, მერაბ წულუკიძის შეწირულ. წიგნი</u>	82
1673—1696 წ. ბიკვინტის საბუთი № 62, კაცია იაშვილის პირობის წიგნი.	83
1700 წ. ახლ. ბიკვინტის საბუთი № 41, ეფთიმე ხოფელის შეწირულ. წიგნი	84
1696—1700 წ. ბიკვინტის საბუთი № 85, მერაბ წულუკიძის შეწირულ. წიგნი	85
<u>1701 წ. ცაგერის საბუთი, გიორგი ლიპარტიანის შეწირულ. წიგნი</u>	86
<u>1669—1701 წ. ბიკვინტის საბუთი № 11, მამია დადიან-გურიელის შეწირულ. წიგნი</u>	—
1696—1704 წ. ბიკვინტის საბუთი № 48, ყვამუ შარვაშიძის საეციკოსის წიგნი	88
1705 წ. ბიკვინტის საბუთი № 24, გრიგოლ კათალიკოზის შეწირულ. წიგნი	—
1706 წ. ბიკვინტის საბუთი № 75, სიგელი გრიგოლ კათალიკოზისა	89
1696—1706 წ. ბიკვინტის საბუთი № 83, ქაიხოსრო იაშვილის შეწირულ. წიგნი	96
1707 წ. ბიკვინტის საბუთი № 6, გიორგი ლიპარტიანის შეწირულ. წიგნი	—
1696—1710 წ. ბიკვინტის საბუთი № 76, ჩიჩუას შეწირულ. წიგნი	98
1696—1706 წ. ბიკვინტის საბუთი № 42 ხახუ ჩიჩუას შეწირულ. წიგნი	99
1700 წ. ახლ. ბიკვინტის საბუთი № 41, ფიროზ მხეიძის შეწირულ. წიგნი	100
1696—1710 წ. ახლ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, ოტია ლორთქიფანიძის მიერ მიცემული	—
1700—1712 წ. ბიკვინტის საბუთი № 90, გრიგოლ კათალიკოზის მიერ მიცემული	101
1712 წ. ბიკვინტის საბუთი № 2, გრიგოლ კათალიკოზის გარიგების წიგნი	103
1713 წ. ბიკვინტის საბუთი № 10, გიორგი გურიელის შეწირულ. წიგნი	108
1713 წ. ახლ. ბიკვინტის საბუთი № 28, გურიის დედოფლის ელენეს და გიორგი გურიელის შეწირულ. წიგნი	109
<u>1700—1714 წ. ცაგერის საბუთი, ჭყონდიდელ-ცაგერელის გაბრიელის პირობის წიგნი</u>	110
1700—1714 წ. მარტვილის საბუთი, გაბრიელ ჭყონდიდელის შეწირულ. წიგნი	111
1700—1714 წ. მარტვილის საბუთი, შეწირულობა გაბრიელ ჭყონდიდელისა	—
<u>1700—1714 წ. მარტვილის საბუთი, გაბრიელ ჭყონდიდელის მიერ მიცემული შეწირულ. წიგნი</u>	112
<u>1714 წ. მარტვილის საბუთი, შეწირულ. წიგნი ბექან დადიანისა</u>	113
1714 წ. ბიკვინტის საბუთი № 31, პირობის წიგნი ევდემონ ჭყონდიდელისა	114
1714 წ. ბიკვინტის საბუთი № 31, შეწირულ. წიგნის ნაწყვეტი	—
1696—1715 წ. ხოზის შესავალ გლეხების სანთლის ბეგრის ნუსხა	115
1716 წ. გელათის საბუთი № 88, ნიკოლოზ გენათლის გარიგების წიგნი	117

1720—1730 წ. ახლ. გელათის საბუთი № 64, როდამ დედოფლის შეწირულ: წიგნი	118
1715—1730 წ. ახლ. ბიკენტის საბუთი № 13, ბატონიშვი. ხვარამშეს შეწირულ. წიგნი	—
1730 წ. გელათის საბუთი № 89, ალექსანდრე V-ის შეწირულ. წიგნი	119
1731 წ. ბიკენტის საბუთი № 38, გელათის წმ. გიორგის წინამძღვრის გაბრიელის შეწირულ. წიგნი	125
1731 წ. ბიკენტის საბუთი № 43, ან. ჩიჯავაძის ნიშნის წიგნი	126
1720—1730 წ. გელათის საბუთი № 65, შოშიტა ერისთავის შეწირულ. წიგნი	127
1700—1731 წ. ბიკენტის საბუთი № 50, შოშიტა ერისთავის შეწირულ. წიგნი	128
1730—1731 წ. ბიკენტის საბუთი № 22, შეწირულ. წიგნი გრიგოლ კათალიკოზისა	129
1733 წ. გელათის საბუთი № 90, ალექსანდრე V-საგან	130
1733 წ. ბიკენტის საბუთი № 17, გრიგოლ კათალიკოზისაგან	131
1730—1734 წ. ბიკენტის საბუთი № 23, ალექსანდრე V-ის წყალობის წიგნი	147
1731 წ. ახლ. ბიკენტის საბუთი № 45, ლევან აბაშიძის შეწირულობის წიგნი	—
1739 წ. გელათის საბუთი № 17, რაქის ერისთავის გრიგოლის შეწირ. წიგნი	148
1696—1742 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, მერაბ ჯაიანის პირობის წიგნი	149
1720—1742 წ. ბიკენტის საბუთი № 30, მეფისძის მამუკას შეწირულ. წიგნი	150
1700—1742 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, საკათალიკოზო სანთლის ანაწერი	151
1730—1742 წ. ბიკენტის საბუთი № 2, გრიგოლ კათალიკოზის შეწირულ. წიგნი	—
1696—1742 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, გრიგოლ კათალიკოზის მიერ მიცემული წიგნი	154
1745 წ. გელათის საბუთი № 59, ელენე გუნცაძის შეწირულ. წიგნი	157
1745 წ. ხონის საბუთი № 49, კუბაბრიძის მიერ მიცემული წიგნი	—
1740—1750 წ. გელათის საბუთი № 135, ალექსანდრე V-ის შეწირულ. წიგნი	158
1700—1750 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, საკათალიკოზო წირვის იარაღის ანაწერი	161
1742—1750 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, მერაბ ჯაიანის პირობის წიგნი	162
1742—1750 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, პირობის წიგნი კათალიკოზ ბესარიონისადმი	163

1470—1474 წ. შამადალა დადიანის წიგნი საკათალიკოზო სარგოს შესახებ. ამ წიგნისა ბიკინტის საკათალიკოზო საბუთებში (№ 92) დაცულია მხოლოდ პირი, მე-XVII საუკუნეში გადაწერილი მხედრულად. ეს პირიც დაზიანებულია და მას თავი აკლია. შამადალა დადიანი მოკვდა 1474 წ. და ეს საბუთი შეიძლება 1470—1474 წ. იყოს მიცემული. აქ მოხსენებულია იოაკიმის კათალიკოზად დადგინების დროს შედგენილი „მცნება სარჯულო“, უკვე ცალკე წიგნად გამოცემული (ტფილ. 1914 წ. გამ. ს. კაკაბაძისა).

- დავამტკიცე --- ჯვარი და ბისონი --- კეთილითა შევამკვეთ და დავასუენეთ და ვირწმუნეთ იერუსალიმისა და ანტიოქისა პატრიარქსა მიხეელს (sic) სა-რ-ქოთა და ომფორითა კათალიკოზი იოვაკიმ ქრისტეს სა[ფ]ლავისა მარჯუენითა კათოლიკოზად დავაყენეთ და საკათო[ლოკო]ზოდ (sic) ესე გავაჩინეთ. თავსა წმიდა გიორგი მსხულებისა [თვი]სითა შესვალითა და გამოსავალითა მისითა სამსხმოთა --- ითა ტყითა, წყლითა და სანადიროთა, სათევზოთა, [სა]ყანითა, რასაც მოგვლია იხმარებდა, უძებარითა და საძებრითა, იმ რიგითა და წესითა, გლეხებითა ყოლათა და ჯუარის მტუირ.
- 10 თველად ბერი ზოსიმე --- ხელს გეკებერია კაქრისშვილები ბაბადიშა და მისნნი ძმანი კახიაი და ვა[ტ]ბედაი, მისთანა ორნი მავისძენი დედის მავაი და ლადარია, ორნი ნადირია მიქელა და მამი! თუალო, წუწუნარი მამ[უ]ლი და მარანი მისითა ტყითა, წყლითა და ეკლესიის კარი[თა] და სათევზოთა, კუირია მსხულია მისითა შვილებითა, ოთა-
- 15 რაი წუწუნავა მისითა მამულითა, ბერია მისითა მამულითა, წყლის-პირს ბონია ქრისტეშიაი მისითა მამულათა, წყლის პირსა ქალაღიდს რიონსზედან ნახევარი ბაგი ხოფისა ღთისმშობელისა არის და ნახევარი კათოლიკოზს, ქარიანტას და კეზელს მესამედი წყლის ბაგი ყოვლად წმიდისა არის, ნოხუდენს ოთხი კუამლი კაცი ყურუ
- 20 --- და სხუიტავა ანდალისშვილი შონია მათითა მამულითა, ტყითა, წყლითა და ეკლესიის კართა. აგრევე დადიანის სახლის თავი

ნიშანი კათოლიკოზისა არის. აგრევე აგრევე (sic) სხუათა აზნაურის შვილთა ნიშანი, აგრევე სხუათა ებისკოპოთა საფერხავი მართებს და ამას არა ეთხოვებოდეს, აგრევე ცუს გამოღმა და ჭურიას წყალს შუა ვინცა [ნა]ღირი მოკლას, სეფეს ყოვლად წმიდის წინ მოი-
5 ლებდეს, ნურავინ დააკლებს.

- ქ აგრევე ჩუენ ბატონმა დადიან-გურიელმან შამანდავლა მოვიკითხეთ იადგარი ძუელთაცა აგრე ეწერა, ვინცა ხოფის საყდარს გარეშე-
მო უპატიობა იკადროს ანუ გლეხი [და ან]უ ჯოგი წაუსხას ანუ ქურ-
დობა ქნას ანუ სასახლეს [მი]უხდეს და გატეხოსა, ათი გლეხი
10 დაეურვოს საყდარსა - - - ზედან მოუხდეს დაარბიოს დააწუას (sic) - - - მეხადილე კუამლი გლეხი დაუ - - - - - ლოდ ანუ ლალატი-
თა კაცი მოკლას, ორი ზომა [სის]ხლი დაეურვოს. ვინცა, ძმათაგანსა უპატიობა ჰკადროს ანუ აგინოს, ათასი ბოტ[ინატი დაუ]ურვოს, აგრევე ჭურიას და ცუს შუა ტყე და წყალი ყოვლად წმიდისა
15 არის და ნურავინ დააკლებთ და ვინ დააკლოს, რ[ისხ]ავსმცა მამა ძე და სული წმიდა და ყოვლად წმიდა ღმრთისმშობელი ხოფისა და ყო-
ველნი წმიდანი ღთისან (sic) ზეცისანი და ქუეყანისანი, ხორციელნი და უხორცონი და ვინცა ამისდა შლად და ქცევად ეელ-
ყოს, რისხავსმცა ქრისტეს საფლავის მადლი, იერუსალიმს შესვლა,
20 ჯუარკმა, აღდგომა, ნათლისღება, ამაღლება, მეორედ მოსვლა, ზთაწმიდა, სინაწმიდანი, მოციქულნი, წინასწარმეტყუელნი, მღუდელთმოძღუარნი, მოწამენი, წმიდანი მამანი, მეუდაბნოენი და ქალწულნი, შემცაედების შიშთუილიბა (sic) იუდასი, კეთრი დიოს კორესი, განდგომილგბა ივლიანესი, ღრჰენა კბილთა და სატანჯვე-
25 ლი მდებარისა (sic) მის უწყალოსა და ნურათამცა სინუ[ნუ]ლით (sic) ნუ იქნების კსნა სულისა მისისა კელთაგან ჯოჯოხეთისათა, უკუთუ (sic) სისხლნიცა თვისა ქრისტესთვის დასთხივნის ან. დამამ-
ტკიცებელნი ამათნი აკურთხნეს ღმერთმან ან.

აქ ეოფილა ხვეულა ხელისმოწერა.

ნატრისაგან შემდგარ ტყავზე ზომით 164¹/₂ × 20 სანტმ. თითო სიტყვის შემდეგ ნიშნად იხმარება სამი წერტილი. ხშირია აგრეთვე ზედმეტი ა-ნის ხმარება. სიგელი დაბეჭდილი იყო შემოკლებით თ. ჟორდანიას „ქრონიკ.“ II, 326—327.

- ლთივ ზეშთა აღმატებულმან ლათივ (sic) პატივაცემულმან და ლათივა საკიპრა პორაფიირი (sic) შემოსილმა ღამათავა (sic) გუვარგვინოსანმან იესაიან დავითაიან სოლომონი ბაგარა ტონიანმა ნებითა და შეწევანიტა ღამარათაისათა (sic) აფახაზთა
- 5 ქართაველათა რნთავეა (sic) კახთა შანშე შარაგანშათა საომებთა მეფისათა და ყოვლისა აღამოსავალეთისა და დასავალეთაისა და სამახარისა და ჩარადილოეთასა და სამახრისა სამახრისა (bis, sic) და ორისავე ტახტისა სამეფოსა ლიხთა იმერიასა და ლიხთამერიასა თუფითა მტკიცეთა ფალობითა ხელამაწიფეთა მაჰყარობელმა მეფეთა
- 10 მეფემა აღექსანდრე და თანამეცხედარემა ჩუენმა პატრონმა დედოფალამ თამარ და და (sic) ძეთა ჩუენთა საყავარელამა თქვენ შევედარებულმა და (sic) ძისა თქვენისამან ბაგრატ ვიგულეთ და ვიგულისამოდაგინეთა მატირე ესე შესაწირავი და მოსახსენებელ დიდისა (sic) და ზეშთა აღმატებულისა და ცათა მობაძავისა ახლისა იელუსარგმისა
- 15 დიდისა მონასტრისა გელათისა (sic) და მასაშინაგნა ბარძანებულასა ხახულისა საკურთხევალისა ღარათაისა (sic) მაშობელიასა (აქედან იბეჭდება ჩვეულებრივი მართლწერით ასო ა-ნის გამოკლებით) მოვიდეს წინაშე ჩუენსა დიდისა მონასტრისა მოძღუართ მოძღუარი ტრონი (sic) ჩუენი და სულისა ჩუენისა მოძღუარი ილარიონ
- 20 გვიჯნესა და მოვახსენეთ ხახულისა ღმრთისა მშობელსა შემოვსწირეთ ნობარევი გაღმა გამოღმა რავარახმელასა მარგველას შვილები მათითა შესავალითა სამზღვართა ტყითა ველითა.... პატრონი სნა მამისა ჩუენისაგან აშენებული და შემოწირული და ჩუენის სულისათუის და პატრონისა მამისა ჩუენისა სულისათვის მოგეცით ჩუენ
- 25 ნისა სულისა მოძღვარსა და მოძღუართა მოძღუარსა ილარიონსა და შემდგომად შენსა და სხვათაცა ვისაცა ნიშანი ჰქონდეს ამა სიგლითა გავვიცუდებია. ვინაცა მოგიშალოს და არა გაათაოს ანუ დიდმან ანუ მცირემან ერისთავმან ანუ აზნაურმან ვინ გინდა ვინ იყოს

და გელათს ესე მოუშალოს და მოგვიშალოს ალაპი და ერთი კელაბტარი მამისა ჩუენისათუის ივანობისთვისა და აწ ჩუენთვის დღესა ლაზარობასა გარდაიხდებოდეს ალაპი დღესა ლაზარობასა (sic) და ერთი კელაბტარი და ერთი კელაპ (sic) დაენტებოდეს, ალაპი გარდაიხდებოდეს მოძღვართმო'რსა წირვითა, ექუსითა ხუცისა წირვითა (წევეა... სხვათა შორის.. შვიდთა პატრიარქთა მადლითა).... დაიწერა სიგელი ესე ქა'რონიკონსა ასოთხმოცდაჩვიდმეტსა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩნისასა ათხუთმეტსა კელითა ფანჩულძის იაკობისათა.

ხეჟელად ხელისმწერა.

1513 წ. შეწირულების წიგნი მოძღვართ-მო'ღვრის ილარიონისა გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 61 კარგს ეტრატზე, რომელიც შესდგება ორი ნაჭრისაგან, სიგრძით სულ 106 სანტმ., ხოლო სიგანით 18, 26 და 21 სანტმ. შუაში საბუთი დაზიანებულია, როგორც ზოგ სხვა მე-XV—XVI საუკუნის საბუთებს, შეწირულების ამ წიგნს ახასიათებს ზედმეტი ხმარება ასო ა-ნი:ა. ნიშნად იხმარება ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი, იშვიათად ორი. საბუთი შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდანის „ქრონიკ“ II ტ., 343.

- 10 (შემდეგ გრძელ ღვთისმეტყველურ წინასიტყვაობისა) . . . ხახულისა და საკურათახევალისა ღა'რათაის მაშობელასა შემო[გწი]რეცა მაცაარე [ესე] შესაწირავი მე სახაითა ოდესამე [აჩრდი]ლამა მალარადელათა მოძღვარმობისამა მოძღვართა მოძღვარამა ილარიონ [შემო]გწირე [პატ]ონისა (sic) მეფეთა მეფისა ალექსანდრე-
- 15 სათავისა სულისათუისა ქუთათაისა ცისაკარასა შვილი დიდაკარსა (sic) შიგნითა უფლისაი და მიქაელი ციხისათავისეული ქალაქისა ლიპრისაგნა მიყილია, მიგვიცემია ფასი რგვარაცა მათაი გული შეჯერებადოდა და მესამე ძმა მათაი ციხისათავისაგნა დაგვისნია და მივეცითა ათასაი ადალი ტილო. აწა მე მოძღვართა მოძღვარამა
- 20 და მათაისა სულიასა მოძღვარამან შევასაწირეთა ცისაკარასა შვილნი უფალისაი და მიქაელი და გიორგი, ასარე რომე ყოველათა თევ-

- დღობათა თავითოსა ლიტრასა საკამეველსა მოიღებედესა ძაფარასა მისითა სახლაკარიჲ, იყოსა ხაელაშეუვალადა რგავარაცა ნასაყიდასა მართაებდესა და არა ოდესარა სათხოვებოდესა, ისარევე ხელა შეუვალადა იყოსა, არა ხელი შევიდოდესა მეფისა არა ცხისაცავისა (sic),
- 5 არა ნაცავალისა, არა მამა სახლისასა, არა ხელისუფლისა, არა მებაჟისა, არა მეფისა კართა გამოსულისა არა ფერი სათახოვარი არა ეთახოვებოდესა რაგვარაცა არაცა ძველადა რა სათახოვებოდესა, ისარევე ხელა შეუვალადა იყოსა. ვინცა და რამანცა გავარამა კაცისა ამისადა შლადა ხელი ჰყოსა და ანუ შუა შემოვიდესა დიდი და ანუ
- 10 მკირე ამისადა შლადა, ნუროდისამაც იქანება ხსნა სულისა მისისა ნუ იელუსარემასა წასავალითა, ნუ მღარადელათა წირავითა.... მე ჯვარისა მტვირათაელასა ფ.ნჩულიძესა იაკობსა დამიწერია და მოწამეცა ვარა ამა დაწერილისა ქორონიკონსა სა ინდიკაციონსა მეფობისა ჩუენისასა ბაგრატისსა სა[მ]სა.
- 15 ბოლქს დასმულა ჯვარი. შემდეგ მიუთბა სხვა ხელით და იმავე შეღნით: მე: დიდისა: მონასტრისა: მოძღვართა მოწრსა: ილარიონს: უჯეროებით: (sic) დავამტკიცებ: ამა: [წერილსა] ამას ვინცა: . მოშალოს: ჩუენადამცა: მუქ[აფ]ად განიკითხვის.

1505—1519 წ. მამულის ყიდვის საბუთი, დაწერილი მოძღვართ მოძღვრის ილარიონისა და გელათის წინამძღვრის მელქისედეკ აბაშიძის დროს ილარიონი გარდაიცვალა 1519 წ. 1505 წლამდის კიდევ გელათის წინამძღვრად იყო მანასე. ამიტომაც საბუთი მიცემული უნდა იყოს 1505—1519 წლებში. საბუთი დაწერილია ნუსხა ხუცურად კარგს ეტრატზე ზომით $55\frac{1}{2}$ — $25\frac{2}{3}$ სანტმ. და ეკუთვნის გელათის ტაძრის საბუთთა რიცხვს № 67. ნიშნები დედნისა დაცულია. საბუთი მოკლედ დაბეჭდილი ჰქონდა თ. ჟორდანიას თავისს „ქრონიკა“. II, 343—344.

- (შემდეგ ღვთისმეტყველურ წინასიტყვაობის).... ესე დაწერი-
- 20 ლი: წიგნი: და ნიშანი დაგიწერეთ და მოგაკენეთ თქნ გელათსა კახილისა და საკრთხევისა ღთისმშობელსა და მას შა დამკვიდ-

- რებლთა ძმათა მოძღვართამოძღვარსა ტრონსა (sic) ილარიონს და წინამძღუარსა აბაშიძესა მეღკიზედეს და ერთსულობით ძმათა ყლთა-
 ვე მე ბანცაძემან ნასყიდაჲნ და ჩნ შვილმან ახლებემან და მამის-
 ბედმან და გაბრიელ შერთა ჩნთა და მომავალთა ყთავე მას ყა
 5 ოდეს მთხლარაში დასთევადისაგან მამული ვიყიდე მისითა ბეგრითა
 ასრე ვითა სადამდის ვცოცხალ ვიყოთ ჩნ და ჩნი შვლნი და
 ჩნი შვილისშვილნი და მომავალნი და სადამდისი ისი მამული ჩნ
 და ჩნსა ნათესავსა ჰქონდეს მადამდისი: მისი ბეგარა ხატსა არა
 მოეშალოს და თუ ოდესმე მოეშალოს ბეგარა მამული ხატსავე და-
 10 ჩეს ნაყევრისა ბეგარა არის ხუთი თეთრი ერთი ნაოთხალი ღომა
 და ორი ათიანი ღვინო ძღვენსა გარეთ ესე არის ბეგარა ესე ასრე გა-
 ვათაოთ ჩნ და ჩნმან შვილმან და შვილისაშვილმან და რუ
 ვერა გავთაუთ: (sic) უსარჩლედალ: მამუი (sic) დავდეთ: და
 არა პასუხი მოგახსენოთ ამისანი მოწამენი: არიან თავად ღთი და
 15 მისნი წდნი კაცთაგან პატონი: ჩნი: სარგის მხეციძე და შვლნი: მის-
 ნი გიორგი ქაიხოსრო ჯანგაზ: ზურაბ: და ფირალი მამიზბედი:
 ჯანიაშვილი ნაცუელი. (sic) გაბრიელ ქრისტეშია ჯანიაშვილი
 და მისი: ძმისწული მიქელ და სრლად ქალაქნი რანიმ თიეჟართი-
 ლაძე ხელოსანი: მინდობაი: არაბიძე გერმანე ლობიოძე იოსებ:
 20 კანდელაკი: ესე წიგნი მე: იგის ეზდაველიძესა დამიწერია და მო-
 წამეცა ვარ ამა დაწერილისა.
 ბოლღას დასმეფია სამი ჟვარი.

1510—1524 წ. შეწირულობის წიგნი იმერეთის მეფის ბაგრატისა გე-
 ლათის ტაძრის საბუთთაგან № 111, დაწერილი ორი ნაქე-
 რისაგან შემდგარ ტყავზე ზომით 114¹/₂ × 29—22⁸/₁₆ სანტმ.
 თავი და ბოლო სიგელისა გადასულია და ძლივს იკითხება.
 ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. სა-
 თაურად მეორე გვერდზე აწერია: „ქ. ესე: სიგელი: არის მთხი-
 ლარას:“ სიგელი ბოძებული უნდა იყოს 1510—1524 წლ.,
 რადგან მასში მოხსენებულია მხოლოდ ძმები ბაგრატ მეფი-
 სა. 1527 წლის გელათის სიგელში კი, რომელიც ქვემოდა

ბეჭდილია, იხსენიება ორი შვილი ბაგრატ მეფისა—გიორგი და თეიმურაზი. სიგელი შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდ. ქრონიკ. II, 344.

- ქ. ჩუენ იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგრატიონიანმან გუირ-
გუინოლანმან აღმოსავლეთით ვიდრე დასავლეთამდის ლიხთ იმერისა და
ლიხთამერისა თვით ფლობითა [მპყ]რობელმან მეფეთმეფემან ბაგ-
რატი, ძმათა ჩუეენთა (sic) პატრონმან [ვახტანგმა და დავით] ნებითა
5 ღთისათა აფხაზთა, ქართველთა, რანთა, კახთა, სომეხთა მეფისა შან-
შეს და შარვანშესითა ესე წიგნი და ნიშანი და მტკიცედ საბო-
ლოოდ გასათავებელი სიგელი დაგიდევით და მოგეცით თქუენ
ნების სოფელთა თხილელთა ერთობილთა ასრე და ამა პირსა ზე-
დან ახლად ამისი სიგელი და გუჯარი დაგიდევით და მოგეცით,
10 რომე თქუენსა კარსა საძალოდ და საავაკოდ არავინ რა მოვიდეს
ჩუენის კარისა გამოსული და გამოსაღები არა გეტხოვებოდეს არა
ჯურუმი, არა ყლანი, არა ულაყი, არა ჩასაყარი ტიკი, არა ტომა-
რა, არა გოჭი ქათამი არასთანა კარისა ჩუენისა სათხოვარი გამოსაღები
არაფერი არასთანა გეტხოვებოდეს ერთის პატრონისა კურთხეული-
15 სა მამისა ჩუენისა აღექსანდრეს საღაპოს მეტი, ერთი აღაპი ხარე-
ბასა, ხუთხუთი თეთრი კუამლზედან და ორორთა თუითო[ს თე]-
თრისა პური და თუითო[ს თეთრისა ღომი და -- აღაპი ისრევე ტაძართა
მიყუანებასა დღესა გარდაიხდიდეთ. ვინცა უსამართლო[დ] ძალად შინა
ჩამოგიხდეს ყე და ანუ ელა (?) ვინმე მოგიხდეს, ანუ ჯოგი გაგიგ[დოს],
20 ანუ მართალსა გრძნეულობა გითხრას, ანუ ვინმე წინა დაგიდგეს, ანუ
ვინმე ქ[ალი] დაგიგდოს, ანუ უომარი ყმარწუილი [შეგიგინ]ეს, ანუ
სახლად ვინმე ჩამოგიკდეს, ანუ უსამართლოდ დარბას დაგასმინოს,
ანუ ვინმე მოკლსა (?), ანუ ვინმე დაღი[ს] ად -- ოს, ანუ რა გინდა
რა უპატიობა გიყოს, რაც გელათს იადგარშიგან სწერია დაიდევით და
25 იმაზედან დაიურვებდით და არცა მებაეობა გაქნევინოთ, არც მუ-
ჯირობა, არცა მეულაყობა, არასთანა არა გაქნევინოთ რა პატრო-
ნისა მამისა ჩუენისა სულისათვის გელათს საღაპოდ ყოლად წმინდი-
სა ღთისმშობლისათვის შეგუიწი[ეს] --- წყალწითელასა და რიონს
შუა --- მოძღვართმოძღურის მეტი სხვათა ხელი არავის [შევი-
30 დოდეს] --

ხვეულად ამტკიცებს მეფე

შემდეგდროინდელი ხელით: ქ: ჩუენ ლაივა გვირგვინოსმნ მე-
ფეთმეფემნ პატრონმნ გიგი ესე სიგელი მტკიცე და შეუცვალე-
ბე ჩვენცა ასრე დავვიმტკიცებია

ხვეულად: გი

ქ. ჩუენ ღმრთივ გვირგვინოსანმან მეფეთმეფემან პატრონმან
5 როსტომ ესე სიგელი დავვიმტკიცებია ხვეულად: როსტომ

1527 წ. წყალობის წიგნი იმერეთის მეფის ბაგრატ III-სა სეფე ჯვარის მტვირთველის ფანჯულიძის სახელზე, გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 82, დაწერილი კარგს ეტრატზე ლამაზი ხელით. ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ხშირად იხმარება ზედმეტი ა-ნიც. აღსანიშნავად საბუთს მეორე გვერდზე აწერია: ქ. საჯვარიმტვირთლო. ეს სიგელი შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდანიას „ქრონების“ II ტ., 370.

- (დვთისმეტყველურ წინასიტყვაობის შემდეგ) ...მეტეხათა და ხახულისა ღთისამშობელო, მეოხებითა თქვენითა და წინამძღორობითა ჯვართა ძისა თქვენისთა ღთივ გვირგვინოსანმან იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგარტიონმნ ნებითა და შეწეენითა ღთისათა აფხა-
10 ზათა ქართველთა რანთა კახათა სომეხათა შანშე შარვაშან მეფისათა და ყოვლისა აღმოსავალეთისა და დასავლეთამადისა თვითონ მატაკიცთ მაფალობელ ხელმწიფედ მაჰყარობელმნ მეფეთმეფემნ ბაგრტა და თანამეცხედრემნ ჩუენმან დედოფალთა დედოფალმან ელენე და საყვარელათა და პირმშოთა ძეთა ჩუენთა გიგი და თაჰ-
15 მურაზ ესე მატაკი და უკუწისამდისა ჯტყველი და უცვალე-ბელი სიგელი გიბოძეთ თქვენ ჩუენს ერდგულას და თვადადებით (sic) ნამასახურას სეფე ჯვარის მტვირთელას ფანჯულიძეს იოსებას და თქვენთა შვილთა იობს, დავითას და გიგისა და შვილთა და მომავალთა სახალისა შენისათა, მასა ჟამსა ოდეს ძველ ოდესმე მურვან
20 ყარუსგან დაქცეული და აოხრებული მთვარანგელოზისა ეკლესია საფუზულამდისა დაქაყნული აწ მოაქანმდის არავის ხელეყო აღშე-

- ნებად მისად, ინება განგებამნ ღთისამნ და ძალმან მათვარ ანგე-
ლოზისმან აწ ვიგულეთ და ვიგულისმოდგინეთ და გიბარძანეთ აღშე-
ნება წმიდისა მათავარანგელოზისა ეკალესიისა და ვქენით მოკითხუ-
ლი და ძველად გასხილული ყოფილიყო და მერმე ბაკურაძისაგან
- 5 თქვენ გეყიდა აღსაშენებლად და ნახევარი გარეშემოთა და ამას
გარეთ სხვა მისი გარეშემონი ჩუენ ვიყიდეთ და ჩუენ შემოვსწი-
რეთ მიქელ გაბარიელ მათვარ ანგელოზასა მეფობისა ჩუენისა წა-
სამართებელად და სულისა ჩუენისა საოხად ყოვლთა წელიწადთა
შიგან დიდმარახვათა ჟამას გვიწირებდით მეფობისა ჩუენისა წასა.
- 10 მართებლად და სულისა ჩუენისა საოხად. ესე არა ჟამთა გამოცუ-
ლილობისთვის არა ოდეს არა მოგვეშალოს თქუენ ფანჯლი-
ძისა იოსებისგან და შვილთა და მომავლთა თქუენთაგან. აწ ნებითა
ღთისათა შევიწყალეთ და გიბოძეთ წმიდისა მიქელგაბარიელ მათავარ-
ანგელოზისა ნოხარი ეკალესია მისითა გარეშემოთ მკვიდრად და სა-
- 15 ბოლოდ გასათავებლად.... ესე ჩუენგან ბოძებული მათვარანგელო-
ზისა ნოხარი ეკალესია გვიბოძებია აღსაშენებლად მისითა გარეშე-
მოთა ბარათლომეს კერძას გარეთ სარულად მისათა საბოსტნითა და
სავენახოთა.... (... ვინც შეშლის „ანუ თავადნი ანუ აზნაურის შვი-
ლნი ანუ გალენნი“ .. ნუ ახსნების „ნუ იელუსარემს წასულობთა
- 20 ნუ ეკალესიის შენებითა, ნუ გალახაკათ მიცემითა, ნუ ებისკოპოზთა
და მალრდელთ წირვით“)... ანუ იმა ალაგშიგან უპატოზა იკად-
როს ან ეკალესიის გატეხით ან შინა ჩახლოვით ან მასშიგან -ა-ფის
კცშიგან(?) რაგინდა რა უპატოზა ჰკადროს, რგვარკ დიდისა საყადრი-
[სა] დეათარშიგან ეწეროს მისის საყადრის შვილის უპატოზობა, ისრე
- 25 დაეორვებოდეს და ამას გარეთ არაფერი ხელი არ შემოვიდოდეს
არა ჩუენგან და არა სხვათა მეფეთა და დიდოფაღლთაგან და არა დი-
დისა საყადრისა მოძღვართ მოძღვრისა და წინამძღრისაგან და არა
სარულად ძმათაგანთაგან.... ჩუენ მეფეთმეფეთც დაგვიმტკიცებია და
თქვენ წმიდანო და ღთშემოსილო აფახაზეთის ქათალიკოზო მალაქია
- 30 და ქართლისა ქათალიკოზო ბასილიოს და დიდისა საყადრის მოძ-
ღვართ მოძღვარო მანასე და წინამძღვარო მაკარე. .. და თქვენ ჩუენი-
სა ხელისა მქონებელო ერისთვა ციხისთვო (sic) და დიდებულ
აზნაურნო და ხელის მქონებელნო თქვენც ასრე დაუმტკიცეთ.

დაიწერა ბარძანება და სიგელი ესე ივადიკიონსა (sic) მეფობის ჩუენის ქკას სიე თვეს აპარილას კზ ხელისა (sic) ჩუენისა მადიან მწიგნობარის თავაქარაშვილიისა ზურაბისათა:

ხეუელი ხელისმწერა.

1529 წ.

ძეგლი გენათელთა საეპისკოპოსო კათედრის აღდგენის შესახებ გელათის საბუთთაგან № 46, თხელს კარგ ეტრატზე, ზომით $22\frac{3}{4} \times 19\frac{3}{4}$ სანტიმ., დაწერილია ნუსხა ხუცუცურად. ძეგლი მიეკუთვნება 1529 წ., როდესაც „ქართ. ცხოვრების“ შედევში შეტანილ გელათურ ქრონიკის თანახმად ლიხთ-იმერეთი გაყოფილ იქმნა სამ საეპისკოპოსოდ. ნიშნები დედნისა დატულია. ძეგლი მოკლედ შეტანილი იყო თ. ქორდანიას „ქრონიკ.“ ტ. II, 842—843.

წითურად: ზესთა არსისა და ზე აღმატებულისა და ცათა მობა-
5 ძისა დიდისა საყდრისა ჩნისა ახლისა იპლიმისა გენათისა გუჯარი. სამწყსოსა. და საეპისკოპოსოსა განაჩენისა და სასამზღუროსა.

(შემდეგ გრძელ ღვთისმეტყველურ წინასიტყვაობისა)... ჩნ ქს ღთისა მრ კრთხეულმნ დიდმნ მამათმთავართ მთვარმნ აღმოსავალისა და ყისა ჩრდილოს და აფხაზეთისა კათალიკოს პატრიარქმნ მალა-
10 ქიონ ესე გუჯარი და სიგელი მოგაკსენეთ თქნ წა საყდარსა გელათისა და თლით შეუღვამსა და განუცდელსა: ყდ ბქწყინვალესა (sic) ხატისა დედოფლისა ხახულისა ღისმშობელსა. და წა და ღთ შემოსილსა ანგლზთა მობაძავსა. მიტროპოლიტსა: და მღდელთ მთავარსა. გენათელ ეპისკოპოს წა მეუფესა მელქისედეკს: მს ესა
15 ოდეს დიდად აღმატებულმნ ძლიერმნ და უძლეველმნ სვანმნ და მორკმულმნ თვთ მპყრობელმნ. აღმოსავალით. დასავალადმდე. მფლობელ მპყრობელმნ. მეფეთა შს ბრწყინვალემნ დიდად სახელოვანმნ და სხლ განტქმულმნ ღთის მსხურმნ და ღთივ გვრგვნოსანმნ მეფეთმეფემნ. ბაგრატ. მოუახსენა და დაგუჯერა. რაძ-
20 ცაჲ. გენათი. საყდრად. და საეპისკოპოსოდ. შეგუტქმნა. ვისმინეთ მოკსენება. მთი. რ ღთისა მრ აღძრულ. იყო!... ვაკურთხეთ. და დავსივით: (sic) გენათს: კცი უაღრესი. ანგლზთა: და გაუჩინეთ.

- პატივი. და საჯდომი: ვრ. პტრიაქთა. და მეფეთაგნ. განაჩენსა.
ძეგლსა შა წერილარს. და გაუჩინეთ, სამწყსონი: და საკურთხი. რი-
ონსა: და ქუთათის ქალაქსა. ზედათ. ყვირილას. გამოღმა. და ვე
კაცხის: ზღუარამდის: და ხრეთის. აქეთ. რაჭის. მთამდის. ოკრიბა.
5 სდ. ქუთათის. ქალაქ: შაგან: გაღმა და გამოღმა: და ანუ. დაბანი
და სოფელნი. იყვნ. მიმოდატესულნი. გლეხნი. არცა წინათ: კა-
დრებულ: იყრ. სხვსა ეპისკოპოსისაგნ: მწყსა: ვა: ძუპლი: გუჯა-
რი გააჩენს. და არცა. ეკადრების. სხვსა. ეპისკოპოსისა: მწყსად. და
ნუცა: აწე ეკადრების: აღ ულნივე შეეუცვალებელდ აქუნდეს.
10 მდლლთმთერეპისკოსისა გენათისასა: პირელადცა: სხუათა: ეპის-
კოპოსთგნ. უმეტესი. იყო. და აწცა. ისივე: პირველი: საწირავი:
გწუჩინეთ. ასი: თეთრი: მიერთმოდეს. სამარადისოდ: აწირვინე-
ბდეს: (წეგა) ...ვინცაჲ... მშლელდ გამოჩნდეს: ანუ სხუათა აღ-
გილთ პტრიაქნი. ანუ. აფხაზეთისა პატრიაქი. ანუ. ქართლისა. პა-
15 ტრიაქი: ანუ: აფხაზეთისა მეფეთმეფენი და დფლთა დედფლნი.
გინა მდლელთ მთვარნი და ეფისკოპზნი ანუ მეფენი ანუ ერისთა-
ვთა ერისთავნი გინა ათაბაგნი და სპასალარნი ანუ დადიანი და
გურიელი ანუ შარვანისა და სომხეთისა ერისთავთა ერისთავნი გინა
ერისთავნი ანუ ერისთავი ანუ ციხითავნი (sic) ანუ ნაცვალნი და
20 ტანუტერნი ანუ ამირათ ამირა ანუ მებაჟეთ. კლისუფალი: ანუ
ნატაჟეტი. აბრამატი ანუ კრისბჟე: მანდატური. ანუ კასტრიბი
ანუ მპარავთმეძიებელნი ტყისმცველთა უხუცესი ანუ ტყის მცვე-
ლი: ანუ რაცა კლის მქონებელნი იყვნენ... (კრულ აფხაზეთის კა-
თალიკოს. პატრიაქთა მადლითა, ქართლისა კათალიკოს პატრია-
25 ქთა მადლით და მათთა მიმდგომთა მიტროპოლიტთა და მთერეპი-
სკოპოზთა და სხთა. ეპისკოპოზთა მდლითა და ყლთა მართმადი-
დებელთა ეფისკოპოზთა მადლითა)... აწ კერიელისონ.

შემდეგ ხელისმწერა კათალიკოზისა,
მაჟურთხეველი ხელით გამოყვანილი.

1540 წ. ახლ. შეწირულობის წიგნი ჯანგაზ და ფირან მხეციძეებისა გელა-
თის ტაძრის საბუთთაგან №2, დაწერილი ტყავზე ზომით

64^{1/2}×20 სანტიმ. მარჯვენა მხარე საბუთისა ფრიალ დაზიანებული და უფროს მეტად მთლად დაკარგულია ნიშნად იხმარება თითო სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. მეორე გვერდზე სათაურად ტექსტის ხელით წაწერილია: „მხეციძისა სალაპო ჯანგაზისა და ფირანისა“. ჯანგაზ და ფირან მხეციძეები იყვნენ შვილნი 1531 წ. გარდაცვალებულ მოღარეთ-უხუცესის სარგის მხეციძისა. ამიტომ სიგელი შეიძლება დაწერილი იყოს 1540 წლის ახლოს.

- მინდობითა და შუამდგომლ[ობითა] ხახულისა და საკურთხევისა ღთისმშობლისათ---რავს ჩვენ მხეციძეს ჯანგაზს და ფირან შე[მო]---ესე შესაწირავი ნაქალაქევი ექვსი კვამლი (sic) ---იხუცესი მიქელ, მისი ძმა ზოსიმე მწყერ---და მახარტელი
- 5 მგელაძე ნასყიდა ახლაძე როსტე---დი მისი შვილი ხუცესი გაბრიელ ხენიფი---თხე ქოცნაკ სპათარია სულთამამა მამისა[თ]---[ო]თხი ზუთხი ორი დეოქსი სამი მწყუთულ---ლთა გლეხთა ოცოცის თეთრის საკლავი---ოციანიოა, ერთი კოდი იფქლი, ერთი---ლისათვის შემოგვიწირავს ჩვენითა თე[თ]---ღრობით ზღლებისა
- 10 და საყვარელიძის სა---ბით ამისგან გამოიღებდეს და გვიზმიდეს ალა[შსა]---ნათლისღებ:სა და გვიწირვიდეს ბატონი გენათე---ნი ორი მთავარი და წაიგებოდეს იმა ალაბზ---ორი ზუთხი, ერთი დეოქსი ერთი ღლ---სამი ნაოთხალი იფქლი, სამი ნაოთ---წირავს ჩვენ ხახულისა და საკურთხეველ---ისათვის მხეციძეთა ძმათა ჯანგა
- 15 ---და აღიუსაჯანს შემოგვიწირავს ც[ოდვილისა სულისა ჩუენ]ისა საოხად და იმა სოფელსა ვასამ---ეს ექვსი კვამლი კაცი მისითა---თა ზითთა ბრითა სასაკლითა---მისითა საძებრითა თუქ---თა არაენ მოგვიწალ---(წყევლა)---მე ვარჩინო მე მივსცე [მამელ]ი---იყოს წელიწადშიდა მათგან---დეს ჯანგაზს და ფირანს და მათ---და ქონდეს ალაპი არ მოიშალ---ქონდეს თავი ხელ მაშინაცა არ---მას უკანის არ მოიშლებოდეს ჩვენგან შეწირული იყოს ძლი---ვინცა ესე შესცვალოს რისხამცა ღმრთი---თ (აქ დასმულია რგოლი) ჩვენ მეფეთა და გენათისა ეფ---უცესთა ჯანგაზ და ფირან ღნ მკიდრა---

(შემდეგ დასმულია ორი ჯვარი)

**მე-XVI საუკ.
შუაში**

ამ დროში უნდა იყოს შედგენილი საკათალიკოზო სა
ბუთებში დაცული ნუსხა გლეხების თეთრის გარდასახადისა
№ 83. ნუსხა ხოფელ ეპისკოპოზის გლეხებისაა, დაწერილია
თეთრ ქაღალდზე ნუსხა ხუცურად, თავი აკლია, და რაც
დარჩენილა, მისი ზომა უდრის 54X15 სანტმ.

----	მართებს ამბანაბარს დუღუნისა	ოცი თეთრი
	მართებს კთილისა დუღუნისა	ოცდაათი თეთრი.
	მართებს მმისბედაჲსა	ოცდახუთმეტი თეთრი.
	მართებს მამრომჲს დუღუნისა	ხუთმეტი ნაღდი თეთრი.
5	მართებს კუტალია აბედიას და კუკუჩიას	ოცდაათი თეთრი.
	მართებს ქრისტეშიაჲ კუტალიას	ოცი თეთრი.
	მართებს ბჰატა კუტალიას მამულოსაჲ	ოცი თეთრი.
	მართებს პარკადებს	ორმოცი თეთრი.
	მართებს გორამებსა	სამოცი თეთრი.
10	მართებს კორტიკიას	ოცდაათი თეთრი.
	მართებს ჩიკობელსა	ხუთმეტი (sic) თეთრი.
	მართებს მმისახარს სანაკიას	ორმოცდახუთმეტი თეთრი.
	მართებს იჲ და ქერობინს ცულუნისა	ათი თეთრი.
	მართებს მოგელი იასაჲს და დარჩინასა	ოცდახუთი თეთრი.
15	მართებს ქრისტეშია ბერიას	ოცდაათი თეთრი.
	მართებს იმარინდუჲ ქანტურიას ნეორე
წელიწადსა	ხუთმეტი თეთრი.
	მართებს იჲ ქანტურიას	ხუთმეტი თეთრი.
	მართებს ესტატი შუღლაიას	ხუთმეტი თეთრი.
20	მართებს ბედინაი კუკუტაიას	ხუთმეტი თეთრი.
- წითურად:** ამას წინათ რაგა სწერიაჲ: უნდა მამის ბგ. (sic)
მოკრეფდეთ.
- მართებს მსხულებს ხატის ბეგარაჲ: ომაისური ერთი ზროხისაჲ
თეთრი: ცხომარია მმის თევნასშვილსაჲ თევნაბიას და მამოხიას
25	მართებს ქანტურიებსა	ოცი თეთრი.
	მართებს რატიებსა	ოცი თეთრი.
	მართებს სლთაჲს ცხომარიას	ოცი თეთრი
	მართებს ჩუკულებსა	ოცი თეთრი

- მრთებს ცხომარისა და ულოისა და გუ-
რიბისა შვილსა ოცი თეთრი
- მრთებს თევნაბისა და მისსა გნაყოფსა ათი თეთრი
- მრთებს წყლის ძგელთა ხატის ბეგრად ომაი-
5 სური იე ილივარისა ოცი თეთრი
- მრთებს მამუბია კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს დოხუჩასა კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს სანასრასა კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს ვაგიბედიასა ღუამჭითაფას ოცი თეთრი
- 10 მრთებს მამისარისა კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს თქელს კუათაცხელისა (sic) ოცი თეთრი
- მრთებს კახაბერასა კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს გავაშელ კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს მაკასასა კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- 15 მრთებს გუგუასა ღუამჭითაფას ოცი თეთრი
- მრთებს სვმონს კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს გმაგონი კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს დედისკთლსა კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს მმისარასა კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- 20 მრთებს პაპას კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს მმისასა შონის ოცი თეთრი
- მრთებს ბევროზასა შონიას ოცი თეთრი
- მრთებს გუგუელასა კვრკუპლიას ოცი თეთრი
- მრთებს ანდრიათელსა ასის ნაღდისა სანთელი
- 25 მრთებს ფოთელსა ნაფსა მამობასა თვითსა ნაფსა თავსა
მუნის (sic) წონა სანთელი ვინცა არ მოსცეს უდ წაღის მშობ-
ლი ვაჟისხდების და ხოფისა ღისმშობლის წინამდევის ებისკოპო-
ზის მადლისაგან შეჩუპნებულმცა არის აწდა საკუნეთა სკნეთაჲსა
ან და კსნ:.

1558—1562 წ. შეწირულობის წიგნი როსტომ გურიელისა, ბიჭვინ-
ტის საკათალიკოზო საბუთთაგან № 88, დაწერილი ტყავზე

ზომით $52\frac{3}{4} \times 18\frac{3}{4}$ სანტმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ —სამი წერტილი. როსტომ გურიელი გარდაიცვალა ვახუშტით 1562 წ. ევდემონ კათალიკოზი, აქ მოხსენებული, ხანას დანამდილეებით 1558 წლის ახლო დროიდან. სიგელიც ამ წლების ახლო ხანში უნდა იყოს მიცემული. სიგელი შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდ. „ქრონიკა“. II, 400.

- ქ.: დაუსაბამოსა ღთისა მამისა, ძისა და წმიდისა სულისა, თავსდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ყოვლად წმიდისა ღთისმშობლისა, თავსდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა ზეცისა ძალთა, ანგელოზთა და მთავარ ანგელოზთა მი-
- 5 ქაელ და გაბრიელისითა, თავსდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ცხოველს მყოფელისა და პატიოსნისა ჯვარისათა, რომელსა ზედა განიჰყრა უხსნელი მკლავნი თვისნი ქრისტემან ღთმან ჩვენმან ხსნისათვის ჩვენისა, თავსდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდისა დიდებულისა და წინასწარმეტყველისა და წინა-
- 10 მორბედისა ნათლისმცემელისა იოვანესითა, იოვანე მახარებელისითა და ღთისმეტყველისითა, წმიდათა ყოვლად ქებულთა მოციქულთა პეტრეს პავლესითა და თორმეტთავე მოციქულთა, თავსდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა რომელი დიდსა საუფლოსა სვინაქსარსა წმიდანი სწერიან დაღიწერებინ (sic), თავსდებობითა,
- 15 მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა წინასწარმეტყველთა დაღმდელთა (sic) მოძღვართა, მოწამეთა და ნეტართა მამათა, მამათმთავართა, ქალწულთა, მესვეტეთა, მეუღაბნოეთა და ყოველთა წმიდათა ღთისათა ზეცისა და ქვეყანისათა, ხორციელთა და უხორცოთა ღთისა და ყოველთა ამა ზედ მოწერილთა ღთისათა თავსდებობითა,
- 20 მინდობითა და შუამდგომელობითა ესე წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგახსენეთ თქვენ სასოსა და მეოკსა ყოველთა ქრისტიანეთასა წმიდათა უწმიდესსა შვიდ ცათა უმაღლესსა ყოვლად წმიდასა ღთისმშობელსა ბიჰვინტისასა და კათოიკე (sic) საყდართა თქვენთა ჰყადრე და მოგახსენე მე გურიელმან პატრონმან როსტომ და
- 25 დელამან ჩვენმან ბატონმან დედოფალმან ქეთეონ და თანამეცხედრემან ჩვენმან დედოფალმან ბატონმან თამარ და ძეთა ჩვენთა ბატონ-

- მან გიორგი და ბატონმან კოსროთანი და მომავალთა სახლისა ჩენ-
ნისათა ყოველთავე. შემოგწირედ სახსრად და სამეოხოდ სულისა
და კორცთა ჩვენთათვის და შვილთა ჩვენთა გაზრდისათვის და გა-
წაღმარებისათვის, შემოგწირეთ ოღიშს სოფელი კიბულა მისითა სა-
5 მართლიანი ა მთიანე, პარიია, წყალითა, სასაფლაოთა, მისათა საძებ-
რათა და უძებრითა ყოველთავე ჰყადრეთ და შემოგწირეთ მას ქაშსა,
ოდეს შეგვემთკვია უმზგავსო ცოდვა, შეგვიწყალებთ და მობრძანდით
ბატონი კზი ევდემონ დაღვიარეთ (sic) აღსარება ჩვენი და დაი-
დევთ ექუსექუსი ქაშის წირვა თქვენ და შემდგომთა თქვენსა კზთა
10 ყოველთავე სახსრად სულისა ჩემ როსტომ გურიელისათვის. ვინც და
რომელმანც კზმან თქვენგან განჩენილი წირვა მომიშალოს, შემ-
ცაიცვლების სჯულისა ქრისტიანობისაგან და ჩემისამც ცოდვის პა-
სუხის გამცემი ღმრთის წინაშე ის იქნების და თქვენ ბატონმან კზმან
ევდემონ წიგნიც ამ რიგი მიბოძე. ჩვენ სიგელი ესე მოგახსენეთ
15 სიტყვით სრულქმნილი საბალოდ (sic) გასათავებელი უტყუარი და უნა-
მუსო ჯამ დრო უძებარი არას ქაშსა და პატრონობასა შიგან შეკუც-
ვალბებელი ყოვლისა სამიზეზოსა საქმისაგან უმიზეზოდ გამოსრუ-
ლი გისვიანოს და გიბედნიეროს ღმრთი თქვენ სასოსა და მეოხსა
სულისა ჩვენისასა ბიქვინტისა ღმრთიმშობელსა და კზსა ბატონსა
20 თქვენსა ევდემონს და შემდგომთა შენთა ყოველთავე კზთა არავინ
შემოგეცილოს და არც ვისგან მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა
[ჩვენთა შვილთაგან და არა ჩვენთა] შემდგომთა გურიელთაგან და
არა მომავალთა სახლისა ჩვენისათა, არა დადანიისაგან და არა სხვა-
თა შემდგომთა მისთა დადიანთაგან არა მოგეშალოს ესე ასრე გა-
25 გითათა და არა გიტყოთ და არცა მოგეშალოს. ვინმე და რამანც
გვარმან კაცმან ამისად შლად კელყოს, რისხავსმცა მამა ძე და სუ-
ლი წმიდა, შემცარცვლებანი სჯულისაგან ქრისტიანობისა, ნესტორ
და ერმოგინეს თანამც არის ნაწილი მისი, შემცაეხების შიშთილი
იუდასი, ძრწოლა კანისა, კეთარი გეზისი, დანთქმა დათან და აბიო-
30 ნისა (sic) და შიშთილი იუდასი, ნურა რათამც სინანულითა ნუ იქნების
ხსნა სჯულისა მისისა. დამამტკიცებელნი ამისი ღმრთი აკურთხენს ამინ
ხვეუდად: როსტომ გურიელი, ქეთევან, თამარ.

1569 წ.

შეწირულობის წიგნი იმერეთის მფლობელის გიორგი II-სა გელათის სა-
კათალიკოზო წმ. გიორგის საბუთთაგან, დაცული საკათალიკო-
კოზო საბუთებში № 21, დაწერილია ქალაქდგე. სიგელს თა-
ვი აკლია, ყოველ სიტყვის შემდეგ ნიშნად იხმარება სამი
წერტილი. სიგელი მოკლედ დაბეჭდილი იყო თ. ყორღ.
ქრონიკ. II, 412.

---საყდარო გელათისაო და შეიდ წილ უძლეველო მკანეო
ქველო დიებულო (sic), რომელმან მოიმ[უშავე] ღთისა მიერ და
გამოაჩინე თავი შენი მუშაკად და პატიოსნად ღთის მსახურებისა,
რომელმან თავასა შენსა პატიოსანსა შეუკარიბე (sic) მკელეულნი
5 იგ სათნოებათანა, რომელმან მოიმკუ ცრემლი იგი სიკარულისა-
ნი, რომელთა მო[ლ]ვაწებითა მითი პატიოსნითა დათხეულნი იგი
სისხლნი ზეცათა მეუფისა შესწირე და აღიყვანე წმიდათასა მას
წმიდასა, მკნეო მკედარო დიდებულო წმიდაო გი'გი. აწ ჩუენ ცვა-
ფარვათა შენთა მიერ სასოებით მონდობილმან და მოსავამან თქუენ-
მან სახელითა ღთისათ ჩუენ იესიან დავითიან სოლომონიან ბანკარა-
ტონიანმან (sic) ნებითა ღთისათა აფახაზთა (sic), ქართველთა, რანთა,
კახთა, სომეხთა მეფისა, შანშა და შარვანშა და ყოვალისა აღმოსავა-
ლეთისა და დასავალეთის სამკახრისა (sic) და ჩრდილოეთისა ღიხთ იმე-
რისა და ღიხთ ამერისა [ორისავე სამეფოსა] და საკელმწიფოსა თუთი
მფლობით [თუთი მპყრობე]ლმან ღთივ აღმატებულმან და ღთივ დამყა-
რებუ[ლმან და უ]ძლეველმან ყოველთა მეფეთა შორის წარ[ჩინებულმან
და სკიპტრა] პორფირ გვირგვინ შარავანდედთა შორის ბრწყინვალემან
ჩუენ ღთივ გუიარგუნიოსანმან მეფეთმეფემან გი'გი, ძემან დიდისა და
ძლიერისა და უძლეველისა მეფეთმეფისა ბაგრატისმან და დედო-
ფალთდედოფალმან სასოებით მონდობილმან და მოსავამან თქუენმან
რუსუდან და პირმშომან სასურველ საწადელმან ძემან ჩუენმან ბაგრატ
ვიგულეთ და ვიგულსმოდგინეთ და გკადრეთ და მოგახსენეთ და შე-
მოგწირეთ ჩუენდა საღღენგრძელოდ და გასამარჯვებლად და მეფობისა
ჩუენისა წასამართებლად და ცოდვათა ჩუენთა შესანდობელად და აღ-
სახოცებლად შემოგწირეთ მცირე და ესე უნდო ძღვენი და შე-
მოსაწირავი თქუენ წმიდასა და დიდებულსა წმიდასა გიგის და
ღთივა გუიარგუნიოსანსა (sic) მეფეთმეფის მამისა ჩუენისა საქალედ

- წოდებულსა და სასაფლაოსა ბაგრატ მეფისა ეკლესიასა და მაშვიან განწყობილსა ხატთა და მღრდელმონაზონთა ჩუენეშის თაფსა ღელეს გაღმა ხოშტიბელის სასახლე მისითა სახლკართთა, ქურმარნითა, ეკლესიითა, სათიბითა, მასითა ზურითა, შესაღალითა და გამოსავალითა,
- 5 თა, ასრე რომე ქურდანი და ნემსაძე რომე შეიცილნეს და გავიარეთ და თარჯი ვჰკარით, აწ ამ სასახლესა და იმ თარჯს შუა იოსელიანის საზღურამდის რაც სანეფო საკარე და ხელი შევიდოდეს, ისი მეფეს ნუ დაკალდების (sic). ამას გარეთ გკადრეთ და შემოგწირეთ ამ სასახლის შემავალი მოსახლე ერთი და გლეხი გვცეცლა-
- 10 ძე (sic) ღმერთისაი მისით შვილებით და ძმისწულითა და (sic) მისით სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კავამლი (sic) ერთი, ტაბელივამე გუგუტაი მისით შვილებითა და სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვამლი ერთი, ხაჰაჰურიძე გაღბიი მისითა შვილებითა და სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებ-
- 15 ლი იყოს კავამლი ერთი, სუბუქამე მახარაი მისით შვილითა და სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კავამლი ერთი, ქარჩხაძე ხუხუჩაის შვილები მისით შვილებითა და სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კავამლი ერთი. გუბელამე ნასყიდაი მისით შვილებითა და სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვამლი ერთი,
- 20 სუბუქამე ძმობილაი მისით შვილებითა და სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვამლი ერთი, კვიტავას პარტახტი მისით სამართლიანითა ერთი, კირთაძის პარტახტი მისით სამართლიანითა ერთი. ესე გლეხები ხელშეუვალად მოგვიხსენებია, ასრე რომე ამთშვიან სანეფო ხელი არა შევიდოდეს რა. ამას გარეთ გკადრეთ
- 25 და მოგახსენეთ კიდევ ჩუენშს ცხუკურელამე ახალბედაი მისით სამართლიანითა, დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვამლი ერთი, ჯალამე გიორგი მისით სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვამლი ერთი, ხევისბერამე მიხაროდაი მისით სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კავამლი ერთი, ხევისბერამე გიორგაი და
- 30 ინანაი მისით სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვამლი ერთი, გუბელამე მამისთვალაი მისით სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვამლი ერთი, ჯინჰველამე იენაი მისით სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კავამლი ერთი, ჯინ-

- ქველადე ხახუაი მისით სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვალი ერთი, გუბელადე იენაი მისით სამართლიანითა, დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვალი ერთი, ლალიბერიძე მამისთვალაი მისით სამართლიანითა დღეს რისაც მქონებელი იყოს კვალი ერთი. აწ ამ ჩუნე-
- 5 შურს გოლებსა რ'ც სანეფო და საციხო ბეგარა და გამოსაღები და სამსახური შეხდებოდეს, ისი მეფესა ნურა დაკადების რა (sic) და სხვა შემოგვიწირავს მისითა მამულითა, მთითა და ბართა, წყალითა, წისკელითა, ველითა, ვენახითა, ტყათა, სანადიროთა, გვალესითა, (sic) სასაფლაოთა, ქალითა, სათიბითა, შესავალითა და გამოსავალითა, საძებ-
- 10 რითა და უძებრითა და მისით ყოვლითფერით სამართლიანითა და გენცელადემნ ჩუნეშურს პარტახტზედან რა რიგადცა ან სანეფო სამსახური შეხდებოდეს ან ხატის ბეგარა შეხდებოდეს, ყველას რსრევე იქმადეს. აწ ჩუნენა სადღენგრძელოდ და მეფობისა ჩუნისა წახსამართებლად და ცოდვათა ჩუნთა შესანდომელად ყოველთ
- 15 წელიწადსა რვარვასა ეამსა გვეწირვედით (sic) პატრონი კათალიკოზი და სადამღის პატრონი ევადემონ (sic) კათალიკოზი დღენგრძლად და ამოდ იყოს, ისი ნუ დაგვაკალებს წელიწადშიგან ამ მამულისათვის თორმეტსა (ეს სიტყვა შესწორებულია, დაწერილი უფროა: რვა რვა,) ეამის წირვასა და რა სოფელმან მისი წესი არ დაიკა-
- 20 ლოს, ვინცა კათალიკოზი იყოს და წმიდის გიორგის მონასტერი და ეკლესია ჰქონდეს ისი ნუ დაგვაკალებს წელიწადშიგან რვარვას ეამის წირვასა. აწ ვინცა და რაჲნცა ძეჲნ კაცისამან ანუ მეფენ და ანუ დედამამან ანუ თავადმან და ანუ დიდებულნ ანუ ახნაურმან და ანუ გოლებმან კელყოს წიგნისა ამის მოშლად და მამუ-
- 25 ლისა ამის გამოხებათ, რისხავსმცა დაუსაბამო ღთი.... (წვევა) დაიწერა ბბა და სიგელი ესე ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუნენისასა მეოთხესა, ქკს ორას ორმოცდაჩვიდმეტსა, თვესა ფეპრვალსა ოთხსა ეელითა კარის ჩუნენის დიენწიგნობრის ფრიად ცოდვილისა თავაქალაშვილის აღასითა.

ხვეუდა: გიორგი

48×15¹/₈ სანტმ. თავი სიგელოსა დაზიანებულია. ნიშნად იხ-
მარება 3 წერტილი ყოველ სიტყვის შემდეგ.

--- ქებულსა და ღიდებულსა უმაღლეს--ყდ წმიდასა და
უფროსად კურთხეულსა დედოფალსა ხობისა ღვთის შშობელსა,
ოდეს სხვა ხოფელი იჯდა და თათრისაგან გაოხრებული და გაცუ-
დებული საყდარი და მონასტერი იყო, ესე მოგუცეს ჩვენ წულიკი-
5 ძეს (sic) ხოფელს ნიკოლოზს, ესე აოხრებული მონასტერი და მამუ-
ლი. ვიგულე და ვიგულსმოდგინე და შემოგწირეთ მკირე და კინი
შესაწირავე ესე შენ თეთროსანსა ხობისა ლუთისშობელსა თავს ვერ-
ცხლის ბარძიმი და ფეშხუმი და კამარა, სამი ატლასის პერექლები,
ერთი ოდიკი, ერთი ნაქსოვისა კრეტსაბმელი, ერთი ხელი შესამო-
10 სელი სტიხარი და ფილონი ნაქსოვისა, ოლარი ნაქსოვისა, სამკლავე
ნაქსოვისა, ერთი დიდი ქვაბი სპილენძი გურიადამან მოვატანინე, გა-
ვაქედინე და შემოგწირეთ ჩვენის სულის სახსრად და საოხად. აწე
ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან ესე ჩვენგან შეწირული ნაღვაწი
გამოგწიროს ანუ დადიანმან ანუ დედოფალმა ანუ ქათალიკოზმა
15 ანუ ვეზირმან ანუ ხოფელმან ანუ მესტუმრემან ანუ ღიდმან ანუ
მკირემან, რისხავს თავად ღმერთი და ხოვისა ღუთისშობელი, ქრის-
ტეს საფლავი და სისხლი მეწამული გოლგოთა და ცხოველს მყო-
ფელი პატროსანი ჯვარი, სინა მაყვალი შეუწველი, მთაწმიდა, წყეულ
და შეჩვენებულ არს ოთხთა პატრიაქთაგან, სამას აფურამეტა მამაფა-
20 გან, მასმც ედების კეთრი გეზისი, შიშთვილი იუდასი, ღრქენა
კბილთა დიოსკორესი და იესოს ჯვარისმცემლთანაც განიკითხვის
მისი სული და ხორკი. დამტკიცებელნი ამისნი აკურთხნეს ღმერ-
თმან ამინ. ამინ. კიდევ ამას გარეთ ერთი მოსახლე კაცი თათრისაგან
ვიყიდე სკვ ამიოჩა ფაცისა (sic) და მოვნათლე, დავასახლე ხოფს
25 და ვინც კანდალაკი იყოს, იმისთვის მიმიცემია და ყოველს წე-
ლიწადს ღუთისშობლობას ჩემი სულისათვის ეამს სწირევდეს. ვინაც
ბერები და ხუცები იყოს, იმიანათ სწირევდეს. დამიც ბეგარა ერ-
თი ცხვარი, ერთი ლოღარიკონი სანთელი, ორის შაურის საკმეველი,
სამი კოკა ღვინო, ორი ქილა ღომი, რაეთიც ეშოვებოდეს. თევზი
30 და ყველი და კვერცხი მიართვან, თუ ის დღე მარხვა მოხდეს,

მეორე დღეს სახსნილო მიართვას და ჩემის სულისათვის ეამს სწორედდეს და მომიხსენებდეს და შემომიწირავს ხოფისა ღუთისმშობლისათვის ჩემი სულის სახსრად და საოხად და აწ ვინც გამოსწიროს, რომელიც ზემოს წყევალა და შეჩვენება სწერია, ისიც მოიწვეს

5) მას ზედან და ხოფისა ღუთისმშობელიც, ამინ ამინ. ქკსა სმიზ:

ხეუელად: ნიკოლოზ ხოფელი

ქ. სხვა კიდევ ამას გარეთ ზამან ბარძიმისშვილი მოკვდა და მის ნიშანსა და ნაწირვში ამიყვანია ივანე და სარჯელია და კაკულიაი სერგია და ხატისდა შემოწირავს ხოფისა ღუთისმშობლისათვის

10) მათის ცოლშვილით, სახლკარითა, კურ მამულითა, მისის ყოვლის ფერითა, დამიც ჩემის სულისათვის ერთის საკლავის სანთელი, ოთხი ლოლრიკონი. სხვა რაცა ემართოს, ხოფელს მიაერთმევდეს და შემოწირავს მე წულუკიძეს ხოფელს ნიკოლაევს ხოფისა ღუთისმშობლისათვის. რამანცა ძემან კაცისამან ესე გამოწიროს, ანუ დადიან-

15) მან, ანუ ვაზირმან, ანუ მესტუმრემან, ანუ სხვა ვინმემ ძემან კაცმან მასცა რისხავს დავად (sic) ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყანისანი და ხოფისა ღუთისმშობელი.

ხეუელად: ნიკოლოზ.

1550—1570 წ. დაახლოებით ამ დროებში, პალეოგრაფიულ თვისებათა მიხედვით, და საზოგადოდ XVI საუკუნეში უნდა იყოს მიცემული ვახუშტ აბაშიძის შეწირულობის წიგნი, რომელიც დაცულია გელათის საკათალიკოზო წმ. გიორგის ტაძრის საბუთებში ზომით 158 $\frac{1}{2}$ X 15 სანტმ.. სიგელი დაწერილია ცუდის ხელით, თავში მდარე ღირსების მხატვრობაც აქვს წარწერით: ჯ"ი ქე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება ოროლი წერტილი. თითო აბზაცის წინ დედანში დასმულია ჯვარი.

სახელითა დასაბამოსა ღმრთითა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა უხილავისა ღმრთისა და ყოველად წმიდისა ღმრთის მშობლისა და ყოველთა მისთა წმიდათა და მისთა ტაძართა შინა მყოფსა მღრდელთ მოძღუარისა წმიდისა ნიკოლოზისა და მისთა საყდართათვის ვიგულეთ და

- გიგულისმოდგინეთ ზე ვახუშტ აბაშიძემან გკადრეთ და მოგაკსენეთ... ჩემის უბრალოს თეთრით ნასყიდი მამული და ალაგი... თქნ სამკვიდრგ-
ბელსა ჩემსა წმიდასა მონასტერსა... ჩემის სულისა და კორის საკსრად
და სოხებლად და ჩემთა შვილთა და ძმათა და ნათესავთა სადღეგრძე-
- 5 ლოდ, შემოგწირეთ ცელისტაასშვილის მოსყიდული ვენაქი და ალა-
გი მეეკუტრეს, ამისთვის წელიწადშია თორმეტს ეამს მიწირევდეს მეე-
კულრე (აქ 1 სიტყვა წაშლიდა) და საზროხედ ზემთელისა და თაყას
მოსყიდული რომანაული პარტახტი მისის სანზღურითა ღვინის ბე-
გრის მეტი არა ეთხოვებოდეს რა იმაზედ მოსახლეს კაცსა; ღვე-
- 10 რეს სასახლე მისის მოსახლითა და საზღურითა, ასრე რომე მოურავს
ჰქონდეს იქიდან რაც შეწირული იყოს წიართევდეს (sic) და
ამსახურებდეს თის (sic) თავს მეტსა; საზაფხულო სასახლე ზუმაღალს
მისის მოსახლითა საზღურითა. ზუარის ზუშაობაზედა საყდრის ყმა-
მან წელიწადშია ოთხი დღე უნდა უშველოს რაც ღვინო გამოვი-
- 15 დეს, იმისის მეოთხედის ოდენი სხუა ღვინო უნდა მისცენ მეზურე-
სა ამილბართულზედა, გამოიღებდეს ერთს ლიტრას სანთელს, ერთს
ცხურას, ერთს ლიტრას მარილსა; გლეხი ორად გრიგოლასეული
და მწავისეული; ორად გუველე ბიანაურის შვილი და დათვიასეუ-
ლი; ერთად შურვანაული, ამისი სამოსახლო დეკანოზისა ქვეშეთ
- 20 შამოსამზღურელი; ორად ბაბლიური და კილაური; ორად ნუკრაული,
რვა დბასთან ლუვერკი; ოთხად ღვინაური, მამითურა, ბელემაძე და
მახნიაშვილი; ერთად ქიქხაური; ორად გიბიაური; ორად მოგონაძე;
ერთად ვაქარაული; მოგონაძეს ქუეშეთ ვენაქი და ალაგი მისის საზ-
ღურითა; ერთად გოგალაური და ოქროპირაული; ორად გოგინა-
- 25 სეული და მკედლისეული ... მართებს ამათ კუამლზედა თვითო სა-
კლავი, შვიდშვიდი ქათამი, ოცდასამსამი კვერცხი, თვითო ლიტრა
მარილი, ოროლი კოდი პური, თვითო კოდი ღომი, თვითო კოდი
ქერი, ექუსექუსი კოკა ტბილი, ოროლი კაპევეტი ოროლი მტკა-
ველი, თვითო ჩარეკი სანთელი, ნახევარნახევარ ჩარეკი მკედი სე-
- 30 ლისა სანთლის გულად, ათათი ზურგი თივა, თვითო საბელი.
სახასო გუველე ბიანაურის შვილისა და გრიგოლასი და ალიბარუ-
ლის სამზღურასა იქით და ჩხერისმეღემდი და ძირულამდი გუველე-
სიანების სამზღურამდისი; ტყე და მინდორი ღოღაური მი-

სის საზღურითა, სვიმონაური და ფარსმანაული მისის საზღურითა, წყლისაგან ყარინება ჩხერისმელემდი; ჩხერისმელე ძირულამდი. ძირულას ნახევარა, ბურთულს ზედათ გუველესიანის საზღურამდი.

- არის კიდევ შეწირული ღმრთისათვის და მისთა წმიდათათვის
- 5 ჩემის სულისათვის სააღაპო და ერთი სასახლე მისის საზღურითა, კაპარკინაშვილს ზედათ სახასო ტყე და ალაგი მისის საზღურითა, უბიანი მისის საზღურითა, ესე დეკანოზსა და გამოიღებდეს ხუთს კოკას ღვინოსა. კიკილაურზედა ოთხი კუამლი კაცი გამოიღებდენ სააღაპოდ და რვას ცხუვარსა, ოთხს ყუვეერულსა, რვა კოდს პუ-
- 15 რსა, ორმოცს კოკას ღვინოსა. თეთრო წყაროდამან რაქაც კუამლი ამოსდიოდეს ოროლი ჩარეკი სანთელი, თვითო მარჩილის წონა საკუმეველი, ხუთხუთი ლიტრა მარილი, თვითო შულო ბამბის ნასთი, ესე დეკანოზმან და მოურავმან მოიბარონ და ასრე ქნან, წინამძღუარსა და ხუცესსა ეამი აწირვონ და სადილი აკამონ და თო-
- 15 რმეტა თეთრი საწირავი ჩემიდალჰან წინამძღურსა მისცენ, რვას ცხუარზედა რვას ხუცესსა ეამი აწირვიონ. სხუა რაც ხუცესი მორჩეს, საწირავი ჩემისაგან მისცენ. მისცენ კუამლზედა რაც მიხუდეს ხარშო შეკაზმული მარილითა და მწვანელითა, ოროლი პური ერთის ჩარეკისა, ოროლი სანთელი ბამბის ნასთზედა ჩამოსხმული,
- 20 საკმეველი დეკანოზმან და მოურავმან ჩაურავოს და აკმევიოს და ყველასაც შენდობა ათქმევიოს და ნახევარ ჩარქს (sic) მარილსა და თვითოს სამიანს ღვინოსა მისცემდენ. არის მისცემი კუამლზედა, ვინც დედაკაცი და კაცი მოვიდეს ელაზნაურთა, ქართლელთა, ფარცხნელთა, თეთრაწყაროელთა, ფაქუთელთა, წიფლელთა,
- 25 კუადაურელთა, საბელთა, სასუმეთელთა, ხორთელთა, საწერეთლოელთა საყდრის ყმათა, ნატობეურელთა, მლაშელთა, აქარელთა, წევგელთა, ილმელთა, თერინელთა, ქორეთლთა (sic), ზესტაფონელთა ერგების კიკილაურზედა ოთხის კუამლის კაცისაგან კუამლზედა სააღაპოს გარეთ მოურავს და დეკანოზსა ექუსი ქათამი, ორი ქუა
- 30 (sic) ღომი, ერთი კოდი ქერო ოცდასამი კუერცხი, ორი მარკილი თივა, ნახევარი მოურავს და ნახევარი დეკანოზს და კუამლზედა კვირეში ორორის დღის მუშაობა. სხუა რაც იმ დაწერილს

კაცზედ მორჩეს სასმელ საკმელი ან მისაცემი, ვინც გლახა მოვიდეს, იმას მიაართოთ.

- არის შეწირული ღმრთისათვის და მის წმიდათათვის და წმიდის გიორგის წვევისათვის სააღაპოდ ჩემის სულისათვის საყდართან
- 5 ლომინის მოსყიდული პარტახტი ტამბატური ერთ გლახად, მახარებელი გაჩეჩილაძე და მისი განაყოფური და ორ გლახად ღვისმამაური და მისი განაყოფური რაც სხუას წვეველს კაცსა მართებს, ისი ამათ მართებს. ამისგან ერთი ჩარეკი სანთელი, ერთი ცხუარი და ერთი მრთელი საკლავი, ორი კოდი პური და ხუთი კოკა ღვინო,
- 10 ერთი ლიტრა მარილი. ოთხს ხუცესსა ჟამს მიწირევდეს მისიანათ და სხუა რაც გარდაჩეს, ის დეკანოზისა იყოს და კვირეში ორორი ღღე მუშაობა დეკანოზისა იყოს. ესე ფარემუზ მაქავარიანმან და მისმან შვილმან და ნათესავმან აქარელმან, წვეველმან და ილმელმან კელოსანმან ისაქმონ.
- 15 არის შეწირული ღმრთისათვის და მისთა წმიდათათვის ჩემის სულისათვის საწერეთლოს მახარებელი ხუცესი, გამოიღებდეს ორს ჩარეკს სანთელსა, მის მკედსა, ორს ცხუარსა, ერთს ლიტრას მარილსა; ქალაღლისას შვილებსა (sic) ერთი ჩარეკი სანთელი, მისი მკედი, ერთი ცხუარი, ორი ჩარეკი მარილი, ხუთხუთი ჩაფი ღვინო
- 20 ხუცესსა. უნდა მიაბაროს იქიურმან კელოსნებმან და თუ დააკლდეს აქარიდალმან მოიკითხონ ფარემუზ და იქიური კელოსანი მისცემს. აწე ამისგან კუამლზედა თვითო ჩაფი ღვინო ხუცესსა, ერთის ცხურის ხარშო, ორი ჩარეკი მარილი, ერთი ჩარეკი სანთელი, მისი მკედი, რვიანი ღვინო აღდგომისა და ერთის ცხურის ხარშო,
- 25 ორი ჩარეკი მარილი, ერთი ჩარეკი სანთელი, მისი მკედი, რვიანი ღვინო; საღმრთო ზედან ერთის ცხურის ხარშო, ორი ჩარეკი მარილი, ერთი ჩარეკი მარილი (წინად უნდა ყოფილიყო ხახვი), მისი მკედი, რვიანი ღვინო; მარიობათ ცხურების საწესო იმავე ხუცესსა; საღმრთოზედა წინამძღუარი და ორივე დეკანოზი მივიდოდენ, ჟამსა
- 30 გვიწირევდენ, ღვინოსა ხუცესი ასუემდეს, საკმელსა სოფელი მიაართმიდეს, საწირავად კუამლზედა თვითოს გვერდს პურსა მიაართემდენ. ამისგან ნახევარი წინამძღუარსა და ნახევარი ორს დეკანოზსა.

არის შეწირული ღმრთისათვის და მისთა წმიდათათვის ჩემის სულისათვის ქორეთს ხუცის სახლი. გამოიღებდეს ერთს ცხუარს. ერთს საკლავსა, ერთს ჩარექს სანთელსა, მის მკედსა, ერთს ლიტრას მარილსა, ათს კოკას ტკბილსა; მოვიდოდეს მოუარავი და
5 კელოსანი, ცხუარზედა იმავე ხუცესსა ეამსა აწირვინებდენ, მიართვემდენ კუამლზედა, რაც მიხუდებოდეს ცხურის ხარშოს კორცსა, ოროლს სანთელსა, მარილსა, თვითოს ჩაფს ღვინოსა, ორისოდენი (sic) მოუარავსა და კელოსანსა.

არის შეწირული ღმრთისათვის და მისთა წმიდათათვის ჩემის
10 სულისათვის მლაშეს იამანიძისეული მამული, გამოიღებდეს სააღდგომოდ ერთს ცხუარსა, სამს ყუვეგრულსა ერთს ლიტრას მარილსა, თექუსმეტს ადღს ტილოსა, ორს ლიტრას სანთელსა.

არის შეწირული ღმრთისათვის და მისთა წმიდათათვის და
ვანთ ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობლისათვის, გამოიღებდეს გოგი-
15 ჩა სასნაშვილსა მამულმან ერთი ცხუარი, ერთი საკლავი, ერთი ლიტრა მარილი, ერთი ჩარექი სანთელი, მისი მკედი, გამოიღოს ხუთმან სასანაურომან (sic) ხუთი გვერდი პური, ათი კოკა ღვინო კუამლზედა, გაუყოფდენ ცხურის ხარშოსა, კორცსა, მარილსა, ოროლს სანთელსა, ოროლს პურსა, რაც მიხუდეს ღვინოსა, ორო-
20 ლის კაცის ოდენი მოუარავსა და კელოსანსა ცხურის საწესო, ერთი ჩაფი ღვინო ზედაზეთ და ტაბლა ხუცესსა და სანთელი ხატსა.

არის შეწირული ღმრთისათვის და მისთა წმიდათათვის და ფერისცუალების ხატისათვის ჩემის სულისათვის ფაქუთს ფერისცუალობას გამოიღებდეს, სათუთური მამული ერთს ცხუარს, ერთს საკლავს, ერთს ლიტრას მარილს, ერთს ჩარექს სანთელს, მის მკედსა,
25 ორს კოდს პურსა, ათი კოკა ღვინო ბალონიდალმან კუამლზედა გაუყოფდენ ცხურის ხარშოსა, კორცსა, მარილსა, ოროლს სანთელსა, ოროლს პურსა, ღვინისაგან რაიც მიხუდებოდეს ცხურის საწესო, ერთი ჩაფი ღვინო და ტაბლა ხუცესსა და სანთელი ხატსა,
30 ორის კაცისოდენი მოუარავსა და კელოსანსა.

არის შეწირული ღმრთისათვის და მისთა წმიდათათვის ჩემის სულისათვის წმიდის გიორგის კოდის წყაროთათვის ქარტალს, გამოიღებდეს ერთი ოქრადე ერთს ცხუარსა, ერთს საკლავს, ერთს

ლიტრას მარილსა, ერთს ჩარეკს სანთელსა, მის მკედსა, ათს კო-
კას ტკბილსა, მივიდოდეს მოურავი და ეელოსანი, ცხუარზედა იმაჲ
ხუცესსა ეამსა აწირვებდენ, მიართევმდენ კუამლზედა რაც მიხუდებო-
დეს ცხურის ზარშოსა, კორცსა, მარილსა, ოროლოს სანთლსა (sic)
5 და ღვინოსა რაც მიხუდებოდეს ცხურის (sic) საწესო, ერთი ჩაფი
ზედაშე და ტაბლა ხუცესსა სათლი (sic) ზატსა, ორის კაცის ოდენი
ოდენი მოურავსა და ეელოსანსა.

საღმრთოდ გამოიღებდენ რასაცა კუამლი ამოსდიოდეს ბატონ-
მან აზნაურისშვილმან და გლეხმან ოროლი ჩაფი ღვინო და თვითო
10 ქათამი ცხურისათვის იყიდონ, ერთი ცხური ფარცხანელთა, თეთ-
რაწყაროელთა და ფაქუთელთა.

ერთი (აქ I სტრიქონის ადგილი გამოტოვებულია) ერთი ხორითე-
ლთა საყდრის ყმამან და ნატბეურელთა, ერთი აქარელთა, წვეველთა და
იღმელთა, ერთი ზესტაფანელთა, ქორეთელთა და თურინგელთა, ერ-
15 თი მლაშელთა ცხურის საწესო, ტაბლისა და ზედაშისა ნახევარი
მას მისის თემის ხუცესსა და ნახევრისაგან ორი წინამძღუარსა და
მესამედი ორს დეკანოზსა და სანთელი მას მისის თემის ზატსა.

შემიწირავს ღმრთისათვის, ყოველთა მისთა წმიდათათვის ჩემი
შვილურად გაზრდილი ფასიტი და მისნი შვილნი და ნათესავნი მისის
20 მამულითა, რაც ჩემგან წიგნი და სიგელი ჰქონებოდეს იმითი ამი-
სათვის, რომე ეს ჩემი სულის საქმე იმისთვის მიმიბარებია. რარი-
გათაც მიზამს და მსახურებს, მან და მისმა სულმან იცის და მისმან
ნათესავმან და ღმერთმან და მის წმიდათ მადლმან, ასრე რომე ამა-
სთანა არას კორციელს კაცსა კელი არა აქუს. ასრე მისის მა-
25 მულით ჩემის სულისათვის შემიწირავს. თუ ვისმე მისის ნდომით
მსახუროს, მადლი უთხრან, თუ არა, ეს ჩემი სულის სამსახური
ეყოფის. აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცისმან ანუ დიდმან ანუ
მკირემან ანუ ჩვენმა შვილმან და ძამან და ნათესავმან და გუ-
არის კაცმან, ანუ კათალიკოზმან დაქუთათელმან ანუ სხუამან ები-
30 სკოპოზმან ანუ წინამძღუარმან და ხუცესმან ანუ სახლისუხუცესმან
და ბოქაულთუხუცესმან ანუ თავადმან ანუ აზნაურმან ანუ გლე-
ხმან ესე ჩემი უბრალო ჩემის სულისათვის [შეწირული მომიშა-
ლოს და შც[ცვალოს], შემტაიცვლების [სახელისა?] ქრისტიანობის

- - (ორიადე ან სამიადე სიტყვა მოხეულია) - - სული - - (აქ დედანის ცოტა უნდა აკლდეს)

სიგელს ხელის მოწერა არა აქვს. თავში კიდევ მე-XVIII სუკ. ხელთ წარწერილია: დიდის ვახუშტის შეწირულია.

1570 წლ. ახლ. ნუსხა კოხურის აეგრისა, დაკული გელათის საბუთებში № 71, დაწერილი თეთრს ქალაღზე ზომით $30 \times 30^{1/2}$ სანტმ. ნაშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება სამი წერტილი. სათაურად ნუსხას აქვს: „ქ კოხურის: ბეგრის: არის:“ და სხვა ხელით კიდევ: „წყალწითელის ნუსხა:“

როგორც იმერთა მეფის ალექსანდრე II-ის შეწირულობის ერთ სიგელიდან სჩანს (თ. ჟორდ. ქრონიკ. II 341, ს. კაკაბ.—კოსტან. უცნ. აფხ. მეფე, წყალწითელას ახლად გაშენებული სოფელი პირველად განთავისუფლებული იყო ბეგრისაგან. ხოლო წინამდებარე ნუსხა დაწერილი უნდა იყოს სოფლის მოშენებიდან კარგა ხნის გავლის შემდეგ (ზიგ მოხსენებულია რვა პარტახტი), ამიტომ ნუსხის შედგენა შეიძლება მიეკუთვნოს 1570 წლ. ახლო ხანს.

ქ.: მართებს წყალწითელას გიორგას სვინტრაძესა სანთელი ლეტრა (sic) ორი, ერთის ცხურითა, სამის ხუცის [წი]რებითა ალაპი.

5 მართებს გიორგ ბერიძეს გოგიტასა სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, [პური] გვერდი ერთი, ღვინო ათიანის კოკითა კოკა სამი, საკლავი ერთი ათის თეთრისა და ძღვენი ორი.

მართებსა ბუჭუას გიორგი ბერიძესა სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი

10 ათის თეთრისა, ძღვენი ორი, მართებს (sic).

მართებს ინანას ჯანელიძესა სანთელი ლიტრა [ორი?], ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, ძღვე[ნი].

მართებს ალფასიძეს ძმოზილას სანთელი ლიტრა ორი, ღომი

15 გვერდი ორი, პური გვერდი [ორ]ი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, საქრიშობო და საყველიერო ძღვენი.

მართებს --- ლომბსაბერიძესა სანთელი ლიტრა ორი, ლომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, საქრისტიშობო და საყველიერო ძღვენი.

მართებს დათიკიას ფორაძეს სანთელი ლიტრა ორი, ლომი გვერდი ორი. პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი და საკლავი ათის თეთრისა და ძღვენი ორი.

მართებს ვაჰრაძეს მიქელასა სანთელი ლიტრა ორი.

მართებს დურულიშვილს ათანდილასა და სიხარულასა სანთელი ლიტრა ორი, ლომი გვერდი ოთხი, პური გვერდი ორი, ღვინო კოკა ექვსი. საკლავი ორი ათათის თე[თრისა], ძღვენი ოროლი

მართებს დათიკიას დურულიშვილსა სანთელი ლიტრა ორი.

მართებს გვენეტაძეს როსტეფანასა სანთელი ლიტრა ორი, ლომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, ძღვენი ორი.

15 მართებს მიქელს კაკაურიძესა სანთელი ლიტრა ორი, ლომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, ძღვენი ორი.

მართებს მახარაბელსა კაკაურიძესა სანთელი ლიტრა ორი, ლომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, ძღვენი ორი.

მართებს მამაშვილას კასაშვილსა სანთელი ლიტრა ერთი.

ქ. მართებს ხელოსანს ჯანელიძეს დავითასა სანთელი ლიტრა ორი და რვა პარტახი სხვარის (sic) და რაც ამ კაცებს მართებს თითოთს გლეხსა, ისრე თითოთს პარტახს მართებს და ისრე გარდაიხა-

25 დოს, ვინც დაესახლოს და ან ვინც ჭამოს.

ბოდოს დასმულია მორგვალო პატარა ბეჭედი, რომლის წარწერა არ განიჩეკა.

1573 წ.

შეწირულობის წიგნი გიორგი II იმერთა მეფისა, დაცული გელათის საბუთებში ნაწილ ნაწილ სხვა და-სხვა ნომრების ქვეშ, სახელდობრ № 56, 97 და 72. ზომა პირველისა სიგრძით 25, შემდეგისა 31 სანტიმ., მესამე კიდევ

ფრიად დაზიანებულია, განი 19^{1/2}—21^{1/3} სანტმ. საბუთი დაწე-
რილია ქალღმერთზე, რომელიც საერთოდ ძალიან დაზიანებულია.
თავი კიდევ მთლად დაკარგულია. ნიშნად იხმარება ყოველ
სიტყვის შემდეგ ორგანი წერტილი, იშვიათად სამი.

- დედოფალმან --- ვიგულეთ და ვი --- საშინელსა და ცა-
თა --- ყდარსა და მაშვიან ბრძანებულსა --- ბელსა გკადრეთ და მო-
გახსენეთ და --- ვითა დაგვიაჯნეს ჩუენი დიდად [ერდგულ]ნი
ლ[ორთ]ქიფანიძე ქექაოზ და ქრთამიცი მოგვართვ --- დ: უბოძეთ
5 გელათს დასავლეთის კარსა სასაფლაო და --- ლე ულუხან იქი დავა-
მარხეთ და გაუჩინეთ მწირველი --- სათუის მღრდელ: მონაზონი
გერმანე და გაუჩინეთ --- რვა და კელაპტარი და შეგსწირეთ გლეხნი
ციხიას და --- შვილი მხეციძე ამოსწყდა უშვილოთ და იმისეული,
გ --- ლაძე გიორგი და მართებს თეთრი ოცი, ღომი კოდი --- კოკა
10 ექვსი, ქათამი ორი და ტვირთი და მუშაობა და --- ქრის-
ტეშიაი და მართებს თეთრი ოცი, ღომი კოდი ორი, ლ[ვინო-
კო]კა რვა, ქათამი ორი, თივა ზვინი ერთი, ტვრთი და მუშაო[ბა]
--- დინაძე დავითაი და მართებს თეთრი ათი, ღომი კოდი [ორი?
ლვინო]ნო კოკა სამი და ქათამი ორი და თივა ზვინი ერთი და ტვი[რ-
15 თი და] მუშაობა; და სოფარომაძე ვაჟიბედაი და მართებს თეთრი ათი,
[ღომი კოდი] ორი ღვინო კოკა სამი, ქათამი ორი, თივა ზვინი ერთი და
ტ[ვირთი] და მუშაობა; კავეტაძე იენაი და მართებს თეთრი ათი, ღომი
კო --- ღვინო კოკა რვა, ქათამი ორი, თივა ზვინი ერთი, ტვირ[თი და
მუშა]ობა; როდინაძის გიორგას პარტახტი და მართებს თეთრი --- ღომი
20 კოდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, ქათამი ორი, თივა ზვინი --- და ტვირთი
და მუშაობა; ლაშკარაული პარტახტი და მართ[ებს] თეთრი ათი,
ღომი კოდი ორი, ღვინო კოკა სამი, ქათამი ო[რ] --- (აქედან იწ-
ეება № 97) ტვირთი და მუშაობა; ბიბილაური პა --- ღომი კოდი ერ-
თი, ღვინო კოკა სამი, ქათამი ორი და ტვირთი [და მუ]შაობა. ესე
25 რატიშვილი უნაიესაოთ გარდაღვინდა და ასრე უცილებლათ შე-
გვიწირავს, რომე ამასთან საცილოდ საქმე აღარავის აქუს მათ[ი]თ
მამულითა და მათით საზღუროთა და სამართლიანითა უკლებათ.
აგრევე ფარცმანაყანეს გლეხნი ქელბაქიანის ავთანდილისაგან მო-
ნასყიდი, ასრე რომე ქელბაქიანსა მხეციძისაგან ჰქონდა მოცემუ-

- ლი ნასისხარდა და მერმე ჩვენ თეთრით ვიყიდეთ და შევსწირეთ გელათს ულო[ხ]ნის (sic) სულისათვის რაცა საზნაურიშვილო ბე-
გარა მართებს და გამოვა, ისი შევევიწირავს და გლეხი ფახაკაძე
ახალბედაი და მართებს ღვინო რვიანით ლიტრითა კოკა ოცი, სა-
5 კლავის თეთრი ათი; ფახაკაძე გიორგაი და მართებს ღვინო რვიან-
ითა კოკითა პარტახტიანათ ორმოცი და თეთრი ათი; ფახაკაძე სი-
ხაჩულაი და მართებს ღვინო რვიანითა კოკითა ორმოცი და საკა-
ლავის თეთრი ოცი; ფახაკაძე მუხიერაი და მართებს ღვინო რვიან-
ითა კოკითა ორმოცი და საკალავის თეთრი თუთხმეტი. ფახაკაძე მაი-
10 საი და მართებს ღვინო რვიანითა კოკითა ორმოცი, საკალავის თეთრი
თუთხმეტი; ფახაკაძის ახალბედის პარტახტი და მართებს ღვინო რვი-
ანითა კოკათა ოცი, საკალავის თეთრი ათი; შიროს ფახაკაძესა მარ-
თებს ღვინო რვიანითა კოკითა ოცი და საკალავის თეთრი ათი, ბი-
ძასთვალსა მართებს ღვინო რვიანითა კოკითა ათი, თეთრი ექუსი;
15 კილაძე დედულისაი და მართებს ღვინო რვიანითა კოკითა ათი და
თეთრი ექუსი. ლაღაძეს გიორგის მართებს ღვინო რვიანითა კოკითა
ორმოცი და თეთრი შვიდი. ესეც ჩვენით თეთრით ნასყიდი არის
და არავინ რას გვემართლების ღარც ვის რა საქმე აქუს. აწე ყოველთ
წელიწადსა ენკენის თვეს ცამეტსა ენკენიობას დღესა ულუხნის
20 სულისათვის ალაპი გარდაიხდებოდეს და თვითან გენათელი სწი-
რევაჲს ჟამსა და მეკუდრენიცა და თორმეტს თეთრსა გენათელს
მიართმევდეს, ორს თეთრსა აღმაშენებლის მწირვესა (sic) და ორს
თეთრსა სეფეს ჯვარიმტვირთელსა, ორს თეთრსა კანდელაკასა,
ორს თეთრსა გედეონს, ორს თეთრსა დედოფალის მწირველსა, ორს
25 თეთრსა გენათლის ჯვარის მტვირთელსა, ორს თეთრსა კელარსა,
ორს თეთრს ბაკურაძესა. ამის საწირავათ ორი თეთრი შიოს (აქედან
აწყება № 72) მისცემდეს და იმ აღაპზედან დაიხარჯოდეს ორი კუბარი
ათათის თეთრისა და წელიწადშიგან საკამეველი ათი თეთრისა და აღაპ-
ზედან თევაზი ათი თეთრისა და ყველი და მარალი ოთხი თეთრისა
30 და პური ათი თეთრისა და ღომი და ღვინო რაც მოუენდებოდეს და
ამას გარეთ თვითან მონაზანი გერმანე ყოველი წელიწადსა დიდი
მარხვას უწირევადეს და ორმოცდაათის თეთრის კელაპტარსა ანთ-

- ბდეს ღადს ორშაბათსა და დიღამდის დიდ ორშაბათამდის ერთე
ბოდეს და ამ აღაპს გარეთ რაც ან თეთრი გარდარჩეს, ან ღომი და
ღვინო გარდარჩეს, ისი მონაზონმან გერმნე მისმან მწირველმნ ჩხა-
რჯოს როგორც უნდოდეს ისრე. აგრევე გელათს სახლი საყავარე-
5 ლიძე გენათელი რომე მიცვალა, ის ადგილი და იმას ქვეშეთ გა-
ლაენისა და იმას შუა ბოსტნი. აწ ეს გლეხები და მამული ყოვლისა
კაცისაგან შეუცალეבלათ და უსარჩლოვად შეგვიწირავს.... და ქე-
ქაოზ მისითა თეთრითა იქრთამა და ჩვენ ჩვენითა ნებითა მიგვი-
ცემა. .. (წვევა) თქვენცა .. აფხაზეთასა და ქარაღისა კ'ზნო...
- 10 დაუმტკიცეთ. ვინცა ამის მწირველსა მონაზონსა და ანუ მის ყაპასა
შესცოდოს, რა რიგადცა გელათის გუჯარშოგან უუპატიო ეწეროს,
ისრე ამათი დაეურვოს.... დაიწერა... ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუე-
ნისასა ქკს ორას სამოცდაერთსა, ხელითა კარის ჩვენის დივანმწი
გნობრისა თავაქალაშვილის აღასიოა, ნებითა ღთისათა.

ზვეულად: გიორგი

1565—1578 წ.

ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს მიცემული ხელ-
წერილი, დადებული იმერთა მეფის გიორგის II-ის მიერ. სა-
ბუთი დაცულია გელათის ტაძრის სიგელ-გუჯარებში № 54,
დაწერილია თეთრ ქაღალდზე ზომით 32×15 სანტ.. ნიშნად
ყოველ სიტყვის შემდეგ იხზარება ორი წერტილი. საბუთი
ხელმოწერილია გიორგი მეფის გარდა რუსუდან დედოფლის
მიერ, რომელიც გარდაიცვალა 1578 წ. სიგელი შემოკლე-
ბით დაბეჭდილი იყო თ. ჯორდ. „ქრონიკა“ II, 404.

- 15 ქ. ჩუენ ორისავე ტახტისა და სახელმწიფოსა ღიხთიმერისა და
ღიხთ ამერისა თვითმფალობით მპყრობელმნ ღთივა აღმატებულმან
და ღთივ დაჰყარებულმნ ძლოერმან და უძლეველმნ ჩუენ ღთივა
გუირგვანოსანმნ მეფეთ მეფემნ გი'გი ესე უკუნისამდის გასათავე-
ბელი მტკიცე და შეუცვალეგელი წიგნი მოკახსენეთ თქვენ ბიძას
- 20 ჩვენის ცოლყოფილსა პატრონსა ანას, მას ეაჰსა როდეს ბატონის
ბიძის ჩვენის გიორგის სულისათვის და თქვენის სულისათვის უკუ-
ნისამდის ღთის სასუფეველსა გლეხები შესწარეთ და იმათი ბეგარა
საკამეველათ და საკელაპტრეთ სანთლათ შესწირეთ და გუჯარი

იადგარი გაიჩინეთ და სიგლათ დაწერინეთ და ჩვენი ხელი და ბე-
კელი ყაველა ჩაურთეთ იმ სიგელსა. აწე რა რიგადცა [ამ] სიგლითა
ბატონის ბიძის ჩვენის გიორგის სულისათვის და თქვენის სულისა-
თვის ის გლეხები და მთიბეგარა სანთლისა და საკამევალისათ:--
5 [საკე]ლაპტრეთ შეგეწიროს და იმ წიგნშიგნ გაეჭინოს და გაჩენით
ეწეროს ის გაჩენილი და შეწირული თქვენის სულისათვის და ბატო-
ნის ბიძის ჩვენის გიორგის სულისათვის, უკუნისამდის ისრე გათავდეს.

ჰ დასმულა პატარა მორგავად ბეკელი განუჩეველი წაწერათ და
იქვე არის ხეული ხელისმოწერა: გიორგი. დღელი რუსუდან .

1586 წ. შეწირულობის წიგნი იმერთ დედოფლის თამარისა გელათის
წმ. გიორგის ტაძრისადმი, დაცული საკათალიკოზო საბუ-
თებში № 27. წიგნი დაწერილია თხელს ტყავზე ზომით 46¹/₂
× 19¹/₂ სანტმ., ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგ მ
წერტილი. სიგელი შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდ.
ქრონიკ., II. 425.

ქ ზი ყოვლად გალობელო დედაო მაცხო-- -- შემოქმედო ცი-
სა და ქვეყანისაო და შევნიერო და შრ---- განმანათლებელო ყოვ-
10 ლისა ქრისტიანეთასა და მისთა მოწამეო მოწამეთა მთავარო მხნეო.
და მხედარო წმიდაო გიორგი გელათის სადედოფლოსაო, ვიგულებთ
და ვიგულსმოდგინეთ და შემოგწირეთ მცირე და კრინი (sic) ესე
შესაწირავი ტაძარსა მას მეუფისასა გელათს სადედოფლოსასა და
ხატსა მას წმიდასა გიორგის ჩვენ ღმრთივ გვირგინოსნისა მეფეთ
15 მეფისა ბაგრატის უზუცესისა შვილის მეფეთმეფისა გიორგისა თანა-
მეცხედრემან დედედოფალთ (sic) დედოფალმან ბატონისა დიასა-
ბიძის სახელაონის შერმაზანისა და ანას ქალმან პატრონმან თამარ
სულია ჩვენისა ფრიად ცოდვილისა საოხად და დასახსნელად და
შესავედრებელად ჩვენ თამარ ყოფილმან ქრისტინე შემოგწირეთ
20 ჩვენის იარაღითა თაჯისა და განძისაგან დავშალებთ და შევამ-
კვეთ და გავაქედინეთ ოქროსა ყოვლად წმიდისა კარისა ღმრთის-
მშობელსა ხატი და შევამკეთ პატიოსნითა თვალითა და მარგა-

ლიტითა და ამას გარეთ კიდევ ცხოველსმყოფელი პარტიოსანი
 ოქროსა მაცხოვრისა ხატი მისითა პარტიოსნითა თვალითა და მარგა-
 ლიტითა ჩემის მზითვსა და ჩემი საკითხავი ჟამნი და ოთხთავი და-
 ვითნი და შემოგწირეთ ჩაბარს გლახი გოგინაი აბულაძე, ზაქარიი აბუ-
 5 ლაძე, ქრისტეშიაი ლივლივაშვილი, ნიკოლოზაი ლივლივაშვილი,
 როსტევეანაი ავეანდაძე, ხაბა (sic) ავეანდაძე, ნასხიდაი დავითაშვილი,
 იანვარაი სახეჩხუ, ნახიდაი ავეანდაძე, დემეტრე ყივჩაყიძე ნიკო-
ლოზა აბულაძე ესენი მისისა ბეგრთა და გამოსავლითა. დავითაი
 მარგველაშვილი, ხაბულაი ზაბუქიძე. ამ გლახების ბეგრის თეთ-
 0 რის გამოსავალისაგან ათის შამახურის ლიტრის კელაპტარს ანთებ-
 დენ და ერთს ჩარექს საკმეველს იყიდდენ საწირავად და ყოველსა
 ღმრთისმშობლობასა დღესა რვას ცხურითა ალაჰსა გარდაიხდიდენ
 და კათალიკოზი ყოველსა ღმრთისმშობლობას დღესა ჟამსა გვიწირ-
 ვიდეს ჩვენის სულისა და ამ გლახების ბეგრისაგან ჩვიდმეტი კოდი
 5 ქერი და სამოცდათურამეტი ათიანი კოკა ღვინო კათალიკოზს სა-
 წირავად მიხუდებოდეს და ზემდგომელი ბერი ვინ გინდა ვინ დად-
 გეს, თორმეტს საუფლოს დღეს ჟამსა გვიწირვიდეს და მას მიხუდე-
 ბოდეს. ამ ბეგრისაგან ქერი კოდი ცხრამეტი, ღვინო ათიანი კოკა
 სამოცდაჩვიდმეტი, ღვინო კასრი შვიდი, სასეფისკურეთ პური კასრი
 0 შვიდი. ჩერნათს ნასხიდაი მამიაშვილი და მისი ძმები და ელიაი
 ფერაძე შემოგვიწირავს და რაც იმათი ბეგარა გამოვიდოდეს, კათა-
 ლიკოზს მიართმევდეს და კათალიკოზი თითოს კელაპტარს აღმინ-
 თებდეს და ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან ანუ მეფემან ანუ
 დედოფალმან ანუ ღიღამან ანუ მცირემან ანუ თავადმან ანუ აზნაურ-
 5 მან ანუ კამყოლმან (sic) ანუ ვაზირმან ანუ მსახურმან ესე ჩვენგან
 შეწირული ჩვენის სულისა და განაჩენი წიგნი და გუჯარი მოგვი-
 შალოს და არ გათავოს, ანუ ბატონსთანა მოციქულად მიეგზავნოს,
 ანუ გამოურჩიოს ამისი მოშლა, ხოლემცა (sic) რისხავს მამა ძე და
 სული წმიდა, ცხრა დასანი ანგელოზნი, მიქელ და გაბრიელ მთავარ-
 0 ანგელოზნი, ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი ზეცისა და ქვეყანისანი,
 ხოარციელნი და უხოარციონი. ვინცა ესე ასრე არ გამითავოს და
 მომიშალოს, შემცაიციულების სჯულისა და ყოვლისა ქრისტიანობი-
 საგან, შემცაედება კეთრი გეზისა, სიშტვილე იუდასი, ძრწოლა კაე-

ნისა, დათქმა დათა დაბირონისა (sic), მისიმცა სული იუდას თანა [დაემკუი]დრების, ნუმცა იხსნების სული მისი ჯოჯოხეთისაგან, ნურც [ლოც]ვითა, ნურცა წირვითა, ნურცა გლახაკთა მიცემითა, [ნურც] იელუსარემს წასულითა, ნურცა საყდრისა შენებ[ითა],
 5 ნურცა საუფლოსა ხატისა მოქედითა და ვინცა მეფემან და დედ[ოფალ]-
 მან ესე ჩვენგან განაჩენი არ მო[გვიშალოს] და დამტკიცოს, დამამ-
 ტკიცებელი აღიდნეს და აღდენგძელოს ღმრთმან ჩვე --- სათა.
 დაიწერა გუჯარი ესე ქ[ვ]ს ორას სამოცდათოთხმეტსა ხელითა
 ფრად ცოდვილისა თავაქარაშვილის ხვაფილანდრასითა.

ხეუფი ხელისმოწერა

1591 წ. შეწირულობის წიგნი ლეონ მეფისა ნიკორწმინდის ტაძრის
 საბუთთაგან № 15, დაწერილი თეთრ ქალაღზე. ნიშნად ყოს
 ველ სიტყვის შემდეგ—2 წერტილი. სიგელს თავი აკლია.

ყურადღებას იპყრობს ამ სიგელის თარიღი, რომელიც
 ნაჩვენებია 279 ლევან მეფის ბატონობის მეორე ინდიკტიონს.
 ლევან იმერეთის მეფე კი ვამეფდა, როგორც ეხლა მტკიცდე-
 ბა, 1583 წ., ხოლო 1590 წ. ის შეიპყრო მამია დადიანმა
 და შხეთის ციხეში დააპატიმრა, ამ ციხეში ის გარდაიცვა-
 ლა კიდევ. გამოდის, რომ ქვემოთ დაბეჭდილ სიგლის მბო-
 ძებული ლევან მეფე და 1590 წ. მამია დადიანის მიერ ტყვე
 ქმნილი ლევანი სხვა და სხვა პირნი არიან. ამის საბოლოოდ
 გამორკვევა მომავალის საქმეა, ეხლა კი შეიძლება აღინიშ-
 ნოს, რომ თუ ნიკორწმინდის სიგლის მიმცემი ლევანი მარ-
 თლაც სხვა პირია, მაშინ ის იქმნებოდა შვილისშვილი 1541
 წ. გაუმეფებულის ბაგრატ მეფისა რაჭა-არგვეთის მეპატრო-
 ნეთაგან (იხ. ს. კაკაბ., სჯულმდ. ბაგრ. კურაპ.).

- 10 --- ორისავე ტახტისა და სახელ --- მპყრობელმან ჩვენ ლოივ
 გვირგუინოსანმა მეფეთვეფემან პატრონმან ლეონ ესე წყალობის
 წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გი[ბოძეთ] თქვენ ნიკოლწმინ-
 დელსა ბაქრაძესა ამბროსეს, მას ჟამსა ოდეს თქვენისა ერთგულო-
 ბისათვის დავგიჯენით და ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი და
 15 შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ხონკორი სრულობით და ქელიში და

- ნამარჩევს მჭედლიძეს. ესენი ხელშეუალათ თქვენთვის გვიბოძებია, ასე რომე არაფერი ჩვენის კარისა გამოსავალი არ ბეგარა, ყალანი, სამსახური და სათხოვარი არაფერი არა ეთხოვბოდეს რა, ისრე ხელ-
შეუვალად თქვენთვის გვიბოძებია მაჟისა სამართლიანითა სახლკა.
- 15 რათა, ქურმარნითა, ეზოთა, გარეშემოთა ტყითა, სათევზოთა, სანადი-
როთა, ველითა, ვენახითა, წყლითა, წისქვილითა, ქალითა, სათევზოთა,
სათიბითა, საყანითა, სასაძოვრითა, ეკლისითა და სასაფლაოთა, შესავალ
გაჰოსავლითა, საძებარ უძებარითა, მათის ყოვლის ფერის მართლის
სამართლიანითა გვიბოძებია. აგრევე კისორეთს ლომთაძენი სრუ-
ლობით მათით სამართლიანითა ყოვლიფერითა. წინათგანცა პაპის
10 ჩუენისგანცა წჰინდის გ'ის მთის შუწირული ყოფილიყო, აწ ახლა
ჩვენ გიბოძეთ კისორეთს ლომთაძენი მათითა მამულითა სამარ-
თლიანითა და ჩხტიძე ლომინი მისით მამულითა დღეს რისაცა
მქონებელი იყო და აგრევე რაჰას ესტატეს გარეყანიძის შვილები
15 მისითა მამულითა, ესენი მკვიდრად და სამამულოდ გვიბოძებია და
რაც სხვა წიგნი და სიგელი ან ბატონის მამის ჩუენისაგან და ან ჩუენგან
გქონდეს, არც ის მოგიშალოთ, არც დაგამცროთ და არც გაგიცეთ და
არც წაგართვათ, ასრე უცილებლად გვიბოძებია. აწე ესენი გქონდეს და
გიბედნიერას ღთმან ჩუენსა ერდგულობასა და სამსახურშიგა ჩუენგან
20 და ყოვლის კაცისაგან შეუცილებლად და უსარჩლელად. ამისად
გათავებისა თავსდებად მოგვიცემია თავად ღ'თი და ყოველნი მისნი
წმიდანი ზეცისანი, ქუეყანისანი, კორციელნი და უზორკონი. ვინ-
ცა და რამანცა ჩუენმა გვარის კაცმა ესე შეგიცვალოს, შემცაიც-
ვლების რჯულისა ქრისტეანობისაგან და რისხავსმცა მამა ძე და სუ-
25 ლი წმიდა. დაიწერა ბრძანება და სიგელი ესე ჩუენი ინდიკტიონსა
მეფობისა ჩუენისასა მეორესა ქ'კნს ს სამოცდაცხრამეტსა (sic)
თვესა მაისსა იე.

1603 წ

შეწირულობის წიგნი როსტომ მეფისა გელათის ტაძ-
რის საბუთთაგან № 110, დაწერილი თეთრს ქალაღზე ზო-
მით 73×15 სანტმ. ნიშნ.დ ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარე-
ბა სამი წერტილი. სიგელი შემოკლებით დაბეჭდილი იყო
თ. ჟორდ. ქრონიკ. II, 433.

- ჩვენ იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგრატიუნზან ნებითა ღმრთისათა აფხაზთა, ქართველთა, კახთა, სომეხთა, მეფეთმეფისა შანშა და შარვანშა და ყოვლისა აღმოსავლეთისა და დასავლეთისა და სამხრისა და ჩრდილოეთისა, ლიხთ იმერისა და ლიხთ ამერისა
- 5 და ორასავე ტახტისა და სახელმწიფოსა თვითმფლობით მტკიცედ მპყრობელმან ღმრთივ აღმატებულმან და ღმრთივ დამყარებულმან ძლიერმან და უძლეველმან ყოველთა მეფეთა შორის წარჩინებულმან სკიპტრა პორფირ გუვირგუნ შარავანდეთა შორის მბრწყინვალემან ჩვენ ღმრთივ გვირგვინოსანმან მეფეთმეფემან როსტომ და დე-
- 10 დოფალთ დედოფალმან თინათინ.... (შემოგწირეთ) სორმონს გლეხი გოგალი გოლათაძე, კანდელაკი და ქელბაქიანი გავაბრკევეთ, ეს გლეხი საყდარსა და ბატონისშვილსა გენათელს დაუდევით სუმანს საუპატიოდ, ამისის თეთრის ბეგრისაგან ორლი შამახური სანთელი ყოველთ დიდმარხვაშიდან ხახულისა ღმრთისმშობლის წინა აწნთ-
- 15 ბოდეს კანდელზედან..... დანიწერა ბრძანება და სიგელი ეხუგე, ნათელ მთავარებისკოპოსისა ბატონისშვილის სუმონისა და ინდიკიტონსა (sic) მეფობისა ჩუენისასა ქორონიკონსა ორას ოთხმოცდათერთმეტსა თუვესა აგვისტოსა.

ხვეულად: როსტომ

1604 წ.

შეწირულობის წიგნი მეფე გიორგი III-ისა გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 47, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე ზომით $83 \times 261\frac{1}{4}$ სანტმ., თავი დაზიანებულია. სიგელი შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდ. ქრონიკ II, 434.

- ... ჩუენ ცუაფარვით შენ მიერ მინდობილმან ნებითა
- 20 ღთისათა აფხაზთა, ქართველთა, რანთა, კახთა, სომეხთა და შანშე და შარვანშთა მეფეთმეფემან ყოველთა მეფეთა შორის ქუეყანისათა ახოვნად სახელ განთქმულმან და კიდით კიდემდე სოფლისა მძლედ და უძლეველად და ქადაგებისათა ჩუენ ღთივ გვირგვინოსანმა მეფეთმეფემან გიორგი, თანამეცხედრემან ჩუენმა დედოფალთ დედო-
- 25 ფალმან თამარ ვიგულეთ და ვიგულისმოდგინეთ, გადარეთ და შემოგწირეთ კნანი და მცირე შესაწირავი ესე კურსებს რაც სამეფო

- თეთრი გამოვიდოდეს და სამოცდათექუსმეტი კოდი ღომი ჩუენის ძმის მეფეთმეფის როსტომის სულის საოხად და ჩუენად სადგენგრძელოდ (sic) და მეფობისა ჩუენისა წასამართებლად, ასრე რომე ყოველს ახალკვირის შაფათსა ვინცაჴგენათელი იყოს, ჩუენის ძმის მეფეთმეფის
- 5 როსტომის სულის საოხად თავათ გენათელი მისი კრებულისა ეამს სწირევდეს და აღაპს გარდიხდიდეს ერთის კარითა და სამცხურითა, მისი პურღვინითა, სანთლითა და საკმევლითა, შენდობასა ბრძანებდენ ბრალთა მისთა აღსახოცელად. ამ. შეწირულის თეთრისა და ღომისაგან კანდელაკის გლეხების ღომი და თეთრი კანდელაკს მიე-
- 10 ცემოდეს და ნუ აღვილდების, ვინგინდა ვინ კანდელაკი იყოს, კანდელაკის ნათესავი ყოველს დიდმარხვასა მეფეთმეფის როსტომის სულის საოხად..... (შემშუეჟი) კრულ იყოს... შეიღდა. კრებათა მადლითა ჳ აფხაზეთის კათალიკოზ პატრიაქთა მადლითა და ქართლისა კათალიკოზ პატრიაქთა მადლითა ჳ მათთა მიმდგომთა მიტრაპოლიტ-
- 15 თა და მთავარეფისკოპოზთა და სხვათა ეფისკოპოზთა მადლითა და ჯგარითა.... დაიწერა ბრძანება და სიკელი ესე ინდიკტიონისა მეფობისა ჩუენისასა მეფობისა ჩუენისასა (his) მეოთხესა ქკსა ორას ოთხმოცდათორმეტსა თვესა აგვისტოსა ოცდაათსა. მე პაატას აბა-შიძეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი, კელითა კარისა დივან
- 20 მწიგნობარისა თავაქარაშვილის. ასლანისათა.

ხვეუდად ხეფს აწერს გიორგი.

შემდეგ დროინდელი მინაწერი:

ქ: ჩვენ ღუივ გვირგვინოსანმან მეფემ მეფემ (sic) პატრონმა ბაგრატ მოკითხული ვქენით, დაუთრები მოგვიტანეს დაროგორც ამ წიგნში ეწერა, ჩვენც ასრე დავგიმტკიცებია:

მორგავდო ბეჴედი წარწერთ: მონა ღოთისა მეფე ბაგრატ

1610 წ. ახლ. შეწირულობის წიგნი მაია გურიელისა ბიჭვინტის ტაძრის საბუთთაგან № 33, დაწერილი ქალღღებ ზომით $45\frac{1}{2} \times 14\frac{1}{2}$ სანტიმ. მაია მოკლულ იქმნა 1625 წ. შვილის მიერ. ამ სიკელის მიცემის დროს, როგორც სჩანს, მისი შვილები ჯერ კიდევ მცირეწლოვანები ყოფილან და

ამიტომ საბუთის შედგენა დაახლოვებით 1610 წ. ახლო
ხანში უნდა მომხდარიყო.

- ქ. შენ ცათა ჴერცეღესო და ქერაბინთა უზეშთაესო და თვა-
ლებისაგანც ანგელოზთა თვალთაგან თვალთ შეუდგამო შვიდ ცა-
თა უმაღლესო ბიჭვინტისა ღთისა მშობელსო ჩუენ ცვა ფარვათა შე-
ნთა მონდობილმან და მსასოებელმან სიწმიდისა შენისამან გურიე-
5 ლმან ბატონმან მამიამან და თანამეცხედრემან ჩუენმან ღიდისა და
მალღისა კელმწიფისა ათაბაგ ამისპასალარის ძემან დასულმან (sic)
დედოფალმან ბატონმან თინათი (sic) და ძემან ჩუენმან პირმშო-
მან ბატონმან მანუჩარ და სვიმონ, შვილთა და მომავალთა ჩუენტა
ყოველთავე გკადრეთ და შემოგწირეთ და მოგახსენეთ შენ საშინელ-
10 სა და ცათა მობაძეხსა ბიჭვინტისა ღთისმშობელისა სახსრად და
საოხად სულისა ჩუენისა და სადღენგძელოდ ძი'ა ჩუენსა (sic) აღსაზრ-
დელად და ბატონობისა ჩუენისა წარსამართებლად და ღღესა მას
ღიდსა განკითხვისასა ნებსით და უნებლიეთ ცოდვისა ჩემისა სახ-
სრად და აღსახოცელად ცოდვთა ჩუენტა შვიდი კუაშლი კაცი: კო-
15 პლატაძე ხახუტაი მისით მამულითა, საფლავით და ეკლესიის კარითა,
შესავალ გამოსავალითა; მამია ტოროზაძე მისის სახკარითა, საფლა-
ვითა, ეკლესიის კარითა შესავალითა და გამოსავალითა; იმარიდო
ტრაპაძე მისის სახკარითა, საფლავითა, ეკლესიის კარით, შესავა-
ლითა და გამოსავალითა; ხახუტაი ტრაპაძე მისის სახკარითა, საფ-
20 ლავითა, მამულითა, ეკლესიის კარითა, მისის (sic) ყოვლის ფე-
რითა; ზაქარია ტრაპაძე მისის სახკარითა, მამულითა, საფლავითა
შესავალითა და გამოსავალითა; მამისაი მკედლისშვილები მისის სახ-
კარითა, მამულითა, შესავალითა და გამოსავალითა; გელაძე მისი
განაყოფი მგელაძე მისის სახკარითა, მამულითა, შესავალითა და გა-
25 მოსავალითა. ესე შვიდი კვამლი კაცი ასრე შეგუიწირავს ბიჭვ ნტისა
ღთისმშობლისათვის, ვინც კ'ზი (sic) მისთვის მიგვიბარებ-ა. წელი-
წადს შია ოროლს ჟამს სწირებდეს მისის კრებულოთა, ერთს მარიო-
ბას, ერთს ხორციელს შაბათს სულთაობასა და მამულს რა რიგაცა
სხვა საკათალიკოზო მამულია, ისრე კ'ზი იხმარებდეს და იმ კაცებს
30 არა ეთხოვებოდეს რა საკზოს გარეთ სხვის კაცისაგან სათემოს სა-

ქმის მეტი. აწე რამანც ძეჰან კაცისამან ან გურიელმან და ან კზმან ან ეფისკოპოზმან ათავადმან (sic) ან აზნაურმან ესე ჩუენი სულისათვის შეწირული ბიჰვინტისა ღთისმშობელსა მამული მო-
 5 უშალოს, რისხავს ყოველნი წმიდანი ღთისანი, ზეცისანი და ქვეყა-
 ნისანი, ხორციელნი და უხორცონი და ბიჰვინტისა ღთისმშობელი
 ნუ რარამცა ეშველების ნურცარა ამ სოფელს და ნურცარა საუ-
 კუნოსა. დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხნეს ღთმან. ან როდისა-
 ცა აქ მოხვიდოდე, აქ ჩემს საფლავზედა ეამსა სწირებდე.

ხვეულად: მამია, თინათინ

1616—1620 წ. ნიშანისა და საწირავის წიგნი სეფედავლე ამირეჯიბისა, მიცემული მალაქია კათალიკოზისადმი. ამირეჯიბისეული მამული მოხსენებულია დიდს საკათალიკოზო დავთარში, რომელიც 1621 წ. შედგენილია (აფხ. საკათ. დიდი დავთარი, ს. კაკაბ გამოც. 3). ამისდა მიხედვით საბუთი დაწერილია 1616—1621 წლებში. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილია.

ქ. ესე წიგნი დაგიწერეთ და მოგახსენეთ ჩუენ ამირეჯიბჰან სეფედავლე და ფეზბად თქუენ ყოვლისა ჩრდილოეთისა და აფხაზე-
 თისა კჳსაპატრონსა მალაქიას, ასრედ ამაჰირსა ზედა რომეთქუენ (sic)
 10 ნიშანი და საწირავი გვემართა და იმისთვის მოგეცით ერთი ცოლ-
 ქმარი კაცი, აგრევე ერთი საგლეხოპარტახტი ივან ტკებელაძისეული
 ჰიბრეუს მისითა ყოვლის ფერთა, ტყითა, ველითა, სახნავითა, წყლითა,
 წისქვილითა, სათეუზოთა, საფლავითა, საძებრითა და უბროთა (sic),
 დღეს ის აღაგი რისაც მქონებელი იყოს, მისის ყოვლის ფერთა...
 ბოფოში დასმულია ჭვარი.

1628 წ. შეწირულობის სიგელი ლევან დადიანისა, მიცემული ბიჰვინ-
 ტის ტაძრისადმი, დაცულია ბიჰვინტის საბუთებში № 3,
 დაწერილია ლამაზი ხელით ტყავის გრაგნილზე ზომით 287
 × 148/4 სანტიმ. თავში დახატულია ფერადებით ღვთისმშო-

პელი იესოთი, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება ხა-
ში წერტილი. შავად აწყობილი დედანში წითურადაა. სივე-
ჯელი მოკლედ მოხსენებელია თ. კარდ. „ჭრონიკ.“ II, 447
— 448.

ქ მეუფისა შშობელო, დაიცივე კელშიფე დადიანი ლევან და
თანამეცხედრე მისი დედოფალდედოფალი ქილადის ასული პატრო-
ნი ნიკანდარეჯან, ამინ.

- ქ ჰა ახულო შვენიერო, მოვაციმბ ნაყოფო, რტო გაჩ-
5 ფენილო, ინნახ მორჩო, სიტკობობით აღსავსეო, სოლომონის ვენა-
ხო, რტა მეწყაჟელო, დავითის ყვაილო, დაბადებულთა სულნელ
მყოფელო, იესეს ყვერთხო, დიდებით აღსავსებულო, იუდას შრო-
შანო, ზეცად შიშართ აღმართებულო, ისაქის ვარდო, უბიწოებით
განშვენებულო, აბრაჰამის კარაო, დიდებით აღმართულო, სემის დასა-
10 ბამო, ნათესავთ მშვიდობაო, ნოეს სულისა სამოსელო დაუღბოლ-
ველო, გვას ნათელო და მწუხარებისა უჩინოვე მყოფელო და ამის
დიდებო, სამოთხეო პირმეტყველო, ღთისა მამისა მხოლოსა წინა-
თვე გამოჩჩეულო და ძისა მხოლოსა პირველ საუკუნეთა მამისაგან
შობილად დედა ქალწულებით უთესლოდ შობილად განწესებულო
15 და სულისა წმიდისა ტაძარო, სამებისა წმიდისა ცნობისა მომატ-
ყუბელო, რომელმან ერთი სამებისაგანი შეიწყნარე და უაღრეს
ყოველთა ბუნებათა შეუშოლოდ შობილი უღმობელად და უბრ-
წნელად შენ გარდმოიყვანე ქვეყანად ღთი და აღიყვანე და ამ ზე-
ცად შენ აღამაღლე ბუნება ესე დაცეპული შენ წმიდათა უწმიდე-
20 სო, შეიღთა ცათა უმაღლესო და ქერაბინთა უზეშთაესო და ყოველ-
თა ქრისტანეთა სასოვო და შესავდრებელო კათოლიკე სამოც-
ქულო ეკლესიისა ბიკვინტიისა (sic) ღმრთიშობილად, ზვენ თიხა
შეზელოლმან და ტვირთმძიმეჰან და ცოდეითა შებღალულმან და
ცვაფარავთა შენთა მონდობილმან და მსასოებელმან და მოსაფმან
25 სიწმიდისა თქვენისამან და სასოებით მოსურნემან და მომლოდნე-
მან საშახურისა თქვენისამან ვინებეთ და ვიგულსმოდგინეთ და
აღვასრულეთ საღმრთო მსახურება ესე ჩუენ კელმწიფეჰმან და-
დამანმან პატრონმან ლევან და თანამეცხედრემან ჩვენმან დე-
დოფალმან პატრონმან ნიკანდარეჯან და შეილთა და მომავალო

- თა სახლისა ჩენისათა ყოველთავე გჳადრეთ, მოგახსენეთ და შემოგ-
წირეთ კნინი და მკირე ესე შესაწირავი პატრონობისა ჩენისა წარ-
სამართებლად და გასამარჯვებლად და ძეთა ჩენთა გაწაღმართე-
ბისათვის და ღლესა ზას ღიდსა განკითხვისასა ნებსით და უნებ-
5 ლითათა ცოდვათა ჩენთათვის სახსრად და აღსახოცელად და აღსა-
სუბუქებლად, ოდეს მოვიდეს უფალი ჩენი და დაჯდეს საყდართა ზე-
და განკითხვად, განსჯად ცხოველთა და მკუდართა, მაშინ თავსმდებ,
მეოხ, მფარველ და შემწე მეყავ წინაშე ძისა შენისა და ქრისტეს
ღოთისა ჩენისა შემოგვიწირავს ღველიძეს (sic) ძველი ჩენი სასახლე
10 მისის კარის ეკლესიათა მოსახლე კაცი ერთი პარასკია აღესანდრია
და მისი კაცი, მეორე მოსახლე ხაზუტაი კოშა (sic) რეკას (ეს სიტყვა ჩა-
მატებულია), მესამე მოსახლე თილითს ელიჯარი ჩანგელია, მეოთხე
მოსახლე თ (sic) კამულეთს გურამიბილი კუბეკია, მეხუთე მოსახ-
ლე გურამიბილი ესეკია მარკნეულს თხალარი, მეექვსე მოსახლე
15 თხალარი გაიდრითი გაბრაა, მეშვიდე მოსახლე ზეგანს მუთავილუნ
ხუბილავა, მერვე მოსახლე სიქანდარა გოგუა მებოსტნე არის, მეც-
ხრე მოსახლე სქვამიზია ნადარაია, მეათე მოსახლე ილორს გამიძე-
ლა წაწულუა, მეთერთმეტე მოსახლე ანაკლიას კოჩილაი ზოდია,
მეთორმეტე მოსახლე კიდევ ანაკლიას ფაცულაი წაწულუა.
20 მართებხ პარასკა აღესანდრიას და ხაზუტაი კოშმას ერთი
ზროხა, ორსავ სწორად სამ სამი გულა ღვინო, ოროლი ქილა ღო-
მი, ერთი ქათამი, ერთი თევზი პური.

- მართებხ ელიჯარი ჩანგელიას და მისსა სახლის კაცსა გურამი-
ბილი კუბეკიას და მისსა სახლის კაცსა ერთი ზროხა სწორად,
25 სამსამი გულა ღვინო, ოროლი ქილა ღომი, ერთი თევზი პური,
ერთი ქათამი. აწე ამა ოთხმან მოსახლემან კაცმან ორი ზროხა, მი-
სი ღომი და ღვინო, პური და ქათამი ერთს წყლიწიად მიიტანონ
სალაპოდ.

- მართებხ გურამიბილი ესეკიას ერთი ზროხა, სამი გულა ღვი-
30 ნო, ორი ქილა ღომი, ერთი ქათამი, ერთი თევზი პური.

მართებხ გაიდრითი გაბრაავს და მისსა სახლის კაცსა ერთი
ზროხა, ერთი მახათელი ღომი, სამი გულა ღვინო, ერთი ქათამი,

ერთი თევზი ჰური. მეორეს წელიწადსა ამა ორმან მოსახლემან მოიტანოს ეს მისი ბეგარა სალაპოდ.

მართებს მუთავილუნ ზუბილავას ერთი ცხვარი, სამი გულა ღვინო, ორი ქილა ღომი, ერთი ქათამი.

- 5 **მართებს** ძეიბი ზუბილავას და მისსა სახლის კაცსა ერთი ცხვარი, სამი გულა ღვინო, ერთი მახათელი ღომი, ერთი ქათამი.

მართებს სქვამიშია ნაღარაიას და მისი სახლის კაცსა ერთი ცხვარი, სამი გულა ღვინო, ერთი მახათელი ღომი, ერთი ქათამი.

- 10 **მართებს** სიქანდარას გოგუას მეზოსტნეს გოქკომურის საკლავისა, ღომისა და ღვინის მაგიერად ორი საპერანგო ტილო მოიტანოს სანთლის გულად სალაპოდ.

მართებს გამიძულა წაწულუას გოქკუმურის საკლავისა და ღომისა და ღვინის მაგიერად ექვსი ლაღარიკონი სანთელი, აღაპშიდ მოიტანოს.

- 15 **მართებს** კოჩილა ჩოდიას და ფაცული წაწულუას და ამათ სახლის კაცსა გოქკუმურის საკლავისა, ღომისა და ღვინის მაგიერად ცალკე ცალკე თითოს მთელსა თევზსა მოიტანდეს აღაპშიდა.

- აწე** ამა ცამეტმან მოსახლემან კაცმან ამათი ბეგარა როგორაცა დაგვიწერია, ისრე ყოველსა წელიწადსა ყოვლად წმიდის მიცვალებისა მარიამობასა დღესა დალიძვას სასახლეში მოიტანდენ და გლაზაკსა მშერკას და ვინც მოკედეს აქმევდენ და ორმან მღდელმან და ერთმან მთავარმან სასახლის ეკლესიაში ეამი სწიროს. ხუთი მახათელი მარილი სალაპოდ რომ გაგვიჩენია, იმისგან იმ სამს მწირველს ზუცებსა ერთი ქილი მარილი ზოხისა (sic) და ცხვრისა 20 თავი და გულ ღვიძლი და მკერდი საწირავად მისცენ. ზოხისა და ცხვრისა ტყავებსა და ფერკებსა მომყვანელსა მისცემდენ. ვინცა ამ აღაპისა გაპრიგე და ჩენილი ბატონისაგან იდგეს, იმ კაცებმან, ვინცა ბატონის მარილი ებაროს, აღაპისა დროსა გამოართვას და როგორაცა ერსა ზუღდებოდეს, იმ რიგად გასცეს ის ოთხი მახათელი და 30 ერთი ქილა მარილი.

ამა ცამეტმან მოსახლემან კაცმან ექვსმან მეზოხემან კათალიკოზსა კარგსა ძღვენსა მოართმოდეს, ვითაცა ზოხა მართებს (sic) სე-

ლაპოდ ამისთვის ბეგარა არ გავგიჟნია და შვადშან მოსახლემან თითო საკლავი, იმის ღომი და ღვინო ბეგრად მოართვას ბატონს კხსა.

- ხხვა ამახ გარეთ კიდეგ ამასთანავე შეგვიწირავს სახახლე წყალიძგა ორი მოსახლე სალაყაია თეკლათს, მესამე და მეოთხე
- 5 ფოთს მეთევზედ ძალიმაფუ თორღია და სურთამა გვირია, მეხუთე მოსახლე ქალაღიდს მეოთხეზე მახარობელი ღომია, მექვსე (sic) მოსახლე წყალიძგას პიპილეი მეღია, მეშვიდე მოსახლე ხუხუნია მეღია, მერვე მოსახლე ინალუხუ შვინქირია, მეცხრე მოსახლე მახარებელი გეროზია, მეათე მოსახლე ხუხუნია გვარაშიშლი, მე-
- 10 თერთმეტე მოსახლე პატუაი ზერაგია, მეთორმეტე მოსახლე ნასყიდაი ზერაგია, მეცამეტე მოსახლე ბიბიაი სხვიტარია, მეთოთხმეტე მოსახლე შაქარი სხვიტარია, მეთხუთმეტე მოსახლე ივანე თეფანია, მეთექვსმეტე მოსახლე გვანიში ივანეშვილი, მეჩვიდმეტე მოსახლე ელიჯარი ივანეშვილი, მეთვრამეტე მოსახლე კაკალეი
- 15 წულაია, მეცხრამეტე მოსახლე საგაგულიოს კაკაშია ჯინჯუა, ოცი გულერის კარს მახალია ელიაფა მეთევზე, ოცდაერთი მოსახლე ეკალს ივანე კოტრაძე მეთევზე, ოცდაორი მოსახლე საქუჭულო-
რიოს გუმბილიაი კერკვია, კიდევე საქუჭოლორიოს გაუნია, კიდევე წყალიძგას ოცდაოთხი მოსახლე დოსქუდაი ჩეგორავა, ოც-
- 20 დახუთი მოსახლე სოხერდია ზარაგია, ოცდაექვსი მოსახლე მიხილია ბაღია, ოცდაშვიდი მოსახლე მხანათს დათვიაი პაპაქორია. ჯუმლად ესე ორმოცი კომლი კაცი დაგვიც და შემოგვიწირავ! მათითა სახლკარითა, ქურმარნითა, მიწა მამუღითა, ეკლესიითა და სისაფლაოთა, ტყითა, წყლითა, მათითა სამართლიანის საქმითა ყოვლის ფე-
- 25 რითა, მას ჟამსა ოდეს შემოგვევთხვია უმზავსო ცოდვა და მობრძანდით კაალიკოზი გურიელისძე ბატონი მალაქა აღვარეთ აღსარება ჩუენი და დაიდევით ყოველსა წელიწადსა ორი წირვა, ერთი ყოვლად წმოდის მიცვალბერს დღეს მარიაშობას დღესა და მეორე ქრისტიშობის მარბვასა იანაშობასა დღესა თქვენ და
- 30 თქვენმან კრებულმან ჟამი სწიროს და სახსრად და საოხად სულისა ჩვენისათვის და ღიანისა პატრონისა ღვანისათვის და თანამცხედრისა ჩვენისა დედოფლისა პატრონის ნესტანდარეჯანისათვის

- შემოგწირეთ** შენ საშინელო დედაო ქალწულო მსწრაფლ შემწეო და მეოხო ბიკვინტისა ღთისმშობელო, შეიწირე ჩუენგან შემოწირული ესე მცირედი აგარაკი და კაცნი მტილითურთ, ვითარცა აბელის ძღვენი, ვითარცა ნოეს მსხვერპლი, ვითარცა აბრაამის საკვერთხ-
 5 ნი, ვითარცა სამოველის დასამშვიდებელი, ვითარცა მოსეს მიერ შემწირული საკმეველი, ვითარცა არონის მსახურება და იეფთაესი იგი აღთქმული მსხვერპლი, ეგრეთ გკადრეთ გულით მდაბლითა და სულითა შემუსვლითა. შემოგწირეთ და გკადრეთ უნდო და კნი-
 10 გვაგე, ოდეს მოვიდეს ძე შენი და ღთი ჩენი განსჯად ყოველთა ტომთა და ნუ ცოდვათა ჩუენთებრ მომაგებ ჩვენ, არამედ გვასმინე ხმა იგი ტკბილი ძისა შენისა და ღთისა ჩუენისა, რამეთუ კემზარიტად შენ ხარ დამხნელი ჩუენი და შუამდგომელი და განზანათლებელი სულთა და კორცთა ჩუენთა და შეიწირე (sic) ესე ჩვენგან
 15 შემოწირული კვამლი კაცი ორმოცი. აწე ორი მოსახლე ფოთური, ერთი მოსახლე ქალადიდური, თოთხმეტი მოსახლე წყალიძგას. ამათგან ათის მოსახლისა კაცისა გოქჳომური მართებული საღაზოდ გაგვიჩენია და ამათ ბეგარა მართებულსა კზი კმარობდეს, გოქჳომური თითო ზღორა მართებს და იმ თითო საკლავის ფასი თევზი გაგვიჩენია. ამათ-
 20 გან ათმან მოსახლემან, რომელიცა იყოს თითო საკლავისა ფასი თევზი მაზიდადა (sic), კაპარქინა კდონა, ათი ქილა ღომი, თორმეტი ჩაბი ღვინო მოიტანოს და ბატონისა ჩენილმა კაცებმან და ბატონის დადიანისა და კათალიკოზის წყალიძგულმა მოხგბმან (sic) ამა თევზითა, ღომითა და ღვინითა იანაშობასა დღესა აღაპსა გარდაგუზდიდენ
 25 წყალიძგას კათალიკოზის სასახლეში. ამ აღაპში გასაცემლად გაგვიჩენია ათი მახათელი მარილი, ხუთსა მდღელსა და ერთსა მთავარსა იანაშობასა დღესა ჯამი აწირვინონ დადიანისა პატრონის ლევანის საღლეგრძელოდ (ეს სიტყვა წაშლილია) და დედოფლისა ბატონისა ნეტანდარეჯანის სულისათვის და ხუცებსა საწირავად თითო ქილა მა-
 30 რილი მისცენ და სხვა ერსა გაუყონ. გვანიში ჩანჩავასათვის ამ აღაპში გასაცემლად სანთელი დაგუიე გოქჳომურის საკლავისა ღომისა და ღვინის მაგიერად, ხუთი ლალარიკონი სანთელი და სამი საპერანგო

ტილო გვანიში ჩანჩავამ მოიტანოს სალაპოდ და ბატონის დაღიანის ჩენილმა და მოხელეებმან სანთლად ჩამოქნას და ალაპშიდან გასცენ. ამ გუიანიში ჩანჩავას სხვა ხატის ამის მეტი არა მართებს რა, ბატონისა არის. ამ ალაპის მჩენილმა და გამრიგე კაცმან სალაპო მარილი ბატონის დაღიანის ფოთურს მეზაყენსა (sic) გამოართვემდეს.

- აწე თვინიერ ამისგან კიდე ვინცა და რამანცა ადამის მონათესავემან კაცმან მეფემან და დედოფალმა, ანუ დაღიანმან, ანუ კათალიკოზმან, ანუ ეპისკოპოზმან და წინამძღვარმან, ანუ დიდებულმან, ანუ დიდმან და ანუ მცირემან ანუ რჯულისა გარდაღამავალმან სარკინოზმან და სპარსმან, გინა თუ მწვალეებელმან, ანუ თუ სხვათა რჯულისა მატილებელთაგან ჯვარისა და ხატთა ბრძოლთა არა თაყვანის მცემელთაგანმან, ანუ თუ მშობელთა ქრისტიანთაგანმან თავით თვისით უარის მყოფელთაგან, ანუ თუ მეფეთა მიერ ტყვე ქმნილმან და უნებლიეთ დაცემულმან ვინმე ამა ჩვენგან მტკცედ და შეუცვალებლად შეწირულისა ამის აგარაკისა და წიგნისა კელყოს შლად, ქცევად და შეცვალებად, **ლო ჩვენო**, ყვენ იგინი ვითარცა ურმისა თვალი და ლერწამი პირსა ქარისასა და ბრძანებითა საუფლოთ ცოცხლივ შთავედინ ჯოჯოხეთად და 20 და (sic) იყავნ სავანე და საყოფი მათი ცეცხლი დაუშრეტელი და მატლი დაუძინებელი და ყოველი განგებული მისი შემცვალენნი ბოროტად და ბოროტისა წილ შერისხდი შენ, **ლო**, ყოვლად ყოვლად ძლიერო სამებაო ერთარსებაო და კვალად რომლისა არს ქარტა და სიგელი ესე, შენ შერისხდი ზეშთა ყოველთა უაღმატე- 25 ბულესო დედაო ყოველთა შემოქმედისა და მხსნელისა ღთისმშობელო მარადის ქალწულო მარიამ, იძიე შური მისგან და აღმოფხვარ თესლითი თესლამდე ღირა და ნაყოფი მისი. კრულმცა არს ბრძანებითა მით ხპითა საუფლოთა ცათა შინა ზე და ქვეყანათა ზედა ქვეხული (sic) და კორცი მისი, მკუდარი და ცოცხალი მისი, საფასე და 30 საუნჯე, სარეცელი და ცხედარი მისი, სავარძელი და სახსენებელი მისი, სმა და ჭამა მისი, აღდგომა და დაჯდომა მისი, სამოსელი და საბურველი მისი, სიტყვა დასათქმელი მისი, თქმული და გაგებუ-

- ლი მისი, სიცილი და სიხარული მისი, სამარე და სუღარი მისი, ფიცარი და მიწა მისი, საგრაგნელი და სამურველი მისი, აღსანთებელი და სასაქმევლე მისი, მახსენებელი და შემწერველი მისი, აღმოგვეთელი და შთამსვენებელი მისი და ნაშთი მისი და ნუმცა
- 5 გამოიღებს ონატი ვენახი და ხილი ნაყოფისა მის კაცისათვის არა განხარდოდეს ქვეყანამან და მწვანესათა ველისათა ყოველივე ოთხფერკი მისი, არა მოსცეს ცამან ცვარი და ერმან დამშვიდება მისი კაცისათვის, ყოველიმცა განგებული მისი მოიშლებს, კრულმცა არს ოთხთა პატრიაქთაგან, მათთა მიტრაპოლიტთაგან, ეპისკოპოზთაგან
- 10 და ქორეპისკოპოზთა და შვიდთა მათ კრებათაგან. ვინცა ესე ჩუენგან შეწირული და გაჩენილი აღაპი მოგიშალოს, შემცადების ძრწოლა კენისა, შვიდგზის შურისძიება ბილწისა ლამეჭიისი, კეთარი (sic) გეზისი, ცოცხლივ დატქმა ფარაოსა დათან დაბირონისი, დაწვა ოფნი და ფინეზისი, მატლთა მიერ ცოცხლივ შექმა ერაღდისი, მე
- 15 ხის დატება დიოსკორესი, მყიისა შინა ხულთ (sic) წარხდომა ანანია და საჰირისი, ერთ გზის შეწირულისა ავარაკისა თვისა რისტორ (sic) ოროგინე, ევტუქი, დიოსკორე, ტიმოთე, გაიანოს, ივლიანე, იაკობ, პეტროს მკაწკალი, პავლე სამოსტაელი და თორმეტთა ამათ ქართა მწვალეებლთა თანამც არს ნაწილი და სამუიდრებელი (sic)
- 20 მისი. **ხოლო აწ ესე** ჩვენგან გაჩენილი აღაპი ერთი ქვემოლ ღაღლიძგას კზის სასახლეში, მეორე ზემოლ კიდეც კზის სასახლეში წყალიძგას ვინცა ესე აღაპი თუ კვირესა დღესა მოშალოს, რისხავს თავაღ ღმერთი მამა ძე და სული წმიდა. თუ ვინმე ორშაფათსა მოშალოს, მასამც გაურისხდების მიქაელ და გაბრიელ მთავარ ანგე-
- 25 ლოზი. თუ ვინმე სამშაბათსა მოშალოს, შენ გაურისხდი შენ სანატრელო ყოველთა დედათა ნაშობთა უზეშთაესო იოვანე ნათლისცემელო. თუ ვინმე ოთხშაბათსა მოშალოს, შენ გაურისხდი შვიდთა ცათა უმაღლესო ქერაბინთა უზეშთაესო ყოველთა ქრისტიანეთა სასოო და შესავედრებელო დედაო ღთისაო ყოვლად
- 30 წმიდაო ბიკვინტისა ღმრთის მშობელო. თუ ვინმე ხუთშაბათსა მოშალოს, შენ შერისხდი წმიდანო ათორმეტო მოციქულნო. თუ ვინმე პარასკევსა მოშალოს, შენ გაურისხდი ჯვარო პატიოსა-

ნო და ჯვარცმაო ქრისტესო. თუ ვინმე შაბათსა მოშალოს, რსხავს
 სული წმიდა და ყოველთა წმიდათა სული. **ხოლო** დამამტკიცებელმა
 ამა წიგნისა სიგლისაჲს ესე ვითარისა წყევლისაგან განარინნე სული
 მისი და ძისა შენი და თესლტომი მისი და არა შეხოოს მას ბორო-
 5 ტი, არცა განიპყრნეს კელნი თუისნი უსჯულოებად და არა შესცვა-
 ლოს შეწირული და წიგნი ესე დამტკიცენ (sic) ღწნ ყოველთა და-
 მატკიცებელთამან სულითა აბრამიანითა, სულით მოსენიანთა, სულითა
 ყოვლად წმიდითა ნუგეშინის მცემელითა. დაიწერა წიგნი და სიგე-
 10 ლი ესე, ბრძანება და ნიშანი ესე შემოწირულობისა კელითა ბატო-
 ნის დადიანის კარისა მდივნისა ხახუს ჩარგაზიძისითა ქრონიკონისა სამას
 და თექვსმეტსა.

შემდეგ ტექსტის ხელთავე:

არის კათალიკოზის წესი ზომალდის ბაჟი ბიკვინტისა ღთისმ-
 შობლის შეწირული ჩუენჲან ერთი მშვილდი, ათი სურმა, ათი სამოგვე,
 ათი, ერთი ორპირი ქუნთი, ერთი ჩექმა, ათი მახაუელი მარილი და
 15 ათი მთელი თევზი.

ხეუულად: ლევან

1629 წ. ლომკაც კილაძის შეწირულობის წიგნი ბიკვინტის საბუთთაგან
 № 26, თეთრს ქალაღზე ზომით 42¹/₄ 15¹/₄ სანტიმ. ნიშნად
 ყოველი სიტყვის შემდეგ 2 წერტილია. საბუთი შემოკლებით
 დაბეჭდილი იყო თ- ჟორდ. ქრონიკ. II, 448.

ქ: შენ შვიდ ცათა უმაღლესო და ქერაბინთა უზეშთაესო
 ბიკვინტისა ღთისმშობელო, ჩუენ ცვაფარავათა თქვენთა მიერ
 მონდობილმან და მოსავმან სიწმიდისა შენისამან ტვირთ მძიმემან
 და ცოდვათა შებღალულებან ჩუენ კილაძემან ბატონმან ლომკაცი
 20 და თანამცხედრემან ჩუენმან ჩხეტიძის ქალმან ბატონმან ასტანდარ ()
 მოგახსენეთ და შემოგწირეთ და დავდევიტ საკანონოდ ესს ორი
 კუამლი კაცი ხელშეუალად იოვანე გუნია, მეორე მოსახლე
 თვათალერა გუნია. მათის ცოლშვილითა ძმებითა და ძმისწულებითა,
 მათითა სახლკარითა, ქურუმარნითა, ეკლესიის კარითა, ტყითა, ვე-
 25 ლითა, შესავალითა და გამოსავალითა, საძებრითა და უძებრითა,

- რისაცა მქონებელნი იყუენეს და ან ყოფილიყოს, მისით სამართ-
ლიანით ყოვლის ფერითა. მას ეამსა ოდეს შეგვემთხუა უმსგავსო
ცოდვა და მობრძანდა ბატონი კ^აზი გურიელის ძე ბატონი ნალა-
ქა, ეს ორი კვალი კაცი გუნიები დაუდევით და სხუა მრავალი სა-
5 ქონელი მავართვით და მოგვიხსენებია და შემოგვიწირავს ეს ორი
კუამლი კაცი ჩუენთა ამ სოფელსა დღეთა სიგრძისათვის და გაწა-
ღმართიანებისათვის და მას საუკუნესა საოხად და სახსრად და
აღსახოცელად ცოდვათა ჩუენათვის. ვინცა და რამანცა კაცმან
ანუ დიდმან ანუ მცირემან ან ჩემმან გვარის კაცმან ამის დაშლად
10 ხელყოს ან ეს ჩუენი შეწირული კაცები ბიჭვინტისა ღ^ათისმშო-
ბელსა გამოახუჯს, რისხავსცა ღ^ათი და ყოველნი მ^ასნი წმიდანი
და საშინელი ბიჭვინტისა ღ^ათისმშობელი, ნუ რათამცა სინანულით
ნუ იხსნების სული მისი და ჩუენისამც ცოდვისათვის ის განიკითხ-
ვის დღესა მას განკითხვისასა. წყეულ და შეჩვენებულ იყოს ცათა
15 შინა და ქვეყანასა ზედა და დამატკიცებელნი ამისნი აკურთხენს
ღ^ათნ ა^ნ. დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორანიკონსა სამას
და ჩვიდმეტსა.

ბოლოს დასმულაი ორი ჟვარი.

1630 წ. შეწირულობის სიგელი გიორგი III იმერთა მეფისა, გელათის
ტაძრის საბუთთაგან № 103, დაწერილი თეთრს ქალღღებ
ზომით $44\frac{2}{3} \times 27\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველი სიტყვის შემ-
დეგ ორი წერტილია.

- ქ: ჩვენ ღვათივა (sic) გვირგვინოსანმნ და ღვათივა დამყარე-
ბულმან პანკატაონმან მეფეთ მეფემან გიორგიმ და პირმშომან ძე-
მან ჩემმან ალექსანდერემ (sic), როსტომ და მამუკამ ესე აუარებელი
მტკ^აცედ შეუცვალეებელი და საბოლოოთ გასათავებელი სიგელი და-
20 ვაწერინეთ, გკადრეთ და მოგახსენეთ მცირე ესე შესაწირავი ჩვენს
ეკავადერს და სასაფლავოს ყოვლის მყორბელს (sic) მაცხოვარს
პირსა ღვთისასა და მას შინა დადგინებულს წინამძღვარსა ზაქარიას
შემოგწ^არეთ და მოგახსენეთ ლეც^არეთს ქელბაქიანისეული ორი

გლეხი შალიკიანები ლოჰინაი, ივანაი და გოჩიანი... ყოველს წელიწადს (ბეგრის მაგიერ) დიდს ხუზაბათს თვითოს კელაპტარს ჩვენს საფალავაზე დაანთებდნენ მისი წინამძღვარი ჩვენს ეკავადერში ჩვენი სულისათვის... (არც ბეგარა, არც სხვა სამსახური) ... ქორონიკონსა 5 სამას და ათვარამეტსა კარის მდივნის ჩვენის თავაქარის შვილის პაატასითა.

ხკეუღად: „მეფე გიორგი“

მე გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი ვაპტიცებ ამ შეწირულობის დავთარს.... (ეს XVIII საუკ. ხელით).

ბეჭედი ასომთავრული წარწერით: გენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი.

1616—1639 წ. ნუსხა კათალიკოზის მალაქია გურიელისძის შეწირულობისა, ბიკვინტის საბუთებში დაცული № 80, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით 44×15 სანტიმ ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

- ქ შემიწირავს ჩუენ აფხაზეთის კხსა გურიელის ძესა ბატონსა მალაქიას ბიკვინტისა ღმრთის მშობლისათვის თავს ერთი მურასა ყელსაკიდი ხატი, ერთი მურასა ბარტყულა, ერთი მურასა სარმუზა, ერთი მურასა ტახტი, ერთი დიდი ნალბაქი ოქროსა ოთხასის
- 10 ფლურისა, ერთი მძიმედ მოკედილი კონდაკი, ერთი მძიმედ ჩარყავად შეკერული სტიხარი, ერთი კარგი ვეცხლის ჯვარსანთელი, ერთი მომარგალიტული მაზარა ოთხის მურასას ღილითა, ერთი ოთხთავი, ერთი ძილისპირი, ერთი აბრეშუმის ომფორის ხალიჩა, [შ]ეკერული საბეჭური მისის მურასას ჯვართა, ერთი სტიხარი ნა-
- 15 ხლისა სამკლავები მძიმედ მოთვალმომარგალიტული თორმეტის მუშაბახის ღილეებითა, ერთი მძიმედ შეკერული ოლარა, სამი მურასას ღილეებითა, ერთი მურასათ ნაქნარი ამბრის ქამარა თერთმეტის ბალთებითა, ერთი მძიმედ შეკერული ჩარყავათ ნაქნარა ენქერი მძიმედ მოთვალმომარგალიტული რვა ოქროს გრგოლითა, შვიდის
- 20 მომარტალიტულის (sic) გოძგაროთა (sic), რვის თარნიშანის ღილითა,

- ერთი დასაკიდებელის ბროლის ღილითა, ერთი ნახლის ბისონი მოთვალმომარგალიტული, რვა მურასის ღილებითა, სამის ბროლის ღილითა, ერთი ოქროს ომფორი მძიმედ ს-რმით შეეკრული მძიმედ მოთვალმომარგალიტული სამი ოქროს ღილითა მურასათ ნაქნარი
- 5 მუშაბახისა მისის ნაქსოის ბახჩითა მისის დახატულის სკივრითა გარ ჯიბლიგრის (sic) ბუდითა და კლიტითა. არის მეორე ჯვარიანის ომფორის იარაღი, ერთი მომარგალიტული ატლასის საბე-
ჭური მისის რუსულის ჯვარითა, ერთი ნახლის სტიხარი, აშია ჩარყაფისა აქეს, ერთი სტავრის ოლარი, ერთი ოქროს ღიდის ბა-
- 10 ლითითა მურასათ ნაქნარი თხუთმეტის ოქროს ღილითა, ერთი შავის ხავედზედან ნაქნარი მძიმედ მომარგალიტული ქამარი, აბზინდი და წვერი მურასა არის, ერთი მძიმედ ს-რმით შეეკრული მო-
თვალმომარგალიტული სამკლავე ექვსის ვეცხლის ღილებითა, ერთი მძიმედ მოთვალმომარგალიტული ენქერი ოთხის ვერცხლის გრგო-
- 15 ლითა, ერთი ბისონი სტავრისა მომარგალიტული თვრამეტის ოქროს მუშაბახის ამბრიანის ღილებითა, ერთი მძიმედ მოთვალმომარგალი-
ტული ომფორი, ორმოცდაექვსი ყირმიზი იავუნდი და ნიშაური ფე-
როზა არის ზედა და სხვა მრავალი თვალთა და მა[რგალიტითა],
ოთხი მურასას ჯვარი აკერია ზედან, ორი ოქროს ღილი მურასა
- 20 მუშაბახისა და ერთი საია მისის ნაქსოისა სახვევითა, მისის დახა-
ტულის სკივრითა და კლიტითა და გარე ჯიბლიგრის ბუდითა:.

1616—1639 წ. შეწირულების წიგნი მამუკა კილაძისა, ბიკვინტის სა კათალიკოზო ტაძრის საბუთთაგან № 67, დაწერილი ქალა-
ლზე ზომით $12\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$ სანტ. ნიშნად ყოველ სიტყვის
შემდეგ ორი წერტილია კათალიკოზი მალაქია, აქ მოხსე-
ნებული, რადა 1616—1639 წ.

ქ სახელითა ლთისათა მამისათა და ძისათა [ესე] წიგნი დაგიწე-
რეთ და მოგახსენეთ ჩვენ კილ[ა]ქმ მამუკამ და ჩემან შვილმან ბა-
კამ თქვენ საშინელსა მინჯეიტისა (sic) ღთისმშობელსა და თქვენ აფხა-
ზეთის კათალიკოზს ბატონს მალაქას (sic), ასრე და ამა პირსა ზედა სა-

კანონო საქმე შემოგვარდა, მობრძანდით თქვენ და ბატონი ჯყონ-
დიდელი და შუა ჩამოვიყვანეთ ჯყონდიდელი და მოგვეცით ეწერშიდ
ერთი გლეხი ნასხიდაი კალანდამე და ჯანგას უმცროსაი რუხვამე.
თუ მოგახსენოთ უმცროსაის სახსარი, რარიგაცა გული შეგიჯერ-
5 დეს, გვიბოძეთ, თვარა ღეთმნ (sic) ორივ გიბედნიეროს. ამისად გასათა-
ვებლად თავდებად მოგვიცემიჲ თავად ღეთი და მიქვინტისა (sic)
ლთისმშობელი.

1628—1639 წ. ლევან დადიანის განჩინების წიგნი, მიცემული ხონის
ტაძრისადმი. ამ წიგნის ჩვენამდის მოადწია მხოლოდ პირაჲ,
რომელიც შენახულია ხუცურად 1803 წ. ოსე გაბაონის
მიერ გადაწერილ ხონის გუჯრების კრებულში. ნიშნები არა
აქვს, გარდა სამი წერტილისა ორს ადგილას, რომელიც და-
ცულია.

ეჲა შენ უზადოჲსა ნათლისა ზესთ ტრფიალო მენეო შს მოწამე-
თა უძღვევლო გ'ი გნმშუპნებელო ხონისაო, ვედრებელთა
შნთა მსწრაფლ თხოჲსა მიმფენო და არა წ'თა სლთა მღევნელო,
მფთა წინა მბრძოლო, ღუაწლით შემოსილო, დიდო მოწამეთა თხე-
10 მო, ჩ'ნ მსასოებელმნ თქუპნმნ და მონდობილმნ ფარჲა მცუპლო-
ბათა თქუპნთამნ დადიანმნ ლევან და თანამეცხედრემნ ჩნმნ დე-
დოფალმნ ნესტარ დარეჯან, მს ე'ა ოდეს აღსდგეს ვინმე შვდგზ'ს
პ'ლ წყეულნი და უ'კე წყევადნი მტერნი წ'თა ხატოანი და შეუ-
რაცხის მყოფელნი პატიოსანთა ეკლესიათანი გაბუნეიბი მიჲვდეს და
15 მზავალი უპატიოება ჰკადრეს პატიოსანთა ხატთა, შემუსუა (sic) სამღრ-
თოთა იარალთა ომფორისა და საიდუმლოთა სამკაულთა გამოხუტბა და
არაწმინდება ქმნეს, ე'ა იტყვს მეფსალმუნედ'თ: ღ'ო შევდეს წარპა'ო-
ნი სამ(კ)ვდრებელსა შნსა და შეაგინეს ტაძარი წ'ჲ შ'ნი. აწე გნუ-
ჩინეთ მ'თ ულთოთა სასჯელი, ე'ა ბრძანებს წ'ჲ სჯულის კანონი.
20 ბრძანებითა საკეთმპყრობელისა თქუპნისა კათოლიკოსის მალაქიასი-
თა, რ'ა არღარავინ იკადროს ეკლესიისა ამის ქრისტიანეთა შს ესე
ერო უწყესო და უმგავსო. ხ' უკეთუ ვინმე იკადროს ეკლესიისა

- ამის უპატიოება, შეიწიჟნოს (sic) იგი, ვა სვმონ მოგვ პეტრე მოციქულისაგან, წყეულ, კრულ და შეჩუპნებულ ქეს დაუსაბამოს ღთისაგნ, ათორმეტთა წთა მოციქულთაგნ, შვდთა კრებათაგან და ყთა წთა მოციქულთაგნ, ნათესავითი ნათესავადმდე ამინ: აწ დაუ
- 5 დევთ საუპატიოდ რისაც მქონებელი იმ ხატის კელად შემდები კცი ყოფილიყო და დაწნაშავე კაცია გაბუნია, მამა გაბუნია და ჯაშუშია გაბუნია დასარჩობად; მისი სახლის კაცი ბახუელა გარჯლუელა, მესამე სხუა მომირთმევია მოსახლე კაცი თოლიორქა პაპავა, მეოთხე მოსახლე გოჩია მათითა ყოვლის ფერითა, უკლებ-
- 10 ლად რისაც მქონებელნი იყუნენ; ხახუს შვილის კცი მწყაზარია გაბუნია სარჩობად და სხა რისაც მქონებელი იყოს სახლკარიანად მისის ყოვლისფერითა უკლებლად და საუპატიოდ; კიდევ მოსახლე კაცი ჯატუეი ფანცულეია მისის ყოვლის ფერით უკლებლად სახლობით; გამსახურდიას კცი ნასყიდაი ნოღია დასარჩობად; ექუსი
- 15 მოსახლე კცი ხონს დასასახლებელად მოგვხსენებია. გამომწირველისა მისისა ნაწილი და სამკვდრებელი დეოკლიტიანეს თა იქმნების და ვინც ეს გამოსწიროს, აქასა ამს მცირესა სოფელსა მწუხარებასა, ურვასა, ტირილსა, ტყებასა და გოდებასა და აღმოწყუდიოთკა აღმოიფხურას ყოვლით სამკვდრებელით მისითურთ და მუნ
- 20 საუკუნოდ ქეს ჯისმცემელთა თანამც დაიჯების, ხ დამამტკიცებელნი ამისნი ღწ აკურთხნეს ცათა შა და ქუტყანასა ზა, ან, ან, ან. არიან ამისნი მოწამე თავად ღწ და კაცთაგნ თავად პატრონი ქყონ-
- მქ დიდელი, მეფის ბოქოულთუხუცესი კაცია, ჩხეიძე სვმონ, ჩწნი ბოქოულთუხუცესი ჯავახ ქილაქე, შედან ჩხეიძე, წულუკიძე პაატა, მე-
- 25 ფის მდივანი მამუკა და სხვანი კარის ჩწნისა გამგენი უსესთაესნი და უქუტყანესნი:.

1620—1640 წ.

დაახლოვებით ამ წლის ახლო ხანებში, ხელის მიხედვით, უნდა იყოს მიცემული შეწირულობის წიგნი იოსებ წულუკიძისა, ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 5, თეთრს ქალღმრთელს. საბუთი დაზიანებულია და ბოლოც აკლია. თავში ხელოვნურად დახატულია წმ. ნიკოლოზი.

- (გრძელ ღვთისშეტევებურ წინასიტყვაობის შემდეგ).... მოსავი და მაღიღებელი შენი, იოსებ წულუკიძე, რომელმან მცირედი ესე შესაწირავი ვიგულეთ და ვიგულსმოდგინეთ, კურთხეულის მამის ჩემის გ'ის წულუკიძის შესანდობელად დადევით ალაპი სხუას
- 5 ჯმუხადეს თადუას, მის ძმას, მათა შეილთა და მომავალთა სამის-
დღეშიოდ მოუშლელად ყოველს კორციელის შაბათს სულთაობას
უნდა მოიტანოს ერთი კაი ცხუარი, სამი კასრი ღვინო, ორი სვე-
რული დამცხუარი პური, ნახევარი ჩარეკი სამთელი. სამთელი ხატს
მიართუან, კანდელაკმან ეამი უნდა უწიროს გ'ის წულუკიძეს შე-
- 10 სანდობელად და ჩუენდა სადღერგძელოდ და სულისა საოხად. სა-
სმელსაქმელი სულ სწორად მოიღონ ხეგზედ. აწე ყოველს სულთაო-
ბას გარდაიხდებოდეს, როგორაც ამ წიგნშიდ სწერია და ან გაჩენი-
ლი არის და შეგვიწირავს წმიდის ნიკოლოზისათვის ალაპი გ'ის წულ-
უკიძის და მისის შვილის იოსების შესანდობელად და წარსაპარ-
- 15 თებელად ამ ალაპისათვის აქუს ხოხუა ჯმუხადეს და მის სახლისკაცს
ერთი პარტახი ბ[აქ]ეუელს უთმლ[?]--ის ვენახიან საყანინათ, სა-
ძებრიან უძებრიანათ, მისის ყოვლისფერთა, სამი კასრი ღვინო, ნა-
ხევარი ჩარეკი სამთელი, ერთი კაი ცხუარი პარტახისათვის დაგვც,
ერთი სახარჯო პური ბეგარა შეუალნეთ (sic) და ის უნდა გამოი-
- 20 ლოს....(წვევა) ---

1650 წ. ახლ.

ნუსხა საკათალიკოზო დაკლებულ გლეხებისა, რომელიც
ხელის მიხედვით შედგენილი უნდა იყოს 1650 წლ. ახლო
ხანში. დაწერილია თეთრს ქაღალდზე, თავი და ბოლო აკ-
ლია და რაც დარჩენილია მისი ზომა არის $17\frac{3}{4} \times 22$ სანტმ.
ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.
დატულია გელათის წმ. გიორგის ტაძრის საბუთებში.

--- ებისა პარტახტები გეენათის. [მან]დიკორს ჩუჩხუნაძისა და
კახიძისა პარტახტები გვაკლია.

ჯონიას ო[თხი] გლეხი, ერთი ლეთუთაძე, მეორე ჩორთიგიძე, მე-
სამე გრიგოლაძე, მეო[თხე] გერენიყაძე დიდებულსა აქვს.

ჭოლეც ტყის ქათამძისეული სამი პარ[ტახ]ტები გოშქოთელიანის კაცებს დაუყვანი და იმათ აქვან.

სამი პარტახტი ქუთათის, ერთი ციხისთავსა აქვს, ერთი მოძღვარასა (sic) ურისა აქვს, ერთი --- [კაცი]დიაკონი როსტაისშვილი 5 სახლობს, ერთს პარტახტედან კაკ--ლა სომეხი დაუსახლებია ბატონსა.

ქაშლეთს ხუროციე ერთი კუამლ--კაცი დათუასა ასათიანსა აქვს. საჩხეურისა ერთი პარტახტი ლეონტი იწინასარიძესა აქვს

ერთი სასახლე აღგილი გელათს საყდრის გვერდზედან [ამართ?] 10 ბაკურაძისეული არა გვაქვს.

საჩხეური ლეონტაძან ინასარიძემ დაგვიჭირა და იმისგან არა გვერგების რა.

ბურჯანაძეების ბეგარა გვაკლი[ა] ორი საკლავი, ერთი ბატონი, ერთი კოდი ჰური. პირველად ოთხნი კვამლი კაცი ყოფი- 15 ლან და აწ დაიყვნეს და ათი კვამლი კაცი არია[ნ]. პირველად ბეგარას რომ მოგვეცემდენ მთაენის ბეგრის მეტსა აღარ მოგვ[ცე]მენ და ბევრი გვაკლიან. მოველი ბატონისაგან გაგვივლინონ და გავგირიგონ -- [ო]ფჩას ორი კვამლის კაცისეული პარტახტები ნეფ-საძისეული [გვა]კლია

20 წუგნას ერთი კვამლი კაცი კენჭაძე გოგნიასა ინასარიძესა ჰკაც[ეს?].

გეგუთს ერთი კვამლი კაცი ხმელიძენი ხოსიასა წულუკიძესა ჰყავს. [ერთი] კვამლი კაცი ბატონმა ყურიაშიდან დასახლა ბიბაძე. ნასყიდაი [ხ]მელიძე გეგუთს ბატონსა მოსახლეთ უსახლობს.

25 ერთი კვამლი კაცი გოგი-ბაზაძე ბახუტასა ალაგვიძესა ჰყავს. ერთი კვამლი კაცი [ბრეგაძე აჯამეთს] პ[აჟუნა?] ბარამისშვილსა ჰყავს.

იბრაილაძე ერთი ცოლქმარი კაცი წინამძღვარსა [საყ]ვარელიძესა ყავს. ხოშტიბელა ხატის შეწირულია, მაგრა სრულად და- 30 კარგულ --- ჭი. აქა მაგათსა (sic) მაგათსა საბატონოშიდან არის კაცები დაფანტული, ერთი იასაული ბატონმა გვიბოძოს, რომელიც მაგათს საბატონოშიდან იყოს, ბატონმა მოგვიკითხოს და [რომელ]იც

ოდიშს არის, ჩუენ მოვიკითხავთ და მოვიყვანთ და მაგათდა სად-
ლეგრძელოდ იქი --- ახლებთ და ბატონის ხელი იმ კაცებშიდან ბე-
ვრი შევა და რა რიგადც პი --- იყოს, კიდევ ისრევ იმსახურონ ერთი
ჩუენი აზნაურის ვილ --- (მეტი არაა)

1656 წ.

გაბრიელ ცაგერელის მიერ დადებული წიგნი საყდრის
მამულების შემატების შესახებ. საბუთი იბეჭდება იმ პირის
მიხედვით, რომელიც დაცულია პეტერბურგის აზიურ მი-
ზეუმში. საბუთი ზოგი შეცდომით ერთხელ დაბეჭდილი იყო
(ს. კაკაბაძე—საცავ. გამოსავ. დავთ., 10—11).

- 5 --- . . . ჩვენ ცაგერელ მამათათაჲრმან გაბრიელ ბრძანებითა
მეფეთა მეფისა ალექსანდრესითა და დედფლდფლისა კახთა მეფისა
ასულისა ნესტან დარეჯანისათა და ძეთა ჩვენთა. როდეს ჩვენზედა
წყალობა ყვეს და ცაგერლობა გვიბოძეს და მათი ღიდი საყდარი
ცაგერისა ღვთისმშობელი კელთ გვიგდეს და მერმე მათის ძალითა
- 10 და წყალობითა ჩვენც ვეცადენით საყდრისა სამსახურსა და შემატე-
სა, რომელიმე ძველთაგან დაკარგული იყო მიწაცა და კაცაცა და
რომელიმე მიწა საყდრისა იყო და კაცი დაკარგული იყო და აწ
ამას მეფის ალექსანდრეს ძალითა ვეცადეთ და სამართლიანის საქ-
მითა მოვაგროვეთ: სამა კვამლი კაცი გელოანის დანარჩომი. ერთი
- 15 კვამლი ნინია გოლეთიანი დღეს რომ სახლობს იმ ალაგითა, ერთი
კუამლი ფოჩიანი კაცია და მისი ძა გი და თათია, დღეს რომ
სახლობს იმ ალაგიანათ, ერთა კვამლი მეშველიანი კაცია და მისი
ძმა წიწილა დღეს რომ სახლობს იმ ალაგიანათ და აყრილი გლეხი
სამი სხვა უალაგოთ. ერთი ლაკოხელიანი კაცია და გი, მეორე
- 20 მუცხვატილაძე კაცია და გონიერი და მესამე შვეიბლიანი გონიერი
და მისი ძმა ყრუაშვილი გი. აწ ეს დასახლებული სამი კვამლი კა-
და სამი აყრილი ნაძალადევად გელუანს ჰქონდა ცაგერისა ღთის
მშობლის გაჰონართმევი. აწ გელუანს მეფის ღალატი შეაჩნდა,
გაუწყრა მეფე, გამოართვა და ისრევ საყდარს შესწირა მისად სად-
- 25 ლენგრძელოდ და სულისა მისისა საოხად, ჩვენს დროსა და ეფის-
კოპოზობაშიდ შესწირა. სხვა ამისად გარეთად მამე ჩემის ბატონის

- წყალობითა მიბოძა კელმწიფემ მამა იმისმან მეფემ გ'ი ერთი გლე-
ხი უსახელოს ფოჩიანი გუტა და მისი ძმა ძველია, ერთი გლეხი
ფოჩიანი იონა და მისი ძმისწულები. ამასად გარეთად ორი გლეხი
კიდევ მახალდიანი გოჩია და ფოჩიანი გიორგი ბატონმა გვიბოძა
- 5 და ისენი მათს ადგილზედ აღარ დადგენ, აიყარენ და სხვაგან და-
ვასახლეთ და იმ ალაგზედ შოშიტა გიორგობიანი დავასახლეთ, მი-
სი ძმა ნასყიდა და მისი ძმისწულები. აგრეთვე კიდევ ბატონ-
მა მეფემ გ'იმ გვიბოძა ოყურეშს მეთევზე ერთი გლეხი მამარდაშვი-
ლი ლომინა, ბატონის მეფის წყალობა. ერთი გლეხი ამბროლიანი
- 10 მათვალი სულა გელუანისაგან ვიყიდე, ერთი გლეხი დათუა თედო-
რაშვილი ხოხუა ლაშხიშვილისაგან ვიყიდე, ერთი გლეხი გ'ი აკო-
ბიძე იოვაკიმ ნემსაძისაგან ვიყიდე, ერთი გლეხი არჩვაძე ივანე ბუ-
ლია ყიფიანისაგან ვიყიდე, ერთი გლეხი ნემსწვერიძე კაკია, მისი
შვილი და მისი ძმისწულები ელყან ყოფიანისაგან ვიყიდე, დაშრიანი
- 15 გ'ი და გუგუტა, მეშველიანის ციხე და ალაგი ბატონმა მეფემ
ალექსანდრემ მიბოძა. ოჯოლას ბოგვერაძე მახარა და ეუეუტა და
ხუცესი მეფემ ალექსანდრემ მიბოძა. ევანეთს ჯანელიძე ოტია და
მისი შვილები მეფემ ალექსანდრემ მიბოძა. აწ ესენი მათის ცოლ-
შვილით... შეგვიწირავს ცაგერისა ღ'თისმშობლისათვის მეფის ალექ-
- 20 სანდრეს სადღენგრძელოდ.... ამას გარეთად ერთი გლეხი იქაჲ
უსახელოს პატა გოლეთიანი გ'ი გელუანისაგან ვიყიდე, ერთი სა-
სახლე უსახელოს ალაგი ვიყიდე და სასახლედ გავაყეთე. აწე ეს
გლეხები და სასახლე მათის ყოვლის ფერიტა ცაგერისა ღ'თის
მშობლისათვის შეიდწილ უძლეველისა და მთავარ მოწამისა წდი
- 25 გიორგისათვის შეგვიწირავს..... დაიწერა ბრძანება, წიგნი და სიგე-
ლი ესე ინდიკტიონსა მეფობისა პატრონისა ალექსანდრესსა ათცხრა
მეტსა კელითა ჩემ ცოდვილისა მგალობლისა თამაზასითა, ქკსა ტმდ
აჲ ყოფილა ხეკუდი ხელისმაწერა გაბრიელ ცაგერელისა, შიშდჲ,
ბეჭედი შევე ალექსანდრესი და დედოფალ სესტას-დარეჯანისა.

თის საბუთთაგან № 80, დაწერილია ქალაღდზე, თავი და-
ზიანებულია. გენათელი ზაქარია ამ ხარისხში (ჩანს 1637 წ.
1657 წ. კი ის აფხაზეთის კათალიკოზად დაჯდა

- ქ. ესე წიგნი მოგარ...-თქვენ გენათელს ბატონს ზ[აქარიას],
დიდხანს გვიწყებოდი და---ვის საუპატიო არ დაგვადებინე, მა-
დამდის---|შეგვირიგე და არც შენდობა მოგვეცით. მე ერ|თი უშ|კ-
ლო კაცი ვიყავ, სხვა საქმით შენდობა ვერ ვიშოვეთ, ჩემი კერძი ცხრა
ნ თავი თქვენ მოგართვი და გელათს შეუსწირე, ასრე რომე ჩვენ
ნასაყდარს აქით შოგაროთვით, მაგრა თუ სხვა ყიფიანი ვინმე შამო-
გეცილოს, გაჰყავით სამართლიანის საქმით და ჩვენი კერძი გელათი-
სათვის შეგვიწირავს და გელათს ქონდეს. თავად ეპისკოპოზი იყაუ
ჩვენი და მერმე სადამდის ეს ადგილი არ შეგავაწირვინეთ (sic), მადამდის
10 არცეთს ცოლქმარს შენდობის წიგნი არ მოგვეცით და აწე შეგვი-
წირავს გელათისა და ხაზულისა ღთისმშობლისათვის... (წევვა). აზი-
სნი მაშულნი და მოწამენი ლაზარე ქმინაშვილი და დათუა, კანდე-
ლაკი ანდრია, პატა ლარაძე. მე გიოჯგის დამიწერია და მოწამეკა
ვარ ამისი.

(აქ დასმულია ჟვარბი)

1639 — 1657 წ. ნაწყვეტი საკათალიკოზო ტახტის განძეულობის ანა-
წერისა, დაწერილი თეთრს ქალაღდზე ზომით $42\frac{1}{4} \times 14\frac{3}{4}$
სანტიმ. მე-XVII საუკუნის ხელით. ნიშნად ყოველ სიტყვის
შემდეგ იხმარება 3 წერტილი. ანაწერი უნდა ეკუთვნოდეს
მაქსიმე მაკუტაძის კათალიკოზობის დროს, დაცულია ბიჭვინ-
ტის საბუთებში № 69.

- 15 დავითნი ვეცხლით მოქედილი ოქროთ შეღებული მისის ხა-
რის ბოზჩითა; არის ერთი ოქროს ომფორის ხატი მისის ძელის ქე-
შმაჩიტითა, სამსკვალითა, პატიოსნის თვალითა და მარგალიტითა,
მძიმედ მურასათი ნაქნარი, მოთვალმომარგალიტულა, მისის ოქროს
ჯაჭვითა გარ (sic) ჩარყაფის ბუდითა; მეორე ომფორის ხატი რუ-
20 სული პილოს ძელისა მისის ოქროს ჯაჭვითა მისის ბამბიანის ბუ-

- ლითა; ერთი მურასას პიტიოსანი ყავარჯენი ოქროსა პატიოსნისა თვალითა და მარგალიტითა შემკობილი მისის ყირმიზის არღენისა სკალატის გრძელის ბოხჩითა და ბამბის ბუღითა, მისის სკივირთა, მისის თითბრის ირმის კლიტითა; მეორე ოქროს ყავარჯენი თავი
- 5 მურასათ ნაქნარი სხვა საიათ ნაქნარი; არის მესამე ხათაბანდათ ნაქნარი ყავარჯენი მისის ბამბიანის ბუღითა; ერთი შავი ატლასის მაზარა, მდინარეები სირმისა აქვს, ხარება მძიმედ მოთვალმომარგალიტული; არის ოთხის ოქროს ღილეებითა, ორი მურასათ ნაქნარი, ორი საიათი, ერთი პატიოსანი ბარტყულა პატიოსნის თვალითა და
- 10 მარგალიტითა მძიმედ მოთვალმომარგალიტული; ერთი მურასათ ნაქნარი ოქროს საცეცხური; ერთი პატიოსანი ჯვარ სანთელი სულის წმიდის ტრედით ნაქნარი, ჯვარი ოქროთ შეღებული; მეორე ჯვარსანთელი ხათაბანდათ ნაქნარი, სტვირები ვეცხლისა აქვს, ჯვარი ბროლისა აქვს, ჯუარსა ძირი ვეცხლისა ოქრო შეღებული;
- 15 მესამე ჯუარსანთელი, ვეცხლით მოჭედილი, მურასათ ნაქნარი, ოქროთ შეღებული; ერთი მურასათ ნაქნარი სრულად ოქროს კონდაკი მისის მძიმედ ჩაყავათ შეკერულის სახევეითა; მეორე კონდაკი მუყავისა ოქროთ დაწერილი მისის ჩაყავის ცხვირისახოცითა და მისის ბოხჩითა; მესამე კიდევ მუყავის კონდაკი მისის შეკერუ-
- 20 ლის ცხვირისახოცითა; მეოთხე ეტრატის კონდაკი მისის შეკერულის ცხვირისახოცითა; მეოთხე ეტრატის კონდაკი დახატული ჩაყავის ცხვირისახოცითა; მესამე ბერძული კონდაკი მისის ხავედის ბოხჩითა; ერთი ვეცხლის ჯუარსანთელი მისის ვეცხლის ჯუარითა, ერთი მისი ხის ჯუარი არის, ოქროს ომფორის იარაღი თავსა; ერ-
- 25 თი მძიმედ სირმით შეკერული ებისტოლე, ერთი მძიმედ სირმით შ (შეტი არა არის რა)
- მეორე გვერდზე სხვა ხელით, ნიშნად ეთველ სიტყვის შემდეგ 2 წერტილია:
- ქ: ჩუენ აფხაზეთისა კაზნ მატუტაძემან მაქსიმე შემოგწირე გუირგუინი მარგალიტისა პატიოსნად თვალითა და მარგალიტითა უცხოდ შემკობილი და გაკეთებული შტნ ბიჭვინტისა ღთისმშობელ
- 30 სა, რათა მასმინო კმა კურთხევისა ძისა შენისა და აღმრაცხო მარჯუენეთა თანა ამინ:.

1639 — 1657 წ. ქაიხოსრო იაშვილის წიგნი ნიშანის პიცების შესახებ მაქსიმე კათალიკოზისადმი. მაქსიმე კათალიკოზად იყო 1639 — 1657 წლებში. საბუთი, დაცული ბიპეინტის სუფთა გუჯრებში № 61, დაზიანებულია, დაწვრილია ქაღალდზე. ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგ ხან 2 და ხან 3 წერტილი.

- ქ ნებითა ღთისათა --- მე იაშვილმან ქაი[ხოსრო] --- ის კათალიკოზს პატრონს მაქსიმეს, ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე მამის ჩემის ნიშანსა და საწირავშიდ მოგართვით ერთი მოსახლე გლეხი გეგუთს მამუკაი ფხაკაძე მისის ცოლშვილითა, სახლკართა, ალაგითა და დღეს რისაც შქონებელი იყოს მართლის სამართლიანის ყოვლისფერითა. ამისად გასაუაგებლად თავდებად მომიცემია თავად ღთის და ყოველი მისი წმიდანი ზეცისანი, ქვეყნისანი, ხორციელი და უხორციონი. არის ამისი მოწამე გენათელი ბატონი ზაქარია და მეფის კარის მდივანი თავაქარაშვილი პატაი, ასრე რომე რაც ჩვენს ყმობაშიდ სამეფო ბეგარა, გამოსავალი და სამსახური მართე ბია, ის ჩვენგან არ გაიუმოდა (sic) და საჩვენო უკლებლად მოგვიერთმეფია.

ბოლოს დასმულია ჯვარი

1658 წ. ვამეყ დადიანის შეწირულობის წიგნი ბიპეინტის საბუთთაგან № 14, დაწერილი ქაღალდზე ზომით 24×21½ სანტიმ. ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგ 2 წერტილი.

- ქ. ღთისა და ყოველთა მისთა წმიდათა თა - ა მინდობითა და შუამდგომლობითა ესე ფიცი პირობა და წიგნი გიბოძეთ ჩუენ და დიანა ბატონმა ვამეყ და დედოფალმა ბატონმა ელენემ და შვილთა ჩუენტა გიორგიმ და ბაგრატ თქუენ კჳს ბატონს ზაქარიას ასრე და ამა პირსა [ზედა], რომე სენაკის საყდარი გვთხოვეთ და მოგეცით მისის შეწირულის მამულითა და სასახლეებითა. მოგვიცემია ჩუენ და გვიბოძებია თქუენს სიცოცხლეშიდ ამაზედ სხვა კაცი

არც დავილაპარაკოთ (sic) და არც შემოგვეცილოთ. აგრევე საკათალიკოზოს მამულის საქმეზე დაგველაპარაკენით, სხვა და სხვა მოურავი იღვა და აწე არც ამ სენაკზედ და არც საკათალიკოზოს მამულზედ მოურავი არ დაგიყენოთ თქვენთ უნებლად. ამისად გასა-
 5 თავებლად და თავდებად მოგვიცემია თავად ღთი და ყოველნი მისნი წმიდანი, ზეცისანი და ქვეყანისანი, უკორცონი და კორციელნი.

ზგეულად: ვამეყ, ელენე.

1658 წ.

შეწირულების წიგნი სვიმონ-დემეტრე გურიელისა, რომელიც მიცემული უნდა იყოს 1658 წ., როდესაც მოხდა მისი გაგურიელება. ამ წიგნის ჩვენამდის მოაღწია მხოლოდ მე-XVIII საუკ. დასაწყისის პირმა, რომელიც დატულია. ბიჭვინტის საბუთებში № 99. თავი დაზიანებულია საბუთი მოკლედ დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდ. ქრონიკ., II, 472.

... ეს წიგნი და სიგელი მოგართვით თქვენ ყდ სანატრელსა და პატროსანსა ღთისა სათნოდ დიდისა და ზესთა აღმატებულისა ბიჭვინტისა ღთისმშობელსა ზედა მჯდომარესა აფხაზეთისა კხსა პატრონს ზაქარიას ჩვენ პატრონმან გურიელმან სვიმონ და პატრონმან დიმიტრი გურიელმან, ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე ბედნიერმან კელმწიფემან ალექსანდრე მეფემან შეგვიწყალა და გურიელობა გვიბოძა და ბერად აღთქმული ვიყავით და შენდობა
 10 გთხოვეთ და გვიბოძეთ და მისდა საკანონოთ მოგართვით აკეთს საწინამძღრო მისის მამულითა, შესავალითა და გასაველითა, რისაც მქონებელი იყოს და ან ყოფილიყოს უკლებლად და ყოვლის კაცისაგან შეუცილებლად და შევსწირეთ წდასაჲდა ზსთა აღმატებულისა უპატროსნესსა და წდათა უწმინდესა ცათა მობაძავსა ყდ პა-
 20 ტიოსანსა დედასა და ქალწულსა ბიჭვინტისა ღთის მშობელსა ჩვენსა სასოებასა და მეოხსა სჯლისა და კორცისა ჩუენისასა და მხსნელსა ყოვლისა ბოროტისაგან, ხილულთა და უხილავთა მტერთაგან და ცოდვითა ჩვენთა შესანდობელიად და ბრალთა აღსაკოცელად.

აწე თქვენ წაღა და ყდ გაწედილო (sic) სულ უტყუველო ჰეშმარიტო მეუფეო ბატონო კზო წელიწადსა მოქცევისა თქვენით ყდ წლით და პატიოსნითა თვით ეამსა წირევდეთ თქვენის კრებულთა და სოფელსა მას შინა ლოცვასა გუიყოფდით. ესე ასრე შეიწირე შენ ყდ
 5 წაღო ბიკვინტისა ლთისმშობელო და ნაცუალ გუაგე დღესა მას დიდსა განკითხვისასა და სოფელსა ამას დაგუიციე უშფოთველად სამართლით და დღეთა სიგრძით. აწე ვინცა და რამანც კაცმან ანუ მეფემან, დედოფალმან, დადიანმან, გურიელმან, კზმან, ეპისკოპოზმან, თავადმან ანუ ---- (წევეა)

1658 წ.

შეწირულების წიგნი ვამეყ დადიანისა, ბიკვინტის საბუთ-
 თაგან № 4, დაწერილი ქალაღზე, ნიშნად ყოველს სიტყვის შემდეგ იხმარება 2 წერტილი. სიგელი უფრო შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდ „ქრონიკ“ II, 475

- 10 ბიკვინტისა ლთისმშობელო, ჩუენ ცვაფარვათა შენთა მონდობილმან და მსასობელმან ძისა შენისა და მეუფისა შენისამან ჩუენ კელმწიფემან დადიანმან პატრონმან ვამეყ დათანამეუღლე მან ჩუენ-
 მან გურიელის ასულმან დედოფალმან პატრონმან ელენემ და ძეთა ჩუენთა გივორგიმ (sic) და ბაგრატ ვიგულეთ და ვიგულისმოდ-
 15 გინეთ, კადრეთ და შემოგწირეთ შენ ცათა მობაძავსა ბიკვინტისა აღთის მშობელსა (sic) სენაკს საწინამძღრო საყდარი და სასახლე სრულად მისის მამულითა და ორის სასახლითა, ოღვაწითა (sic) და ლეისტყითა, სრულად მისის შესავლითა და გამოსავლითა ჩუენ წასარმართებელად და დღეთ ჩუენთა სიგრძისათვის და სულისა ჩუენისა
 20 საოჯად. მას ეამსა ოდეს მადლითა და ბრძანებითა თქუენით გარდაიცვალა დადიანი ბატონი ლევონ და ჩუენ გავბატონდით, ყოველს საყდარს ცოცოტა რამე შევსწირეთ და მერმე დაგველაპარაკა (sic) ბატონი გაენათელ კათაკიკოზი (sic) ზაქარია ქუარია (sic), გავსინჯეთ და სრულად ოდიშს ერთი საყდარი ასეთი არა ქონდა
 25 კზს, რომე დღესასწაული გარდაეხადა და ხან ერთს ეპისკოპოზს ჩაუდგებოდენ შინ და ხან მეგორეს და ეპისკოპოზება მწვედ გარ-

ჯით და დაღონებით იყუნენ და ამისთვის შეუსწირეთ, რომე რო-
დესაც კ'ზი ოდიშს მობრძანდებოდეს, ხატსა, ჯუარსა და ომფორს
იქ საყდარზე დაასვენებდენ და გავაჩინეთ ამისთვის, ვინცა ვინ კა-
თალიკოზი იყოთ და ოდიშს ბრძანდებოდეთ, ამაღლების დღესა

- 5 ჩუენის სჯლის საეოხად და სახსრად ეამს გუიწირვიდენ, თვარადა
თუ იმ დღეს ოდიშს ვერ დაესწრათ, ამ თორმეტს საუფულოს დღეშიდ
იმ საყდარს ეამს გვიწირვიდენ, რათა არა განვარდეთ სასუფეველი-
საგან. ეს მამული, საყდარი და სასახლე ეს ასრე გარიგებით ბატონ
კზის ზაქარიასათვის მიგვიბარებია... (წყევ) დაწერა წიგნი, ბრძა-
10 ნება და სიგელი ესე ქქსა ტმზ, კელთა ჩემ ცოდვილისა კათალიკოზის
მგალობლისა თამაზისათა.

ხვეულად: ვამეყ, ელენე

1658 წ.

შეწირულობის წიგნი ვამეყ დადიანისა ბიკვინტის სა-
ბუთთაგან № 9, დაწერილა ქალაღზე. სიგელი შემოკლებით
დაბეჭდილი იყო თ. ჯორდ. კრონიკ. II, 472.

- ჩუენ კელწიფემან დადიანმან პატრონმან ვამეყ და თანა-
მეცხედრემან ჩუენმა გურიელ[ის] ასულმან დედოფალმან პატრონ-
მა ელენემ და ძეთა ჩუენთა გიორგი და ბაგრატ ვიგულეთ და ვი-
15 გულისმოვიდგინეთ, კადრეთ და შემოგწირეთ შენ ცათა მობაძვსა
ბიკვინტისა ღვთის მშობელსა გურაას საწინამძღურო მაცხოვარა აკეთი-
სა, მას ეამსა ოდეს დიმიტრი ბერად იყო და მერმე გურიელათ დავსვით
და ბერობის დაგდებ-ს საკანონოდ შემოგწირეთ და მივაბარეთ ბა-
ტონს კ'ოზს ზაქარია ქვარიანსა ზისის შეწირულობის მამულითა,
20 გლეხითა, შენითა და პარტახითა, გასავალითა და გამოსავალითა,
საძებრითა და უძებრითა, რ'ლიც მაცხოვრისა აკეთისა ყოფილა,
ბიკვინტისა ღთისმშობლისათვის შეგვიწირავს. აწ ვინცა და რა-
მანცა ძემან კაცისამან, დიდმან ანუ მცირემან, დადიანმან ანუ დე-
დოფალმან ანუ კ'ოზმან ანუ სხვა ვინმე ბატონმან ამისდა შლად
25 კელყოს, რისხავს თავად დაუსაბამო ღ'თი და მხოლოდ შობილი ძე
ღთისა, უფალი იესო ქრისტე და ცხოველს მყოფელი სული მღუ-
თისა ღ'თთაჲარი:....

ხვეულად: ვამეყ

1659წ .

ამ წელს უნდი იყოს დაწყოილი ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთი № 4, მიცემული დავით ნიკორწმინდელის მიერ. საბუთს თარიღი აქვს ქრისტეს დაბადებიდან 1559 წ., მაგრამ ხელის მიხედვით ის უფრო მე-XVII საუკუნეა ეკუთვნოდეს. ნიკორწმინდელი დავით იხსენიება 1669 წ. ბავრატ IV-ის წერელში რუსეთის მეფისადმი Переписка гр. пр. царей сь росс. госуд. 82).

- - გი წმიდაო მღვდელთმოძღვარო ნიკოლოზო, ჩვენ ფრიად ცოდვილმან მღვდელთმოძღვარებისკოპოსმან ნიკორწმინდელმან დავით საყვარელიძემან შემოგწირეთ და მოგახსეთ (sic) თქვენად საღიღებლად და სულისა ჩვენისა საოხად და ბრალთა ჩვენთა აღსა-
- 5 ხოცელად და შემოგწირეთ მცირე ესე შესაწირავი ხივსს ერთი გლეხი დონაძე ლაზარე მისის ცოლშვილითა და ერთსახლითა, სახლ-კარითა, კურმანითა, სასაფლაოთა, ალაგითა, ვენახითა, ტყითა, საწისკვილოთა, საძებრითა და უძებრითა, ღღეს ამას იქით რისიკ მკანებელი იყოს მაართლის სამართლანის საქმითა, შემოგვიწირავს
- 10 ყოვლის კაცის უსადგევით.... აწ არიან მოწამენი წერილისა ამის უფლისაშვილი დავით. მე კიქინაძის მღვდელს სვამონს დამიწერია და მოწამეკ ვარ. აღიწერა თვესა ოქტომბრის კდ ქენს ქეს აქეთ ჩუნთ (sic).

ბეჭედი წარწერით: დავით

1639—1659 წ.

ალექსანდრე III-ის წყალობის წიგნი გიორგი და ხოსია ახვლედიანისადმი, რომელიც დაცული ყოფილა ცაგერის ტაძრის საბუთებში. იბეჭდება აზიურ მუზეუმში პეტერბურგს დაცულ პირის მიხედვით. საბუთში იხსენიება სვიმონ ქუთათელი, რომელიც 1659 წ. კათალიკოზად დაჯდა.

- ...ესე...წყალობის...წიგნი გიბოძეთ ჩვენ ღთივ გვირგვინო-
- 15 სანმა მეფეთმეფემ ბატონმა ალექსანდრემ თქნ ახვლედიანს გიორგისა და ხოსიას, თქნთა შვილთა და მომავალთა, ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე თავდადებით ნამსახური იყავით და შამოგვეხევეწეთ და დავევა-

ჯენით, ვისმინეთ აჯა და მოხსენება შენი და გიბოძეთ ღვირიშის ციხე და ღვირიშის შემავალი კაცი სოფელი სრულა, აგრეთვე ცხუ-კუშერი სოფელი ხელშეუღალა. ამას გარეთ ტვაშს იოანა ნემსწვერიძის შვილი გლეხი, მეორე გლეხი ბესია ხუცესი, მესამე გლეხი დათუნა 5 ხუცესი, მეოთხე გლეხი ნასხილა სვანიძე. ესენი მათის ცოლშვილით, სახლკარით, ერთ სახლის ძმით...არის იმისი მაშუალი ქუთათელი სვი მონ, აბაშიძე სახლთუხუცესი რობუღო.

აქ დასმული უოფილა ბეჭედი აღექსანდრე მეფისა.

↓
ჩუბინა

1660 წ.

შეწირულობის წიგნი ბაგრატ IV ისა ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 19, თეთრს ქალაღზე. თავი სა-ბუთს აკლია, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტი-ლია.

---რემ ესე წი[გნი მო]გართვი თქვენ ნიკორწმინდელს ლო-რთქიფანიძეს გედევანს ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე კურთხეულს 10 ბატონს მამაჩემს ბაჯას გლეხი შეწირა წმინდის ნიკოლოზისათვის და სვიმონ ნიკორწმინდელს ჰქონოდა და ახლა თქუენც შემოგვე-ხვეწეთ და გიბოძეთ ბაჯას ისივ გლეხი დათუა მღვდელაძე, რაც მა-შინ მამული ჰქონოდა, იმიანად ის გლეხი გვიბოძებია მისის ერთ-სახლის ძმითა, მათის ცოლშვილითა, სახლკარითა, ქურმარნითა, ალა-15 გითა, ველითა, ვენახითა, სახნავსათესითა, ეკლესითა, სასაძოვრეთა, სათიბითა, ტყითა, მთითა, ბარითა, საძებრითა, უძებრითა, ქონდეს და გიბედნიეროს ღთნ ჩვენსა ერდგულობაში. ამისად გასათავებელად მოგვიცემა თავდებად თავად ღთი და ყოველი მისი წმინდანი, ზე-ცისანი და ქვეყანისანი, ზორციელი და უზორციონი. დაიწერა წი-20 გნი ესე კარისა ჩვენის მდივან მწიგნობრის ქკს სამას ორმოცდა რვასა ხოსინასითა (sic)

ბეჭედი ბაგრატ მეფისა.

1661 წ.

შეწირულობის წიგნი მეფის და დადიანის ვამაყისა, დაცული ნიკორწმინდის საბუთებში № 22, თეთრს ქალაღზე.

სიგელი დაზიანებულია, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილია.

- ...მოწამეთა მთავარო წა გი მთისაო, ჩუენ მონაზან და მოსავე-
მან და მინდობილმან ძალთა შენისამან სკიპტრა პორფირისა
მპყრობელმან აღოსავლეთისა და დასავლეთისა, ჩრდილოეთისა და
სამხრეთისა, ლიხთიმერეთისა და სრულად საქართველოსა ფლობით
5 მტკიცედ მპყრობელმან ლთივ აღმატებულმან და ლთავ დამყარებუ-
ლმან, ძლოერმან და უძლეველმან კელწიფეუან მეფეთმეფეჲმან დადი-
ანმა პატრონმა ვამეყ და თანამეცხედრემან ჩუენმან მამია გურიე-
ლის ასულმან დწლთ დფლმან პატრონმან ელენემ და ძეთა ჩუენთა
პირმშომან გი და ბაგრატ, ოდეს ეამთა შლოლობისაგან მცფეთა
10 სახლი ოხერ იქმნა და მკვიდრ პატრონობისა მჩინებელი არკინ იქ-
მან (sic), ძალითა და შეწეწენითა შენითა მკვიდრად ქუეყანისად დავიდ-
გინეთ და მეფედ დავჯადით და მარიობას დღეს შენდა თაყუანისაცე-
მლად მოვედით და შემოგწირეთ მეფობისა ჩუენისა წასამართებელად
და ძეთა ჩუენთა აღსაზრდელად, მოგახსენეთ შავრას რაზმაქე სეხნია
15 და მისი ძმა ბამისტვალა მათას ცოლშვილითა, სახლკართა, ერთ-
სახლისკაცითა, ჭურპარჩითა, საყანითა, სათიფითა (sic), სასაფლაოთა,
საწისქვილოთა, ტყითა, ველითა, ვენახითა, საძებრითა და უძებრითა,
ნასყიდითა და უსყიდითა, მისის ყოველისფერის სამართლიანის მზღვა-
რითა. შეიწირე შენ ზვიდწილ უძლეველო მთავარ მოწამეო წაო
20 გიორგი ქკსა ტ[მ]თ

ბეჭედი წარწერით: მეფე დადიანი ვამეყ

ხვეულად: ელენე

1661 წ.

ვამეყ მეფისა და დადიანის შეწირულობის წიგნი, ბიკ-
ვინტის საბუთთაგან № 67, დაწერილი ქალაღზე. სიგელი
მოკლედ დაბეჭდილი იყო თ. უორდ. ქრონიკ. II, 479

.... ბიკვინტისა ლთისმშობელო, ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მონ-
დობილმან და მსასოებელმან ძისა და მეუფისა შენისაჲ ჩვენ კელ
5

- მწიფე მან მეფეთმეფე მან დადიან მან პატრონ მან ვამეყ და თანამეულ-
 ლე მან ჩვენ მან გურიელისა ასულ მან დედოფალთ დედოფალ მან პატ-
 რონ მან ელენე და ძეთა ჩვენთა გი და ბაგრატ კადრეთ და მოგახ-
 ხსენეთ, მოგართვით და დაგიდევით სიგელი ესე თქვენ ცათა მო-
 5 ბაძესა ბიჭვინტისა ღთისმშობელსა და მას შინა დადგნებულსა ქუ-
 თათელ კხსა ჩხეტიძესა პატრონსა სვიმეონს, ასრე რომე საჯო მ-
 მულეები სადაც იყო, ყოულგან (sic) ვინ გინდა ვის სახელოთ ქონდა სა-
 ბათიოს კაცებსა და აწ ბატონ (sic) კათალიკოზო, თქვენ მოინდო-
 მეთ და დაგვეჯენით და ჩვენ ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი
 10 და გარდავეგდია საკათალიკოზოს მამულზედა და ალაგებზედ
 ყოულგან (sic) მოურავი ჩვენს საბატში (sic), ასრე რომე ვერამ ჩვენ-
 მა შემდგომა ბატონმა და დედოფალმა და კათალიკოზმან (sic) ბიჭ-
 ვინტისა ღთისმშობლის მამულსა და ალაგებზე თუ არ იმაუ კატის
 ყმა, სხვა კაცი მოურად არ დაუსვათ და არცა ვის სახელოდ მიუს-
 15 ცეთ დარცა ვის ბიჭვინტისა ღთისმშობლის მამული და ყმები ჩვენ საძა-
 ლოდ და საუკაცოთ (sic) არავის დავენებოთ და ამას გარეთ სამართალიც
 ასრეა და ძველათგანც ასრე ყოფილა, რომ კათალიკოზის უკითხვით და
 უნებურად ფეისკოსობა არ გაცემულა და არც ჩვენ დღეს ამას იქით თქვე-
 ნად უკითხვად და უნებლად ჩვენ ფეისკოპსი არ დაუსვათ და არც ეპის-
 20 კსობა გაუსცეთ და ვინცა ვინ სარჯულოს საქმეზედა თქვენ წინაღ-
 გიდგეს და გაუწყრთ, ჩვენ სამართლიანის საქმით თქვენ მოგიდგეთ და
 სადამდის თქვენ შენდობა არ უბოძო და არ შეერიგოთ; მადამდის
 არც ჩვენ შევირიგოთ და როგორაცა მის დღეშიგა ამ ჩვენს სახლსა
 და საპატრონოში სხვათ კათალიკოზებს ჩვენგან და და (sic) ამ სახლის
 25 ბატონებისგან პატრონ ზღებოდეს, არცის მოგიშალოთ და ჩვენც მწყა-
 ლობელნი და კარგნი ვიყნეთ თქვენთვის და აწ ვინცა და რამანცა
 ძემან კაცისამან, დიდმან ანუ მცირემან, ანუ მეფემან ანუ და და-
 დიანმან (sic) ანუ დედოფალმან და ანუ კათალიკოზმან და ანუ ვინმე
 სხვამ ბატონმან ეს ჩვენგან დადებული სიგელი და გარგებული საქმე
 30 მოუშალოს ბიჭვინტისა ღთისმშობელსა და ამისად შლად და გამო-
 ხმად კელჰოს, მასამც რისხაუს თავად დაუსაბამო ღმერთი და მხო-
 ლოდ შობილი უფალი იესო ქრისტე ძე ღთისა და სული წმიდა
 ცხოველს მყოფელი, მამისაგან გამოსრული, შემცაელების ძრწოლა კა-

ენისი, შიშთვილი იუდასი, მეზ დატება დიოსკორესი, სირცხვილი კარისკენტი და საბიანესი, დანთქმა დათან დაბირონისი და მაზე-
დამც მოიწვევის წყევა მეას და რვეისა ფსალმუნისა და იუდასთა-
ნამც დაისაჯების სული და კორცი მისი და ნუ რა რათა სინანულითა
ნ არისი კსნა სულისა მისისა. დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან
აკურთხნეს და ბიკვინტისა ღთისმშობელმან და მომშლელნი ამისნი
წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ იყოს ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა.
დაიწერა წიგნი, ბრძანება და სიგელი ესე ქკს სამას მ: თ: ორმოც-
დაცხრასა.

ზეგუჲად: მეფე ვამეყ, ელენე

1660—1662 წ. შეწირულების წიგნი შეფისა და დადიანისა ვამეყისა
ბიკვინტის ტაძრისადმი, ბიკვინტის საბუთთაგან № 5, და-
წერილი თეთრს ქალაღზე, ზომით $49 \times 25\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშ-
ნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება ორი წერტილი.

- 10 ქ: ეპა შენ შვიდათვე ცათა უმაღლესო... ჩრდილოეთისა და
აფხაზეთისა დედაქალწულო და დიდისა ემბაზისა ბიკვინტისა ღთის-
მშობელო მარადის ქალწულო მარიამ... ჩვენ ცვაფარვათა შენთა
მინდობილმან და მოსავემან წმიდისა სახელისა შენისამან ღთივ ამა-
ღლებულმან და ღთისა მიერ დამყარებულმან ნეტარისა და დავი-
15 თისა მოსახლემან და ღთივ ზე გარდმოცხებულმან და ღთისა მიერ
ახალგვირგვინოსან მყოფელმან ღიბთიმირისა და ღიბთამირისა, ოსე-
თისა და დვალეთისა, სვანეთისა და ყაბარდოსა, ჯიქეთისა და
აფხაზეთისა, დიდისა ოდიშისა და გურიისა და სრულიად საქართ-
ველოს მპყრობელმქონებელმან დიდმა მეფეთ მეფემან კელმწიფემ
20 დადიანმან პატრონმან ვამეყ და დიდისა გურიელისა მამიას ასუ-
ლმან დფლო დფლმან პატრონმან ელენემ და ჩვენგან გაზრდილ გა-
კეთებულმან გურიელმან პატრონმან დიმიტრიმ. მას ეამსა ოდეს
ძალითა და შეწვევითა შენითა და ძისა შენისათა სრულიად საქარ-
ველო დავიკირეთ, იმ დროსა მიკვიტის (sic) ღთისმშობელსა შა-
25 მოგწირეთ გურიას წმიდის კვირიკეს საყდარი ძიმითისა და მისი დე-

- კანოზი და მისი შვილი გაბრიელ და მისი ძმა ბაუეაი, კბილიანის შვილი მისის ცოლშვილითა, სახლკართა, ალაგითა, კურმარნითა, ტყითა, და ველოთა, ვენახითა და საყანითა, სათიბითა და სასაძო-რეთა (sic), ეკლესიითა და სასაფლავოთა, მთითა და ბარითა და
- 5 მისი ყმა მამია ქართველასშვილი ნასხიდაი რამისშვილის სეული, მა-მისთვალი ნანაძე, გიორგისაი მგელაძე, სეხნაი და ხახუტაი კბილიანის-შვილი, გაბრიელ კალანდარისშვილი, გიორგი მჩხაიძე ჯუშულად რაც შინ (sic) ყმა ყავდეს იმიანათ ეს რვა კვამლი კაცი მათის ცოლშვი-ლითა, სახლკართ, კურმარნითა, ტყითა და ველითა, ვენახითა და
- 10 საყანითა, მთითა და ბარითა, საძებრითა და უძებრითა დღეს რი-საც მქონებელი იყვენ მათის სამართლიანის ყოვლისფერით. სხვა ამას გარეთ ამათი ხარაჯა მიჰყიტის ღთისმშობლისათვის შეგვი-წირავს, არც არავის ხორციელის კაცისაგან ეთხოვნებოდეს. გურიას შამ-ოგვიწირავს ჩვენდა ამა სოფელსა სადღეგრძელოთ და კელმწი-
- 15 ფობისა ჩვენისა წასამართებელად და პირმშოთა ძე ასულთა ჩვენთა აღსაზრდელად, დღესა მას საუკუნესა საშჯელისასა ცოდვილისა სუ-ლისა ჩუენისა სახსრათ და საფოხათ, რათა ფარევედენ სიწმიდე შენი ცხოვრებასა ჩვენსა წმიდა ვიდრე ეამთა უკუნისამდის, ამინ.

სვეულად: ვამეყ, ელენე.

1664 წ.

შეწირულობის წიგნი გენათელ-ნიკორწმიდელის გე-დონ ლორთქიფანიძისა, გელათის საბუთთაგან № 11, ფრიად დაზიანებული, სამს ნაჰერ ქალაღზე. ნიშნად იხმარება ყო-ველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი, ვიდრე სიტყვებამდის. „მას იქით მოხედვა“. ამის შემდეგ შემდეგ წერტილები არ არის, გარდა ერთ ადგილისა—სტრიქონი 23, შემდეგ სიტ-ყვისა „განსამრავლებლად“. საბუთი შემოკლებით დაბეჭდი-ლი იყო თ. ჟორდ. ქრონიკ., II, 481.

- 20 ----დი სასწაულთა----სა დავით მეფეთა საკელ დებ----კმითა მით სანატრელითა შე----მეორედ იუღუსალიმად (sic) აგებულ---და შინაგან მსხდომსა ხახულისა და გაენათის----ვითარი მცირე უნდო და კნინი შესაწირ----მოსავმან და მსასოებელმან ძისა და სა-

- ხისა თქ---[ფ]ანიძემან განათელ (sic) ნიკოლოზ წმიდელმა გედეო---
[სა]კუთარი ქმნილი მამული შენი წილ---ერა ესეთს იწროებასა,
ოხრებასა და მწ---ყო ოთხსა ხუთს წელიწადს რომე რა---ული-
ყო ესეთი შფოთი და ურვა მას აქათ-----და არცა ვის სმენოდა და
5 ბძანებითა თქვენითა ტ---ამრ--ა და მეურნეობა მოგობოძე და ტა-
ძარსა თქუნესა მო--ერ ვექმენ და ესეთი ცდა და ღონის ძიება
ვექნით, რომე ერთს მონასა და მეგობარსაც არა ექნა რა ყმასა
თქვენსა და არცა რამე დაკლებულ იქმნა მამულის მის თქვენთვის
შემოწ---ისა მას აქათ მოხედვა ჰყო ღთნ წყალობისა თვალითა
10 იმერეთსა ზედა და მკვიდრი პატრონი ვიშოვნეთ და ქვეყანამ და-
წყნარება და დამშვიდება დაიწყეს. მას აქათ ვიგულეთ და ვიგ[უ-
ლის] მოდგინეთ და ბძანებითა მეფეთმეფისა პატრონისა ბაგრატი-
ნათა და დედოფალთ დედოფლისა ქართველთ მეფისა ასულისა პატ-
რონისა თამარისათა კაცია კუჭაიძისაგან მაქუტაოური ვიყიდეთ, [არ-
15 გვეთს] ძველი ციხე იყო და აღშენება დაუწყეთ და გლეხებს და-
სახლება და საზღვარი ამისა მუხურის მთამდის სკანდურს დაღმა,
სკანდის შარას შემოღმა, აქათ თხილთა წყაროს ღელემდის და
იქით სკანდის ღელემდის. ამ შვაზედ რაც მიწა ადგილია, ყველა
უკლებლად და კელშეუვალად ვიყიდე, არას კაცს ამაშიდ კელი
20 აღარ აქვს რა და ბაგრატ მეფის ბრძანებით და ნებადართულობით
ხახულისა და გაენათისა (sic) ღთისმშობელს შევსწირე მეფის ბა-
ტონის ბაგრატისა და დედოფლის ბატონის თამარის საღლენგრძე-
ლოდ და ნათესავთა მთთა განსამრავლებლად, სახსრად და საოხად
სულისა ჩემისად. ამაშიდ ღთნ უწყის არა ნაძალადევი და არა ნაუ-
25 სამართლევი არა ურევია რა, ჩემის ალაღის თეთრით მიყიდა. ესე-
თი მცირე და კნინი შესაწირავი შემიწირავს ხახულისა და გაენათი-
სა (sic) ღთისმშობლისათვის, შევსწირე შენ წაო დედოფალო ღთის-
მშობელო..... (წყევლა) დაიწერა წიგნი ესე ქქსა ტნბ კელითა ფრიად
კოდვილისა მღდლისა თეოდოსისათა
აქ ჭვარია დასმული და შემდეგ ბექედი ბაგრატ მეფისა
შემდეგ ხეუღად: გენათელი. ხეუღადვე: თამარ
30 გაჩაზე: ქ. წყალობითა ღთისათა დავითიან ბაგრატიანი მეფე

სრულიად ლიხთამერთა სოლომონ ვამტიცებ ნებითა ღთისათა...
(წევა) ქეს აქათ ჩღპბ

ბეჭედი წაწერით: კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრა-
ტონი (ასო შთაგრ.: სოლომონ.)

1664 წ. შეწირულების სიგელი გიორგი გურიელისა ბიკინტის
საბუთთაგან № 35, დაწერილი თეთრს ქალღღებ ზომით
81X28 1/2 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წე-
რტილია. შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. ჟორდ. ქრონიკ.
II, 481—482

- 5 ბიკინტისა ღთისმშობლო, ჩვენ ცვაფარავთა შენთა
მონდობილმან და მსასოცებელმან ძისა და მეუფისა შენისამა ჩვენ გუ-
რიელმან ბატონმან გიორგიმ და დედა ჩვენმან დედოფალმან ბა-
ტონმან ხვარამზემ და ბატონისშვილებმან მაღაქიამ და ოტამ გა-
დრეთ და მოგართვით და დაგიდგით სიგელი ესე თქვენ ცათა
- 10 მობაძავსა ბიკინტისა ღთის მშობელსა და მას შინა დადგინებუ-
ლსა ჩრდილოს, და აფხაზეთისა კათალიკოზ ქუთათელსა ჩხეტრესა
ბატონს სვიმეონს, ასრე რომე ძველადგან ამ სამს საბატონოშიგა სა-
ზარათლიც ასრე ყოფილა და დღესაც ასრე არის, კათალიკოზის
უკითხავად და ნება დაუერთავად ეფისკოპოზობა არც გაცემულა
- 15 და არცა ვის გამორთმევნია და არც ჩვენ დღეს ამას იქით ამ ჩვენს
საბატონოშიდ თქვენად უკითხავად და უნებლად ჩვენ ეფისკოპოზი
არ დავსვით და არც ეფისკოპოზობა გავსცეთ და არცავინ გარდა-
ვაყენოთ და არცავის საწინამძღროები მივსცეთ თქვენად უკით-
ხავად და ვინცავინ სარჯულოს საქმეზედან თქვენ წინა აღგი-
- 20 დგეს და გაუწყრეთ და შეაჩვენოთ, ჩვენ საპართლიანის საქმით
თქვენ მოვიდგეთ და სადამდის თქვენ შენდობა არ უბოძოთ და არ
შეირიგოთ, მადამდის არც ჩვენ შევირიგოთ და როგორაცა მის დღე-
შიგა ამ ჩვენს სახლსა და საბატონოშიგა სხვათ კათალიკოზებს
ამ სახლის ბატონებისაგან პატრეი სდებოდეს, არც ის მოგიშალოთ
- 25 და ჩვენც გულმართლად თქვენთვის მწყალობელნი, კარგნი და მო-
პატივენი ვიყოთ და რაც ბიკინტისა ღთის მშობლის მამული იყოს

ჩუენს საბატონოშიგა, არცავის საძალოდ და სავკაცოდ ის დევანე-
ბოთ და არცარა ძალი და უსამართლობა დავატანოთ დაი-
წერა წიგნი, ბრძანება და სიგელი ესე ქკსა ტჳზ სამას ორმოცდა-
თორმეტსა.

ხვეულად: გ'ი, ხვარამზე

1664 წ. ახლ.

შეწირულობის წიგნი გიორგი გურიელისა ბიკენტის
საბუთთაგან № 34, თეთრს ქალაღზე ზომით $4\frac{1}{2} \times 28\frac{1}{2}$
სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ 2 წერტილია.

- 5 ჩვენ გურიელმან ბატონმან გიორგიმ და დედა ჩემმან დე-
დოფალომან ბატონმან ხვარამზემ, მას ჟამსა ოდეს დადიანსა ვამცეს
და დედოფალსა ელენეს გურიას ჩვენი საყდარი კვირიკეწმიდა შე-
მოეწირა ბიკენტი სა ღთისმშობლისათვის იოვანე დეკანოზი და მისი
შვილი გაბრიელ და მისი ძმა ბაუჟა მათის გლეხებოთა და მამული-
10 თა და აწ ჩვენ გავგვიახლებია და ჩვენ შემოგვიწირავს, ბიკენტისა
ღთისმშობელო, წმიდის კვირიკეს საყდარი ძიმითვისა და მისი დეკა-
ნოზი იოვანე და მისი შვილი გაბრიელ და მისი ძმა ბაუჟაი კბი-
ლიანის შვილი მისის ცოლშვილითა, სახლკარითა, ალაგითა, ჭურ-
მარნითა, ტყითა და ველითა, ვენახითა და საყანითა, სათიბითა და
15 სასაძოვრეთა, ეკლესიითა და სასაფლაფოთა, მთითა და ბარითა და
მისი ყმა მამია ქართველასშვილი ნასხიდაი რამაშვილის სეგლი, მა-
მისთვალი ნანაძე, გიორგისაი მგელაძე, სეხნიაი და ზაზუტაი (sic) კბი-
ლიანისშვილი, გაბრიელ კალანდარესშვილი, გიორგი მზახიძე, ჯუმლად
რაც შინ ყმა ჰყავდეს იმიანად, ეს რვა კვამლი კაცი მათის ცოლშვი-
20 ლითა, სახლკარითა, ჭურმარნითა, ტყითა და ველითა, ვენახითა
და საყანითა, მთითა და ბარითა, საძებრითა და უძებრითა, დღეს
რისაც მქონებელი იყენ, მათის სამარჯლიანის ყოვლისფერითა.
სხვა ამას გარდა ამათი ხარაჯა ბიკენტის ღთისმშობლისათვის შე-
გვიწირავს, არცარა ვის კორცუელის კაცისაგან ეთხოვებოდესრა
25 კათალიკოზი სვიმეონისთვის მიგვიცემა, ღ'თნ უბედნიეროს. რამანკ

გვარამან კაცმან ან დიდმან ანუ მცირემან ეს მოგიშალოს, ჩვენდა ნუქბად ის განიკითხვის დღესა მას დიდსა განკითხვისასა, ამინ.

ხვეულად: გიორგი, ხვარამზე

1669 წ.

შეწირულობის წიგნი ქუთაისის ტაძრისადმი, უნდა ეკუთვნოდეს სახლთუხუცესს სეხნია ჩხეიძეს, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან № 7, თეთრს ქაღალდზე ზომით 54¹/₂ X 24³/₄ სანტიმ., თავი აკლია. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილია.

---... მეფისა ბატონის ბაგრატის ბრძანებითა და დედოფლის ბატონის თამარის ბძანებითა და ნება დართვითა ეს გლეხები ქუ-
5 თათისისა ლთისმშობელსა შევსწირე: ბაკისუბანს კვამლი ერთი ყვ-
ცარიძე ტატია, მისი შვილი გიორგი და მამუკა მათის ცოლშვილით
და ერთსახლის კაციტა; ქუტირს კვამლი ერთი ფეტვისნელიძე მა-
ხარებელი, მისი შვილი გოგიეი და ნასხიდი მათის ცოლშვილით და
ერთსახლის კაციტა. ეს ორი გლეხი მათის ცოლშვილით ერთ-
10 სახლის კაციტ... ასრე განთავისუფლებით შეგვიწირავს, რომე
არას კაცის კელი არ შევიდოდეს, არა მეფისა, არა მურავისა,
არა საპატოს კაცისა, არა ჯურუმის, არა მოსაკრეფულობა არა
ეთხოვებოდეს რა... დაიწერა სიგელი და ბძანება ესე კელითა
ჩემ ცოდვილისა მღდლისა თეოდოსისათა ქკსა ტნზ

ბეჭდები ბაგრატ მეფისა და სეხნია ჩხეიძისა (უკანასკნელი წარწერით:
სახლთუხუცესი სეხნია). ამ ორ ბეჭედს შუა არის ხვეული ხელის მოწე-
რა: თამარ

1669 წ. ახლ.

კჳონდიდელ-კაგერლის, როგორც სჩანს, გაბრიელის განჩინების წიგნი, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დატულ პირის მიხედვით, აქ მოხსენებული ხოსია ახვლედიანი ლეჩხუმის ბატონად უნდა გამხდარიყო ხოსია ლაშხიშვილის შემდეგ.

- ქ მამა კჳონდიდელი ცაგერელი მოგახსენებ ჩემს შემდგომს
 ეფისკოპოსს და საცაგერელოსა და საკუჭეიძოს აზნაურსა და გლეხს.
 ლეხანელი შემომეცილენ და დაბლა ქალას და შუაბის ზურგს
 აქეთ ფერდს. ასრე მითხრეს, ფულარიანის ცაგერლის ხელშიდ გავ-
 5 რიგებულვართ და საზღვარიც ასვიანო. მე ასრე უპასუხე, აშოროს
 ქრისტემან ღთმან, კუჭეიძის მეტი მესაზღვრე ცაგერისა ღეთისმშო-
 ბელს არ ყოლოდეს, თავი ყვედრები არის და ბოლო ნაშკაშური
 და შუაბის ზურგს აქეთ ლეხანელი კაცი ცაგერისა ღთის მშო-
 ბელს სამართლით არას ემართლება. აწ ამაშიდ ვინ იცის ცაგერელ-
 10 მან კაცმან თუ ლეხანელს კაცს საყანე ალაგი ან მიჰყიდა ან ვალ-
 შიდ მისცა ან სისკლშიდ დაუჟრვა, მაგისი არ ვიცო, თვარემ სხვა
 ხელი არა აქვს რა, აშოროს ღთმან. ახლა ლეჩხუმის ბატონი ხო-
 ლია ახვლდიანი არის და იმისი სავალობისათვის დავანებეთ ლეხა-
 ნელს ქალის ბოლოს რომ გზა გაიარს, იმას დაღმან. სამართლის
 15 დღემდის ჩვენსა და ლეხანელს შუა თუ კიდევ საცილოდ საქმე გახ-
 დეს, ამ წიგნზედ დაიფიცოს ცაგერელმან და საცაგერლომ კაცმან.
 ბეჭედი.

1660—1670 წ. ხელის მიხედვით ამ დროს ახლოს ხანს და საზოგა-
 დოდ მე-XVII საუკუნის მეორე ნახევარს უნდა ეკუთვნოდეს
 შეწირულობის წიგნი ქაიხოსრო იაშვილისა, ნიკორწმინდის
 საბუთთაგან № 29, თეთრ ქალაღზე. საბუთი დაზიანებუ-
 ლია. ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერ-
 ტილი.

- ... ესე აუარებელი და საბოლოოთ გასათავებელი და უკუ-
 ნისამდე შეუცვალეებელი ფიცი, პირი და სიგელი კადრეთ, მოგახსენეთ
 და შემოგწირეთ ჩვენ მაცხოვარსა პირსა და სახესა ღთისასა [ღ ეკვ-
 20 დერსა] ჩუნეს ყოვლად წმიდისა ღთის მშობელისასა ჩუნე იაშვილ-
 მან ქაიხოსრომ და მეუღლეთა ჩუნეთა ჩხეტიძის ქალმან თამარ და
 შვილთა ჩუნთა [ჰაატა?] და სვიმონ და ასულთა ჩუნთა, შვილთა
 და მოძევალთა მას ეამსა ოდეს [იღვაშენე საფლავი] და სამარხი

- ეკვდერი წმიდისა ღთისმშობელისა და ზევსწირეთ სახსრად და საო-
ხად სულისა ჩუენისად და ცოდვთა ჩუენთა მოსატყევებლად და შე-
სანდობელად და დავსვენეთ ჩუენგან აღშენებულს ეკვდერშიდ ერ-
თი პატიოსანი ხატი ყოვლად წმიდისა, ერთი მთავარანგელოზის
- 5 ხატი მიქ[აე]ლისა და ერთი გაბრიელისა, წირვს იარაღი ვერცხლისა,
ბარძიმი, ორა ფეშხუმი, კამარა, კოვზი, სამღულრაჲი და საცეცხუ-
რი, ერთი კელი შესამოსელი და ერთი პატიოსანი სახარება საყ-
დარს, კაცი (აქედან იწყება მეორე გვერდზე, შეიძლება ცოტა აჯღღეს
კიდევ) რაშვილი ნინია და გოჩია + სვანი ძაღლუა და გოჩოლა +
- 10 მუხლს მკედლიძე პატა, მისი ძმისწულები შალუტი და კაცია, აგ-
ლაძე დათუა + კაციტაძე ნინია და მისი შვილები + სანთის ენუ-
ქიძე მინდოდა, მისი შვილები და მისი ძმისწული კურცხლია, ესენი
მათის მიწაწყლითა, მათის ერთს.ხლის კაციტა, მათის ცოლშვილითა
და მათის ყოვლესფერითა, სამართლიანის საქმითა. ეჲენი ასრე შე-
- 15 გვიწირავს, რომე ჩუენი არა მიადგებოდეს რა და არცა რა ჩუენი
კელი შევიდოდეს ალაპის მეტი. ასრე განთავისუფლებით შემიწირავს
იმ ჩუენის საფლაკისაოვს. ვინცა ვინ წინამძღვარი იჯდეს, რაც აჲ
წიგნშიდ გარიგებული ალაპი ეწეროს, ჩუენ იმას გვიზეუდეს ყოველს
წელიწადს უკლისად. სხვა ჩუენი იმ გლეხებს არა მიადგებოდეს რა,
- 20 არა მოსაკრებლობა, არა ჩუენით კარით გამოსრული არა ეთხოვე-
ბოდეს რა. ეს მაღული გლეხები და სასახლეები ასრე შემიწირავს,
რამე ჩემი ნაშოენი და სამკვიდრო არის, არას ჩემს ნათესავს და
არას ჩემს გვარის კაცს ამაშიდ კელი არა აქვს. ასრე უსარჩლავად
შემიწირავს და უცილებლად და ვერა ჩემა გვარის კაცჲან ჩემის
- 25 სახლის კაცის მეტჲან ამაშიდ კელი ვერ დაიდვას და არც [სასა]-
რჩლო არის და აწ ამ კაცების ბეგრისაგან ხუთს ცხვარს და ერთს
კარს, ათს კოდს პურს და ათს კასრს ღვინოს გლეხები გამოიღე-
ბდეს ბეგრისაგან და ერთს კარს წინამძღვარი გამოიღებდეს. ამ
ხუთის ცხვარითა. ორის კაჩითა, ათის კოდის პურიტა და ათის
- 30 კასრის ღვინითა ყოველს ღთისმშობლობას დ -- - [წ]ინამძღვარი ალაპს
გვაზემდეს, თვითანც ჟამს გვიწირებდეს და რაც ბარშიდ ხუცესი
იყოს, ყეელას მათაც ჟამს გვიწირვინებდეს და საწირავათ ცხვრისა
და კარის ტყავს გაუყოფდეს და რაც ბარის სოფელს გლეხი ესა-

ხლოს, ყველას თათოს კაცს დაიხვედრებდეს, ასმევდეს, აჰმევდეს და შენდობას ათქმევინებდეს და ცოცხალს დაგვლოცვიდენ და თუ რამ ამ კორცსა, პურსა და ღვინოს---ოდეს საბრალოსა და გლახაკს აჰმევდეს და მისცემდეს... (წვევა) აწე გამოი[ღებ]დეს აღაპის-
 5 თვის ბევრის---პურისაგნ და ცხვრისაგნ ორს კოდს პურს, ორს---

1667—1673 წ

ამ წლის უნდა იყოს მიცემული ლევან III დადიანის მიერ დავით ნემსაძის კათალიკოზად დამტკიცების წიგნი, და ცული ბიჭვინტის საბუთებში № 32, თეთრს ქაღალდზე, ზო მით 40×16 სანტიმ ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ 2 წერ.. დავითის კათალიკოზად დამტკიცება მოხდა 1673 წ.

- ქ. თავად დაუსაბამოსა დამბადებელის ღთისათა და [ანგელოზ]-
 თა მისთა წმიდ.თა თავდებობითა, მინდობითა და [შ]უამღგომლო-
 ბითა ესე საბოლოოვჲ გასათავებელი წყალობის წიგნი დაგიწერეთ
 10 და გიბოძეთ ჩუენ დადიანმან პატრონმან ლეონ და თანამეცხედრე-
 მან ჩუენმან მეფისა ასულმან დედოფალმან ბატონმან თინათინ და
 ძემან ჩუენმან მანუჩარ თქუენ კაზს ნეესაძეს ბატონსა დავითს, ას-
 რე და ამა პირსა ზედან, რომე მოგვადეკით კარსა და დაგვეაჯენით და
 ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და გავსინჯეთ ღოღილ (sic)
 15 თავ დადებ ჩუენი ნამსახურა და ნაერდგულევი იყავით ჩუენზედ
 და ბატონის მეფის ნება დართულობითა ავიღეთ და კათალიკოზო-
 ბა მოგვართვით გვიბოძება და გიბედნიეროს ღთმან ჩუენსა ერთ-
 გულობაშიჲ, ასრე რომე რომელიცა სხვას კაზს დადიანისაგან კით-
 ხოდეს ამ ოდიშის ქვეყანას, აგრევე ჩვენც ისრე გკითხოთ და
 20 თქუენად შეუკითხავად არცა რა თქუენი საკითხავი საქმე რამ ვქნა
 და არც უთქუენოდ ეფისკოპოზსა და წინამძღვარს გაუწყრეთ და
 გარდავაგდოთ და მოგახსენოთ და როგორათაც თქუენ მოგვახსენოთ,
 ისრე ვქნათ. ამას გარეთ რჯულიერს საქმეზედ და სამართლით ან
 ეფისკოპოს შესწყრეთ და წინამძღვარსა და ან ერის კაცსა, ჩუენ
 25 იმას არ მიუდკეთ და თქუენ მოგიდგეთ. ამისად გასათავებლად და

თავდებად მოგვიცემია თავად ღ'თი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქუეყნისანი, კორციელნი და უხორცონი. არის ამისი მოწამე და შუამავალი ჭყონდელი ცაგერელი ბატონი გაბრიელ, ჩვენის სახლის უფროსი და ვეზირი ლიპატიანი კაცია და კარის მესუმრები (sic) ჩუენი გოშოძე ზვიადი და მელია ოთარი და ხელიცა გულის მართლით ჩაგვირთეს, მელვინეთ უხუცესი ლუარსაბ. ზეუჟად: ლევან, თინათინ

1675 წ.

შეწირულობის წიგნი ლევან III დადიანისა ბიჭვინტის საბუთთაგან № 7, თეთრს ქალაღზე ზომით 116X25 სანტიმ., ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია, სიგელი შემოკლებით დაბეჭდილი იყო თ. უორდ. ქრონიკ. II, 489—490.

- ... (შემდეგ გრძელ ღვთისმეტყველურ წინასიტყვაობას)... ჩვენ სრულისა ოდიშისა და აფხაზეთისა მპყრობელ მკონებელმან დადიანმან პატრონმან ლევან და თანამეცხედრემან ჩვენმა მეფეთმეფისა
- 10 ასულმან დედოფალმან პატრონმან თინათინ და პირმშომან ძემან ჩვენმან მანუჩარ და ძეთა ჩვენთა და მომავალთა ყოველთავე ვიგულეთ და ვიგულისმოდგინეთ და მობრძანდით თქვენ კ'ზი ბატონი ღ'თ, დაგველაპარაკენით და ძველადგანცა ხობი ბიჭვინტისა ღთის მშობლის შეწირული ყოფილიყო და ეამთა ვითარებისაგან გამოხმო-
- 15 და. აწე საკანონო საქმე დაგვედვა, ნათესავის სისხლში გავერიეთ და მობრძანდით თქვენ კ'ზი ბატონი დავით ნემსაძე და ჭყონდელ ცაგერელი ბატონი გაბრიელ, როგორათაც ჩვენი ერდგული იყვენით, იმისთანა საქმე გვირჩიეთ და ჩვენის სულის სახსრად და საოხად და ცოდვათა ჩვენთა აღსახოცელად და ძეთა ჩვენთა მა-
- 20 ნუჩარის აღსაზრდელად და კელმწიფობისა ჩვენისა წარსამართებლად, ასე რომე ჩვენს ბატონობაშიდა მრავალი საკანონო საქმე იქნა და შემოგვიწირავს მცირე ესე და კნინი შესაწირავი ხოფი ორი სასახლითა, სხულებითა, და ხორგითა სულა მათის შესაუღლითა და გამოსაუღლითა, უძებრითა და სამებრითა, მისის ყოვლის

- ფერის სამართლიანის საქმითა. ხორგას სამი ნავი ვაჭარი თუ მოვი-
დეს, ერთი ბაზარგანი ვაჭარი სახობოს კაცისას დადგებოდეს და სხვა
რომელიც სარგოის იყოს ხოფისა ღუთისმშობლის შეწირული, ყვე-
ლა ისრეუ შეგვიწირაუს. შეიწირე მცირე ესე შესაწირავე შენ შეიდ
5 ცათა უმაღლესო და ქერაბინთა უზეშთავსო, ბიკვინტისა ღუთის-
მშობელსო, ასე რომე კათალიკოზს ოდიშს ერთი საყდარი ასეთი
არ ქონდა, რომე დღესასწაული გარდაეხადა. ხან ერთს ფეისკოპოს
ჩაუდგებოდენ შინ და ხან მეორეს, ებისკოპოზები მწეთ გარჯით იყუ-
ნენ და ამისთვის შეუწირეთ, რომე როდისაც კ'კოზა ოდიშს მობრძან-
10 დებოდეს, ხატსა, ჯვარსა და ომფორსა იქ დასვენებდეს და სასაფ-
ლაოთაც ის შეგვიწირაუს, იქ გაიკეთებდენ და გავაჩინეთ ამისთვის,
ვინცა ვინ კ'ზი იყოთ და ოდიშს ბრძანდებოდეთ, ხარების დღეს
ქამს გვიწირეუდეს ჩვენი სულის საოხად და სახსრად კარსგაღებულს
(sic) აღაპს გვიზემდის. თუ იმ დღეს ოდიშს ვერ დაესწროთ, ამ
15 თორმეტს საუფლოს დღეში იმ საყდარს ქამს გვიწირეუდით, რათა
არა განვარდეთ სასუფეველისაგან. ესე მამული, საყდარი და სასახ-
ლე ასე გარიგებით ბატონის კ'ზის დავითისათვის მიგვიბარებია
(გრძელად წვევა შემშლელთა ზედა)... დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე
ქორონიკონს სამას სამოცდა სამს. არის ამის მოწამე კუონდელ
20 საგერელი ბატონი გაბრიელ, ჩიქუანი კაცია, ბეენი ლოლაბერიძე,
კარის ჩვენისა მესტუმრე ოთარი მელაი.
- ხვეულად: ლევან, თინათინ.

1678 წ.

საფიცრის წიგნი ბეენ ყიფიანისა, გელათის ტაძრის
საბუთთაჲსან № 68, თეთრს ქალღღებ. ნიშნად ყოველ სიტ-
ყვის შემდეგ ოროლი წერტილია.

- (გრძელ ღუთისმეტყველურ წინასიტყვაობის შემდეგ)... ესე... სა-
ფიცარი და პირი მოგართვი მე ყიფიანმა ბეენ თქვენ გენათელსა
ბატონს გელაონს, ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე ნიშანი მემართა
25 თქვენი და სხვა ვერა გიშოვეთ რა და მაშინა ყიფიანისოული მოგარ-
თვით მიწა საყანა (sic) ცხრა თავი ასრე: არასძეს კაცისას ამ საქმეზედ

თქვენთან ხელი არ აქვს... კაცთაგან არის ამისი მოწამე პაატა მ--კძე, გელათის კანდელაკი გიორგი, მგალობლი დათუნა, ჩხეიძე ბედან... და მე ჰიკინაძეს მღრღელს დამიწერია ქანსა სამას სა- მოცდაეჭვსა და ამა წიგნის დაწერაზედ მთავარ ებისკოპოზი საყვა- 5 რელიძე სვიმონ თან დაგვესწრა და მოწამეცა არის ამისი.

აქ ჯვარია დასმული

1675—1680

წლ. ახლ.

ამ წლის ახლოს უნდა იყოს მიცემული ჰყონდიდელ- ცაგერელ ბედიელის გაბრიელ ჩიქვანის მიერ საბუთი ცა- გერის ტაძრის გლეხის ამოყვანის შესახებ. იბეჭდება პეტერ- ბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

....წმინდაო გ'ი სუჯუნისაო ჩვენ... ქრისტეს მიერ კურ- თხევით კურთხეულმან ჰყონდიდელ ცაგერელ ბედიელმან ჩიქვან- მან გაბრიელ.. შემოგწირეთ მცირე ეს შემოსაწირავი ოდიშარია ხუხუ თუთარია, ხუხუსშვილი გოგილა და გელი და ბიძუა და მია- 10 მია მათის ცოლშვილით.. ა'ე რომე პირველად ეს ოდიშარია პეკუ ნა ქილაძეს შემოეწირა თქნთვის მესანთლეთ და მესაკმევლეთ, მერ მეთ ეს ხუხუა ოდიშარია ბანძის ომზედ დაკარგულიყო და კაცია ქილაძეს დაეხსნა. კაცია ქილაძე მოკუდა და მე ნიშნისათვის კარს მოვადექი და ნიშანი ვსთხოვე. ნიშანი კარგი მომცა, მას ეკადრებო- 15 და იმისთანა, მაგრამ არ ვინდომე და ეს ხუხუა ოდიშარია მისი ცოლშვილით ნიშანში გამოვართვი, ეს გლეხი ისრევე გაგისრულე ხატს მარტო ალაგის ბეგარა'ეძლეოდა, თვარამკაცი ყველა კაცია ქილაძეს მსახურებდა... მართებს ხატის ათი ლადარიკონი სამთელი, ერთი ნარგისი ზეთი, ერთი ნალბაქი საკმეველი, სხვა აჰის მეტი 20 არაფერი ამას არ მართებს, არც ლაშკრობა, არც ნაღობა, არც შინაყმობა, არც მუახლობა, არც სხვა საქმრობა, არაფელი სხვა უდიერობა ხატის სამსახურის მეტი არა მართებს რა, სხვა კაცისა- გან ხელი არ ქონდეს. რამანც კაცმან ანუ ხელმწიფემან, ღიღმან კაცმან ანუ აზნაურმან ანუ გლეხმან ეს ჩვენგან შემოწირული და 25 გარიგებული საქმე წმინდა გ'ის და ანუ ამ გლეხის ანუ კაცის გა-

ყიღვით ანუ ქალის გაყიღვით ანუ სხვა უსამართლო წართმევით ამ ოდიშარის მოეკიდოს, მასამცა გაუტრისხდება თავად ღმერთი და ყლნი მისნი წაწნი ზეცისანი.... დამიწერია სეხნია ქვარაიანს და მოწამეცა ვარ ამისი.

ბეჭედი

1682 წ.

შეწირულობის წიგნი აფხაზეთის კათალიკოზის დავით ნემსაძისა ბიჭვინტის საბუთთაგან № 16, დაწერილი ქალაღ-ზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება ორი წერტილი.

- 5 ქ. ჩვენ ქრისტეს მიერ კურთხევით კურთხეულმან ჩრდილოსა და აფხაზეთისა კაზმან ნევსაძემ პატრონმან დავით შემოგწირეთ მცირე და კნინი ესე შესაწირავი თქვენ საშინელსა ცათა მობაძესა და ქერაბინთა უწმიდესსა ბიჭვინტისა ღთისამშობელსა ეფხიბია კკოლაი (sic) და მისი ცოლი, ასრე როჲე ფარემუზს ანთიას ხვანდა (sic).
- 10 ჯერ მინანდვი და მერმე ფირან მხეიდემ დაიჭირა და გასაყიდად მოინდომა და წამოუვიდა და ბიჭვინტისა ღთისამშობელს და ჩვენ შემოგვეხვეწა. გავსინჯეთ და უმათ არც ანთიას იყო და არც ფირანის, სადაღიანო კაცი იყო, დავუყვნეთ (sic) და ბიჭვინტისა ღთისამშობელს შევსწირეთ, მას ჟამსა ოდეს გიორგიმ გურიელმან იმერეთი,
- 15 ოდიში დაიჭირა და არც მან დავგიჭირა და მისის ბრძანებითა შეგვიწირავს. აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან ანუ დაღიანმან ან ღიღმან და ან მცირემან შენ, ბიჭვინტისა ღთისამშობელს, შლად და ქცევად და გამოხმად კელ გყოს, მასამც რისხავს დავად (sic) დაუსაბამო დამბადებელი ღთი, მამა ძე და წმიდა სული და ყოველნი ანგელოზნი მისნი.... არის ამისი მოწამენი სრულა საკათალიკოზო აზნაურისშვილები და მე იესეს მღივანსა დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ქორანიკონსა ათას ექუსას ოთხმოცდოორსა.
- 20

ხეუღად: კთლკზი (აგურთხეველი ჯვარით).

1685 წ.

შეწირულობის წიგნი მეფის ალექსანდრე IV-ისა ბიკვინ-
ტის საბუთთაგან № 29, თეთრ ქაღალდზე ზომით $37\frac{1}{2} \times 16\frac{3}{4}$,
სანტიმ., ნიჟნად ყოველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილია.

- ქ თავად დაუსაბამოს და დაუსრულებელის დამბადებლის მლთი-
სათა მამისა ძისა და სულისა წმინდისათა ჩვენ იესიან დავითიან
სოლომონიან ჰანკრატიანთ (sic) ჩვენ ღოივ აღმატებულმან და ღოივ
დამყარებულმან, ძლიერმან და უძლეველმან ლიხთიმერისა და ლიხთ-
5 ამერისა, ოდიშისა და გურის მპყრობელ მქონებელმან მეფეთმეფემან
ბატონმან ალექსანდრემ, ძეთა ჩუენთა ესე აუარებელი მტკიცე შეუც-
ვალელები, სიტყვით სულქნილი (sic), საქმით საბოლოოდ გასა-
თავებელი წყალობის ფიცი, პირი და წიგნი მოგართვით თქუენ
ჩუენსა ერდგულს, თავდადებით მამისა და პაპის ჩუენის ნამსახურს
10 ჩრდილოსა და აფხაზეთის კზს ნემსაძეს ბატონს დავითს ასრე და ამა
პირსა ზედან, რომე დაგვეჯენით და ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი
და ფეშქაშიც კარგი მოგვართვით, როგორათაც ჩუენი გული შე-
ჯერდებოდა, მიკვინტისა (sic) მლთისწამობლის შესაწირავად ორი
გლეხი გვთხოვთ და მოგართვით, ერთი კვამლი კაცი ახალდაბას
15 კუბლუასშვილი ნახსიდაი და ორი მისი ერსახლი ძმეში და მეორე
გლეხი ხრესილზედ გიორგა ობოლაძის შვილები კაცია, ზაქარია, ხა-
ხუტა, გიორგი და ქრისტეშია. ეს ორი მოსახლე გლეხი მათის ცოლ-
შვილითა, ერსახლის ძმითა, სახლკარითა, ქურმარნითა, ტყათა, ვე-
ლითა, ვენახითა, საყანითა, სათიბით, საძოვრეთა (sic), ეკლესიას
20 სასაფლაოთა, წყლითა და წისქვილითა, საძებრითა და უძებრითა
დღეს რისაც მქონებელი იყოს მისის სამართლიანის ყოვლისფერი-
თა მოგვირთმევია.... არის ამისი მაშუალი და მოწამე ამაშიძე პა-
ტა, სახლითუხუცესი დედოფლის ჩხეიძე როსტომ, მდივანი ქაი-
ხოსრო, მაჰავარიანი ქაიხოსრო. დაიწერა ბძანება ესე ქკას სამას
25 სამოცდაცამეტსა ხელისა (sic). ჩუენის კარის მდივან მწიგნობა-
რის თავაქარაშვილის ელიზბარისათა.

ბეჭედი წარწერით: მონა ღვთისა მეფე მამუკა (sic) ტოა (უგ-
ნასკნელი, ქორთიკონის მაჩვენებელი, შუაშია)

1660—1685 წ. პირობის წიგნი, მიცემული ჰყონდიდელ ცაგერელ გაბრიელისადმი. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში და ცულ პირის მიხედვით.

--- . ესეაუარებელი მტკიცე, შეუცვალეზელი, საბოლოოთ გასათავებელი ფიცი, პირი და წიგნი მოგართვით ჩვენ გელოანმა ირინემ და ზურაბ თქნ ჰყონდიდელ ცაგერელს ბატონს გაბრიელს, ასე და ამა პირს ზედან რომე თუ თქნ თქნი ყმა ფოჩიანი ჩვენს ალა-
5 გზედ დასახლოთ, ბეგრის მეტს სხვას ჩვენ იმ კაცისას არას შემოგეცილოთ. მუშაობა, მგზავრობა და სამსახური ყველა თქნი იყოს და ბეგრას ჩვენ მოგვცემდეს. როდესაც მოინდომოთ თქნის ყმის აყრა და აყართ და წაიყვანოთ, არავინ არ მოგიშალოთ, უსაყვედუროთ მოგართვათ და რაც მისი ნამუშავეი პური და ღვინო და თეთრი ჰონ-
10 დეს, არ მოუშალოთ.

1680 — 1685 წ. ამ წლის ახლა ხანებში, უკეთ მე XVII საუკ მეორე ნახევარში უნდა იყოს მიცემული ხელის მიხედვით სვიმონ ნიკორწმინდელის შეწირულობას წიგნი, ნიკორწმინდის საბუთთაგან № 24. თეთრს ქალაღზე დაწერილი.

. . . . მთის მთავარმოწამეო წმინდაო გ, ჩვენ შენ მიერ გულის-
მოდგნებით ვიგულებთ და ვიგულისმოდკინეთ ჩვენ წულუკიძემან
ნიკოლაოწმინდელმან სვიმონ, მოვეგენით გონებათა ჩვენთა და კა-
ლრეთ და შემოგწირეთ კნინი და მცირე ესე შესაწირავი შავრას
15 გლეხი დვალი ნასხიდა მისის ყოვლისფრით, ასრე და ამა პირსა
ზედა რომე ლაშხიშვილის ყოფილიყო, ლაშხიშვილს ლომინ ერის-
თვისაგან გამორამეოდა და ერისთვისაგან ჩვენ გვიყაღია და ჩვენ
თქვენთვის შემოგვწირავს, რაც შავრს ლაშხიშვილს ქონებოდეს
და ერისთავს ჩვენთვის მოექრთამებინოს ან გარეშე პარტახტები ან
20 ციხე ან ნაფუძვრება ან ან (sic) შიგნით ან გარეთ რისიკ მქონებელნი
შავრული დვლები ყოფილიყონ მითთა და ბართთა, ტყითა და ვე-
ლით, საწისქვილოთა და საფლავით, სათიბითა და სახნავით, მათის
ყოვლს ფერით შემოგვიწირავს და დავეც ბეგარა და გამოსავალი
6

- თქვენი და ასრე მოგვისხენებია ერთა შამახური (ეს სიტყვა წამ-
ლაღია, სხვა შეღნით აწერია: ლიტრა) სანთელი, ერთი მარჩილის
(ეს სიტყვა წაშლილია. ამას მაგივრათ მხვა შეღნით აწერია: კარგი)
ცხვარი, ერთი ყოდის დამცხვარი პური, ერთი შაურის სამეველი
5 (ეს პ სიტყვა სხვა შეღნით ჩამატებულია) თქვენა ტაძარს მოვიდოდეს, სა-
ნთელი და ცხვარი თქვენ შემოგვწირდეს, მარიობის წინ დღეს დე
კანოზი ჩემად სუოის საღბანებლად ქამს მიწირებდეს და ცხურის
ს.წესოს და ტყავს და ოთხს პურს დეკანოზს მიართმინდენ და ერთს
მხარს ცხვრისას და ოროლს პურს ხელოსნებს მიართმინდენ (sic) და
10 სხვას როგორც ბატ-ს კაცი დაესწროს, მას დახარჯებდენ და მე შენ-
დობით მომიხსენებდენ. ეს გლეხი ასრე ხელშეუვალად შემოგვიწირავს,
რომ თუ მსახურას ბატსა და მის საყდარს, თვარამ ჩვენ არც ვ ლა-
შკროთ და არც ვანადოთ. ესე ასრე გაგვირავებია, დავიწესებია
ბატონო წმინდაო გ... (წევა)

1660—1690 წ. ამ წლებში დაახლოვებით უნდა იყოს მიცემული შეწი-
რულობის წიგნი მერაბ წულუკიძისა, რომელიც გაზრდილი
იყო ლევან II დადიანისა. ის დატულია ნიკორწმინდის საბუთებ-
ში № 53 და დაწერილია თეთრს ქაღალდზე. ბოლოში საბუთი
დაზიანებულია.

- 15 (გრძელ დაუთხრებულად წინასიტყვაობის შემდეგ) ... მე .. წულ-
ლუკიძემან შემოგწირე შენ ცათა ჟრცველ (sic) ბრკინტისა ღთის-
მშობელსა მცირე და კნინი ესე შესაწირავი გუშტობი ორას კვამლის
კაც-თა გუჯუტა შენგირაძე შევილთა და შევილბითა ზიწა მამულითა,
მისის სიმართლიანის საქმიო, მეორე კვამლი კაცი ჩამჩ:ძე (ეს სიტყვა
20 სხვა შეღნითაა დაწერილი), ერთი კაცი ეზაას დახსნილია, ცოლშვილი და
ძმისწული ყველა ხატისათვის შემიწირავს, ეზაას კელი არა აქვს რა,
მიწიანათ ხატისა არის. ამას გარეთ სამი პარტახი სხვა არის ხატისა,
ჩვენ მამლკა (ეს სიტყვა სხვა შეღნითაა) ჩხეძისაგან გვიყალია, ოქასი
მარჩილი, ორი ტყვე მაიმცემია და ორი გლეხი (ეს პ სიტყვა ჩამატე-
25 ბულია), ორმოცი მარჩილი შუამავალისათვის მიმიცემია, მე ბიკვინ

- ტისა ღთისმშობლისათვის შემოწირავს გუშტიბის სასახლე გლეხებით, მიწა მამულითა, ტყითა, ველითა, წყლითა, სანადიროთა, რაც გუშტიბის შემავალია მისის ყოველის ფერის სამართლიანის საქმით და არც არა იოსელიანსა აქვს ამაშიდ კელი. (აქედან სხვა მედნიო)
- 5 ჩვენის სულის სახსრად და საოხად შემოწირავს მე, ჩემის მოძღვრის ზებედეს კელთ შემოგდია, ვერცა მოურაობას შეცილება კაცი, ისრე კელთ მიმიცემა. შეიწირე ბიჭვინტის ღთისმშობელო, ვერცა შეიწირე ორნი მწღელი კვრივსა. აწ და რაჲნცა ძემან კაცისამან ეს გუშტიბი ბიჭვინტისა ღთისმშობელს გამოსწიროს ან ამოსაწყვედად
- 10 მოინდომოს ან მეფემან ან დადიანმან ან თავადმან ან აზნაურზან ან დიდმან ან მცირემან, დამცადების კეთრი გეზის, შიშვლი (sic) იუდასი, მეხისტება დანთქმა დისოსკორესი (sic) და დათან და აბირონის. (წვევა).

1673 - 1696 წ.

პირობის წიგნი კაცია იაშვილისა დავით კათალიკოზისადმი, დაკული ბიჭვინტის საბუთებში № 62, დაწერილია თეტრს ქალაქს. თავში და ბოლოში საბუთს ცოტა აკლია.

--- ესე საბოლოოდ გასათავებელი ფაცი, პირი და წი-

- 15 გნი მოგართვით იქვენ კხს ნივსაძეს ბატონს დავითს ჩვენ იაშვილმან კაციაშ და მხეიძის ქალმან თინათინ და ჩვენმან შეილმან სვიმონ, ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე შათირი ობოლაძე სხვის პირობაზედ თათარს დაეკ რა და მერემე (sic) ჩვენ დავანენით და თქვენ იპისი დახსნა მწვედ გვიწყნეთ და კიდეც გუწყევლეთ და შეგვაჩვენეთ და შეჩვენების შეგვეშენა და შათირი ობოლაძე ისრევ დევანებთ აწე ეს პირობა მოგვიცემა, ღღეს ამას იქით ჩვენ და ჩვენმან შეილმან არც ბიჭვინტის ღთისმშობელს შეგვეცილოს და არც არას კათალიკოზს ამ შათირსა და მის სახლის კაცს ედავოს, ჩვენს სიცოცხლეშიდ არც ჩვენ და არც ჩვენი შვალი და სახლის კაცი ამ
- 25 შათირს ობოლაძეს არას გედავოს, ისრე დავხსნივართ. არის ამისი მოწმენი თავს (sic) ბატონი მოურავი ბეჟან, ქაიხოსრო მაქავარიანი, ქაიხოსრო იაშვილი და შუამავალიცა ის არის (ჟუჯია ეუუატ?) და მისი ძმა დათუნა და ნახიდა გამკერია სრულ - - -

1700 წ. ახლ.

ამ წლის ახლოს ხანში ანუ უკეთ მე-XVII საუკ. და-
სასრულს ან მე XVIII საუკ. დასაწყისს უნდა იყოს მიცემუ
მული შეწირულობის წიგნი ეფთიმე ხოფელისა, დაცული
ბიკინტის საბუთებში № 44. საბუთი, დაწერილი ქალაღბზე,
ფრიად დაზიანებულია. ფრჩხილებში ჩასმული შევსებულია
პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

- [დიდებული ქალწული უკაცულისა ცაათა და ჴწმიდესო
ზეცისა მხედრობათა და ყოვლისა სიმტკიცე და ზღუდეო ხელის
ამპყრობელო და მრხინებელო (sic) ქრისტიანეთაო, შემოწყაღე და სა-
ხერ მექენ] ღუთასშობელო, რაეთუ დედასა ღმრთასა ა შემოგწირე
- 5) შენ ცათა მობაძესა ხოფესა ღმთისშობელსა მცირე ესე და კნი-
ნი შესაწირავი. შემოგწირეთ ერთი კომლი კაცი, წალეჯახელისაგან
ვიყიდე როსთომია აზინათაი, მისი ძმა ურცხალი მათის შვილები-
თა, მათს სახლის კაცითა მისის ეკლესიითა, სახლკართა, მიწა-
მამულითა, შესავალითა და გაოსავალითა, ტყითა, წყლითა და ვე-
- 10) ლითა, უძებრითა და სამებრითა ყოვლის ფერთა. [შემო]გვიწირავს
ხოფისა ღმთისმშობლისათჳს ჩვენ მთავარებისკოპოზმან ხოფელ-
მა ეფთიმი ფალავამ ჩვენთვის სახსრად და სულისა ჩვენისა წარსა-
მართებლად მას დღესა განკითხვისასა, რათა შემაერთოს მარჯვენა
მათ ცხოვართათა და განმაშოროს უხილავი იგი მტერი. აწე ვინცა
- 15) და რამანც [ძე]მან კაცისამან ეს ჩვენგან შეწირული გლები შენ
გამოგწიროს, დიდმან ანუ მცირემან ან დადიანმან ანუ დედოფალ-
მა ან ეფისკოპოზმან და ან თავადმან [ანუ აზ]ნაურშვილმან ან გლებმა
ამისდა შლად ქცევად და გამოხმად ხელყოს, მასაცა რისხავს თ.ვ დ
დაუსაბამო ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყანი-
- 20) სანი, ხორციელნი და უხორკონი, მასამც ედების ცეცხლი გე-
ნისა. კეთრი გეზისა, შიშთვლი იუდასი, მეზის ტეხა დიოს-
კორესი, [დათქმა დათან და აბირონისი, ნურას ქველის საქმიო
იქნებას ხსნა სულისა მისისა, ნურცა წირვითა, ნურცა ლოცვითა
და ნურცა გლაზაკთა მიცემითა და დამტკიცებელნი ამისნი ღმერთ
- 25) მან აკურთხნეს, მომშულენი ამისნი ღმერთმან მოშალოს, ამინ,
ამინ და ხელიცა ჩაგვირთავს].

1696—1700 წ. ამ წლებში უნდა იყოს დაწერილი მერაბ წულუკიძის შეწირულობის წიგნი ბიჭვინტის საბუთთაგან № 85, დაწერილია თეთრის ქაღალდზე ზომით 43×31 სანტიმ. ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

- ... ჩვენ ცვაფარვათა შენთა შინდობილმან სასოებით მორწმუნე-
მან და მოწლედ თაყვანისმცემელმან წულუკიძემან ბატონმან მერაბ და
თანამეცხედრემან ჩვენმან აბაშიძის ასულმან ბტონმან დარეჯან ვინებეთ,
ვიწადეთ და ვიკულისმოდგინეთ, მას ჟამსა ოდეს დიდი და ყოვლად
5 ქებული ჩრდილოსა და აფხაზეთისა პატრიაქი კზი პატრონი გრი-
გოლი რაქას მობრძანდა და სასაფლაოს ჩუენსა ნიკოწმიდას აღუ-
და და რაოდენნი უწესოებანი იხილნა, კეთილად და წესიერებად
შესცვალნა, უადრესისაგან უარესად სრულ ჰყო, ვითარცა შეენოდა
პატიოსნობასა მისსა. მაშინ შემოგწირეთ აქ რაქას ივანა თევზაძე
10 მისით ცოლშვილებით, მისით შიწა ალაგ მამულით, ყოვლით მისითა
უძებარ საქებრით. მეორე კვამლი კაცი მამუკა ნამგალაძე მისითა
ცოლშვილებით, შიწა ალაგ მამულით, მისით ყოვლით უძებარ საქებრით.
ეს ორი კვამლი კაცი მათ მათის ბეგრებ მართებულით ყოვლი
თურთ შენთვის შემოგვიწირავს და ყმად ბატონის კზის გრიგოლის-
15 თვის მიგვირთვევით და ხიმშს ვენახი პეტრე დონაძის სეული ჩუენს
მზვარეს (sic) აკრავს, ისიც შემოგვწირავს. შეიწირე მცირე შესაწირა-
ვი ესე დედოფალო ღთსმშობელო მარადს ქალწულო მარიამ, ამა
შესაწირავისა მცირისა მაგიერ ნაცვალად ყოველსა მოქცევსა წელი-
წლისასა ბატონი კზი ჟამს გვიწირევდეს ჩუენის ცოდვილის სული-
20 სათვის და ბტონის აბაშიძის ქალის დარიჯანის სულის სახსრად
და საოხად. ესაბატონი კზი გრიგოლ და სხვანიც ამის შემდგომნი
კზნ ყოველსა წელსა ჟამს გუიწირევდენ, ჩუენს პარობის მოცემის
კანონს ქვეშე ნუ შევლენ.

ხეუულად: მერაბ, დარეჯან. აქვე ორი ჯვარია დასმულა.

- სხვა ხელით: რომელმანც ჩვენმან შემდეგმან კზმან ჩვენს შემ-
25 დგომად წულუკიძეს მერაბს და აბაშიძეს ქალს დარიჯანს წელიწად-
შიდ წირავა მოუშალოს და არ სწიროს, ჩვენს კანონს ქვეშე იქნე-
ბის, აჰინ.

1701 წ.

გიორგი ლიპარტიანის შეწირულობის წიგნი ცაგერის ტაძრის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

- ჩუენ თქუენ მიერ გამდიდრებულმან, ლთივ აღმატებულმან ოდიშისა და სალიპარტიანოს მკყობელმან ლეჩხუმისა და საინასარიძოს მკირავ მქონებელმან, იმერეთის სარდალმან და თავმან, სულ სვანეთის კლიტემან, დადიან ლიპარტიანმა ბატონმა გიორგიმ და
- 5 პირმშომან ძემან ჩუენმან კურთხევათ კურთხეულმან დიდმან მამამთავარმან ჰყონდიდელ ცაგერელმან ბატონმა გაბრიელ ვიგულისხმეთ და ვიგულისმოდგინეთ, შემოგწირეთ ჰკირე და კნინი შესაწირავი ესე იაშვილი სვიმონ, ასე რომ ამ სვიმონს მხეიძის კაცი ხახუტა ასათიანი ეშმაკის მანქანებით შემოაკვდა. ახლა სულ იმერელმან ჯარმან
- 10 და დარბაისელმან ილაპარაკეს და იაშვილმან ასათიანს ვერა უპასუხარა და სიმტყუნე დაედვა, ველარც სისხლის გარახდა შესძლო და მისის ყლის ფერიანად ასათიანს ეს იაშვილი მიხვდა ახლა მოვიდენ ჩუენსა წინაშე ამისი ძმანი და მოყვასნი, შემოგვეხვეწეს დახსნას ამისას. ამათიც შეხვეწნა ვისმინეთ და კიდევ ჩუენს დასამხარს
- 15 ალაგს ესახლა და ჩუენ ხუთასი მარჩილი მშრალი თეთრი გამოგვიღია და დაგისენით და ჩუენ ჩუენად აქ სადღეგრძელოთ და გასამარჯვებლად, ძეთა ჩუენთა წასამართებლად, ჩუენის სულის საოხად
- შესავდრებლად მისაშინელსა (sic) ცაგერისა ღუთისა მშობლისათვის და მის მიერ ხვამლის წმინდისა გიორგისათვის სვიმონ იაშვილი
- 20 მისის კოლწვილითა, სახლკარითა, ყმითა და გარეთ გლეხებითა ღღეს რისიკ მქონებელი იყო¹, მისის ყოვლის ფერიანად შემოგვიწირავს და ყმად თქუენი იყოს და სამსახური ძეთა ჩუენთა ჰყონდიდელ ცაგერელს ერგებოდეს.... დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა სამას ოთხმოცდაცხ⁴ას კარის მდივნის მიშველიას ხელით.

ბეჭედი.

1689 — 1701 წ.

მაშია დადიან-გურიელის შეწირულობის წიგნი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 11, თეთრს ქაღალდზე ზოზით 381/2X

30¹/₂ სანტიმ., ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორილ-
წერტილია.

- ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მონდობილმან, სიწმიდისა შენისა მსაოებელმან, ძლიერებითა შენითა მადიდებელმან და კაცთ მოყვარებისა შენისა მაქებელმან, კაცთა ბუნებისა ჩვეულებითა ცოდვითა შებლაღულმან და აუარაცხელთა ბრალთა ჩემთა შენდობისათვის შენ-
5 მან მორუდუნემან კელმწიფეთ კელმწიფემან დადიან გურიელმან პატრონმან მაია ვიგულე, ვაგულსმოდგინე, ვიგემე, ვიწადე და ვი-
ჯერჩინებეთ, ასე და ამა პირსა ზედან რომე ხორგას ნაპარკაო სასახლე ცხრა კვამლის კაცით კათალიკოზს დავითს ნემსაძეს წულუ-
კიძისაგან ეყიდა და მას გარეთ სხვა ეყიდა თუ წირვით ეშვნა,
10 ჩიღმეტად კვამლს კაცად გაეხადა, ხვასკალია ხაზავა, ბაბადიშაი ხა-
ზავა, ჯუბილეი მოჯალაბე, კიდე თოხულორა მოჯალაბე, ქუქუ დას-
ტურაია, თომიხილი დასტურაია, კოჩილეი დასტურაია, მორდებული
გიგბერია, ხვიჩა ხოქოლავა, ინაუზუ ლეფანავა -- ალა ბერაია, ბა-
ძლა ბერაია, ბატკა ბერაია, დიაკონი ბერაია, ერთი ბერი კაცი
15 მარტოხელი ქაშაგია, ქოჩუა მერცხულავა, მაქახუტა წულაია, კიდე
ზემო ხობს ბიბია ბორქეაია, ხოსია სიქანავა. ესენი კათალიკოზს
დავითს თქვენთვის შემოეწირა და მასუკან ჟამთა ვითარებისა მიერ
გამოგწირდათ და სადადიანოდ გამხდარიყო და რადგან ბედნიერმან ხო-
ნთქარმან დადიანობა და ოდიში ჩვენ გვიბოძა, ჯერ იყო ჩემ მიერ
20 ძალისაებრ ჩემისა სამსახური, ქველის მოქმედება და შემოწირვა,
არა ხ' თუ მოკლება და წარსამარებელად და ამა სოფელსა საფარ-
ველად შენ მომიგიე მტერთა ჩემთა ზედან გასამარჯვებელად და
ორგულთა დასამზობელად, ჩემდა სადღეგრძელოდ და ჟამიერ მყო-
ფელად, შვილაერ მყოფელად. ხ' საუკუნესა მეორედ მოსლვასა ძიის
25 შენისასა სულისა საცხოვნებლად ჩვენ თქვენთვის შემოგვიწირავს. . . .
(გისცე შეშაფოსო კელმწიფემან ანუ თვითმპყრობელმან, ქალმან ანუ კა-
ცმან, ანუ ერმან თავადმან ანუ აზნაურმან, დიდმან ანუ მცირემან . . .
წიქვა) . . .

ხვეულად: დადიან გურიელი მაია.

1696 — 1704 წ. საფიცრის წიგნი ყვაპუ შარვაშიძისა გრიგოლ კათალიკოზისადმი. საბუთი, დაცული ბიჭვინტის საბუთებში № 48, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე ზომით $42\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$ სანტ.მ. ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილია. ყვაპუ ქვემო დაბეჭდილ 1705 წლის საბუთში უკვე გარდაცვალბულად იხსენიება.

- ... ესე საფიცარი ფიცი და წიგნი მოგეცით ჩვენ შარვაშიძემ ყვაპუმ და ჩვენმა შვილმა ავთანდილ თქვენ ქათალიკოზს ბატონს გრიგოლს, ასე და ამა პირსა ზედან რომე ჟამთა ვითარობით ქვეყანა ამოწყდათ და საქათალიკოზო ნაქანეური და ხირული კაცები
- 5 ზოგიერთი ჩვენ მოვარჩინეთ ახლა დაგველაპარაკეთ ბატონის შვილი ჩვენი დისწულის შუამავლობით და რომელიც ნაქანეური და ხირული კაცები ჩვენ გვყავს, თავს ხატისთვის და მემ (sic) თქვენთვის სასამსახუროთ მომირთმევია, თავს ერთი მოსახლე კაცი ჰაბადიში კონდარია, მეორე მოსახლე ხუცესი ღუბელაია, მესამე მოსახლე კაკა
- 10 ელიშაი, მეოთხე მოსახლე ზუმალი კადია, მეხუთე მოსახლე ჯიმალიში უჩაძე, მეექვსე მოსახლე მამაკაჩი სუბუქია, მეშვიდე მოსახლე ხუხუტა ჯგუბურია, მერვე მოსახლე ობოლია ციკორია, მოჯალაბე ბაძღალეი მარკოზია, ამას გარეთ ერთი მოსახლე სახირო მიამია ბიგვავა. ეს ათი მოსახლე კაცი მოჯალაბიანად როგორც სხვა ქათალიკოზს
- 15 სახურებდა (sic), აგრე გამსახუროთ და თქვენი სამსახური არ დაუშალოთ და არც ჩვენგან ამ კაცებს არც აყრიოთ და არც გაყიდვით არა უშავდეს რა. აწ ამის თავდებათ გასათავებლად მომიცემია თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანი ზეცისანი, ქვეყნისანი, უხორციონი და ხორციელნი ამაზე. ამაზე წოწერილის წმინდანთ მალღმან
- 20 ხელიც მართლის გულით ჩაგვირთავს.
- აქ დასმულაა ვგარი.

1705 წ.

გრიგოლ კათალიკოზის წერილობის წიგნი ბიჭვინტის საბუთთაგან № 24, თეთრს ქაღალდზე, ყოველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილია.

-(გრძელ ღვთისშეტევადერ წინასიტვე. შემდეგ) ბიკენტისა ლთის მშობელო, ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მინდობილმან ჩრდილთა და აფხაზეთისა კაზმან პატრონმან გრიგოლ ვიგულსმოდგინეთ და შემოგ-
 5 შვილები, შენგელია ხუხუა და მისი შვილი გაბრიელ, ვახანია ვაგე-
 ნდია და მისი შვილი ბაბიელი, მეოთხედ ვერულაშვილი შუშუაი
 და მისი შვილები, მეხუთე პარტახი, ესენა მათს ცოლშვილითა,
 ქურმარნითა, ტყითა, ველითა, სასაფლაოთა, ეკლესიის კართა,
 წყლითა, საწისქვილოთა, მათს ყოვლის ფერთა, საძებრითა და
 10 უძებრითა, დღეს რისაც მქონებელი არან, მათს ყოვლის ფერთა,
 ასე და ამა პირსა ზედან რომე ჩვენი გაზრდელი მგალობელი ლაზა-
 რეს შვილის პეტრეს შვილი გიორგი თანდარუხუს კახიანის შვილ-
 მა უბრალოდ მოგვკლა და მის სისხლსა და ჩვენს საუბატოს მა-
 გიერ ეს ოთხი გლეხი გამოვართვით და თქვენთვის შემოგვიწირავს.
 15 ამ ამ (sic) გლეხებს ოთხოთხი ღორი ემართათ, ერთი დიდი და სა-
 მი მომცროანი. აწე იმ სამი საკლავი ამოგვიწერია და მისი სან-
 თელ დაგვაც, თვითო შამახური ჩვენი ცოდვილის სულის საოხად, ის
 ერთი უფროსი საკლავი და სხვა ღამ სა და ღვინის ბეგარა რაც
 ეპართა, ისევ მართებსთ. აწე რამანცა და ვინ ძეჟან კაცისამან ამი-
 20 სად შლად და გამოწირვად ხელყოს ან ჩვენმა შემდგომა კზმა ან
 ხემწიფემან, ან დედოფალმან, ან თავადმან, ან აზნაურისშვილმან,
 ანუ მსახურმან, ანუ გლეხმან, მასამც რისხავს თავად დაუსაბამო
 ყოვლის მყრობელი ღთი და ძე შენი მხოლოდ შობილი უფალი
 ჩვენი იესო ქრისტე და ყოველნი ანგელოზნი მისნი, წინასწარმეტ-
 25 ცველნი და მოწამენი.... დიწერა წიგნი ესე ქრონიკონსა ტევ სა
 თვეა ივნისსა ოცდახუთსა დღესა ორშაბათსა მეექვსესა დღისსა.

1706 წ.

სიგელი აფხაზეთის კათალიკოზის გრიგოლ ლორთქი-
 ფანიძისა, დაწერილი ქალაღზე ზომით 140X20 სანტმ.
 ნუსხა ხუცურად, დაცულია ბიკენტის ტაძრის საბუთებში
 № 75 თავში დასმულია ბეჭედი გრიგოლ კათალიკოზისა.
 ნიშნად ფრიად იშვიათად იხმარება წერტილი და სამი წერ-
 ტილი.

- ეჭა ასლოა შეენიეროა იოვაკიმის ნაყოფოა, სიტკბიბით აღ-
სესეო, ანნას მორჩო, რტოა გრდაფენილო, სოლომონის ვენაკოა,
რქაა მეწაპლო, დთის ყუფვილოა, დაბადებლთა, სლნელ მყოფლო,
იესეს კუპრთხო, დბით აღყუაფებულოა, იუდას შროშანოა, დაბ-
5) დებლთა სამკაულო, იაპბის კიბეო, ზეცაჲ მრთ აღმართებაო, ის-
კის ვარდო, უბიწოვბით აღყუაფებულო, აბრჰამის კვრტოა, დბით
აღმოფრჩნვილო, სემის დასაბამოა, ნთესეითაჲ მშვდობაო, ნოეს
სლისა სამოსელოა დაუღოლოველოა, ევაჲს ნთლო და მწუხრე-
ბისა უჩინო მყოფლოა, ადამის დბო სამოთხეო პირმეტყლო, ღა
10) მმისა მხოლსაჲ წინათვე გმორჩეულოა და ძისაჲ მხოლსაჲ პლ სენთაჲ
მმისგნ შობილსა დედად ქწლბით უთესლოდ მშობლდ განწესებლო,
და სლისა წისა ტძრო, რწნ ერთი სმებისგნი შეიწყნარე და უაღ-
რეს ყთა ბნბთა ქე ძე მხოლდ შბალი უღმობლდ და უხრწნლად
შნ გრდამოიყვანე ღი ქყნად და აღიყვანე ადამ ზეცად, შნ აღამალ-
15) ლე ბნბჲ ჩნი და ცწლი და დასჲ სყდრთა ღმთაებისთა შნ მშვდბჲ
ჰყე შს ღა და კცთაჲ ქყნისა და ცათა სისხლითაჲ მისა შნისათა,
შნ დაჰყსნ მტრობჲ იგი პწლი რწი იყო შწს ანგზთა და კცთა, რეს
იქმენ ცაჲ ქყნასა ზან, და მიწისა ზეცათა შნ ნთესე მოდგომობით
ბრწყინვლედ შემზადებლო, შნ ხრ ტაკუკი დბლი, რწნ ღა იგი
20) მანანაჲ დაიტიე, შნ ხრ სსნთლე იგი ოქროჲსაჲ რწლსა ზან ვიხილეთ
ნთლი დაუსრლბლი, რწი გნ ნათლებს ყა კცსა მომავალთაჲ
სფლდ და თჲო მხოლდ ჰგიე მოუკლბლდ და შეუცვალებლად ტა-
ძარსა მავას სიწისსა, რწი პლ შეგმზადა სოლომონ დამტევნელი
დაუტევნელისა და ძუელ ოდესმე მოსესგნ მოგასწავა კარვად
25) სამეუფოად ყდ წო ცთა დაუტევნელისა დამტევნელო წო
ბიქენტისაჲ ღწსმმხო. ჩწნ ცვაფარებათაჲ შთა მწნდობილ-
მან, შეწვენისა შნისა მოიმედოვნენ, ერთალებისა მსასოებელ-
მნ და მოსაგმან სიწისაჲ თქნისაჲ ჩრდილოეთისა და აფხაზე-
თისა კზმნ ლორთქიფანიძემნ ბტონმნ გრაგოლ გკადრეთ და შე-
30) მოგწირეთ მცირე ესე შესაწირაჲ თაჲს ხარგას ნაპარკევის სასა-
ხლე მისი წყლითა, ტყითა, ველითა, სსფლაოთაჲ, მწლითაჲ და სა-
ყანითა, შესავალ გამოსავალითა, მისის ყწისფერითაჲ. მოსახლე კწცი
თჲს ერთი აზნაურისშვილი მორდებ გეგებერიჲა ორის მოსახლე გლე-

- ხითა; მეორე ქუქუ დასტურაია მისის ძმებითა და სახლკარითა; მე-
სამე მამაში დასტურაია მისის ძმებითა და სახლკარითა; მეოთხე ხო-
კოლაფა სოგაჯუმა, მეხუთე ხაზაფა სარჯელია; მეექუსე ხაზაფა
ბაბადიშაჲ. ასე რომე პლ ნემსადე კზს ბეჟან წულკიძისაგნ ეყიდა
- 5 და შეუწირავდ ღარჩომოდა. კზი გრდიცვალაჲ და დადიანმნ ლიონ
დაიჭირა, ის დადიანი რომ გრდიცვალაჲ, მეორეს დადიანისგნ და
ბატონის გ'ის ლიპარტიანისაგან ჩ'ნ ვიქრთამეთ და ვიშოვნეთ. კიდე
ოთხი მოსახლე ბერაჲები იჲვე კზის კლშიდ მიქელაძეს გი'ს შეე
წირაჲ და კზისაჲთ'ს წელიწადშიდ წირვაჲ დაედვაჲ. კზი გრდიცვალაჲ,
- 10 იმავ დადიანს გამოეწირაჲ. დადიანი გრდიცვალა, მეორე დადიანი-
სგან და ბატონის ლიპარტიანის გ'ისაგნ ჩ'ნ ვიქრთამეთ: სხე მირ-
ცხულაჲ ქოჩუაჲ იმავ კზს ბაბადიში ხაზუსგნ ეყიდა და ხატისათს
შეეწირაჲ, იმავ დადიანს გამოეწირაჲ, დადიანი გრდიცვალაჲ, ხ:ხუ
ჩიჩუას დარჩაჲ და ჩიჩუასაგნ სამა'ს მარჩილად ეყიდე. კიდეჲ კათა-
- 15 ვაჲ მღდელი გ'ი ციხისთს შვილს ჩაისელს ზაქსიმეს ყვდა, სა-
მკვდრო იყო მისი და მისგნ ჩ'ნ ვიშოვნეთ მისის მმლითა, შვილიან-
ყმიანათ, მისის ყისფერინანდ; კიდეჲ ლეფონავა ინალუბუ ბატონმნ
გ'ი ლიპარტიანმნ მოგუცაჲ მისის სახლიან კარინანდ, კიდეჲ ხუ-
ცესი არცანდია ბატონმნ ლიპარტიანმნ გ'ი გვბოძაჲ. ხობს სამი
- 20 მოსახლე კ'ცი სადაღიანო გაჯინედი საარიაჲ, მერკვრიაჲ გ'ი, ბა-
ბოლქუაძე ბიბია და მისი შვილები პლ იმავ კზს მოეყვანაჲ, ზოგი
თათრისგნ დავიქსნით და ზოგი ბატონმნ დადიანმნ გ'ი გვბოძაჲ.
კიდეჲ ბიას სიჭინავაჲ ხოსიაჲ. ხაზუ ჩიჩუას საწირავეს და ნიშანშიდ
ავიყვანეთ, და კიდეჲ საბარებელიოს სამი გლეხი, ორი ხოსიაჲ და სარჯე-
- 25 ლიაჲ იმავ კზს ჯგემორდილი ჩიჩუასთს გრდასახადშიდ გმოურთმე-
ვიაჲ და ეჯიბია ზუთალა და მისი შვილი დადიანისგნ ეშოვნა და
შეუწირავი დარჩენოდა. კზი გრდიცვალაჲ, იმავ დადიანს დაეჭირაჲ.
დადიანი გრდიცვალა, ჩ'ნ ვიშოვნეთ. კიდეჲ ნაჲანევეს სფლი სკზ ი
ნემსადე კზის კლშიდ აფხაზისგნ აყრილიყო, ყვავ შარვაშიძეს სხე
- 30 დაეყიდა და ექუსი მოსახლე კ'ცი ყვდა. ის კზიც ბევრს ეღევაჲ
და ჩ'ნ, მაგრემ არც მს და არც ჩ'ნ პასუხი მოგუცა. რომ შარვა-
შიძე მოკუდა, მივედით ჩ'ნ და ნიშანიც მართებლი ავიღეთ და
ექუსი მოსახლე კ'ცის მეტი აღარ იყო და ის წამოვიყვანეთ მისის

- ყისფერითაჲ: ღრუბელაიაჲ ამკსნელი და მისი სახლის კ'ცა ელიშაჲ
ხუტალა და მისი ძმები; კიდევ ელიშაჲ ხუხაჲ და მისი ძმები ზუ-
მალაჲ, კოდიაჲ და მისი შვილები; კიდევ ჯგუზურიჲ სუბუქიაჲ და
ბიგვაჲ; კიდევ ერთი მოსახლე კ'ცი ჯღერაჲს ნაყმევი ჰაჰაჲ ხუცო-
5 ბავაჲ და მისი ძმაჲ შარვაშიძისგნ სადგო კ'ცი იყო ჩნი და იმაშიდ
წამოვიყვანეთ და ხობს დავასახლეთ. არმანიაჲ ყვაპსეული კ'ცი მაგიე-
შიდ ამოვიყვანეთ და ხიბულას დავასახლეთ. კიდევ ელიბახუ ნა-
ნაისშვილი ეგურაჲს გაღმიდამ წამოვიყვანეთ და მაგიერშიდ და ხი-
ბულას დავასახლეთ. კიდევ მარხოჯს ბარაბაძე დათვიაჲ, ივანე და
10 ნასხიდა წულუკიძის ყმაჲ იყო და ბატონის დადიანის გ'ნის ღარჩაჲ,
ვთხოვეთ და ჩნ გვბოძათ. კიდევ კონტუათს რუხუვაძე გუგუტა
და მისი ძმაჲ მეფის ხორეგარი (sic) იყო, მეფეს გ'ნის ვთხოვეთ და
ჩნ გვბოძა. კიდევ გეგუთს იაშვილს საკანონოჲ სქმე დაეღვაჲ,
დედისაძე დათუნა და მისი ძმაჲ გარდავახდევინეთ და ჩნ დავიკავეთ.
15 კიდევ ჩხარს ტენტერაჲ ოანაჲ აბაშიძეს გისგან ჩნ ვიყიდეთ, ერთი
მოსახლე კ'ცი ვარდოსანაძე მივეცით მისი მამულიანად და სხაჲ
თეთრი აწ ამ გლეხებისათჲს სხა ბეკარას და სამსახურის ჩამოის
სანთელი დაგვც ჩნი ცოდვილის სლის საესრად და საოხად და
ცდვათა ჩნთა შესანდოლად. მართებს მორდებს გეგებერიას და
20 ორს მისსა გლეხს ლოღარიკი სანთელი ოთხი, დასტურაიას ქუქუს
ოთხი, მისი გნაყფს მამაშის ოთხი, ხოქოლავას მოხელეს სამი,
ორს ხაზავას ოროლი ლოღარიკონი, ქოჩუას მირსხულავას ლოღა-
რიკონი ოთხი, გ'ნი ქითავას ლოღარიკნი სამნი, ეცადია გეგენაგვას
ლოღარიკონი ორი, ინალუხუ ლეფ - ავას ლოღარიკონი ოთხი,
25 ხუცეს ბერაიას ლოღარიკონი სამი, სამმნ მოსახლემ ბერაიამ, ბატ-
კუმ და მამაგლმნ დოხვაღიამ ოროლი ლოღარიკონი. ხუცესმნ
არცანდიამ ლოღარიკონი სამი, ზეით ხობს გ'ნი მერკვრიამ ლოღა-
რიკონი სამი, გაჯ - ედის შვილმან საარაიმ ლოღარიკონი სამი,
ბიბიამ ბოლქუაძემ ლოღარიკონი სამი, ხოსია სიქინავამ ლოღარიკო-
30 ნი ხუთი, ნაქანარეულებს გლეხებს უფროჲს უმცროსი ლორი ემა-
რთაჲ და მეხადილეს საჩუქარი ეპართა, მეხადილისათჲს საჩუქარი
შეგვიწვეიათ (sic) და გლეხისათს უმცროსი ლორი და მის მაგიერად
სნთელი დაგვც. მართებს ღრუბელაიას ორი ლოღარიკონი სნთელი,

- ხუტალა ელიშის ორი ლაღარიკონი, მის განაყოფს ხუხას ორი ლაღარიკონი, ზუმაღაი კოდუას ორ ლაღარიკონი, ბიგეფას ორი ლაღარიკონი, ჯგუბურიას ორი ლაღარიკონი, სუბუქიას ორი ლაღარიკონი, ნარმანისას ორი ლაღარიკონი, პაპა ხუცობავას ორი ლაღარიკონი, სმს მოსახლეს ხარაბედიას და ეჯიბიას ოროლი ლაღარიკონი სნთელი მრთებს, სხა არა მრთებს რა შამთ. წულუკიძის კეს მთხოჯს ბარაბადეს ოთხი დიდი ღორი ემრთა და ორისათს ორი შამახური სნთელი დაგვკ და ორი საკლვი ისევ მრთებს, სხა ბეგარას ჩამოის. კონტუატს რუხეაძეს ერთი საკლვი და მისი
- 10 ქათამი ერმრთა (sic), ერთი შამახური სანთელი დაგვკ მას შაგიერად. გეგუთს იაშვილის ნაყმევს კეს დედისაძეს ღომსა და ღონოს გრდაის ორი საკლვი ემრთა და ღორის მაგიერი შამახური ნახევარი სნთელი დაგვკ. ოკრიბას სმი მოსახლე ობოლაძე და ერთი კობლუაშვილი ალექსანდრე შეფისგნ კოლიკზს ნემსაძეს ეშოვნა და ბე-
- 15 გარა არ მოეკითხა, ისე დარჩენოდა, ჩნ მოკითხული ვქენით, იაშვილის ყა ყოფილიყო და დიდი ბეგარა მრთებოდა, მაგრამ ყველას ვერ გამოეკიდეთ (sic), ერთი შამახური სნთელი კობლუაშვილის მრთებს. ობოლაძეს თამაზას ერთი შამახური სნთელი, მის განაყოფს შათირიშვილს ერთი შამახური სნთელი, ერთი შამახური სნთელი
- 20 მჟუკა ობოლაძეს, ერთი შამახური ზქრიას და მის ძმებს მრთებს. ჩხარს ტენტერას შამახურ ნახევარი სკუმეველი და კობლუაშვილს ობოლაძეს და ტენტერას ბტონის სმსახურის მეტი სხა ბეგარა არა მრთებს რა, თვნიერ საყდრის სამსახური. ამ მესანთლეს კეპს არც ოღიშს და არც იმერეთს გასამყოფლო არ ეთხოვებოდეს არც ბატნისგნ
- 25 და არც მოურავისგნ და გლეხი რომ გაიყოფოდეს, სნთლის ბეგარა მთლად გაყვებოდეს. შემოგვიწირავს ჩნ კზს ლორთქიფანიძეს გრგლს და შეიწირე თქნ საშინლო ბიჰვტისა ღონს მშბლო მკირე და კნინი ესე შესაწირვი, ვა შეიწირე აბელის მხსარბლი, ნოეს ძლუ-
ცნი და ოზნი იგი მწუღილნი ქურავისნი, ეგრეთვე შეიწირეთ
- 30 თქნ საშინლო ბიჰვტისა ღონს მშბლო მკირე და კნინი ესე შესაწირვი ჩნად სადღეგრძელოდ და სლისა ჩმისა საესრად და საოხად, რა მომივლინო ძე თქუცნი ტკბილი რკ ქე და ღონი ჩნი დღესა მს დიდსა გნკითხვისასა სენოდ სსჯელისსა და მიესნას მე

- სტჯკლოთგ სენეთა. აწ ვინცა და რამცა ძენადამის ნთესუმნ
კკოთგნმნ ეს ჩნგნ შეწირლი და ახლად გარაგებლი მოშალოს და
შლად და ქკევედ კლ ყოს, მეფემნ ანუ დედოფლმნ, დადიანმნ ანუ
გურიელმნ, თვლმნ ანუ აზნაურიშვილმნ, დიდმნ ანუ მცირემნ,
5 ებისკოპმნ ანუ წინამძღვრმნ, მსხრმნ ანუ გლეხმნ და ან მეფისა, დადიან-
ნის კრის მოხელეშ, მოურავმნ და მპასალოსშ, ნაცვალმნ და მოხე-
ლემნ და კლის უფლმნ და რამცა ძემნ კკისმნ ეს ჩნგნ შეწირლი და
ახლად გარიგებლი სნთელი ბიკვნტისა ღწის მშბლს მოუშალოს და
შლად და ქკევედ კლყოს, თქნ გაურისხდი საშინლო ბიკვნტისა
10 ღწიმშბლო და ძე შწნი ტკბილი იკ ქეღწი და წყეულ და შეჩუპ-
ნებლ ამჟაფე ღა დაუსაბამოს პირისაგნ, რწნ შექმნნა სენენი.
კრლმცა არს სმკვდრებლი მთი, სლი და კორკი მისი, კრლ, წყეულ
და შეჩუპნებლმცა არს სახლი სამყოფი მისი, კრულ, წყეულ და
შეჩუპნებლმცა არს პტსნისა და ცხელს მყელის ჯისგნ, რლსა ზწან
15 განიპყრნა უხრწნელნი კლნი თსნი კსნისათს ჩნისა ქწნ ღწ ჩნმნ.
წყეულმცა არის წწთა ზეცისა ძლოთგნ, წყეულმცა არის იწეს ნოლის-
მცველისგნ, კრლმცა არის წწთა და ყღ ქბლთა მცკლთგნ, კრლმცა
არის შვდთა კრებთგნ, კრლმცა არის ყწთა ღა წწთგნ, რწნი სკწნითგნ
სათნო იყენეს უფლსა ჩნსა იკს ქწა და აწლა სათნოდ ყოფად არიან
20 აწა მცნბთა და ჩნგნ შეწოწირლთა მშლეღწნი და მქმკევეღწნი და
შემკვეღწლნი კრლ და შეჩუპნებლმცა არიან ცწთა და ქწისგნ კორ-
კითა და სლითა, თვითა და ცოლითა და შვილითა და შვილისშვილი
თა მისითა ერთბილთა, არისპცა ეს სფლი მისთს მოკლე და უსარგებ-
ლო, არისმცა ცოლი მისი ქურივ და მწწრე, შვილნი მისნი ობოლ
25 და შერყეულ და დაცვენებლ ვწა მრთვენი ყორწისნი, უნაყოფომცა
არის ყწანა სათესვი, არა არს თესლისა გამოძღებლ მამული მისი,
უნაყოფმცა და ნუ შეიკრებს მ სგნ ნყფსა, წყეულმცა არის მისი
ცხენი და ზროზა და ყწი საცხოვარი მისი, ნუტა ეკ-ების სახლისაჲ
მისისგნ სანუგეშინისცემა, კრლმცა არს თვჲ მისი მხართა მისთა
30 ზწან, კრლმცა არს მხარი მისი წელთა მისთა ზწან, კრლმცა არის
წელნი მისნი თეძოთა მისთა ზწა, კრლმცა არის თეძონი მისნი წყვი-
ლთა მისთა ზწა, კრლმცა არის წყვილი მისნი მუკლთა მისთა ზწა,
კრლმცა არის მუკლნი მისნი კოკთა მისთა ზწა, კრლმცა არის

- კოჭნი მისნი ფერკთა მისთა ზა, კრლია ფერკი მისი მიწათა, ადგილთა და სამყოფთა ზა, კრლ არს იგი ადგილი მისთს, სადა დადგენ ფერკნი მისნი, კრლ არს თლნი მისნი სახედულად და მხედულად, კრლმცა არს პირი მისი ჰურის მკამელად, ენა მეტ-
- 5 ყალდ, კლნი საქნელად, ფერკნი სავლელად, გლისთქმისა გასაგონებლდ, კრლმცა არს იგი და მისი გასაბისი მისი გასაგებლი სხაჲნ მილოს, კრლ არს მისი სიცოცხლე, კრლ არს მისი სიკდილი, კრლ არს მისი სფლვი, სადა დაეფლვის, ნუმცა იქსნების სლითა და კრკითა, თვითა და ცოლითა და შვილითა და ყითა მისითა გა-
- 10 საგებლითა, ნუმცა იქსნების წირვითა ებისკსთა და მლდლთათა, ნუმცა იქსნების იპლმს წასლევითა, ნუმცა ლცევითა მონაზონთათა, ნუმცა გლხვთ მიცემითა, ნუმცა მშიერთა გაძლომითა, არარა ქველის საქმე რა ერგოს მს, ყნიმცა უსარგებლო არის მისთს. ვინცა ესე მცნბა და ესე ჩნგნ გარიგებლება და შეწირლობა მოშალოს,
- 15 იყოს იყო (sic) ნაწილად მისდა, სადა არს ტანჯვით სამყფი ქს უარის მყფლთა, ბნლი წყუდადი გნუნათლებლი ვაებითა აღსავსე, ცხელი უშრეტი და მატლი უძილი, ტარტროზი გლოვია უნუფეშინისცემა და ღრქენა კბილთა, ნისლი წყუდიად საბურელი თლთა მყფთა ფსკერთა ჯბთისათა. ნუმცა არს ესნა და გამოყსნა მათ
- 20 მრ ვე უკი უკე ან, ან:.. დამტკიცებლი ამისი ღნ აქხოს და წნ ბიკვნტისა ღნის მშბლმნ და მშლეღნი და მქცვეღნი ამისნი წყეულ და შეჩუბნებულმცა არის აწდა უკე ან: დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქენსა სამს ოთხმოცდაათხმეტსა:.

- აწმაზე: მათხოჯელებს ყველას თეთრის ბეგარაჲ ემართა, ცუ-
- 25 დად იხარჯებოდა, ხატს არას ემატებოდა. აწე მის მაგიერად სანთელი დაგვკ, მარჩილის თავს შამახური და რუბის თავს ჩარეკი. აწე ჩნმნ შემდგომმნ კზმნ ანუ მოურაუმნ და ანუ მოხელმნ ეს სანთლის ბეგარა მოშალოს, ჩნსამც კანონს ქუტუშ შევარდებოჲ აზნაურის-შვილის ყმცა კზს მიართვას სანთლის ბეგარა სხსომცა (sic):.
- 30 კიდეჲ საგელათოში საწირეს, ბუეთს, ოხუამირას, სორმონს, რიონს სკზო კცებს თეთრის ბეგარა ემართა. ისიც ცუდად იხარჯებოდა, ხტს არას ემტებოდა. აწე მის მაგიერად სანთელი დაგვკ, მარჩილის თავს შამახური და რუბისთვს ჩარეკი. აწე ჩნმნ შემდგომმნ

კზნ ანუ მოურავმნ და ანუ მოხელმნ ეს სნთლის ბეგარაჲ მოშა-
ლოს, ჩსიმც კანონს ქუცზე შევარდებაჲ. აზნაურისშვილის ყმანც
გელათს მუტანოს კზის წინამძღვრს, ბატონის სახსომნცა. (sic)

აქ დასმულაჲ ორი პატარა ბეჭედი გრიგოლ კათალიკოზისა ხეუელა
წარწერით „გრიგოლ კზი“ ჯვართ

1696—1706 წ. შეწირულობის წიგნი ქაიხოსრო იაშვილისა, ბიკვინტის
საბუთთაგან № 83, დაწერილი ქალღმრთელად, ფრიად დაზიანე-
ბულია. ეს შეწირულობა იხსენიება ზემოდ დაბეჭდილ 1706
წლის საბუთში კათალიკოზ გრიგოლისა.

---... ბიკვინტისა ღმრთისმშობელო, ჩვენ... იაშვილმან ქაის-
ხრო... საკანონო საქმე გვედვა, წადიერებითა ჩვენითა და შეწევნ-
5 თა თქვენითა ჩვენცა ვიწადე ---ლობათა თქვენთაგან მცირელი და
კნინ ოდენი შესაწი⁴ავი [შე]გვიწირავს ღიდისა და ცათა მობაძავისა ახ-
ლისა იერუსალიმისა ბიკვინტისა ღმრთისმშობელისათვის გეგუთს ერ-
თი --- დედისაჲ [ლუ]კა და მისი ძმა დათუნა მისი ცოლშვილი-
თა, სახლკართა, ქურმარნითა რისაც მქონებელი იყო, მისის ყოვე-
10 ლის ფე¹რითა. მართებს ამ დედისაჲს ბეგარა შამახურ --- წელი-
წადშიდ და თქვე ---

1707 წ. შეწირულობის წიგნი გიორგი ლიპარტიანისა ბიკვინტის
ტაძრისადმი, რომელიც დაწერილი უნდა იყოს, როგორც საკა-
ნონოდ მიცემული თამარ აბაშიძის ასულზე ჯვარის დაწერის
შემდეგ, ე. ი. 1707 წ. საბუთი დაწერილია თეთრს ქალღმ-
რზე და დაცულია ბიკვინტის საბუთებში № 6.

... ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მინდობილმან, შეწევნისა შენისა
მოიმედოვნებამან და ერთგულებისა შენისა მსასოებელმან ლიპარტიანმან
ბატონმან გიორგი და დედოფალმან აბაშიძის ასულმან ბატონმან თა-
მარ ვიგულვეთ და ვიგულს მოდგინეთ და ცოდვათა ჩვენთვის უღირსი
15 მსახურება ყყავით აურაცხელისა წყალობისა თქვენისა ჩვენდამო, რომ-

- ლისა სიმრავლე უფროს არს ვარსკვლავთასა და სივრცესა ზღვათასა, გარ-
 ნა ზღვისაგან ჰყად ზე წვეთსა უნდოსა ამას და მცირედსა ძღვენსა გულს-
 მოდგინებით შვეწირავთ და სიღრმით სულისათ უხმოთთ (sic), დე-
 დოფალო, ნუ საზომისად, არამედ ვითარცა მცირისაგან დიდი აბრაჰამი-
 5 საგან ისაკ, ეგრეთ შეიწირე ჩვენ უღირსთაგან წადიერებით შენდა
 შეწირული ესრეთ, ვითარმედ სოფლისა შფოთაგან ჩვენ ნათესავი
 კაცთა მოკულ ვიქმენით და აღმის შემდგომად ნებსით და უნებ-
 ლიეთ ოოხთა ნივთთა მიერ შემზადებული კაცი ჟამად ჟამად მკო-
 დველი ვარა და ჩვენცა ეგე ვითარი საკონონო საქმე დაგვედვა და
 10 წადიერებითა ჩვენითა და შეწვენითა თქვენითა ჩუენც ვიწადეთ
 და ვიგულსჰოდგინეთ და ამთა წყალობათა თქვენთაგან მცირედი და
 კნინ ოდენი შესაწირავი და ბტონი კათალიკოზი გრიგოლ მოზრძან-
 დათ ჩვენს სახლშიდა და შუაშდგომლობითა მისითა შემოგწირეთ შინ
 ახლისა იერუსალიმისა და ცათა მობაძავისა ბიკვინტისა ღმრთის მშობე-
 15 ლისათვის ეკს ნათლისმცემელის საყდარი მისის სამკუიდროთ სამწყს-
 ოთა და ერთი მოსახლე კაცი ბიძაჲა ადამია თოლიკაჲას შვილი შვი-
 ლები, მეორე მოსახლე ხოია ადამია, მესამე მოსახლე ხუტესი ადამია,
 მეოთხე მოსახლე ხუხუ ადამია, მეხუთე მოსახლე ოთია ადამია და მისი
 შვილები, მეექვსე მოსახლე მისი განაყოფი ბაბადი ადამია და მისი შვი-
 20 ლი მკედელი, მეშვიდე მოსახლე ობიშხა ადამია, მერვე კაკალაი ზუჩი-
 ხია, მეცხრე მოსახლე უჩაკოჩას აბრულავას შვილები, მეათე მოსახლე
 ჯვები ადამია, მეთერთმეტე მოსახლე გაგონა ადამია, ეს სამი კვამლი
 კაცი დეისმამას ყავს (უკანასკნელი სიტყვა წაშლილია). სხვა რაც ამ საყდრის
 შესავალ გაოხსავალი აქვს ან რაც ამ კაცებს საჩო და სახმარი აქვს. მისის
 25 ყოვლისფერით შემოგვწირავს . . . აწ ვანცა და რამანცა ძემან კაცისა-
 მან ან დაღანმან, დედოფალმან ან ლაპარტიანმა ან თავადმან ან აზნა-
 ურმან ან ქალმან ან კაცმან ეს ჩვენგან შეწირული და სიგელი გუ-
 ჯრით დატკიცებული საყდარი ნათლისმცემელის მისის ყოვლის ფე-
 რით მორთმეული ცათა მობაძავს ბიკვინტისა ღმრთის მშობელს
 30 გამოახვას და გამოხმად შლადდა ქცევად ხელუხს, ან განიზრახოს, მის-
 მცა გაურისხდება მართლი მსაჯული იესო და ყოვლად უბიწო დედა
 წმიდა ბიკვინტისა ღმრთის მშობელი . . .

დასმულია ორი ჯგაფი, ერთი ბეჭდის წინ და მეორე ხევეულის ხელისმოწერის წინ. ბეჭდის მორგავდო სახისას ირგველიე საურქელი წარწერა აქვს გაურჩეველი, შუაში: ლაპარტიანი გიორკი. ხეველი ხელისმოწერა: დედოფალი თამარ.

1696—1710 წ.

ამ წლის ახლო ხანებში ხელის მიხედვით უნდა იყოს მიცემული ჩიჩუას შეწირულობის წიგნი, ბიკვინტის საბუთთაგან № 76, დაწერილი ცუდის ხელით თეთრს ქ-ლალდზე თავი საბუთისა დაზანებულია. ნიშნად იხმარება ორი წერტილი ყოველ სიტყვის შემდეგ სათაურად აქვს: ჩიჩუას შეწირულობა.

- [სახელითა] ღოისათა ესე სიტყ --- ი საქმით საბალოდ გა[სათავებელი] უტყუარი, დრო დაუდებელ[ი წიგნი გკადრ]ეთ და მოგართვით ჩვენ ჩიჩუა]---თქვენ ქრისტეს მიერ ქსურახეულსა ჩრდილოეთისა და აფხაზეთას კახს პატონს (sic) გრიგოლს, ასრე
- 5 რომე ჩემს ყმას გაუწყყერი ლალატი და ორგულობისათვის და იქ სტუმრად დაესწრა თქვენი ყმა კანდელაკი სასანისა ძმა და ეშპაკისა მანქანებით შემომემარცხა და გამიწყყერთ და ბევრს ხან არ შემირიგეთ და გეხვეწეთ და ამისგან უპცროსს გარდასახადს არას და მჯერდით სისხლში და მოგართვით ბერაია ხახუ ორი ვაჟიშვილებით,
- 10 ძმა მისი ბაბაკაჩი ბერაია მისი ცოლით და სამი შვილებით, კიდე უმცროსი ძმა მათი ბოშიკავა და მისი შვილი და კიდევ მათი სახლი კაცი მახუტია, ესენი ჯუმლად თერთმეტი კაცის სული და ამ თერთმეტს კაცს გარეთ მათივე სახლის კაცო ორი კაცის სული დაგვწინდებია და ვაყოთ თქვენი გარდამხდელი და იმ ორის კაცის სულის ამომ-
- 15 ყვანელი. აწ ამ საწინდრიანად იქნა ცემეტი კაცის სული. ეს ასრე გაგითავოთ, მოგვირთმევია ხახუ ბერაია და მისი სახლის კაცი მათის საზღვარ მიწა მამულითა, შესავალ გამოსავლითა, უძებრითა და საქებრითა, ეკლესიის კართა, ტყითა, ველითა, საყანე სათესითა, რისიკ მქონებელნი არიან მათის ყოვლისა ფერითა უკლისად მო-
- 20 გვირთმევია. სხვა ორი ხახუ ბერაიას ქალები გათხოვილი ერთ ტყვედ

ჩაგვიგდია და იმიანად და საწინდრიანად იქნა თოთხმეტი კაცის
სული და მოგვირთმევია ყველანი და გიბედნიეროს ღთნ ჩვენსა
სიბრალულსა და მოწყალებასა შინა. არის ამის მოწამე თავად დამ
ბადებელი ღთი და კაცთაგან ჩიჩუა გი, ფალავა ვახტანგ, ჩიჩუა
5 შაქარი, ჩიჩუა მოგელი, გვათუა ბუჭული, ლოლუა ხოსია. და-
მიწერია მდივანს ქობალიას ჯგეგეშის და მოწამეცა ვარ ამისი.

აქ ჯგარია დასმულია.

1696—1706 წ. შეწირულობის წიგნი ხახუ ჩიჩუაჲ, ბიჭვინტის საბუთ
გან № 42, თეთრს ქალაღზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შეძ-
დგა ორი წერტილია.

ქ: თავად ყოვლის მპყრობელისა ღთასა და ყოველთა მისთა
წმიდათა ნებითა და ჯერჩინებითა ესე წიგნი მოგართვი თავს ბიჭ
ვინტისა ღთისმშობელს და შენგან ღა ძისა შენ სა იესო ქრისტეს
10 მიერ პირმეტყუელთა ცხოვართა მწყსად ჩინებულს კნხ ბატონს
გრიგოლს ჩუენ ჩიჩუამ ხახუმ, ასე რომე ერთი წყალიგზელი ბიჭი
ივანე ლუხავა ცაიშელისთვის მიგეცეს და ცაიშელს დეღა ჩემისთვის
მოეცა. მერმე ისევ თქვენ მოინდომე და გვთხოვეთ და მოგვირ-
თმევია თავს შენი ბიჭვინტისა ღთისმშობელისათვის და თქვენთვის
15 მოგვირთმევია და შეგვიწირავს კურთხეულის მამისა და დედისა ჩე-
მის სახსრად და საოხად და ჩვენდა სადღეგრძელოთ და მშვიდობით
და ყოველათ (sic) და ცოდვათა ჩვენთა შესანდობლათ. აწ ამის თავს-
მდებად მომიცემია თავად ღთი და ყნი მისნი წმიდანი, კაცთაგან
თავად ბატონი დადიანი და ბუჭუ აფაქიძე, დადიანის მაგიერი კაცი
20 გაბუ გეგეჟკორა, ჩუენი კაცი გორკი გვალია და ხარამია მატახე-
რა. ვინც ეს მოშალოს, მასამც რისხავს უხრწნელი ღთის მშობე-
ლი და მისგან უთესლოდ განხორციელებული იესო ქრისტე ღთი
ჩუენი და ამაზედ მოწერილთ მადლმა კელით (sic) მართლის გულით
ჩამირთავს

ჯგარა

1700 წ. ახლ.

შეწირულობის წიგნი ფირან მხეივისა ბიკვინტის სა-
ბუთთაგან № 41. საბუთი დაზიანებულია.

ქ. მეოხებითა და შუამდკომლობითა ლისათა. ესე წიგნი და სი-
გელია --- ერეთ და მოგართვით თქვენ ბიკვინტისა --- და გელათის
მონასტერს წმიდას გიორგი --- ს კ'ზს გრიგოლს ჩვენ მხეიძემან
ბტონმან ფირან, მეცხედრემან ჩვენმან დადიანის ასულმან ბატონ-
ნ მან მხეხათუნ და ძემან ჩვენმან და მომავალმან ყოველმანვე, ასე და
აჲ პირსა ზედა რომე --- ლთისმშობლის კაცს საკათალიკოზოს სა-
მოურაო მოსაკრებულო რკინა ემართა ოკრიბას. ახლა მობძანდა
ბტონი კზი გრიგოლ და დამელაპარაკა, ბატონის კზის ბძანებას ვე-
რა ურჩ ვექმენ და დავემორჩაღე. გკადრეთ, მოგართვით და შემოგ-
10 წირეთ ჩვენთვის სადღეგრძელოთ და ძეთა და მომავალთა ჩვენთა გან-
საძლიერებლათ და ჩვენი ცოდვილის სულის საოხად და იმ საყდ-
რის წმიდას გიორგის წინამძღვრისაგან მისის კრებულთი ყოველს
გიორგობას ეამს გვიწირვინებდეთ ჩვენთვის სადღეგრძელოთ და სუ-
ლის სახსრად და საოხად... კაცთაგან არის მოწამე ამის კვინიხიძე
15 მიქელა, წინამძღვარი გაბრიელი, ნემსაძე დავით. დამიწერია მე
ბატონი კ'ზის მთავარდიაკონს ჭყონიას ნიკოლკზს (sic) და მოწამე
ვარ ამისი.

ჯვარი

1696—1710 წ.

ახლ.

ამ წლების ახლა ხანში და საზოგადოდ მე-XVIII
საუკ. დასაწყისში უნდა იყოს მიცემული ოტია ლორთქიფა-
ნიძის მიერ წიგნი გრიგოლ კათალიკოზის მიმართ. რომელიც
დაცულია გელათის წმ. გიორგის ტაძრის საბუთებში, დაწე-
ლია ქაღალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერ-
ტილია. თავიც აკლია.

--- ესე.... წიგნი მოგართვით ჩვენ ლორთქიფანიძემან ოტიამ
თქვენ კზს ლორთქიფანიძეს ბატონს გრიგოლს, ასე რომე შვავრის (sic)
20 ქილაძე ჭყონდიდელს ბიკვინტის ღვთისმშობლისათვის ნემსაძე კზის
ხელშიდ გლეხები შეეწირა. მერმე ის კზი რომ მოკვდა, მანვე დაი-

- ქირა და ერთი გლეხი ჩვენ მოგვაქრთამა. მერმე თქუენ კზობა იშოვ-
ნეთ და გიორგი კალადეს (sic) შინ ჩამოუდევით და თქვენი გლე-
ხები ჩემი ნაქრთამიცა და სხვაც ყველა ისევ ბიჭვინტისა ღთისმშო-
ბელსა და თქვენ მოგართვეს. მერმე ჩვენ შემოგვხვეწეთ... და ბასი-
5 ლი ნიქარაძისა და პეპუნა ნიქარაძის შუამავლობითა და თავდებო-
ბით შვალერიას(?) აფშოლაფა გვიბოძეთ მისის ცოლშვილით. .. ბიჭ-
ვინტის ღთისმშობლის და თქვენს მეტი ბატონი არ გვინდოდეს და
ერდგულადაცა გამსახუროთ .. თუ ... ჩვენი თავი ბიჭვინტის ღთის-
მშობელს გამოვსწიროთ, თქვენი გლეხი.... ისევ ყოველის ფერით
10 მოგართვით... მოწაქე და თავდები და შუამავალი ნიქარაძე ბასილი,
ნიქარაძე პაპუნა, საკათალიკოზო აზნაურისშვილი მდივანი იესე,
ჯორჯიკია ხახუტა.

ჭგარა

1700 — 1712 წ.

ამ წლების ახლო ხანში უნდა იყოს დაწერილი გრი-
გოლ კათალიკოზის მიერ დადებული წიგნი, ბიჭვინტის სა-
ბუთთაგან № 90, თეთრ ქალღმერთ ზომით 70X16 სანტიმ.
საბუთი დაწერილია ნუსხა ხუცურით, თავში დასმულია სა-
კათალიკოზო ბეჭედი წარწერით: „მფე და მღვდელ მთავარი
აფხაზეთის კათალიკოზი გრაგოლ ქეს ტპდ.“ ბეჭედის შუაში
გამოსახულია ღთისმშობელი ძით.

- წნ შვდ ცათა უმაღლესო ბიჭვინტისა ღთისმშობელო,
ჩნ ცვაფარეთა შთა მინდობილმან და მსასოებელმან ჩრდილოეთისა
15 და აფხაზეთისა კზმან ლორთქიფანიძემნ გრიგოლ კადრეთ და მო-
გაცსენეთ ნაპარკავს სასახლე და მისი შემავალი აზნაურისშვილი და
გლეხი, ასრე რომე კლ ნემსაძე კზს ბეჟან წულუკიძესაგან შვიდას
მარჩალად ეყიდა და შეეწირავად (sic) დარჩენოდა. მერმე ის გარ-
დაიცვალაჲ, საღადიანოდ გნკდა, დადიანობა გურიელს მმისა და-
20 ჩაჲ და თავობა გი ლიპარტიანს. ჩნ კლახალავ დიდის ქრთამითა
ვიშოვნეთ ამთგნ და თქნთს შემოგვაწირავს ჩნის ცოდვილის ღთის
საოხად და სანთლის ბეგარა დაგვც. თეს მორდებს გიგიბერიას ამ

- ხატის საწირავი ემართაჲ, მისთს ნამეტნავი ვერ დაეადევით, საშა
ლოლარიკონი სანთელი მორდებუს. აგრევე გეგენავს საწირავი მარ-
თებს ორი ლოდანკუნი, (sic), ეცალა გეგენავს და მის ძმებს
ხუთა ლოდარაკონი, ლეფონავს ინალუხუს და მისი ძმებს ხუთი
- 5 ლოდარიკონი, ქუჭუი დასტურაიას ხუთი ლოდარაკონი, თომიხილი
დასტურაიას, ხუა ხუჭუი უავს შვილებსა სამი ლოდარიკონი სანთელი,
ბაბადიშა ხაზავს ორა ლოდარიკონი, მეორე ხაზავს მიკურცხია
და სარჯულიას ორა ლოდარიკონი, თომა ბერაიას ხუტეკს სამი
ლოლარიკონი, ბატკუა ბერაიას სამი ლოდარაკონი, მმაღლი ბერაიას
- 10 სამი ლოდარიკონი, ამაგებსა საწირავი არც ერთსა მართებს. ამს გარეთ
კიდევ ბიჯოჯია მისხულაჲა ნემსაძე კზს მმაშვლნი ცალცალკე ეყი-
დაჲ, ხატისათს შეეწირაჲ, კზს გარდაცვალა, ისევე გამოეწირათ. ჩნ
კლ აღლაჲ პეპნა ფაღავასაგნ ორას სამაც მარჩილათ ვიყიდეთ, თქნთს
შემოგვწირავს და სანთელი დაგვკ, ხუთი ლოდარიკონი ყლს წე-
- 15 ლიწადს მოვართმიდეს.
- სხვაჲ კიდევ სახარაბედიოს ჩიჩუას ნაყმევე კეცება ორი გლეხი
ხოხია და სარჯულია ნემსაძე კზს, ერთი ჯკემორდლი ჩიჩუსაგნ და
მეორე პეპუნა ჩიჩუსაგნ წულაისქირს მაგიერშიდ გაუერთშია,
თქნთს შემოეწირაჲ, კლახლა მთი ბეგარაჲ მოვიკითხეთ, როგორა-
- 20 თაც გლეხს ემართა, ის ამოუწერე. მაგიერად ხატისაჲთს სანთელი
დავსდევ, ოთხი ლოდარიკონი ხოხია ხარაბედდას, ოთხი ლოდარი-
კონი სანთელი სარჯულიას. კიდევ ერთი გლეხი იქავ ეჯიბია ნემ-
საძე კზს ორი ტყვს ნაქურდალში ეშუაჲ დადიანისგნ, ახლა ჩნ შე-
მოგვწირავს, ორი ლოდარიკონი სანთელი დაგვკ.
- 25 სხვაჲ ამს გრე გაჯანედო საარაჲ სადაღანო კაცი იყო. რეხუს
რომ ლევიან დადიანი მოკოდა, მისი საცოცხლეშიდ დადიანის აღნე-
ბით (sic) ნემსაძე კზს მოსლოდა. მს უკან ბევრს ავს დროშიდ შე-
მოეწირა, კიდევ ერჩინა, მს შეუწირავი დარჩა, ახლა ჩნ შემოგვწი-
რავს გაჯანედი საარაჲ, ერთი მისი ნათესავი საბაჲ. ესენი მთის
- 30 ყმითა და რასაც მქონებელი არას, მისის ყლასფერითაჲ. კიდევ სა-
დადიანო კაცი თამაზ მერკოლიაჲ ნემსაძე კზს ეშოვაჲ, დაერჩინა.
ახლაჲ ჩნ მისი შვლი დაურჩა და შემოგვწირავს მისი ყლიფერიო,

ორი ლოლარიკონი სანთელი დაგვც. კიდევ ბიბია ბოლქუაძე აფხაზს (sic) ცოლიან შვილიანად წაეყვანა, ნემსაძე კეს სორებს: საგნ დაეხსნა, ნოჯიხევეს დაესახლებინა. ახლა ჩნ ერ.ი მისი უფროსი შვილი თათრისაგან ას მარჩილად დავეისენით, სამოცი მარჩილი 5 ბიკენტისა ღისმშობლის ბარქაში გეიცა, მს უკან ბიბია და მისი შვილები წრთმეული გუყაულა, ბატონი გ.ი ლიპარტიანის წყალობითა ამოვიყვანეთ და მმიან შვილიანათ მთის ყისფერით თქნთს შემოგვწირავს და სამი ლოლარიკონი სანთელი დაგვც.

კიდევამს გრეთ წყლიძგას ანდრეათს ერთი გლები კკადუსუა 10 მამიხუხუ გაყიდული სათათარიოგნ ჩნთან მოვიდა, მისი ძმა ბაბუა გაყიდული ქართლიდან ვიშოვენეო, მთი ძირა მწლი და ადგილი ბატონმნ გ.ი ლიპარტიანმნ და დფლმნ გვბოძაჲ. აწე ჩნ მთი ცოლშვილითა, სახლკარითა, მმლით, სსფაოთ, ტყითა და წყლითა, მთის ყისფერითა შემოგვწირავს ერთი მოსახლე კაცი კკადუსუა მა- 15 მიხუხუ ბაბუა და დაგვენ (sic) ექვსი ლოლარიკონი სანთელი.

წინა გვერდის ტექსტის მე-25 სტრიქონის ზიარაჲორ ცუდის ხე- 2 ლით არმაჲე ჩამატებულია: მეგინიბობა ამოგვიკვეთია. არის ამი- 3 სი მოწამე ჩიჩუა ხახუ და სულეებით ჩნი შინა ყმწრი, ხეიძე ქაი- 4 ხოსრო, ბაბუში გორგჯიკია, თევზაია შოშიტა, მახარებელი გეგენავა. 20 ვინც ეს წიგნი მოგიშალო, შეჩუპნებულ იყოს:

1712 წ:

გარიგების წიგნი გრიგოლი კთალიკოზისა ბიკენიტის საბუთთაგან № 2, ქალღმრთე ზომით 138X26 სანტიმ. დაწერილია ნუსხა ხელური.

... .. წმიდაო ბიკენიტისა ლუთისმშობელო, ჩვენ ცვაფარვათა 25 შენთა მინდობილმა შეწვენისა შენისა მოიმედოვენემან, ერდგულები-სა მსასოებელმა და მოსავმა სიწმიდისა თქვენისამან ჩრდილოეთისა და აფხაზეთისა კზმან ლორთქმანიძემ ბატონჲა გრიგოლ გკაღრეთ და შემოგვწირეთ მცარე ე.ე და კნინი შესაწირავი თავს ხიარგას ნაპარკოს სასახლე, წყლითა, ტყითა, წყლითა, ველითა, სსფალოთაჲ, მმლითა და საყანითა, შესავალ გამოსავალითა, მისის ყოვლიფერითა, მო-

- სახლე კაცი თავს ერთი აზნაურისშვილი მორდებ გეგებერია ორის მოსახლე გლეხითა, მეორე ქუჭუ დასტურაია მისი ძმებითა და სახლ-კართა, მესამე მამაში დასტურაია მისის ძმებითა და სახლკართა. მეოთხე ზოქოლავე სოგაჯუჰაჲ, მეხუთე ხაზავაჲ სარაგელიაჲ, მეექ-
 5 ვსე ხაზავაჲ ბაბადიშაჲ, ასე რომელ პირველ ნფესაძე კათალიკოზს ბეჭან წულუკიძისაგან ეყილა და შეუწირავად დარჩომოდა, კათალიკოზი გარდაიცვალა და დადიანმან ლევან დაიქირაჲ. ის დადიანი რომ გარ-
 დიცვალაჲ, მეორეს დადიანისგან და ბატონის გ'ის ლიპარტიანისა-
 10 გან ჩვენ ვიქრთამეთ და ვიშოვნეთ. კიდევ ოთხი მოსახლე ბერაიე-
 ბი იმაჲ კ'ზის კელშიდ მიქელაძეს გ'ის შეეწირაჲ და კათალიკოზი-
 სათს წელიწადშიდ წირვაჲ დაედვაჲ. კ'ზი გარდაიცვალაჲ, იმავე და-
 დიანს გამოეწირაჲ, დადიანი გარდაიცვალაჲ და მეორე დადიანისა-
 15 გან და ბატონის ლიპარტიანი გ'ისაგან ჩვენ ვიქრთამეთ. სხვაჲ მირ-
 ცხულავ ქოჩუაჲ იმაჲ კ'კოზს ბაბადიში ხახუსგან ეყ'და და ხატი-
 20 სათვის შეეწირაჲ, იმავე დადიანს გამოეწირაჲ. დადიანი გარდაიცვალა,
 ხახუ ჩიჩუას დარჩაჲ და ჩიჩუასაგან სამას მარჩილად ვიყიდე. კიდეჲ
 კითავა მლუდელი გ'ი ციხისთავისშვილის ცაიშელს მაქსიმეს კავდა,
 სამკვიდრო იყო მისი და მისგან ჩვენ ვიშოვნეთ მისის მამულითა, შვი-
 ლიან ყმიანათ, მისის ყ'ისფერიანად. კიდეჲ ლეფონავა ინალუხუ ასმანა
 25 ფელავას საკხო კაცები დაეყიდა, იმაშიდ საუბატოოდ გამოერთმია არ-
 ცანდია ხუცესი, მისი შვილები იმაჲ კათალიკოზს ეშოვნა, ხატის
 მამულზედ დაესახლებინა. ესენი ყველა სტანბოლის დადიანი რომ
 მოკლდა, იმას გამოეწირაჲ. ესენი ყველაჲ ხელახლაჲ გურიელის და
 გ'ი ლიპარტიანისაგან ვიშოვნეთ ზოგი დიდეს ქრთამით, ზოგი ფა-
 30 სით. ზოზს გაჯინელი საარიაჲ, გ'ი მერკვრიაჲ, ბოლქვაძე ბიბია, ზო-
 გი თათრისაგან დავიკსენით და ზოგი ბატონისაგან ვიშოვნე. ხოსია
 სიქინავა ბიას ხახუ ჩიჩუას საწირავში და ნიშანში ვიშოვნე. მანამ-
 დისაც ხატის შეწირული ყოფილიყო. ნაქანეს სოფელი აფხაზს აე-
 ყარა, სამოცი მოსახლე კაცი. ნფესაძე კათალიკოზს ყვაჲუ შაღვა-
 30 შიძისათვის მიებარებინა. ჟფროსი ერთი დაკარგულიყო, ის კ'ზი
 ეცადა და ჩვენც ვეცადეთ, მაგრამ ვერ ამოვიყვანეთ. შარვაშიძე
 რუხს მოკვდა, წავედით და ვიტირეთ, ნიშანიც მართებულდი ავი-

- ლეთ, მეტი აღარ იყო, შვიდი მოსახლე კაცი წამოვიყვანე მათი ყოვლისფერითა, ლურბელაიაჲ ამკნლი და მასი სახლისკაცი ელი- შია ხუხა და მისი ძმები კოდია, ზუმალა, ჯ.უბურია, სუბუქიაჲ ბიგვაგვაჲ და უჩაილია ერთი მოჯალაბე. სხა კიდევ ელიშახუ ნა-
- 5 ნაისუვლი ჩარმანია და სუცობავა პაპა ენგურიდამი ყველაჲ ფასით ამოვიყვანე, ზოგი ხიბულას დავასახელე და ზოგი ხობს. აწე ჩვენი ცოდვილი სულის საოხად ამ კაცების ყველასათვის სანთელი და- გვიც ბეგრად. მარდებს (sic) მოადებუ გიგიბერიას ორს მის გლეხს ოთხი ლოლარიკი სათელი, ოთხი დასტურაიას ქუქუს, ოთხი მამაშის,
- 10 ოთხი ზოკოლავას, სამი ხაზავას, ორს ოროლი ქოჩუაჲ მირსხუ- ლავას ოთხ-, ქითავაჲ გრს ხუთი, ამი ჟომ რომე ერთი მესნთლე გლეხი იყრა აფხაზისგან, ამისეულისოული პარტახი მივეცი ლე- ფონავას, ოთხი არცანდიას, სამი ხობს მერკვირიას, სამი ლადარი- კონი გაჯინგდი სარაიას, სამი ბოლქუაძეს ბიბიას სამი კიდევ ხორ-
- 15 გას, ოთხს ბერაიებს ხუცეს სამი ლეღარიკონი, სამს მისახლეს ბატ- კუას მამაგულას და დ.ხედას ოროლი ლეღარაკონი, ეცადია გე- გენავას ორი, ბიას ხოლია სიქანავას ხუთი, ენგურს გაღმართელს ნაყარეულებს ღრუბელაიას ორა ლადარიკი, ელიშბიას ორი, ნანაი- შვლის ორა, ნარჰანიას ორი, კოდუას ორი, ჯგუბურაას ორი, სუ-
- 20 ბუქიას ორი. ამ მესნთლე კაცებს ნუ გასცემს ბტ-ნი კზა. თუ ან წ - ნამძღვარს ანუ აზნაურისშვილს მიეკეს, სანთლის ბეგარაჲ ხატს მიერთ- მეოდეს. ვინც მეხადალე კაცი იყოს, ამ სნთლის მაკიერად საჩუქა რა შეგვიწვეაჲ და მელორე კაცისათვის უმცროსი საკლავი შეგვი- წევია. სახარაბელიოს მართებს ხოსიას სამი, სარჯელიას სამი და
- 25 ეჯიბიას ორი. ამ სამს მოსახლე კაცს სხვა ბეგარა არა ეთხოვება რაჲ საყდრის სამსახურის მეტა. მაზხოჯს წულუკიძის ნაყმევი კა- ცი ბარაბაქენი გი დადაანს ეყიდა და მან გვიბოძაჲ დათუა, იწე და ნასხიდა. ამ გლეხებს სხა ბეგარას გარდაიხ მესამე წელიწადს ოთხოთი sic) საკლავი ემართა. სამს საკლავში ოროლი შამახური სან-
- 30 თელი დავადევ-თ, ბიკვინტისა ღუთისმშობელს შევსწირეთ. კონ- ტათს როხვამე გუგუტა და მისი ძმაჲ მეფის ხოკივარი (sic) იყო. მეფე გრს ვთხოვეთ და ჩვენ გვიბოძა, ჩნ ხატს შევსწირეთ. სხვას ბე-

- გარას გარდაის ერთი საკლავი და მისი ქათმები ემართა. მის მაგიერად ერთი შამახური სანთელი დაგვიც. გეგუთს ქაიხოსრო იაშვილს საკანონო საქმე დაედგა. იმაში ერთი მოსახლე კაცი დედისაძე მოგუცა. სხვა ბეგარას გარეთ ორი საკლავი ემართა, მის მაგიერად შამახურ ნახევარი სანთელი დავადევით, ხატს შევსწირეთ. თეკლათს კანდელაკის შვილი სალაყაია კოჩალეი დადიანმან გ⁶იმ ნაგუაზავს ხატის ყმა აყარა, მის მაგიერად საუბატიოდ მოგუცა, ხადილი ემართა, საჩუქრის მაგიერად ლაღარკი ოთხი სანთელი დაგვიც, ბიკვინტისა ლუთისმშობლისათვის შეგვიწირავს. ჩხარს ოლან ტენტერაჲ გ¹⁰ი აბაშიძისაგან ვიყიდეთ დიდის ფასით, ადგილიც უფროსი მივეცით და კაციც მაგიერი, ლიტრა ნახევარი საკმეველი დავადევით და ხატს შევსწირეთ, ყოველს წელიწადს გელათს კათ¹⁵ხის წინამძღვარს მიუტანდეს. ოკრიბას ხრესილზედ ობოლაძენი და კუბლაშვილი ნემსაძე კ¹⁵ოზს ალექსანდრე მეფისაგან ეშოვნა და ბეგარა დარჩენოდაჲ, არ მოეკათხა. ჩვენ მოკათხული ვქენით, იაშვილის ნაყმევი კაცები ყოფილან და ბევრი ბეგარა მართებოდათ. ყველას ჩვენ არ გამოვეკიდეთ და თითოჲ შამახური სანთელი დავადევით, კუბლაშვილს ნასხიდას ერთი შამახური, ობოლაძეს თამაზას და მის ძმებს შამახური ერთი, ქებუას და მისი ძმებს შამახური ერთი, შათირიშვილებს შამახური ერთი, მაჟუკას შამახური ერთი. ამ ობოლაძენს (sic), კუბლაშვილს, ჩხარს ტენტერას სხა ბეგარა არა ეწოხოვბოდეს არც ბატონისაგან და არც მოხეოისგან. ამას გარეთ ოკრიბაშიდ საკათალიკოზო კაცებს ზემოსაწირეს, ბუეთს, ოხუამირას, სორმონს, რიონს, ყველას თეთრის ბეგარა ემართა, მის რიგისათ ხატს არას ემატებოდა, სხა ²⁰რიგად იხარჯებოდა. აწ ჩვენ მის მაგიერად სანთელი დაგვიც რუბის თავს ჩარეკი სამთელი და მარჩილის თავს შამახური. ეს ოკრიბელი ბეგრის სანთელს გელათს კ²⁵ოზის წინამძღვარს მიუტანდენ უკლისად. კიდევ მათხოჯს ყველას თეთრის ბეგარა ემართა მისი რიგისათ, ესე ცუდად იხარჯოდა, ხატს არას ემატებოდა. მისი მაგ³⁰იერად სანთელი დავც, რუბის თავს ჩარეკი და მარჩილის თავს შამახური, ყოველს წელიწადს ბიკვინტისა ლუთისმშობელს მიერთმოდეს. როდესაც სამთელი გაძვირდებოდეს, ამ თეთრას ბეგრის

- სანთელშიდ წინამძღვარი შალავათს უზმიდეს გლეხს მის რიგისათ.
ეს შესანთელე კაცი რაც გაიყოს, სანთლის ბეგარა მთლათ განყვებოდა
და გასაყუაულო არას კაცისაგან ეოხებოდეს. თუ ეძათა ვითარე-
ბისაგან აიყაროს, ვისაც იმის პარტახა მიეცემოდეს, სანთლის ბეგარა
5 გაყვებოდეს. თუ გლეხი ან წინამძღვრს ს იყოს და ან აზნაურის შვი-
ლის, სანთელი მაშინც ხატს მიერთმევოდეს იმე' ე-საც და ოდიშსაც.
შეიწირე წმიდაო საშინელო ბიჭკინტისა ღვთისმშობელო ცოდვი-
ლისა სულისა ჩნ-სა საესრად და საოხად, ცოლვათა ჩვენთა შესან-
დობელად. აწე ჩვენო შემდგომნო ნეტარნო კათალიკოზნო, ქრის-
10 ტეს მიერ კურთხეულნო პტისნო მეფენო და დადიანნო კეთილ-
მორწმუნენრ დედოფელნო, მართლმადიდებელნო მთავარნო, დი-
დებულნო დარბაზის ერნო, კეთილმსახურნო მხედრობანო, აზნაურ-
ნო და ყოვლისა სახლის უფალნო, ამას მოგახსენებ და გვევდრები,
რათა დ-დსა და ცათა მობაძავ-სა ბიჭკინტისა ღვთისმშობელსა
15 ჩვენ მიერ შეწარული სიგელი, დაცთარი და სანთლის ვა-ჩიგებუ-
ლობაჲ არ მოშალოთ, ასე დაამტკ-ცოთ. უჯერო და უსამართ-
ლობა არა მიქმნია. ჩვენ რომ კათალიკოზობას მოვსწარიოთ, საკ თა-
ლიკოზოს მონასტრებზედ სულა იმერეთ ოდიშიან გურიანათ თორმე-
ტი ლიტრა სამთელი არ მოვ-დოდა. ახლა ჩვენ გამოძიებითა და გა-
20 მოწვლილვით სხვაჲ ბეგარა მოუკელოთ, შალავათით სანთელი დავადე-
ვით არ მომშლელნი, შემწენი და დამმტკიცებელნი ამისნი კურ-
თხეულ იყავნ უკუნი ამდე ამ სოფელსა და მერმესა მას საუკუნესა,
ამინ. ვინცა და რამანცა ძემან კაც-საზან, დიდმან ანუ მცირემან,
თავადთა ანუ დიდებულთა, აზნაურთა ანუ მხედრობათა, ხემწიფეთ
25 კარის მოხელეთა ანუ სოფლის მოურავთა და მამასახლისთა ეს ჩვენ-
გან შეწირული და ახლად გარიგებული ან კაცი ან მაწა მამული,
ან ტყე და წყალი ან სანთლის ბეგარა ბიჭკინტისა ღვთისმშო-
ბელს გამოსწიროს, ანუ შლად და ქცევად ხეო ყოს... (გრძელ
წება)
- 30 დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონს ქანისტეს აქეთ
ათას შვიდას და თორმეტს ტყც (sic)
ბეჭედი წაწკრიოთ: ქრისტეს მიერ ყოვლისა საქართველოს მწყე-
სა კათალიკოზი გრიგოლ ლორთქიფანიძე.

1713 წ.

შეწირულობის წიგნი გიორგი გურიელისა ბიჭვინტის სა-
ბუთთაგან № 10. თეთრს ქალაღზე ზომით 44³/₄ X 25
სანტიმ. ნიშნათ ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

- ... ჩუენ კელმწიფემაჲ გურიელმაჲ პატრონმაჲ გიორგი და
დედოფალმაჲ დედამაჲ ჩუენმაჲ აბაშიძისა ასულმაჲ პატრონმაჲ ელენე
კელჰყავთ (sic) კადრებაღ ამასად, ვიგუღეთ, ვიგულსმოღვინეთ
შეწირვად შესაწირავისა ამი, ამა პირსა ზედან რომ ძველაღვან ბეური
5 რამ მამულები შეწირულ ყოფილიყო ჩუენის ძველის სახლის ბატონე-
ბისაგან გურიელებისა და დედოფლებისაგან ბიჭვინტის ღმრთის
მშობლის და საკზოდ, მაგრამ ცოდვათა ამოხეებითა და შფოთთა
მიერ ჟამთა ვითარებისა მიერ მოშლილიყო და ახლა რა ჩუენ, ვავჰა-
ტრონდით (sic), გურიელად დაჰსჯედით, დედოფალო, ჩუენ, ბი-
10 ჰვინტისა ღთის მშობელო მარადის ქალწულო მარიამ, შენი და ტა-
ძრისა შენისა და კათოლიკე ეკლესიისა შენისა აღვირჩიე, ვიწადე და
ვიგეგე და აკეთს ართმელაძეს მამუკას საკანონო საქმეც დაედვა და
მისი მამული რაც არის კუამლი კაცებით, სასახლებით, სახლკართ,
ქურმამულით, უძებარსაძებრებით, ტყით, წყლით, საყანებით, სა-
15 სასაფლაოთ, ყოველისფერით შენთვის შემოგუიწირავს და თქვენის
კზის პატრონინის (sic) გრიგოლისთვის მოგუიერთმეცია, რაცა სამკუიღ-
რო მამისოული ბატონის წყალობათუ ნასყიდი და ნაშოვნი ჰქონდა,
ყველა; თავს აკეთს სასახლე და მისი მოჯალაბე ხუცის შვილი მამულა
და მისი შვილი იოვანე, ასკანას მარანი ერთი კარგი; წვიტანის შვი-
20 ლისას ის კაცები დაეყიდა და მისოული პარტახი უძებარ საძებრით,
კიდეუ მარანი; კაკაყაის შვილი ტულუში მისი უძებარ საძებრით;
ამას გარეთ აკეთს ორი განაყოფები კულაშლები ჟოჟიკა გიო-
რგი და იოვანე მათის ცოლშვილით ყოვლიფერით უძებარ სა-
ძებრით. ამას გარეთ მსახური დღისმამა კილაძე და ხუცესი მისი შვი-
25 ლი გაბრიელა მათის ცოლშვილით, უძებარ საძებრით; ხინთიბიძე
გეგია და მისი შვილი იოვანა ხინთიბიძე გიორგელა და მამუკელა,
მისი ძმა გაბრიელე. ესენი მათმათის ცოლშვილებით, უძებარ სა-
ძებრით; მაქატაძე იოვანე და მარანი არის იქ, მისი ცოლშვილით,
უძებარ საძებრით; მიქატაძე გაბრიელა ცოლშვილით, უძებარ საძე-

- ბრით; ქურიძე ორი ძმა გაბრიელ და ნასხიდა მათის ცოლშვილით, უძებარ საძებრით; კუკლაძე შაქარა მისი ცოლშვილით, უძებარ საძებრით, გოგვაძე გიორგი მისი ცოლშვილით, უძებარ საძებრით; ხუცესაშვილაძე დახსნილი ჰყოლოდა მარტო; ლანჩხუთს დავითაი ცინცაძე მისი ყოვლიფერით, უძებარ საძებრით; ესენი ყველა თქვენთვის შემოგუიწირავს და თქვენის კ'ზის გრიგოლისთვის მიგუირომევია. შეიწირე დედოფალი ღთისმშობელო ბიკინტისაო, ნაცვლად მოგვავე მადლი და მეოხება შენი და შენი (sic) და ძისა შენისა. ამის მოწამენი არიან კაცთაგან ჩვენი დარბაზისეურნი ნაკაშიძე ბეჟან, ნაკაშიძე გიორგი და მამუკა, სახლოუხუცესი მაჭუტაძე ალექსანდრე, მაჭუტაძე მამუკა, ბოქაულთუხუცესი თავდირიძე როსტომ და თავდირიძე გიორგი, გუგუნავა აკეთის უხუცესი მამუკა და ტატუა, ლოლაბერიძე დათუნა, ნაკაშიძე ბეჟან, მამუკასშვილი ნაკაშიძე ბეჟან, ბახუტასშვილი მდივანი გაბრიელ, ევნია გიორგი და ბოლქვაძე სეხნია. დაიწერა კელითა მდივან მაგლობელ მწიგნობრის პეტრესითა და მოწამეცა ვარ. ვინცა ეს ჩვენგან შემოწირული და დამტკიცებული შენდა შენს კ'ზს მოუშალოს, ან ამის შეცვლად და შლად ხელყო (sic), რისხავს მამა ძე და შენი (sic) და სული ყ'დ წმიდა ძლიერება შენი და ჩვენ მაგიერის განიკითხვის ღლესა მას განიკითხვისასა. დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხენს გუმანოელ (sic) ამენ. დასაბამითგან წელთა ესკვ, ხოლო ქრისტეს აქათ ათას შვიდას და ასამეტსა (sic).
- ხვეუჯად: გურიელ, გიორგი, დედოფალი ელენე.

1713 წ. ახლ. შეწირულობის წიგნი ელენე დედოფლის და გიორგი გურიელისა, თეთრს ქალღმრთელ დაწერილი, ბიკინტის საბჭოთაგან № 28. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

ქ ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ დედოფალმან ბატონმან ელენე და გურიელმან ძემან ჩვენმან პატრონმან გიორგი თქვენ კ'ზს პატრონს გრიგოლს, ამა პირსა ზედან რომ ჩემის კელმწიფის სულის საოხად
25 ბეჟან ოქრომჭედელი ხატს შევსწირე და საფლავზედ დავაყენეთ და

- რომელაც ჩვენი მართებული სამსახურა სძეს ჩვენის სულისათვის, წელიწად (sic) მწარელებზედ გასცემდეს და რადგან იმ ჩვენის მონასტრის და სასაფლაოს სამსახური თქვენით გუნებით მოგანდომიათ, იმ ბიჭან ოქრომკედელსაც თქვენი კელი ედვას და ამისთვის და-
- 5 ვადევით თქვენი კელი, რომ ავი დრო და ეამია, ამ ჩვენს შეწირულსაც უფრო შემოუვლით თქვენ და ჩვენს საფლავსაც უმეტესად შეემატებით. ამის მოწამე არის სრულად ჩვენი ეპისკოპოს მიტრაპოლიტები ყველანი, ერისთავი გიორგი, ნაკაშიძე ზეგან, სხვები ჩვენი კარის მღვდნი უზედაესენი და უქვედაესენი. დამი-
- 10 წერია პეტრე მდივანს, მოწამეცა ვარ.

ხვეულად: დღელი ელენე, გურიელი გი.

1700—1714 წ. ამ წლების ახლოს უნდა იყოს მიცემული პირობის წიგნი ჟეონდიდელ ცაგერელის გაბრიელის, ცაგერის საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

- ჩვენ ღთისა მ-ერ კურთხევით კურთხეულმან ჟეონდიდელ ცაგერელმან ბატონმან გაბრიელ (გიბოძე) თქვენ ერთობით ცაგეროვანის ხატის ყმას, მერმე ოყურეშის ერთობით აზნაური შვილს, მსახურს და გლეხს, მდიდარსა და მცირეს, ნაკურალეშელს, ლა-
- 15 ხაფელს, უსახელოველს, მთას გარდაღმა ქვიშარს, ცხადიანსა და მისს სახელოს კაცს, ოკრიბისა მოურესა და ხელოსანსა და მისს სახელო კაცს, ქუთაის კოსტანაძე ცხადაბერიძეს, ერთობით ცაგერისა ღთისმშობელისა და ოყურეშის წის გის ყმისთვინ მოპაკემა ესე საჟულაო ყმანი (sic), ასე პირსა ზედან რომე თქვენ
- 20 ჩვენგან გაყიდვით და სიკვდილით არა გიშავდენ (წუგვა).... მე დიკონს კაპარავას დამიწერია... *ზ. ნიკოლე*
- ბეჭდო

1700—1714 წ. გაბრიელ ჯეონდიდელის შეწირულობის წიგნი მარტვილის საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

.... წმიდაო გ'ი სუჯუნისაო, ჩვენ.... დიდის ლაპარტიანის ძემან ჯეონდიდელმან ბატონმან გაბრიელ ვიგულეთ და ვიგულისმოდგინეთ და ჟამთა ვითარებისაგან ჩემსა და ჩემს მამას შუა აშლა მოხდა და ეს კაცებო მე დავიკავე, სამა კამლი კაცი ევანია და სამი მი ხაჟავა და ხატს შევსწირე.... ყოველს გიორგობას წანა დღეს თითო მარჩილის სანთელს მოგართმოდეს ესენი ყველა... (გინც შეშაღოს, ანუ. მიტროპოლიტმან და ანუ ეპისკოპოსმან, ანუ კანდელაკმან და ანუ სხვამან მებეგრე კაცმან, წყევას).

ბეჭედი

ქ მელია ოთარი და მისი შვილები ჩემი დახსნილია და ესეც 10 შენთვის შემოპიწირავს და აჰანაც ისე თითო მარჩილის სანთელი მიართვას ყოველს გიორგობას წინაღღეს, იცოდეთ ყოველმან კაცმან.

1700—1714 წ. შეწირულობის წიგნი გაბრიელ ჯეონდიდელისა მარტვილის საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

..... წმიდაო გ'ი სუჯუნისაო, ჩვენ ... დიდის ლაპარტიანის ძემან ჯეონდიდელმან ბატონმან გაბრიელ ვიგულეთ და ვიგულს მოდგინეთ, ჟამთა ვითარებისაგან ჩემსა და ჩემს სასულიეროთ შეგწირეთ ქობალავა ივანე და მისი შვილები შაქარი, მ თე, მისის სახლ- 15 კარიანათ ხატს შევსწირე.... ყოველს გიორგობას წინაღღეს ერთს მარჩილს სამთელს მოგართმოდეს. ეს.... შეიწირე.... და ან რაჰანცა ძემან კაცისამან, დადიანმან ანუ დედუფალმან და ანუ ჩემმან შემდგომმან მიტროპოლიტმან და ანუ ეპისკოპოსმან ანუ კანდელაკმან და ანუ სხვამან მებეგრემ კაცმან დიდმან ანუ მცირემან ეს ჩემი შე- 20 წირული ქობალავას ბეგარა შენ მოგიშალოს და გამოგწიროს,

იგიმკ შეიშლება სჯულის ქრისტიანობისაგან... . ან ქადაგმან, ან მესტუმრემ ან სხვა ვინმემ მოშალოს (კრულ და შეჩვენებულ)..... ეს ქობალავა ამისთვის შევსწირე, რომ წმინდა გ-ის სუჯუნისას იესელა? დიდიამ ოკი მტყვევ წმიდის გაყიდა, ცოლი ორსული დაგ-
 5 დო, თემასა და ქვეყანის ფაცი და პირი გასტეხა, ქურდობა ქმნა ხარის, ძროხის და ცხენის. ამისთვის ხატის საუპატიოო შევსწირეთ წმინდა გ-ის სუჯუნას.

ბეჭედი

1700—1714 წ. შეწირულობის წიგნი გაბრიელ ჭყონდილისა, მარტვილის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზოურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

....(მე).... ლიპარიტიანის გ-ის ძეჰან პატრონმან ჭყონდილელმან გაბრიელ შემოგწირეთ შენ, წმინდა გიორგის სუჯუნის, მცარე ესე შესაწირავი ოთხი კვამლი კაცები, თავს ხოლია ბზიავა მისის შეილებით, ბაბუშია, გიორგია მისის შელებით და საბ ჯვარით და რისაც მქონებელნი იყვნენ ყოვლის ფერიანათ; მეორედ შექარელა მიმინოს შეილი, მისი ძმა ბურდლუა მისის სახლ კარიანათ და რ-საც მქონებელნი იყვნენ; მესამედ ბაბადიში ცომაია მისის შეილგბიანათ და სახლკარიანათ, რისაც მქონებელნი იყვნენ, მეოთხედ ბაძველა კუციას შეილები მისის სახლკარით და ყოვლის ფერიანათ რისაც
 15 მქონებელნი იყვნენ, ეს ოთხი კვამლი კაცები მათით უძებარ სამებრით, ტყით, წყლით, მიწა ადგილით, რისაც მქონებელნი არიან ყოვლის ფერიანათ შენთვის შემომაწირავს, წმინდაო გ-ი სუჯუნისათ.....

ბეჭედი

განწე: ქ. ვისაც ამაშიღ რომ კაცები სწერია და ორი ღორი მარ-
 20 თებს, ერთს ღორს არ ვსთხოვ და ყოველს გიორგობას თითო მარჩილის სანთელი ხატს მიართვას ჩემის სულის ცოდვათა შესანდობელად. ასე იცოდეთ ყოველნიო სულნიო. და ან აზნაურის შეილმან სთხოვოს და მას მისცეს.

1714 წ.

შეწირულობის წიგნი ბეჟან დადიანისა მარტვილის სა-
ბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ
პირის მიხედვით.

- ჩვენ... დადიანმან ბატონმან ბეჟან და თანამეცხედრემან
ჩვენმან დედოფალმან ბატონმან თამარ ვინეკეთ საქმისა ამის გამო-
კულებად, ასე რომ ჩენი ძმა კჳონდიდელი გაბრიელ საკჳონდიდ-
ლოშიდ ბატონად იჯდა და ეშმაკის საბრხით ჩენსა მის შუა აშ-
- 5 ლა და ერთმანერთის მოცილება შეიქმნა. ახლათ მოვედით ჩვენ საკ-
ჳონდადლოში და ჩემი ძმა კჳონდიდელი გარდავაყენე. მას მოღმა
მოვიკითხეთ და ერთობ დიდა ხანი გამოვიდა რომ საკჳონდიდლო-
ში მწირველი ეპისკოპოსი არ მჯდარიყო და ემთა ვითარებისაგან
ალაგალაგ საკჳონდიდლოს ბევრი დაკლებოდა კაცი თუ ალაგ მა-
- 10 მული. ახლათ ჩვენ ჩვენის კჳონდიდლის სამაგიეროთ წმიდა და
მართლმადიდებელი მწირველი ლოლაბარიძე ევდემონ მიტროპოლი-
ტი გვკჳრთხებინებია და კჳონდიდლას, დავგიჯდენია და საკჳონ-
დიდლო ამისათჳინ მიგვიცემია. სხვა რომელიც ძველთაგან თუ ახა-
ლი შენაწირი დავთრები იყო, მოვიკითხეთ ზოგი უდროობით და-
- 15 კარგულიყო და ზოგი კიდევ იყო. ყველანი გამოვიძიეთ და შევეტ-
ყვეთ. ანჯელი და კოდორა გაღმართი ტეხულის პირამდის რაც
არის, ძველთაგან ქალაქებს შეეწირათ, მაგრამ კიდევ ვინმე დაო-
ბდა. აწ ჩვენ რომ მოვიკითხეთ და გავსინჯეთ. კჳონდიდელი
ერთობ დიდი ხნის განთავისუფლებული და დიდი მიტროპოლიტი გა-
- 20 მოვიდა და ეს პირველი გარიგებული და წიგნი ჩვენ ასე ხელახლა
განგვიახლებია და შეგვიწირავს პირველ მარტვილისა ღთისმშობლის
ტაძრისათჳინ და მერმეთ წმინდის სუჯუნის ეკლესიისათჳინ, რომ
არც დადიანმან, არც დედოფალმან, არც უფლისწულმან, არც დიდ-
მან და არც მცირემან ეს საკჳონდიდლო კაცი და ალაგმამული სა-
- 25 ხაროთ მისთჳინ არ დაიკავეს. დასტურ დადიანი ბატონი არის და
ვისაც უნდა იმსახურებს, სხეფე ამაში ხელი არავის აქვს, ისე შე-
გვიწირავს და განგვიხატებია და ამჳ კონდიდელ ლოლაბერიძისათჳინ
ამ რაგად ჩავიბარებია..... დაიწერა ქეს აქეთ ათას შვიდას და
ათოთხმეტსა

1714 წ

ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს მიცემული გრიგოლ კათალიკოზისადმი პირობის წიგნი ევდემონ ჭყონდიდელის მიერ. საბუთი, დაკული ბიპეინტის ქაღალდებში № 31, დაწერილია თეთრ ქაღალდზე ზომით 33X16 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორიწერტილია.

- ქ ნებითა და წყალობითა ღათისათა და ყოველთა მისთა წმი-
დათა თავსმდებობითა და შუამდგომლობითა, ესე საბოლოოდ გა-
სათავებელი პირი და წიგნი მოგართვით თქვენ ჩრდილოსა და აფ-
ხაზეთისა კზს პატრონს გრიგოლს ჩვენ ჭყონდიდელმან ღოლაბერი-
5 ძემან ევდემონ, ასრე და ამა პირსა ზედან რომ ბატონის დადიანის
ბეჟანის სიტყვით და ბრძანებით მატრაპოლიტად კურთხევას შემო-
გებეწეთ და მოგახსენეთ. სხვას ეამს ჭყონდიდელი მატრაპოლი-
ტად კურთხეულნი არ ყოფილან და მერმე სხვანი ებასკოპოსნი,
რომელიცა მიტრაპოლიტად თქვენგან იკურთხნენ, მართებულად
10 ვერცა სათნო გეყუნენ და ვერც მცნება და სამსახური თქვე-
ნი მართებულად აღასრულნეს, ჩვენს წინანდელი ჭყონდიდელნი
ძველთა და დიდთა კელმწიფეთაგან დიდად პატარვცემულნი ყოფი-
ლან მონასტრითაც, სიმდიდრითაც და მამულრითაც, მაგრამ მიტ-
რაპოლიტად კურთხევა არ ჰქონიან. აწ რადგან ჯერ ღთის ბრძა-
15 ნებით და მერმე ბატონის დადიანის წყალობით ჩვენზედ მიტრაპო-
ლიტობის კურთხევა მოღეო, დღეს ამას იქეთ ვიყოთ თქვენთვის
კარგი და კარგის მდომე, სჯოლიერისა და საღმრთოს საქმეზედ ბა-
ტონთან ხვეწნით და მოხსენებით თქვენს მოდგომას ვეცადოთ და
სხვაზედ რისაც შემძლებელა ვიყოთ, სამართლიანის საქმით მოგიდ-
20 გეთ და სადაც დავესწროთ ბიპეინტისა ღათისმშობლის ყმების მო-
ხმარებასაც ვეცადოთ მართებულას საქმით. ამის გათავების თავს-
მდებარე მოწამედ მოგვიცემია თავად ღთი და ყოველნი მისნი წმი-
დანი და თვითონ ბიპეინტისა ღთის მშობელი.

აქ ჯვარაა დასმული.

1714 წ.

ნაგლეჯი შეწირულების წიგნისა, დაკული ბიპეინტის
საბუთებში № 81.

- (წეფა) . . . კაცთაგან არიან ამისი მოწამე ჯვარტყვირთ-
ველი გიორგი, კანდელაკი ანანია, ჩვენის კარის მოხელენი სახლთ-
უხუცესი ანდრია, მელკინეთუხუცესი გოგოლაშვილი, ხახუტა [მუ-
ქა]ფი, ზაქარია მემარნე, ხოსია მემგალობელი, მწიგნობარს ს --- სს
- 5 ქაქანაძეს დამაწერია და მოწაყეა ვარ ამისი. დამამტყც[ებელ]ი
აკურთხოს წმინდანმან მღთისმშობელმან, მომშლელი ამისი [წყეუ]ლ,
კრულ და შეჩვენებულ იყოს. დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე
ქორონიკონს [ოთ]ხას და ორსა თვესა დღესა (sic მეტი არაა). ქ ამ
წიგნშიდ რომ ეს ორ მოსახლენი სწერიან (მეტი არაა)
- ამ სახუთზე დაკერებულია საბეგრო ნუსხის ნაგლეჯი, რომელიც
1716—1730 წლის ახლო ხანს უნდა ეკუთვნოდეს.
- 10 ---[ტოქონა]შვილებს მართებს ღვინო კოკა შვიდი თორმე-
ტიანი, ღო ---- რი პური დარჩეული ნახევარი კოდი ორი შ ----
ყველი, ყვერცხა ოცდა ათი, სანთელი ორი ჩარეკი და ყველიერის
ძღვენი.
- ქ. აგრევე მახარებელს კუპალაშვილს მართებს შვიდი თორმე-
15 [ტონა] კოკა ღვინო, ღობი კოდი ერთი, პური ნახევარი კოდი დარ-
ჩეული, ორი შამახური, ყველი, ოცდა ათი ყვერცხი. ორი ჩარეკი
სანთელი, საშობაო და საყველიერო ძლ - - რე გაგვირიგებია.
- სხვა ხელთ: ჩვენ მეფეთ მეფეს პატრო[ნს] ალექსან[დრეს] ასრე
დაგვიპტკაცე --- ორა წიგნი იყო და ნიკოლოზ გენა - - - გედე
20 ვან ერასთისაგან და გაბრიელ ცაგერელ გენა[ოლ]საგან და ჩვენც
ესრედ დაგვიმტკიცებია.

1696 1715წ. ამ წლის ახლო ხანებში და საზოგადოდ მე-XVIII საუკ.
დასაწყისში არის შედგენილი ხობის შესავალ გლეხების სან-
თლის ბეგრის ნუსხა, დაწერილი ნუსხა ხუცუყად თეთრს ქა-
ლალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.
თავში დასმულია კათალიკოზის ბეჭედი წარწერით: მეფე და
მღდელთმთავარი აფხაზეთის კუზი გრიგოლ ქეს ტად. ბეჭდის
შუაში გამოხატულია ღვთისმშობელი ძით.

ქ. წყალობითა ღთისათა ხობის შესავალი და შეწირული სან-
თელი.

ხორგას თავს დასტურაჲა ქუქუ და გაბრიელ ოთხი ლოლარ-
კი სანთელი.

ილორისა შვილები ოთხი ლოლარიკი სანთელი.

არცანდია გაგინა ოთხი ლოლარიკი.

5 დასტურაია დათუ და მახუტუ ოთხი ლოლარიკი.

ხაჩქილა ოთხი ლოლარიკი.

მამაშისშვილები ოთხი ლოლარკი სანთელი.

ხოქოლავე მიაშია ოთხი ლოლარიკი სანთელი.

პაქკუტა მესხულავა ოთხი ლოლარიკი სანთელი.

10 გაღმა ხორგას თაბუნია ხოქოლავას სეული პარტახი ძველთაგან
შეწირული ყოფილიყო (sic) და ოთხი ლოლარიკი სანთელი.
ბესია გიგიბერია და ორი მისი გლეხი ხუთი ლოლარიკი სან-
თელი.

ილანახუ ლეფონავა ოთხი ლოლარიკი სანთელი.

15 მისი ძმა ჩიკოლა ოთხი ლოლარიკი.

კიდევ მისი განაყოფი გიგანძლა ოთხი ლოლარიკი.

ბერაია ბაბაკოჩი ხახუ და მისი ძმისწულები ოთხი ლოლარიკი.

თომა ბერაია და მისი ძმები ბეგია ოთხი ლოლარიკი.

კიდევ ბერია გურიკავა და შოშიტა ოთხი ლოლარიკი.

20 არცანდია ქომოკორდა მი'ი ძმისწული ოთხი ლოლარიკი.

ჯაიანისს-ული კაკი ავშილავა გონჯი ოთხი ლოლარიკი.

ხოზს ბაბაკოჩი ბიგვავა ხუთი ლოლარიკი.

ძღოკედი ხამინჯია და თაიმაზი ხუთი ლოლარიკი.

წული თუთაშხია და გვაძაბა ხუთი ლოლარიკი.

25 დაღუზია გოგელეი ხუთი ლოლარიკი.

ხუტუ კოდუა და მოგელი ხუთი ლოლარიკი.

სუბუქა მამაგული ბაბადიში და ბიძა მისი ხუთი ლოლარიკი.

კიდევ ჯგებურია ქუქუ ახალიკოჩი და მისი ძმები ხუთი ლო-
ლარიკი სანთელი.

30 ელიშა ოსათარა დაკავა ხუთი ლოლარიკი.

ბიას კოჩორე სიქანავა და მისი გლეხი იმანცალა დხადია ხუ-
თი ლოლარიკი.

ბიგავა ჯვებე და მისი ძმისწული ხუთი ლოლარიკი.

სახარბედოს ეჯიბია ივანელა სამი ლოლარიკი სანთელი
კიდევ მეორე ეჯიბია კკოლოფუა და ბაბალია სამი ლოლარი-
კი სანთელი

ხუცესი ხარბედა სამი ლოლარიკი სანთელი.

5 ნახიდა შულაი სამი ლოლარიკი.

ხოვგას ჩემი შეწირული რომელიც იყო ის დამიწერია. ძვე-
ლადგან ეოვლიებს სდებია და როგორც სდებოდეს, ისე გარდიხა-
დოს. ამ ჩემს შეწირულს კაცებს ვისაც სანთელი ემართოს, მეხადი-
ლეს კაცისათვის საკლავი შეგვიწევია და მელორე კაცისათვის უფ.
10 როსის აკლავი, არც გასამყაფლო (sic) ეთხოვებოდეს არც ბატონისაგან
და არც მოხელისაგან და ხატის ბეგარა სანთელი რაჟდენათაც გეი-
ყოს, თან გაჰყვებოდეს მთლად.

ბეჭედი წარწერით: აფხაზეთის კ^ეზი გრიგოლ

ხვეუდად: კთლზი

1716 წ.

გარიგების წიგნი ნიკოლოზ გენათლისა, დაცული
გელათის საბუთებში № 88, თეთრს ქაღალდზე ზომით
37×16 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება
ორი წერტილი. საბუთი ფრიალ დაზიანებულია.

... [ჩვენ] ... გენათელ[მა] ბატონმა ნიკოლოზ ვიგულეთ და
ვიგულსმოდგინეთ ასე --- ტიოსანს საყდარს სანთელი შეჰკლე-
15 ბოდა და ზოგი ო --- მთავნს საყდარსაც და ეკვდერსაც და სხვას
ეკვდე --- ელიც და გარიგებულობაც და ამ წმიდის მარინეს ს --- ათ
დედოფლის საფლავს სრულა აღარა ჟონდა სან --- ჩემის სულის სა-
ოხად და ცოდვათა ჩემთა შესანდობელ --- ნიანიძის ბეგარა ხახუტასი,
ზაქარიასი და გოჩიასი --- ბაზი თეთრი და აწ ჩვენც ასრე გავვირი-
20 გებია რომ --- ეხისაგან თითო შამახური სანთელი წმინდის მარინი
--- დედოფლის სასაფლაოს მიერთმეოდეს და ჩვენ მოგ --- იდენ და
თუ ღონ ქვეყანას მოხედოს და მშვიდობა --- შამახურს სანთელს
ნამეტანს შეიქნას ის პატიოსანს --- თმენდეს ჩვენ ასრე გავვირიგე-
ბია.... --- ამისნი მოწმენი ჩვე --- გი კიჰინაძე ჯვარის მჭვირთველი

მელვინეთ უზუც... მე მღრღლონაზონს დავით ყოფილს დომენ-
ტის... სხა ესე ქენსა ოთხას და ოთხსა

აქ დასმულია ბეჭედი, რომლის წარწერა სწახვერიად არ სჩანს.

1720—1730 წ. მეწირულობის წიგნი როდამ დედოფლისა, რომელიც
ახლ. იყო ცოლი იმერთა მეფის გიორგი VI-სი, გელათის ტაძრის
საბუთთაგან, თეთრს ქალაღზე № 64. ნიშნად ყოველ სიტ-
ყვის შემდეგ სამი წერტილია. საბუთი ფრიად დაზიანებულია.

.... ესე.... საფიცარი წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ - ჩვენ
დიდის ხელმწიფის ქართველის ბატონის ასულმან დედოფალთ დედო-
5 ფალმან პატრონპან როდამ შენ რობაქიძეს გოჩას და შენს შვილს
გიორგის და დათუნას და კიდევ შენს ბიძაშვილს გიორგის, სხვათა
თქვენთა შვილთა და მომავალთა, ასრე და ამა პირსა ზედა რომ
დაგვეჯენით.... ბეგარა ავოგიკვეთეთ და ჩვენდა საღვთგაძელოთ
და ჩვენის სულის საოხათ ხახულის მღვთისმშობლასათვის შეგვიწი-
10 რავხართ და ჩვენთვის დავიცეს წირვა, ამალლობას დღეს ცხვარს
დაგვიკლიდეთ, ხუცეს ქაშს გვიწირვინებდეთ, ცოცხალს დღეგრძე-
ლობას შამოგვითვლიდეთ და (შევაძრს).... შენდობას შამოგვით-
ვლიდეთ, თითოს ჩარეკს სანთელს ყოველს აღდგომა დღეს ხახუ-
ლისა მღთისმშობელს შესწირებდეთ და ჩვენის ცოდვილის სულის
15 საოხთ თქვენც იმისთვის შეგვიწირავხართ.... არა აშის მოწამე
ჯაფარიძე ლომკაცი, მიქაძე მაშისთვალთ, ბუაძე დათუნა, მიქაძე
დიაკონი, ქუმბურ. ძე ოთარა. მე კარგიშვილს მდივანს დავითს და-
მიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

ხვეუდათ: დედოფალი როდამ.

1715--1730 წ. ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს მიცემული გიორგი
თავდგირიძის ცოლის ბატონიშვილის ხვარაშხეს მიერ შეწი-
რულობის წიგნი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 12, თეთრს ქა-
ლაღზე დაწერილი, ზომით $42\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად
ყოველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილია.

.... შენ ცათა ზობაძავო ბიქვინტისა ლთისშზობელო, შას ჭაშსა
 ოდენ სულკურთხეული გიორგი თავდგირიძე მიიცვალა და მისის
 სულის საოხად ჩვენ ბატონისშვილმან ხვარამზემ ცვაფარვათა თქვენ-
 5 თა მონდობილმან და მსასოებელმან სიწმინდისა თქვენისამან და შე-
 მოვედრებელმან ცოდვათა მისთა შენდობისანი ჩვენ მიერ მცირე
 ესე შესაწირავი შამოგწირეთ ერთი კვამლი კაცი ხორგას ბერია ბარ-
 დლალეი და მისი ძმა დოხვადი და შემოგვიწირავს ცოლშვილებითა,
 სახლკარითა, მიწა მამულითა, სასაფლაოთა, ეკლესიის კარითა, ტყი-
 10 თა, წყლითა, ველითა, საყანეთა, სათევზითა, შესავალ გამოსავალითა,
 მისის უძებარსაძებრითა, შემოგვიწირავს ჩვენდა ამ სოფლის სასიძრთე-
 ლოდ, სადღეგრძელოდ და საყვარლისა ჩვენისა მიცვალეზულისა
 გიორგი თავდგირიძის სულის საოხად....

1730 წ.

ალექსანდრე V-ის შეწირულობის წიგნი, გელათის ტაძ-
 რის საბუთთაგან № 89, დაწერილი ქალაღდზე. საბუთი
 ფრიაღ დაზიანებულია. ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის
 შემდეგ ორი წერტილი. გელათის საბუთებშივე დაცულია შე-
 წირულობის წიგნი ალექსანდრე V-სი იმავე მიზნით. ეს საბუ-
 თი, ხუცურად დაწერილი, № 135 ქალაღდზე ზომით 120¹/₂
 X 33 სანტიმ, მიცემული უნდა იყოს უფრო გვიან. № 89
 სიგელის ტექსტის თავში ფრჩხილებით აღნუსხული შევსებუ-
 ლია № 135 სიგელიდან.

----- წყალობითა ღვთისათა მეფეთმეფემან... მეფემან ალექ-
 სანდრე ძემან მეფისა [გიორგისაჲნ და დედოფლისა დედისა ქარ-
 15 ველთ მეფისა სპარსთა ენათაებრ შაჰნა ვაზ ხმობილის შვილისშვილი-
 სა და სახეოანის მეფის გიორგის [ასულისა პატრონისა] როდამი-
 სამან მეფემ ალექსანდრემ, რ' მეფობათა შინა ჩემთა ფრიადითა მოწ-
 ყალეითა [პატივმცა მეუფემან და ვა შვილსა სასურველსა მამამან,
 ეგრეთ შეიყვარნა, რამეთუ პირველ ჩვენსა მეფენი] მამაპაპანი ჩემნი
 20 ღალატითა და ორგულობ-თა [თვისთა ყმათა და ქოლათა (sic) და
 ემარცხებინათ და აღგიღნი და სასაზღონი და თავდანი და სიმაგრენი
 მისთვის დაეჭირათ], კნინდა და მრავალი ჟამიცა გამოსულიყო უმე-

- ფო და ქვეყანა ესე ჩვენი. [ხოლო ნებითა ღმრთისათა და წყალობითა ღმრთისა კეისრისათა დაჯავედ სამეფოთა ზედან ჩემთა და ესრეთ აღმოქცეა მეუფემან ჩემმან სიკბაბუკესა ჩემსა კელი, მტერთა ჩემთა საზარელ მყო და საშინელ და დავიპყარ ლიხთ იმერეთისა სამეფო უნაკლო-
5. ლოდ და მტერნი ჩემნი ვერცა თვინიერ სიმაგრეთასა იკადრებდეს ცხოვრებად. ესრეთ განმადლიერა უფალმან ჩემმან, ხოლო მე არა დავადგერ სჯულსა სამეფოსა და მრავალთაებრ ბრალთა ჩემთ თვის საცთურიანმა სოფელმა] წარმიღო ჩემისა თვალისა ნათელი [მეუღლე ჩემი დადიანის ბეჟანის ასული დედოფალთ] დედოფალი მარიამ.
- 10 [მას ჟამსა შეედეგა ვაება სამეფოსა ჩემსა. ვინათგან დაუდგრომელმან და წარმდინარემან სოფელმან ესრეთ განაგო, წარვიღე ცხედარი სასურველისა ჩემისა მეფეთა სასაფლაოსა გელათს. ხოლო საძვალენი მეფეთანი აღვსილიყუნეს მრავლობითა შეწირულებითა შინაგან ეგუტრისი და ერთ გლეხითა და სოფლებითა გაწყობითა არა რაი აკლდათ. ამისთვის ცალკედ ვინებეთ მიღება მიცვალებულისა ჩემისა, რამეთუ მენება საყვარელისა ჩემისა ეგუტრის გაპატიოსნება რაოდენ ძალ მეღვა. იყვნეს მუნ გელათისა კერძო მარჯუენით ეკუტერი დავიწყებული, ჟამთა ვითარებისაგან არა ვინ უწყოდა თუ ვისი საძვალე ყოფილიყო ანუ სახელსა ზედა წმიდისა შენება საყდრი-
- 15 20 სა. კელ ვჟავთ გაშენებად და შემკობად მისა, წილი წლით ვიგდეთ სახელსა ზედან ღმრთისა და წმინდისა მისთა ზედა თუ რისა აქს და აღმოვდა სახელი სიმკნისა მოსახელესა ანდრია პირველ გამორჩეულისა და ფრად მონდა ესე და] მოვიმოწმეთ აფხაზეთისა კზა გრიგოლი და სხვანი მიტროპოლიტნი და ეპისკოპოსნი და აღვაგებინე საკურ-
- 25 თხვევლი სახელსა ზედა ანდრია მოციქულისათა დაჟყარეთა კელთა მათთა[თა?] და მუნ [მივიღეთ] დედოფალი კურთხეული მეუღლე ჩემი საუკუნოდ მოსახსენებელად.
- ქ. შევწირეთ შინაგან საყდარსა და ადგილი და ყმანი განსასვენებელად მისა და ვიდრემდის მ[რ]ავალსა ღმობიერსა ამას ცხოვრებასა ვაყო წარსამართებლად და განსაძლიერებელად ჩემდ წელთა და ჟამთა შინა ჩემთა, რათა არა მივეცე კელთა მტერთა ჩემთასა...

ქ. წმიდასა საკურთხეველსა ზედან შეგვიწირავს ბარძიმი კარგად მოყვანილი ჩარბითა შექმნული.

ქ. ორი მის შესაკადრი სიწმიდისა და სეფისკვრისა ფეშხუმი.

ქ. კიდევ კამარა, კოვზი, ლახვარი და ტაყუკი.

5 ქ. კიდევ კარგად ხალასად ნაკერი სირმითა დაფარები და მისი პერექლები.

ქ. კიდევ სამღთოს ტრაპეზსა ზედან სასვენებელი კარგად მოკედილი რუსულებ პატიოსანი ოთხთავი.

ქ. კიდევ ჯვარი ცხოველსყოფელი კარგად ნაქმარი მინანქ-
10 რით და შემკობილობით.

ქ. კიდევ ჯვარი ბერძნული კარგად მოქრილი სადაფქრისა.

ქ. კიდევ საცეცხლურა ვერცხლისა კელმწიდათ (sic) მოქედ-
ლი პატიოსანი.

ქ. კიდევ სახარება სტამბისა ვერცხლით გაწყობილი და სა-
15 მოციქულო.

ქ. კიდევ მარხვანი უნაკლულო პარაკლიტონი და დავითი და
ხატები კარგად დახატული.

ქ. ხატი რუსული ქარხნისა ანდრია მოციქულისა.

ქ. ვარდოსანიძე ლეკვიას მართებს ორი შამახური სანთელი
20 და ნახევარ მარჩილის საკმეველი ყოველ წლივ.

ქ. აზნაურშვალი ციმაკურიძე შეგვიწირავს სულის (sic), ყო-
ველ წელიწადს თითოს ჟამს წინამძღვარს გვიწირინებდეს, ცხვარს
დაგვკლევდეს მოსახსენებლ[ად].

ქ. გაბრიელა კირაეზაშვილს მართებს ოთხის მარჩილის სანთე-
25 ლი და ორის მარჩილის საკმეველი ყოველწლივ, სხვა არარა.

ქ. მართებს მაჩალაძეს ოცი მენახევრე ღვინო, ერთის მარჩი-
ლის სანთელი, ერთი ურემი ღოჭი, ერთი ქათამი. კიდევ სამოუ-
რაოთ აძეს ერთი რუბი, ამისგან ერთი მენახევრე ღვინო კელოს-
ნისა არის, ორი ფოხალი ღოჭი, ერთი კოკა ღვინო, რუბის საკმე-

30 ველი დაგვიც, ღომი და ღვინო წინამძღვარს.

ქ. ნაფრაძეს მართებს ოცდარვა მენახევრე ღვინო, ათი შაუ-
რის სანთელი, ერთი ურემი ღომი, სამი ქათამი, ღვინისაგან ერთი

კოკა კელოსნისა არის. სამოურაო ერთი კოკა ღვინო, ერთი რუბი თეთრი და საკმეველი დაგვიც, ორი ფოხალი ღომი. ესეები ღომი და ღვინო წინამძღვარს.

- ქ: ზურდაძეს მართებს ოცი კოკა ღვინო, ათი შაურის სანთელი, ერთი ურემი ღომი, ორი ქათამი, სამოურაო ერთი რუბი და ამისი საკმეველი დაგვიც, ორი ფოხალი ღომი. სხვა ესენი წინამძღვრს, ერთი კოკა კელასანსა (sic).

- ქ: კოლუაშვილს მართებს ოცი მენახევრე ღვინო, ერთი მარჩილის სანთელი, ერთი ურემი ღომი, ოთხი ქათამი, ერთი რუბის საკმეველი, ერთი კოკა ღვინო კელასანსა არის.

ქ: ადამაძეს მართებს ოცდაათი მენახევრე ღვინო, ერთი მარჩილის სანთელი, ერთი ქათამი და სამი ქათამი სამოურაო და ესენი წინამძღვარს, ერთი კოკა კელასანსა არის.

- ქ: ამკვერიძეს მართებს ოცი მენახევრე ღვინო ყოველს წელიწადს. ერთი კელასანსა არის. კიდევ მესამე წელიწადს ხადილი, ორი მარჩილი თეთრი. ამ სთვრს დაგვიც ორი მარჩილის სანთელი, მესამეს წელიწადს ცხრა მენახევრე ღვინო, ორი ქათამი, შინ თუ დახარჯა, ღომიც ამისი არის, თუ არა და, ღომს არ მისცემ[ს].

- 20 ქ: დათიას მართებს ცხრა რვიანი ღვინო, ორი რუბის სანთელი, ერთი ურემი ღომი სამოურაოთ, ერთი რუბი თეთრი და საკმეველი დაგვიც და ერთი კოკა ღვინო.

- ქ: ჩიტინს ხუცესაძეს ათი შაურის სანთელი, ოცი მენახევრე ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ერთი რუბის საკმეველი, ორი ქათამი, 25 ორი ფოხალი ღომი, ერთი კოკა ღვინო, სხვა სანთელი ხახულისა ღვთისმშობლის წინ მიიტანოს და სხვა ბეგარა და სამსახური წინამძღვარს.

ქ: ლიჩელს გიორგის მართებს ოცი მენახევრე ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ათი შაურის სანთელი.

- 30 ქ: ზაზამას და დადუჩაქას მართებსთ ოცი მენახევრე ღვინო, ურემული ღომი, ათი შაურის სანთელი.

ქ: ქუტირს კცია თევდორაძეს ოცი მენახევრე ღვინო, ერთი

მარჩილის სანთელი, [სამი] საბაზიარო ქათამი, ერთი საშობაო ქათამი. ესენი შეგვიწირავს საოხად სულისა ჩემის წმინდის ეგვტრისა ანდრიას მოციქულისა.

- ქ: აწ დავადგინეთ და განვაჩინეთ ეკლესრსა ჩვენსა ზედან
5 წინამძღვარი, რათა გამოირჩეოდნენ მუნ დასაყენებელი ბერი არათუ ქრთამითა ვინმე იკადროს უწყესობა ანუ დიდის კაცის შვილობითა ანუ გაენათელმა მისთვის დაიპყრას... არაა სამსახური და ვალდებულობა დავადგინა გენათლისა ჩვენის ეგვტრის წინამძღვრისთვის არცა შინაგან საყდრისა და არც გარეთ ადგილსა და სოფელშიდნ
10 სრულიად განგვითავისუფლებია თვინიერ მორჩილებისა გენათელ მიტრაპოლიტისა და სჯულიერად განწყობისა რ-სამე.

- ქ: ზა ყდ დიდებულო დედოფალო. .. მე... მეფე ალექსანდრე მოგართვამ და შემოგწირავ, ძველთაგანვე დავიწყებულსა ეგვტრს ვამკობ და ვაშენებ ზემოწერილითა ამით შემოსაწირავითა.
15 შეიწირე მცირედი ესე შესაწირავი დედოფალო ... ქრატეს აქეთ ჩლო ქკს --- კელითა კარისა ჩვენისა მდივანწმიგნობრისთა ..

ხეყუაღ: მეფე ალექსანდრე ვამტკიცებ ნებითა ლეთისათა

ქ: იქმნა შეწირულის ბეგრის ჯამი

ქ: ექვსი ლიტრა სანთელი

- 20 ქ: ასოცი კოკა ლეინო

ქ: სამმარჩილ ნახევრის საკმეველი

ქ: შვიდი ურემი ღომი

ქ: ორი კოდი გაცეხილი ღომი

ქ: ოცდა ორი ქათამი

- 25 აწმიაზე ტექტის ზედი. ქ: ამას გარეთ შეგვიწირავს ერთი ხულის ქირა თვს თავზედ თითოს ქირას მარჩილს წინამძღვარი აიღებდეს, ჩვენი მოხელენი მისცემდეს. რომელიც ენებოს, თუ უნდა ისე მიჩინონ ხულა და სანთელი აკლდეს თუ საკმეველი, მაზედ მოიხმარებდეს.

ხეყუაღ: ალექსანდრე.

- 30 განზე მინაწერება: 1 ქ: გიორგიტა ნუცუბიძე ბატონის მეფის სოლომონის ბრძანებით გელათს წმინდის მოციქულის ანდრიას ეგვტრს შეეწირა და ჩვენ მისმა წინამძღვარმა ნიკოლოზ ბატონის

მეფის სოლომონის ბრძანებით პატიქეთ უშვილო კაცის სეულობა ზედ დავასახლეთ და იმ ადგილს სრული ბეგარა ემართა, მაგრამ რადგან ამ გიორგიტამ თავისი ნებით მოიწია ამ ეკლესიისათვის, ჩვენც შევებრალეთ და ყოველისფერს ბეგარაშიდი (sic) ორს ჩარექს ნ სანთელს დავსჯერდით...

II კ. ჩვენ იმერთა მეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისამან [სოლო]მონ დავითიანმან შევსწირე გელათის წმიდა ანდრია მოციქულის ეკლესიას ჰაპის ჩემის მეფის ალექსანდრეს სასაფლ... დუფლის მარიამისაგან დახსნილი ბიჭი გიორგიტა ნუცუბიძე... (დავასახლეთო პატრიქეთს უშვილოთ გარდაშენებულ აკგერაძის ადგილზედ, სამსახურა ამ ადგილისა წინამძღვარს არ მოეშაფოსო)... ჩლტვ.

ბეჭედი ასომთავრული წარწერით: მეფე იმერთა სოლომონ
III კ: მინდიაშვილი რომ შევსწირეთ, მისი ხორცის ბეგარა სამოლის ფასათ მიერთემოდეს და სხვა სამსახური ხატისა და წინამ-
15 ძღვრისათვის იყოს.

IV კ ს დ იმერთა დედოფალმან მარიამ შევსწირე (ანდრია მოციქულის ეკლესიას) ქუთაის ორი ხულის მიწის ქირა წელიწადში ოროლი ფლური სანთლისა და საკმევლის ფასად...

ბეჭედი ასომთავრული წარწერით: დ ული მარიამ
20 V კ ჩვენ ბატონმან დედოფალმან წულუკიძის ასულმან გულქან შემოგწირეთ შენ წმიდის ანდრია მოციქულის ეკლესიას ერთი ხულის ქირა, ჩვენი მოხელეები თვის თავზე თითოს მარჩილს წინამძღვარს მხარამეოდეს სამოლისა და საკმევლის ფასად... ხელითა სიმონ ავალიანისათა.

25 ბეჭედი წარწერით: წულუკიძის ასული დული გულქან

VI კ ჩვენ. ღვთივ. გვირგვინოსანი ძე. სულ კურთხეულის მეფის მიის (sic) მეფე სოლომონ ვამტკცებ სიგელსა ამას.

კ ერთი გლეხი გაბრიჭიძე ხახუტა და მისი სახლი გამდლისეული შესწირა სულ კურთხეულმა მამა ჩვენმა.

30 კ. ერთი გლეხი ჩვენის ძმის ნა---სულის საოხად მი---ნულა, შესწირა ა---თხუცესი. ჯაფარიძე---[და]ვით მღივანს დამიწე-
-მოწამეცა ვარ, დაიწერა ქორონიკონს ჩლნგ.

ბეჭედი.

VII ქ: კანტელაის შვილი: გალობელი: ნს მახვილით: აღეს-
 რულა და: ვაჟი: არ: დარჩა: ძველნი: მატანენი: გავსინჯეთ: და:
 საქარველოში წესი: ყოფილიყო: უშვილოთ: ამოვარდნილის: კა-
 ცის: მამული: თვის: შეპატრონის არისო: რადგან: ეს: ზემოხსენე-
 5 ბული: საყდროვანი: იყო: ჩვენდა: სახასოდ: საერის კაცოდ: არ: იქ-
 ნებოდა: და: ისევ: ჩვენს: საძვალეს: წმინდის: ანდრია: მოციქულის
 ეკვდრისათვის: შეგიწირავს: ეს გლეხები... ქ: გოდოვანს: გიორგი:
 კარბაძე: მანდილაშვილი: მოჯალაბაძე: დადუნასშვილი: მამაშვილი:
 ნაბოსლევს: ორი: გლეხი: ქათამაძე და: ხეჯაძე: ტყირბუღის: ქას-
 10 რაშვილი: ორი კომლი: ქვემო ქვეტრის: იამანიძენი: მამუკა: და:
 მისი: განაყოფი: დაიწერა სიგელი ესე ქს ქრისტეს აქეთ: ჩემთ:
 მაისის: კა:.

ხეუდად: მეფე ალექსანდრე

კიდევ ერთი მოკლე მანაწერი, რომელიც აგრეთვე შეფუთის აღქმას-
 დრესი უთვლიდა (დარჩენილია ხეყელი ხელისმოწერა), ფრად დაზიანე-
 ბულია.

1731 წ.

შეწირულობის წიგნი გელათის წმ. გიორგის წინამძ-
 ღვრის გაბრიელის, ბიკინტის საბუთთან № 38, თეთრს
 ქაღალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.
 თავში დასმულაა საკათალიკოზო ბეჭედი წარწერით: მეფე
 და მღვდელთმთვარი: აფხაზეთის კზი გრიგოლ ქს ტპდ. ბეჭ-
 დის შუაში დახატულია ღვთისმშობელი ძით.

ქ ეპა შენ იაკობის კბეო, დავითის ვარდო, რომლისა სურნე-
 ლებით ფშეს ქვეყანა, ქე აბინთა უაღრესო და სერაბინთა უწმიდე-
 15 სო, ბრწყინვალეზაო ანგელოზთაო, პირველ საუკუნეთა დედად
 ღთისა გამორჩეულო, აღამის ცთომისა დამხსნებლო (sic), ჩვენ დაცე-
 მულისა აღმართებაო, დედაო ემმანოელისაო, მშობელო სიტყვისა ღთი-
 საო, შუამდგომელო ღთისა და კაცთაო, ანგელოზთა და კაცთა
 ერთსამწყსო მყოფელო, ყდ წმიდაო დედოფალო ბიკინტისა ღთის-
 20 მშობელო, შენგან გამორჩეულისა და შენის ნება ჯერჩინებითა

- ქმნით კჳქმნილის ჴენის პირჳყეტელის ცხოვარის კეთილობოროტის განრჩევით მწყსელის კზის ბატონის გრიოლის წინამძღვარმა გელათს წმიდის გიორგის ჴედა მდგომელმა გაბრიელ თათრითგან დავისენი მოსახლე კაცი გნი ხანთაძე და ჴენთვის შემომიწირავს, პა
- 5 ტოსანო ცათა უმაღლესო ბიკვინტისა ღთისმშობელო და ჴენი მონასტრის გელათის წმიდის გიორგისათვის შემომიწირავს გნი ხანთაძე ცოლჴვილითა, სახლკარითა, ჳურმამულითა, რისაც მქონებელი არის, მისი ყოვლისჴფერით შემომიწირავს. ჴეიწირე ყდ წმიდაო ღთისმშობელო, ვითარცა ძემან ჴენმან ორნი მწვლილნი კერი-
- 10 ვისანი. რამანც ძემან კაცისამან ამის ჴლად და გამოწირვად კელჳყოს, ან ენა ჴესძრას, ისიმც მოიშლება ჴჯულისა ქრისტიანოპისაგან, ძეელის და ახლის სჯულის წყევა მაზედამც აღესრულება. მომშლელი ამისი მოშალოს და დამამტიცებელი ამისი აკურთხოს ღთნ. დაიწეა წიგნი ესე ქრისტეს აქეთ ჴლლა კზობასა ბატონი კზი
- 15 გრიგოლ ლორთქიფანიძისასა, მეფობასა პატრონის ალექს.ნდრესსა. ბეჭედი წაწეერთ: მონა ღთისა აფხაზეთის კზი გრიგოლ

1731 წ.

ნიშანის მოცემის წიგნი ანიკა ჩიჯავაძისა, ბიკვინტის საბუთთაგან № 43, თეთრს ჳალღზე ჴომით $60 \times 21\frac{3}{4}$ სანტიმ. საბუთი დაწერილია ნუსხა ჴუცურით.

- (გრძელ წინასიტყვაობის შემდეგ)... და აწ ჩნ ჩანებულია თელის ჩიჯავაძის ლომჳკის თა მეცხდრემან აბაშძის ასლმნ ანიკამ და ჩმა ჴვლებმა გიძ, ვახუშტიმ და ილარიონ ეს სფიცრის წიგნი მოგართუო ცთა მობაძავსა ბიკვინტისა ემბაზისა კზს ლორთქიფანიძეს
- 20 ბტნს გრიგოლს ამა პირსა ჴა, ჩნს სხლს თქნის ტბტის ნიშანი ემრთა, მოგვადექით და გვთხოვეთ. ეთა ვრებისგნ ჩნი-სხლი დამცირებლ იყო, ვერც თქნი სყდრის და თქნი გსჯის და ვერც ჩნი სყდრისი ნიშნის მორთმევა ჴევიძელით. მეიერდ მოგართუთ ჩნი კარის წინამძღარი ჩნი წყლბა სრჩოთ და მისი მონღეწით მერიოზ,
- 25 მისი ძმა გიოგზუცესი, რისიც მქონებელ იყოს, კცით, დეღკცით, სხლითკრით, კრმრნით, ტყით, წყლთ, სყნით, მმლით, წისჳვლით,

უძებრიო, სძებრიო, რისიც მქონებელი იყო¹, თქნი წის ბიჭუნისა (sic) ღწის მშობლისათჳს შემოგვწირავს ... ამისდა გასათავებლად მოგვკრთმევია... კაცთაგან სლა ერთობით თქნი წაწი კრებლნი არკმნდრიჳნი, მღღმნზონი, მღღლნი და დიკნნი, ჩნი სახლის აზნაუ-
 5 რისშვლი პაპუნს შვლი ქველი ლორთქიფნიძე და მისი ძმა სკვნ, სხა-
 ნი სლა ერთობით აზნაურნი და მსხურნი. დამამტკიცებელნი ამის-
 ნი აკურთხნეს ღწნი. მომშლელნი ამისნი შეჩვენებლმც იქმნების
 თქნგნ და თქნი ხტსგნ. დაიწერა ქორნიკნსა უით.

ორი ჯგარი.

1720—1730 წ.

შეწირულობის წიგნი შოშიტა რაჰის ერისთავისა, გე-
 ლათის საბუთთაგან № 68. დაწერილია თეთრს ქაღალდზე
 იმავე ხელით, როგორც ზემოდ (გვ. 118) დაბეჭდილი საბუ-
 თი როდამ დედოფლისა, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ სა-
 მი წერტილია. საბუთი დაზიანებულია.

... [ჩვენ] ... ერისთავმან ბატონ[ნმა შო]შიტა და თანამეცხედრე-
 10 მან ჩვენმან ბატონისშვილმან პატრონმან მარიამ და ქემან ჩვენმან
 გრიკოლ და ვახტანგ და ძმამან ჩემან გაენათელმან ბატონმან გე-
 დეონ ვიგულსმოდგინეთ და შამო --- შესაწირავია ასე რომ ეამთა
 ვითარებისაგან და უბატონობისაგან ჩხარის საწინამძღრო საყდარი
 და ეკარგა და საერისკაცად გამხდარიყო და ახლა ჩვენგან ჩვენდა
 15 ხელად ჩამოვარდა. ჩვენ შევეკარით და უმადელი პირველადაც შეწი-
 რული ყოფილი ყოფილიყო (sic) და ჩვენც თქვენთვის შემოგვიწირავს
 (ხახულისა და გენათის დგთისმშობელთა) ჩვენდა წარსამართებლად და
 ჩვენის ცოდვილის სულის საიხად, ძეთა და ასულთა ჩვენთა აღ-
 საზრდელად... (წვევა)

შემდეგ მიწერილია: ქ სხავს (?) საწინამძღვრო მაგრაჲ (?) მო-
 სამსახურე ყოფილა.

ბეჭედი წაწერილი: მოსაკი და მონა ღიისა საკეთმპყრობელი
 გენათისა გენათელი გედეონ.

1700—1731 წ. შეწირულობის წიგნი შოშიტა რაჭის ერისთავისა, ბიჭ-
ვინტის საბუთთაგან № 50 წითლად შეღებილ ქაღალდზე
ზომით 45X30 $\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის
შემდეგ ორი, იშვიათად ერთი წერტილი.

- ჩვენ ერისთავმან ბატონმან შოშიტამან და პატრონის
შვილმან ბატონმან ბაგრატ მეფისა ასულმან მარიამ და ძეებმან
პირმშოთა ჩვენთა ვინებეთ და ვიგულსმოდგინეთ მცირისა ამის შე-
საწირავისა მოხსენებად და შემოწირვად შენ და, ამა პირსა ზედან
5 რომ იაშვილი მამუკა და მისი შვილი დაიცნენ (sic) და მამული
მათი უმკვდროდ დარჩა ჩვენდა კელად. მერმე თ'ვენი (sic) კ'ზი პატ-
რონი გრიგოლ ბიძა ჩვენი აქ რაქას მობრძანდათ და ჩვენის ცოდ
ვილის სულის საოხად და სახსრად საცხოვრებელად და ამა სოფელს
წარსამართებლად და სადღეგრძელოდ შემოგწირეთ ბარისთავს სა-
10 სახლე კიბო მისის მოკლაუბებიანად, ტყთა, წყლითა, მისი მიწა
ალაგებანად. ამას გარეთ სულაძე ხუცესი მისის ცოლშვილებიანად,
სახლკარი -ა, სასაფლაოთა, საწისკვილო მიწა ალაგებანად. კიდე ნახი-
და ბუხრასშვილი მისის სახლკარიანად, მიწა ალაგებანად, სასაფლაო-
თა, საწისკვილოიანად. კიდე მისი განაყოფი ოთინიკი ბუხრასშვილი
15 და მისი ძმა კაციტი დათუკი მათის ცოლშვილებიანად, სახლკარია-
ნად, მიწა ალაგებანად, სასაფლაოთა, საწისკვილოიანად. შეიწირე დე-
დოფალო ლთისმშობელო მარადის ქალწულო მარიამ, შესაწირავი
ესე და შენგან და ძისა შენისა მიერ ზეკარდამო გამარჩეულისა
ჩრდილოსა და აფხაზეთის სრულიად საქრისტიანოს მაკურთხევე-
20 ლისა დიდისა მამადმთავრისა უფლისა ბიძისა ჩვენისა კზას პატრო-
ნის გრიგოლისთვის საყმოდ და სასამსახუროდ მიგვირთმევე და ყო-
ველსა შინა მოქცევასა წელიწადისასა მისის კრებულით პატრონი
კ'ზი ჩვენთვის თვითოს ეამს სწირევდეს და შემდგომად მისსა სხვა
ნიცა სანატრელნი კზნი ჩვენის ცოდვილის სოლისათვის წელიწად-
25 შიდ თვითოს ეამის წირვასა აღასრულებდენ. ეს ასრე დაამტკიცონ
.....(წვევა)
ბეჭდები შოშიტასა და მარიამისა.

1730— 1731 წ. გრიგოლ კათალიკოზის შეწირულობის წიგნი. დაცული ბიკინტის საბუთებში № 22.

- უფალო იესო ქრისტე ღთო ჩვენო, მაცხოვარო ტყვირისაო, ჩვენ მცველობისა და მფარველობისა თქვენისა შევრდომთ თაყვანისმცემელი ჩრდილოსა და აფხაზეთისა კზი გრაგოლ შემოგწირავ მკირედსა ამას შესაწირავსა შენ და მშოელსა შენსა დედოფალსა
- 5 ბიკინტისა ღთისმშობელსა მარადის ქალწულსა მარიამს, ასე და ამგვარად. ოდეს მეუღლე მეფისა მაცვალა და ადგილი ესე მშობელსა შენსა მიერთვა, ერთი კვამლი კაცი ამ ადგილის დაკარგულიყო და ვიპოვეთ და ვევედრეთ მეფეს, ამოიყვანა და შესაწირავათ და მისართმევათ თქვენდა გვიბოძა. აჲლა ჩვენ დავასახლეთ თქვენ-
- 10 თვის საამსაზუროთ და შესაწირავათ სანთელი დავადევით. შემოგვიწირავს თქვენთვის, მაცხოვარო ცხორებასა მომნიკებელსო, ღუბუჩავა იოვანე და ორი მისი ძმები ხახუ და ოთიეი ცხორებისა მის დაუსრულებელისა ჩემდა მიმთხვევად და ღირს ყოფად სასუფეველსა ცათასა, ხოლო მეფესა ალექსანდრეს ძლიერებისა და წყალობის
- 15 მინიკებად და ამალღებად რქათა მეფობისა მისისათა და წარსამართებელად ცხორებისა საოკუნოსადაიწერა სიგელი ესე კელითა ჩემ ცოდვილსა ბერისა კზას არქ დიაკონ მგალობელ მწიგნობარ ერისთვისშვილს ეფთვიმისათა
- ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მეფე და და მღღღთმთავარი აფხაზეთის კზი გრიგოლ ქკს ტბდ
- 20 კანზე: ქ ეპა შენ მშობელო უფლისა ჩვენისა იესოს ქრისტესო ღმთისმშობელო, საყდარისაო ხაბისასა (sic) განსვენებულსო, ჩუენ ძისა შენისა მიერ კზ პატრიარქმან ბესარიონ შემოგწირეთ ჯაიანის მერაბისშვილი ივანე და სვიმონ, პირველ დადიანმა ოტიამ შესწირა და ჩვენ მოგცა (sic) და ჩვენ თქვენდა შემოგვწირავს ის ორი
- 25 ძმა და მისი კაცები შაქარი ქაქის სახლი და მაჯინე და კორტავას სახლი მათის ყოველისფერით, გეგადა ხურცილავა ერთი პარტახი ნაგეგენაუ ტყით, წყლით და მიწამამულით, საყანიო, სახოხბით....
- ბეჭედი ბესარიონ კათალიკოზისა.

1733 წ.

ალექსანდრე V-ის მიერ მიცემული წიგნი. გელათის საბუთთაგან № 90, თეთრის ქაღალდზე ზომით მე $30\frac{1}{2} \times 22\frac{1}{8}$ სანტიმ. საბუთს თავი აკლია. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

- ესე... მტკიცე და მოუშლელი საფიცრის წიგნი დაგიწერინეთ და გიბოძეთ შენ ჩვენს ერთგულს და მლოცველს ღირსსა და წმიდად მსახურსა ღმრთისა ბერს კობალიანს წინამძღვარს გრიგოლს, ასე რომენ გაენათს პაპის და მამა ბიძათ ჩვენთა სასაფლაო
- 5 ეკელარი არის და იმისი წინამძღვრობა და საწინამძღვრო მამული და შეწირულობა ჟამთა ცვალებადი მოშლილიყო, აღარც წინამძღვარი იჯდა და აღარცარა მამული ქონდა, ყვალა (sic) ავს ღმრთისაგან მოშლოდა. აწ ჩვენ... დაგაყენეთ პაპისა და მამის ჩვენის სასაფლაოზედ და ... პატივსა წინამძღვრობისასა აღგიყვანეთ, მოკითხული ვქენით
- 10 და რომელიც ძველად შეწირულობა მამული და გლეხნი ყოლებოდა ან პარტახი იყო სადმე და ან შენი, ნასყიდი თუ უსყიდი, ყვალა მოგათვალეთ და გიბოძეთ. ამასთან ასე გავათარხნეთ ეს შენი საწინამძღვრო მამული, რომენ (sic) არაფერი საჩვენო სათხოვარი არც ძველად სდებოდათ და არც ჩვენგანით ეთხოვებოდესთ. თი-
- 15 თო კოკა ღვინო სდებოდათ, ისიც გვიპატიებია და არარა სხვა საჩვენო ბაგი, სათემო სათხოვარი არას ნივთისაგან არა ეთხოვებოდესთ რა, არცარა სათათრო ხარჯი და სამასპინძლო და გამოსაღები, არა ღიდი და არა მცირე, ვერც მდგმური ჩაუდგესთ. ასე გვითარხნებია..... დაიწერა ნიშანი ესე ინდიკტიონსა მეფობი-
- 20 სა ჩვენისასა (აქ ცარიელი ადგილია დატოვებული) თვესა ივნისსა იხქის უკა.

ხვეულად: მეფე ალექსანდრე ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისაათა

ბეჭედი, რომელიც უნდა იუოს ალექსანდრე მეფისა, გაურჩეველი წაწერით.

მეორე ბეჭედი წაწერით: ქ. სძლად მომიწოდა პალატმან სახლმან სოლომონ ბრძნისამან.

(ასომთავ.:) დღლი თამარ

განზე მინაწერები: I--ტონისშვილი: მამუკა. ამ. ბატონის. ჩვენის. ბძანებას: ვემოწმებით. მტკიცე. იუოს:

II ბატონისშვილი: გიორგი. ბატონის. ჩვენის ბძანებას. ვე-
მოწმებით. მტკიცე იყოს:

III -- უცესი. იაშვილი. ბააკა. ბატონის. ჩვენის. ბრძანებისა.
მორჩილი ვართ

5 IV ქ. სახლთუხუცესი, ჯაფარიძე. ლომკაცი. ჩვენის ხელმწი-
ფის ბძანების. მორჩილი ვართ:

V ქ: მდივანი. გურგენ.... მორჩილნი ვართ:

VI ქ: მელკინეთუხუცესა. ფხეიძე. ხოსია... მორჩილნი. ვართ:

VII ქ: ჩვენ. ბატონი. გენათელი. გედეონ: ამ. ბატონის ჩვე-

10 ნის. ბძანებას: უმტკიცებთ

1733 წ.

გუჯარი გრიგოლ კათალიკოზისა ბიჭვინტის საბუთთაგან
№ 17, დაწერილია გრძელ გრაგნილად ზომით 372¹/₂ × 22¹/₂
სანტიმ. ნუსხა ხუტურით. ტექსტი მე-140 გვერდიდან 1
სტრიქ. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ
პირის მიხედვით, რომელიც თავის პირველ ნახევარში საკ-
მაოდ სწორად არის გადმოწერილი. შავად აწყობილი დედან-
ში წითურადა.

**შუა ახო მთვრული ზეით სტრიქნს ბოლოდ აქვს და
ქვედს თავად ერთად ნუ წიკითხვთ, ჯერეთ ზეითი, მერმე ბო-
ლოს რათა თენი იტყუნ. ნკზ რსთლი ვმუსიკობ**

(აქ არშიაზე სათაურად სწერია: ქება ღსა ოთხი მხლი) ნეტარ
15 არს კცი იგი რლსა არა რა ჰრწმუნეს უფროს ღისა სხუ, იგი არს
სძიებლ უმტეს ყლისა, რისა მდლი სმრდისდ ვსვ, კეთლ არს აღ-
სრბა ოისა რი ყთა მეფე და უფლი არს. ორდნოთა კმა ტყბილითა
და ქნათა სითთა უძნბს დვი (აქ არშიაზე: ქება კოზისა) ლოცვა, ვა
ანნსა, ამისცა ისმინა ონ ამისთსცა ყთავე ანგლზბრ უკრცოეებს და
20 იქმნა კოზ და ნთობს ყთა, ვა მზ ორკელ გნპყრბილ მუელთ მდგო-
მი ცრემლოის უმფეც ზეცისა რლნი უვის მგობრად და წდა არს
ვა ოპროპრ რწყეს სხელითა ამერთა და არს მცირების ხვავ, უვის
აფხზნი სწვრთელდ, რმსდ ჩრდილოსათს არ მშრომ სხლით გრგლ,

რლის მტყლიცა მსგვსდ მისსა ვთქვეუ. თვს იწოდს პტრიაქ, გრნა სიწმდით უმოყვს ბასილის ეა ნკზ, ამასცა აქვს მწულობა, რი ყოთრ არს მსგვსა მისი. ესე არს ლომბრ სრლუბით, გალობსა ხმცნარებით, მუსიკ ლოცვ მისი მომეყინ ოწ. რამე რუსთლმან მო-
 5 ვალო. ინება ესე გუჯარი ჩგნ ცეირედ (?) რი იამბიკოსა ამს ემუსკობ

დაწყება ღუთისა სიტყვისა, რომელი ძალმა ღუთისამან სრულყო და ბრძანებული ესე აღვასრულე შემკობად წმიდათა ღუთისათა და ქებად ღუთისა ერთახებისა, რი პირითა ყრმათა
 10 ჩვ-ლთათა დაამტკიცებს ყოველსა ქებასა. ამისთვს მეცა აღვასრულე ბრძანება ყოვლისა ჩრდილოეთისა მაყურთხეველისა კათალიკოზისა უფლ-სა გრიგოლისა და აღვწერე იადგარი ესე მამულისა და შემწირველობისა, რომელსაცა მკითხველთა გასმენს, მოგახსენებს დაწყება, სიტყვიერობისა და შეთხზვა რიტორე-
 15 ბისა და შეწყობა მეტყველობისა ამის წიგნისა განწმენდილთა, ხოლო საუწყონი და ღირსებით მცხოვრებთათვის და სარკებად წინადადებანი და კნინლა მოსიანებრ (ამ სტრაქონის ზირდაზირ არშაიზე სწერია: პლი წყებჲ) თავ-ს ქონებით მგლებელთა საკადნიერონი გარდამოცემნი და საუწყო ბრძენთა უბრძაოსა დამორჩილებად მებრ-
 20 ძანეს სამნიადონი. აწ ეყოება, ვინადგან მოსე იშიშოდა თვით იგი წინასწარმეტყველთა და მთა იგი სინა კმოდა სმენისათვის ღუთისა სიტყვისა ვერ დამტევნელი, ხოლო ხმა მღლი ეს: ია უზადრუკით უხმობდა თავსა თვისსა ხილვისათვის ღწჲ ხორციითა. გარნა ნაშობთა შორის დედათასა უმეტეი დიდი იე საშინელსა კამლთასა განხსნად
 25 წიწნეულობდა, რომელ კურიცა იგი რჩეული თვით მოციქულთა პავლე ვერ თავს იღებდა გამოთქმად უთქმელთა მათ სიტყვათა თქმისა, რომელიცა არს და არსთა ყოველთა არსებნა არსებად ყოფს მის მიერისა არსისა არსებად მოსრულონი კნინ ოდენობითა უსხეულთა პირებითა და უხორცოთა წესითა და ალაღ ცეცხლისა დაბადებულთა
 30 ანგელოზთაგნ ვისწავეთ სამ წმიდა არსობისა გალობისა გალობად და საუწყოლ უწყებისა მის დიდისა და მიუწდომელისა ღუთისაჲ, ვითარმედ არს ღმერთი მყოფი და თავით თვისით არსებისა მქონებელი სამ პი-

- რებიტა და ერთ ქაშთა სამ გვაშოყნებით და ერთ ღვთაებით სძი სამებისა ჩინებით და ერთ ხელმწიფებით, ვინაიდგან სხვითა ამათ გარ- და მოგუცემენ უწყებანი იგი ზეცისა ძალთანი, რომლითაცა აქებენ სამებასა წმიდასა და იტყვიან: წმიდა არს, წა არს, წა არს უფალი
- 5 სამაოთ, ხოლო ჩვენცა მათ მიერ ვისწავებთ ერთობასა სამებისა წმიდისასა და კვალადცა მომღებელნი სერაბინთაგან საგალობელსა კმასა და ქერაბინთა მიერ სკობიეროსა გალობასა და სამპირებისა- თვის მტკიცე ჰყოფენ სავედრებელსა ამას მეორესა გალობასა და იტყვიან: ეჰა, ეჰა, ეჰა, ეჰა, რამეთუ ამით სამ წმიდა არსობისა გა-
- 10 ლობითა გვაუწყებენ სამებისა წმიდისა ერთსა ძალსა, ერთსა ხელ- მწიფებასა და უფლებასა, რომელსა ანგელოზნი და მთავარანგე- ლოზნი ჩვენ კცთა მომართ მოწვევულნი განცხადებულითა ჰი- რითა და განმარტებულითა გალობითა მოგვთხოზებენ და იტყვიან: წაო ღმერთო, წაო ძლიერო, წაო უკუდაო, შეგვიწყალებ ჩვენ,
- 15 რამეთუ ამით ვცანით, ვითარმედ ზამა არს ღმერთი დაუსაბამო უწი- ნარესი ყოველთა საუკუნეთა და თანასწორ არს მამისა ძე ძლიერე- ბით, ვინადგან სძლო მთავარსა ამას ბნელისასა ერთჲან სამებისაგან- მან, რომელმანცა დამამონა ჩვენ გაჩდასლითა მცნებათათა ესე ძე მამისა არს ძლიერი, ხ უკუდავო (sic) სული იგი ქეშპირიტებისა,
- 20 რომელი მამისაგან გამოვალს, იგი არს უკუდავი და მოუკლებელ, რო- მელი არს სული სიბრძნისა, სული მეცნიერებისა და სული მამ-სა ღე. ესე და ესრეთ სამგვამოვნბად ქებაულნი და ერთ უფლებით თაყუა- ნისცემულნი უფალნი მთავარნი ხელმწიფენი მფლობელნი და მპყრო- ბელნი იდიდებიან უწინარეს საყუართა მიერ ქერაბინთა და სერ-
- 25 ბინთაგან მრითგან (sic) ძალთა უფლებათა და მრავალთაგან და ხელ- მწიფებათა, ხოლო ამისსა შემდგომად მთავრობათა მთავარანგელოზ- თა და ანგელოზთაგან, რამეთუ ესე ცხად დასად განყოფილნი სამსამ რიცხოვით მპყრობელნი სამებისა წმიდასა, რომელსა დაგვისახვენ და გვაუწყებენ ქებასა ანგელოზებრსა, რომელსა მიწისა პირებითა ღუ-
- 30 თის მეტყუპლებდეთ და ვიტყოდეთ ღვთის მეტყველებისა სამები- სათვის.

ეჰა არსო სამებაო, პირველ ყოველთასა უპირატესო და არსები-

- თა თვთ არსო, ერთო დასბმო დაუსაბამო და დაუწოდომელო, ვინათ-
გან ბუნებით უშობლად ღეთისმეტყველოთ გვიქადაგეს და გვას-
წავეს ჩვენ ერთ მეუფებჲ უფლებჲ და ძლიერება, რამეთუ მა-
მაცა ცხად მიყოფს სამ გვამოვნებისა მათისა სახესა, ოდეს იგი
- 5 ეტყადა ძესა და სულსა წმიდასა: მოვედით და გარდავიდეთ, რა-
თა შეურივნეთ მათ ენანი, რომლისაცა ხილვასა ღირს იქმნა ღიდი
აბრაჰამ სახითა სამთა კაცთათა და ერთი ბუნება სამ გვამოვნებისა
გამოაჩინა, ეგრეთვე სახისა გამომსახველმან ელია სამგზის დასხმითა
წყლისათა მსხვერპლთა ზედა გვასწავა სამებისა სამგვამოვნება ღმერ-
- 10 თი ყდ ძლიერი, ვინაცა განცხადებულად ვიხილეთ იორდანესა ზე-
და საცნაურ ყოფა მაჰისაგან წამებითა ზეგარდმოთა ძე საყვარელი,
ხოლო სული წა სახითა ტრედისათა გაჰოჩინებულთი, ვინადგან ხმა
მალლი ესაია იშიშოდა, რა ჟამს იხილა მჯდომარე საყდართა ზედა
მალალთა და აღმატებულთა და გალობა სამგზის წა ესმა სამწმიდაო
- 15 არსობისა და ერთ უფლებისა. ხოლო დანიელ კაცი იგი გულის
სათქმელი იწყებს ზეშთა აღმატებულსა უწყებასა, ოდეს იგი იხილა
ქე მსაჯულად მამისა მიერ მომავალად და სულმა აუწყა ხორცთა
შესხმა, რამეთუ დავით მამა ღუთად წოდებული გალობათა თვისი-
თა ებნითა უძნობს და იტყვს, ვითარმედ ნ თლითა შენითა სლრითა
- 20 ძე ნათელი ვიხილეთ ღმერთი, რამეთუ სიტყვისა მისებრ და მოძ-
ღერებისა წმათა წერილთასა ესრედ დავამტკიცებთ და აღვიარებთ,
ვითარმედ ნათელი არს დაუალი სამმნათობიერი, სამ ბრწყინვალე,
ყდ ძლიერი. უსაზღვრო და სამარადისო ერთარსი ღუთაებითა და
სამებჲ პირებითა.
- 25 **ღუთის მეტყველება ორის ბუნებისათვის.** ხოლო ოდეს მოიწია
აღსასრული ჟამთა განზრახვითა მამისათა და ნებითა სულისა წმიდისა-
თა მოივლინა ანგელოზი ღუთივ ბრწყინვალე ტომით დავითისით
აღმოსრულისა ქალწულისა და მიაგბჲ კურთხეულსა გიხაროდენ, ხო-
ლო მკვრნემან (sic) ქალწულთა ჰრქვა ძალთა მთავარსა უცხოსა
- 30 სსმენასა მსმენელ მყავ, რამეთუ მამაკაც მეუცხოვემან ბუნებამან თბე-
თამან ვითარმე იყოს ეგრეთ, ხოლო ძალთა მთავარმან ჯერ მჩინე-
ბელ ყო ქალწული და შეიწყნარა ხარება ზეგარდამო და მოვიდაჲ

- მის ზედა სული წა და ღმერთი კეშმარიტი და მეცა ქალწულსა ძლი დატევნად ცეცხლსა ლუთაებისასა და ესრეთ აგრილობდა გვამოვანი სიბრძნე და ძალი ლუთისა ვითარცა სღა (sic) რამე თესლი და უბიწოთა სისხლთაგან ქლწულისთა უშენა თავსა თვისსა სული
- 5 სიტყვერი არა თუ თესლოვნებისა, არამედ დამბადებლობისა და ესრეთ მცირედ წარმოაჩინა სღასა მხლდ ღვთაებისა სახე. ამისთვის ბუნებით სრულ ქმნილა ღმერთი ბუნებით სრული კაცად იპოვა, ვინათგან სრული სრულსა შინა გუამსა ღმერთ ყო უხრწნელად. ამისთვის აგებულსა აგებულად და აუგებელსა აუგებელად
- 10 უგრძნობ სამარადისოდ. ვინათგან ერთი იგი ბრწყინვიდა ღვთაებითა, ხოლო მეორე თავს იღებდა შეურაცხებით. ამისთვის უფალი დიდებისა ჯვარცმლად აღიარების სსღასა ბუნებისა უვნებლად გეგითა და ქალწულებრივთა სისხლთა შენთაგან უხრწნელო ხორცი და სული კაცობრივი მიიხუნა სიტყვამან ღუთისამან და ამისთვის სა-
- 15 კუთრად ღუთისმშობლად აღიარებთ, რომელმან სიტყვისა განკაცებული გუამი გვიშევ, ვითარ იგი გაპობრწყინდა შენგან ეამიერად უჟამო სიტყა და უხორცოვან ღმერთმან მიიღო მსგავსებაჲ კაცთა და მის მიერ ვცანთ სამებით ღმერთა. ვინაცა ვინ საუკუნიდგან მხოლო გპოვა სიტყვამან მამისამან შწრბა ეგე იაკობისა, ამისთვისცა
- 20 სიტყვა მამისა შეიწყნარე მუცელსა შენსა, რამეთუ სიბრძნემან მამისამან იშენა სახლი თვისი შენგან უხრწნელო. ამისთვის ღის მეტყველთა კმანი გიგალობენ შენ, მოციქულთა გუნდნი გქადაგებენ შენ და მრავალ მწყობრნი დედად მეუფისად აღიარებენ. რამეთუ ღმერთი გამოჩნდა ხორცითა შენგან ქალწულო, განმართლდა სულითა, ეჩვენა ანგელოზთა, იქადაგა წარმართთა შორის, ჰრწმენა სოფელსა და აპაღლდა დიდებით. ხოლო შენ ქალწულო გქადაგებთ სოფლისა ცხოვრებად, მცხოვრებთა შემწედ, უსასოთა სასოდ, ცოდვილთა ცხოვრებად და ყოველთა ქრისტიანეთა შესავედრებელად.
- შესხმა ანგელოზთათვის.** რამეთუ ჯერ მზინებელი წყალობი-
- 30 სა სამება წა სძმუა არსობასა კელითა იდიდების ანგელოზთაგან ძალთა და მთავრობათა, რომელნი არიან მსწრაფლნი და მსუბუქნი და ნათელნი მეორენი, რომელთათვის იტყვს ღთ ვითარმედ, რო-

- მელმან შექმნა ანგელოზნი მისნი სულად და მსახურნი მისნი ალად ცეცხლისა, რამეთუ ამით ეუწყებოიან განზრახვისა ღუთისა საიდუმლონი, ესე დიდნი მთავარნი ბრწყინვენ ელვის სახედ და ცხოველსა მას ნათელსა ღვთაებისასა მდგომარე არიან და აქებენ სამ გვან მოვანსა ღმერთსა წმიდასა არსობისა კელითა და უგალობენ სიძინისა სივრცესა და ცნობისა სიმაღლესა მარტივსა და უცვალებელსა. ხოლო თქვენ გზნო წმიდანო და პლნო ბრწყინვალეზნო, რომელნი წოდებულ ხართ ქადაგად მახარებელად, მოცქეულად ზედა მღვომელად და წინამძღურადგან მკითხველად სღად გზბდ და გულის
- 10) კმის მყოფელად, რომელთა ზედა აღვალს და განისჯნება სიტყვა ცხოველს მყოფელი.

- კაცთა დაბადებისათვის.** აწ ეს რა ვადიდოთ ხელოვანთ მთავარი ღმერთი და სიბრძნით მუშაკი კაცობრივსა ბუნებისა, რომელმან ხატად და მსგავსად თვისად დაჰბადა კაცი, რომელი იტყვის ძისა
- 15) მიმართ და სულისა წმიდისა, ვითარმედ ვიქნეთ კაცი ხატად და მსგავსად ჩვენდა სულად გუნებად და სიტყვად. ამისთვისა არა თანა წარვედით კაცთა წმიდათა ხსენებასა და მოვიხსენეთ ადამისთგანნი იგი და თვთ ადამი პირველი იგი კაცი და კელთაგან ღმთა მიწისაგან ნამუშაკევი და სღასა შთაბერვითა განცხადებული (sic),
- 20) კვალად აბელ მსხვერპლისა უბიწოსა შემწირველი და სახედ ქრისტესა უბრალოდ მოკლული, ეკრეთვე ნოე სიმართლისა მუშაკი აღმაშენებელი, ღუთისა დიდისა ეკლესიისა მიერითგან აბრაჰმ მამათმთავარი, უწინარეს ყოველთასა ღუთის მცნობელი. ამასთანა ისაკ შეკრული და დაკლული და განტევებული ირისგან, გამოისახნეს და
- 25) კვლავ ქრისტესი. კვალად იაკობ დიდი იგი მამათ მთავართა შობის ძისა წელთაგან აღმოუცენნეს ათორმეტნი მამათ მთავარნი, ხოლო იოსებ დაგვისახვიდა მსგავსებასა ქრისტესსა. კვალად მოსე თვით იგი წინასწარმეტყველთა. რომელმან ათთა მიერ წყლულებათა გვემა ეკობტე და კვერთხითა განაჰო ზღვა მეწამულა. ამის შემდგომად
- 30) ღმთ მამა ღუთისა წოდებული, რისათვისა ბრძანებდა ღუთისა წარმოიტყვის, ვდ ვიპოვე ღმთ ძე იესესი კაცი გულითადი ჩემი. ხოლო დასასრულ და დამკეტველი წინასწარმეტყველთა დიდი ნათ-

- ლისმცემელი იოვანე ძისა თვისცა ჰქადაგა ესია. აჰა ეს რა მე წარვედლინო ანგელოზი ჩემი და კვალად ეწამების მისგან ნათლ-
ლებლი იესო ქრისტე, ვითარმედ არა აღდგომილ არს ნაშობთა შს
დედათასა უფროს იესსა ესე კა მლლი ქადაგი სინანულისა და ხე-
5 ლით მსახური სამეფუჲსა მის ხატისა, რომელმან იხილა თვალითა
სული იგი ქეშმარიტებისა გარდამოსრული ზეცით, მისგან ნათელი
ღვთაებისა იესოს ზედა. ხოლო ხმა მამისა, ვითარმედ ეგე არს ძე
ჩემი საყვარელი, მაგისი ისმინეთ **მოციქულთა**. ხოლო ქადაგნი
სარწმუნოებისანი და მრავალ საგალობელნი ქნარნი სულისა წმიდი-
10 სანი ათორმეტ ძალნი ებანი მადლისა მის სულისანი და მეტყველნი
სიტყვისა მის დაუსაბამოსანი, რ' ამათ მიერ აღავსებს და განაჩინებს
სავსებასა ეკლესიისასა, რომელთა ჰრქვა ჰირმან სღახამან, ვითარ-
მედ თქვენ ხართ კლდე და ამას კლდესა ზედა აღვაშენო ეკლესია
ჩემი და მიგცნე თქვენ კლიტენი სასუფეველისა ცათა'ანი, რომელი
15 შეჰკრათ ქვეყანასა ზედა, კრულ იყოს იგი და რომელი განხსნათ
ქვეყანასა ზედა, ხსნილ იყოს იგი ცაჲა შინა. ესე ათორმეტნი მოცი-
ქულნი ვადიდნეთ, რა მშვიდობა მ'თ მადიდებელთა მათთა ზედა
მოვიდეს და არა განყრითა მტვერათა საწამებელ ვიქმნნეთ ყოველ-
თა ტომთა და ენათა შორის.
- 20 **მლუდელთ მოძღვართაჲ**. აჲ მოვედინ კრებული ღირსთა და
მოციქულთა მოსაყდრეთა დიდთა მლუდელთ მოძღვართა, რომელმან
ღირს იქმნეს დაკლვად და შეწირვად ტარიგისა და კრავისა უმანკო-
სა, რომელი გალობენ გალობასა კრავისასა, ვითარმედ დაიკლვის
და შეიწირვის ტარიგი ღუთასა ძე მამისა, ხოლო სხვაჲ იტყვიან, ვი-
25 თარცა ცხვარი კვლად მიგურა და ვითარცა ტარიგი წინაშე მრის-
ველისა (sic) და კვალად სხვაჲ ხმობედ: მიიღეთ და ჰამეთ, ესე არს
ხორცი ჩემი თქვენთვის განტეხილი და სხვა ღაღადებდ (sic) სუთ-
ამისგან ყოველთა: ესე არს სისხლი ჩემი თქვენთვის დათხეული. არა-
მედ მერმეცა ყნივე ერთბამად გარდმოუწოდენ სულსა წმინდასა და
30 სრულიად შესცვალებენ ხორცად და სისხლად მეუფისად და ესრეთ
ნებითა საღთოჲთა მლუდელ მემსხვერპლეობენ ქადაგნი სამებისანი.
- მოწამეთათვის**. გარნა ვინაითგან მამათ მთავართ წინასწარმეტ-

ყველთა მოციქულთა და მღუდელთ მოძღვართა განთვისეს ენა ჩ'ნი
სამკობელად, ჯეროვნად ვაგენით სახსენებელნი მოწამეთა, რამეთუ
შვენიერ არიან ყოველნი სოფელნი ღვაწლთა მათთაგან და აღვსებულ
არს სამყარო ეკლესიათა კსენებითა მათითა, შემკულ არიან ტრაპეზ-
5 ნი სისხლთა მათთა უბიწოთა დათხევითა, რომელთა ვნებანი ღმ
იჲს-
ნი ზორცთა შინა თსთა ეტკ'რთნეს და მოელოდეს ნეტარსა მას სა-
სოებასა და იტყოდეს—ღვაწლი მოგვიღებოდა, სრბა აღგვისრულე-
ბიეს. ამიერიდგან მიგვეღის სიმართლისაჲ იგი გვირგვინი ზღუდენო
ყოველისა სოფლისანო, პატიოსნებანო მღუდელთანო და მარგარიტ-
10 ნო მრავალ სასყიდლისანო, შემკობილნო მოსავთა თქვენთანო.

მამათათვის. აცა ესე რა წარხდა ხსენება მოწამეთა. ხოლო
აწ მოვედინ ყდ ღიბსნი მამანი, რნი თვინიერ სისხლთა დათხევისა
იმარტივლებდეს და ცხოვრებასა ელიასა და იესსა ბაძვიდეს. გოი რა-
ზომ საწადელ არს ქცეცა მ'თი, ანგელოზთა მიმსგავსებული შვე-
15 ნიერ არიან და ოქრო ბრწყინვალე ფერნი პირთა მათთანი; გოი
სიკდლნო ყ'თა მრწმნეთანო, რამეთუ თქუენთვის იტყოდა ბრძენი სო-
ლომონ, პირსა მართლისასა გამოვალს სიბრძნე და ბაკეთა მათთა მო-
სიან (sic) წყალობა, რომელთაცა სულნი თქვენნი ხელთა შინა
შეჰვედრენით წერილისებრ, სულნი მართალთანი ხელთა ში-
20 ნა ომთა და არ შეეხოთ მ'თ, რამეთუ სღმთა მის დაბადებულისა
ღუთისა ხატად და მსგავსად დააბადა კაცი მიერითგან აღმოეცენ-
ნეს კაცი ღმერთსა სათნონი და სასწაულთა და საკვირველთ მოქ-
მედნი. რამეთუ ამათ მიერ მეცნეს ღმ მრ გამოცხადება საიდუმლო-
ნი მადლნი კურნებათანი, შეწევნანი, წარმატებანი და სიმრავლენი
25 სასწაულთანი. ესე იხილა მორწმუნემან ერმან და აღუშენეს ეკლე-
სიანი თვითოეულსა მათგანსა სალოცავად სულთა მრავალთა და
სახედ და იგავად აღთქმულთა მათ კეთილთა, რამეთუ ამას ეკლე-
სიასა შინა გამოსახეს ვნება, ჯვარცმა და აღდგომა უფლისა ჩვენისა
იესო ქრისტესი, რამეთუ ესე ეკლესია მამათმთავართა წინათვე მოას-
30 წავეს, მოციქულთა დაპტკიცეს, მღუდელთ მოძღუართა განაშვე-
ნეს, ხოლო მოწამეთა აღიარეს. და სარწმუნოებით იწამნეს.

აწ უკვე ვინადგან მოიგნა წინ ამნ ელესიამან მოსახელენი თვის.

- ნი წმიდანი ლუთისა კაცნი, აღეტყინეს შურიტა სამღთოათა ქვეყანისა მეფენი და მდიდარნი, თვისთვისად შეესაკუთრნეს მსახურებად წათა, რომელნიმე მოციქულთა და მღუდელთმოძღვართა, რომელნიმე მოწამეთა და მამათა და ესრედ განაშვენეს ეკლესია და აღაფ-
- 5 სეს სამკაულითა და სამღთოთა ძღვნის შემწირველობითა და სამღუდელთა სახმრითა, რამეთუ ამათ პირთათვის განაგეს მღუდელთმთავარნი, პატრიარქნი, მთ'ეფ'პოზნი, მღუდელნი და დიაკონნი. ხოლო ამათ განწესებულთა და სამღუდელთა დასთა და კრებულთა თავად და მწყემსად და ზედა მდგომელად განეჩინეს კათალიკოზნი,
- 10 რათა ამის მიერ განწმდნენ, განათლდნენ და სრულ იქმნენ ერი ქრისტიანეთა, რომლისათვის დიდად ელვაწათ მეფეთა, მთავართა და დარბაზიერთა განდიდება ცათა მობაძავისა კათალიკე ეკლესიისა ბიკვინტისა ლუთისმშობლისა და სამოციქულოსა საყდრისა და მას ზედა მჯდომარისა კზისა ამაღლება და აღმატება რათა შეკრვითა და
- 15 განხსნითა მისითა ეგნენ სამეფონი ესე ლიხთ ამერისა აფხაზეთისა და ყოვლისა ჩრდილოეთისა ეკლესიანი და ყ'ი სული დიდთა და მცირეთა, ვ'რ იგი პეტრეს მოციქულსა მიეცა პირით მოქცევა, ხოლო პავლეს წარმართთა ზედა, აგრეთვე პირველ წოდებულსა ანდრიას მოეცა ჩრდილოეთისა ქვეყანა მოქცევად ჩინებითა წ'ისა
- 20 ლუთისმშობლისათა, რამეთუ ჩვენ ქართველნი მისნი წილ ხდომილნი ვართ და ვიქდით სახელითა მისითა და ნეტარ ვართ, რამეთუ დედა მეუფისა მეოხად გვვის (sic) წინაშეთ (sic) ძისა თვისისა. ამათ კათალიკოზთა და საკეთმპყრობელთა ბიკვინტისა ლუთისმშობლისათა მსახურება საყდრისა დიდად ელვაწათ, რომელთამე სოფელნი და ავა-
- 25 რაკნი შეეწირნეს, რომელთა ხატნი და ჯვარნი და სამკაულნი ეკლესიისა, ვინათგან ამათ მიერ შემწირველობისა მატინე ვიხილეთ, ფ'დ განკურდა გული ჩემი. მეცა მათივე მოსაყდრე და ხარისხსა მათსა ზედა მჯდომარე კათალიკოზი ლორთქმანიძე პატრიარქი გრიგოლ მივბაძვედ (sic) წინათქმულთა კათალიკოზთა და არა დავსც-
- 30 ხერ ძღუნის შემწირველობასა მცირედისაგან დიდად და დიდისაგან უმეტესობად სარწმუნო ვიყავ, ვითარ იგი აღმართებდას კარვისა მის საწამებელისასა მთარმინდნენ რომელნიმე პატრიოსანთა და რომელ-

- ნიმე ტარსიკონსა და სხვა კიკნაურსა და ყოველსავე შეიწირვიდა ზედა-
მხედველი ღმერთი, ვითარცა ვინ აშენებნ საფარველსა მას ზედა ოქრო-
სა, ვერცხლოსა, ძელსა, თივასა, კაცად კაცადსა იგი საქმე დღემან
გამოაცხადოს, ეგრეთვე მე ძალისაებრ ჩემისა თავსმდებელმან გონე-
5 ბაი სული თბე და ქუთი და ყოველი არსება ხორცთა ჩემთა გიძ-
ლვენ და შემოგწირე შენ ცათა და ქვეყანისა დედოფალო, ანგე-
ლოზთა და კაცთა შემაერთებელო მამისაგან დაუსაბამოსა სძლად გა-
მორჩეულო და ძისა მხოლოდ შობილისა უბიწოდ მშობელო მიკ-
ვინტისა (sic) ლუთისმშობელო, შენ შეგვედრებ ყოველსა ცხოვრე-
10 ბასა ჩემსა და სასოებასა და მოგახსენებ ამ აგარაკთა, სოფელთა,
გლეხთა, სასახლეთა და ეკლესიათა, რამოდენიცა სახელდებით სი-
გელითა ამით სამკვიდროდ დაგვიდვია და შემოგვიწირავს, ზოგი
თავით ჩემთ ნაშოები და ზოგი რომელიმე საყდრისა მამული სხვა-
თაგან დაქერილი მრავლის გარჯით ამომიხსნია და ესრედ მომიხ-
15 სენებია, ვითარცა აწ ეს ქვემოთე წერილი საცნაურ ყოფს ჩემ მიერ
შეწირველობასა თავს რაქას ბარისთავს სასახლე ვარდისგორა
კბოში გაწყობილი ერთის მოჯალაბით, ტყით, წყლით, მთით, ბა-
რით, მისის ყოვლისფერიანათ. აგრევე მოჯალაბეს თავის სარჩო
ფულტიეთს აქუს ტყით, წყლით, სავენახთ, რაიც მოუნდება ერთს
20 მოსახლე კაცს. სულაძე ხუცესი დთ მისი შევლებით და ერთ მოძ-
მის შვილიანა ნინიყიდა, მეორე მოსახლე კაცი ბუხრაშვილი ნასხი-
და და მისის შვილებით, მესამე მოსახლე ბუხრაშვილი კაცია და და-
თუა და მეოთხე მოსახლე კაცი ლოლაძე ჰაატა და ძაღლუა მათის
შვილებით, მეხუთე მოსახლე არჩვაძე გიორგი მისის შვილებითა,
25 მეექვსე არჩვაძე მამუკა და დათუკერი და რამაზიკა, მეშვიდე მო-
სახლე არჩვაძე ნინიკი, მერვე მოსახლე გელბ.ხიანი კაცია და გო-
გიტი, მეცხრე მოსახლე ქელბახიანი თამაზიკი და მისი ძმა ნინიკი,
მეთათ სილაძე ნაცვლისშვილები ხუცესი სვიმონ, მეორე ძმისა და-
თური, მესამე ძმისა გიორგიტა და მეოთხე ძმისა პაპუჩი და ბეჟუკი.
30 ახალსოფელს წულიკიძის შეწირული კაცი ერთი მოსახლე ნამგა-
ლაძე მამუკია და მისი შვილი, მეორე მოსახლე თევზაძე შოშიტა, მისი
ძმა და მის ძმისწული მათის ცოლითა და შვილით. კრიხს სასახლე

კვიტასშვილის დარისპანისაგან შეწირული ერთი მოსახლე კაცი ხელოსანი გუბჰერიძე სეხნია და მისი ძმები ივანა, შაქარია და დათუა ხელოსანი, მეორე მოსახლე გი და ზოშიტა, მესამე მოსახლე გოჩა და მისი შვილი პაატა, მეოთხე მოსახლე პაატა და მისი შვილები გი და თამაზა და ძმისწული მისი კაცია, მეხუთე მოსახლე მესხია გი და მისი შვილები, რომელიცა ამას ზეთ წერილი არს მათის სარჩოთ, ტყით, წყლით, აგარაკით და სავენახით, უძებარ სადებრანათ.

- გელათს სასახლე სამხრეთას კერძო მისის მოწყობილობით, ორე
 10 მოსახლე მეხორე სახლგზულიყო და დაკარგულიყო და მათი მიწა აღდილო ამოვიღე და მოჯალაბენი დავასახლე. ერთი მოსახლე კაცი სორმონს თათრიდგან ვიყიდე, გი ხამთაძე და მისი შვილი ბასილა, ხატს შევსწირე, ერთი შამახური სამთელი დავადევი. მეორე მოსახლე კაცი კიდევ სორმონს ქორქიას საპარტახო ვიყიდე და
 15 იმაზედ დავასახლე, ხატს შევსწირე მისის ყოვლისფერიანათ და ერთი შამახური სამთელი დავადევი. მეორე მოსახლე კაცი კიდევ სორმონს ქორქიას საპარტახო ვიყიდე და იმაზედ დავასახლე, ხატს შევსწირე მისის ყოვლის ფერიანათ და ერთი შამახური სამთელი დავადევი. ოკრიბას ობოლაძენი და კუპრაშვილები დ'თ კათალი-
 20 კოზს ეშოვნა და ბეგარა არ ეკითხა რაჲ, დიდი ბეგარა ემართა და მეც არ ვიკითხე რა. ის დიდი ბეგარა შევაწიე და თითო შამახური სამთელი დავადევი. რომ გაიყუფოდენ, თითო შამახური სამთელი თან გაყუფოდენ. არგვეთს იოვანე ჟანარა და მისი ძმა მათის ყოვლისფერიანათ, სვიმონ ლულაშვილი ათანდილა და მისი ძმა
 25 არუთენ, იოვანე ტერტერა და მისი შვილი, ოფჩას ჩიიკვაძე ზაქარია და მისი ძმა ყოვლის ფერიანათ, გეგუთს მეცხვრისშვილის პარტახი მისის მოჯალაბიანათ, მესხეთს მახარობელი შალამბერიძე და სამი მოსახლე სილაგაძენი მათის ყოვლის ფერიანათ, ფარცხანაყანევეს ფხაკაძე დათუა და მისი ძმა მის ყოვლისფერიანათ და აბაშიძის შვი-
 30 წირული ბერდალვისშვილი ზუცესი და მისი განაყოფი მისის ყოვლის ფერიანათ, აბაშას ერთი მოსახლე კაცი, საჩინოს ზავთასი წინამძღვარი მაკარიოზ და მისი ძმა გი და სამი სხვა მაკარიოზის

- გლეხები მახარაძე ნასყიდა და ორი სხვა, ავალიანი ხუცესი და მამის-
თვალი მისი ძმა და ორი მისი ძმისწულები, ეს ყველა საჩინოს მა-
თის ყოვლის ფერიანათ. სამიქელოას სასახლე გვაზაური მაქარაძის
სეული მისის გაწყობილებით, მამუკა მიქელაძისაგან ვიყიდე ერთი
5 აქაური ძირი ყმა კახაბერა ფანცულაია და მისი ძმა მახარობელი, მეო-
რე მოსახლე ჩემი ამოყვანილი იოვანე ფრანგისშვილი ელია და მისი
ძმა გ'ი, მესამე მოსახლე მალაღურიძე შაქარა და მისი ძმა გ'ი, მეოთხე
მოსახლე ნადარაია უკულაშა, მეხუთე საღარაძე მოგელეი და მისი
სიძე მახარობელი მეზუკე, მეექვსე მოსახლე ივანდიდელი ქაბზინაძე
10 მახარობელი, ესეები ყველა ტყით, წყლით, მათის ყოვლისფერიანათ.
ტყვირს მონასტერი თორმეტი მოსახლის კაცით მეფემან ალ'ემ და-
დიანის ქალის თავის მეუღლის ნიშნებად შესწირა სამწყსოიანი ნიშ-
ნიანა ტყით, წყლით, აგარაკითა და სვენახედ უძებარ საძებრიანად.
საკათალიკოზო აზნაურისშვილებს ყველას მისი ნიშანი ჰართებს.
- 15 ქორეისუბანს ორი მოსახლე კაცი, ერთი ხუცესი ჟორდანი
და მისი ძმა ოთია, მეორე მოსახლე გ'ი ვადაქორია მათის ყოვ-
ლისფერიანათ. ოდიშს ქვეყანას მეჯეთს დოდელიას სეული ადგილი
ბეჟან დადიანისაგან ვიქრთამეთ მისის ყოვლისფერიანათ, თავს ერთი
მოსახლე კაცი გეგენავა მამუკა, მეორე მოსახლე ინალი კუპრაის-
20 შვილი, მესამე მოსახლე განაყოფი მისი ძმა ქუტუა, მეოთხე მამა-
გულა კუპრაისშვილი, მეხუთე ჯღამაია ბაბუშია, მეექვსე ნანაია
ჯღამაია, ესეები ყოვლის ფერიანათ. მეშვიდე დათუნა გულაიკა
სენაკის კანდელაკის სისხლშიდ ამოვიყვანე მისის ცოლშვილით,
ტყით, წყლით, ადგილით, მისის ყოვლის ფერიანათ. ეკის მონას-
25 ტერი იმანიერი (sic), ამ მონასტერზედ ბერი დავაყენეთ და მისი
სარჩო კაციან ალაგიან საწირავიან სალოცავიან ყოვლის ფერიანათ
მიუჩინეთ და ერთი მოსახლე მოჯალაბე ჩენი არს. ამასთან ერთი
მოსახლე კაცი ხუბულავა ნინია და მისი ძმა ბაბაკური და მასთან ფარ-
ცვანია დავაყენე მისი ცოლშვილით და სხვის შვილით. მეორე შუ-
30 ლალაძე ნასხიდა ჯერ სათათროდამ მოვიდა, მერმე აფხაზეთიდან
ამოვიყვანეთ და დავაყენეთ ცოლშვილით და თავის ყოვლის ფე-
რით, მესამე თათრისშვილი კიკო, მეოთხე დავითა და სკუდია,

- მეხუთე ფარულავა ოფიშხია ჯოლიას ნაყმაზი კაცი მისის ცოლითა და შვილით. შხეფს იმ საყდართან ბერდია დოხვადია შეწირული, მეორე მოსახლე ფეხიდის ნიშანში ავიყვანე ოთხი ესებუა, უშაფათს ლააკია ხუტა და მისი ძმა კოჩა დადიანის ქალის ნიშანებდ ავიღე
- 5 მათის ყოვლისფერიანად, საწულაისქიროს ერთი მოსახლე კაცი ჩილაჩავა მისის ყოვლის ფერით, სახარბედიოს ეჯიბია ზალ მხეიდის საწირავში ავიყვანე და დავასახლე, მეორე კიდე ზალ მხეიდის ნიშანში ავიყვანე ტყვირს ბიშხუა ჯოჯუა მისის ყოვლის ფერიანათ. თეკლათს ერთი მოსახლე გარუჩავა ერისთვის ქალმა დედოფალმა შესწირა
- 10 რა მისის ყოვლისფერიანათ წყალსგზას ციხისთავის (sic) ცაიშელის ნაქონელი თავს ერთი ხელოსანი მამაგული სხვიტარია, მეორე კითავა მაკარია, მესამე ლუხავა გ'ი და მისი ძმა ქუქუ, მეოთხე ჩოხოლეი ლუხავა და მისი ძმა ნინიაკოჩი, მეხუთე ჯაჯავა გაქირვებული ხორავა, მეექვსე გელოზია გიორგელა და ორი მისი ძმა და ერთი მისი ბიძაშვილი, მეშვიდე მამაგული ლასურია მისი შვილებიანათ, მერვე ფაცალეი მელია, მეცხრე გარუჩავა იესე და მისი შვილები, მეათე თოლიკავა. ეს მოსახლე კაცები მათის ტყით, წყლით, სარჩოთ ყოვლისფერიანათ თეკლათს და სირიაჩქონის.
- 20 სახოფოთ ბიას კოჩიგამე სიკინავა ჩიჯავადის ნიშანში ბეგან დადიანმა მოგვცა ორი მოსახლის გლეხით, მისის ყოვლისფერიანად.
- თვითონ ხოფს საცხომარიოს გ'ი პაინქკურია და მისი ძმისწული მახაროდელა. პაატა ჯოლიამ ჩვენ კაცს ქალი გაუყიდა და ბეგან დადიანმა იმაში მოგვცა. მეორე მოსახლე ხუხუ კოდუა და
- 25 მისი ძმა მაგულია და მასთან კობახიდის ნაყმევი კაცი გოგოლავა მისის ცოლშვილით; მესამე სუბუქია მამუკული, მისი ძმა ბაბადიში; მეოთხე ჯგუბურია ახალკოჩი გურუშია და ორი მისი ძმები; მეხუთე ჯგუბურია ნიკურცხია; მეექვსე ბიგვავა ბაბაკოჩი; მეშვიდე ლიფო ჩავავა მისი შვილებ-თ. ორი მოსახლე კაცი კიდე დღისმა
- 30 ჯაიანმა და ცოლმა მისმა ხახუ ლოლაბერიდის ქალმა შესწირა ძლიერი ჯღამამე და მასთან კიდე თამაზა და ერთი ბაბა ახალკოჩი; მეორე მოსახლე კაცი თუთაშხია წულაია. ეს სახოფო მათის წყლით,

- ტყით, ადგილით და ყოვლისფერიით. ხორგას საკუტალოოს გოჯი აფშილავა მისის ცოლშვილით და მამულით მერაბ ჯაიანმა შესწირა, მეორე კითავა მახარობელი და მისი ძმა შაქარა მათის ცოლშვილით და ყოვლისფერით; მესამე პაქუტუ მირცხვილავა მისის
- 5 ცოლშვილით და ყოვლისფერით; მეოთხე სამი ძმები ობლები ბერაია ეცადია, გიორგელა ბაქიჭუჭუ არცანადისსეულში დავასახლეთ; მეხუთე პაატა დუდუნია, მეექვსე ხოქოლავა მამა და მისი ძმისწული; მეშვიდე დასტურაია მამაშიშვილები; მერვე ხანჩქილაი დასტურაია; მეცხრე კიდევ დასტურაია მახუტი დათუ; მეათე კი-
- 10 დევ დასტურაია ხუტულია და ძიწიბა; მეათერამეტე არცანდია მამაძინა და მისი ძმები კიაოლია, გაბრიელა, გიორგელა და ბაძია; მეათოთხმეტე კიდევ დასტურაია ჭუჭუ თავის ყოით. ნურკელის სასახლე ერთის მოჯალაბით, ტყით, კარგი სათევზე წყლით, ადგილით, თავის ყოვლისფერიათ; ორი მოსახლე გაღმა გიგიბერიები
- 15 ბერი გარე ყოიანად და თავის ყოვლის ფერიით, ლიფონავა ინულუხუ და მისი შვილები, მისი განაყოფი ნიკოლა და მისი შვილები, კიდევ მისი განაყოფი გემანცალი და მისი შვილები. იმას ზეით ბერაიები ერთი მოსახლე ხახუ და მისი შვილები; მეორე ბაბაკოჩი და მისი შვილები; მესამე თომა ხუცესი ბერაია; მეოთხე განაყოფი მისი ბე-
- 20 რა ბერაია და მისი შვილი; მეხუთე შოშიტა ბერაია და მისი შვილი; მეექვსე გიგიბერია ზალიკა და მისი ძმა კაკა ხარაბედიები და ეჯიბია დავით კახს ეშოვნა და ბეგარა არ მოეკითხა. ჩვენ მოვიკითხეთ და კარგა მართებოდა, მათ ხუთ ხუთი ლაღარიკი სამთელი დავადევით და ბეგრობით არ ეთხოვებოდეს რა. გურიას ასათიანი
- 25 ხუცესი ენუქიასშვილი იესე მამუკა ნაკაშიძის, მისი ცოლისა და მისი შვილის ბეჟანის ნიშნებშიდ მოგვცა გურიელმა გიგ და ხატს შევსწირე მისის ოთხის გლეხით და ყოვლის ფერით. ერთი მოსახლე ჟღენტი ბეჟან ნაკაშიძემ მისი მეუღლის ნიჭარაძის ქალის ნიშანშიდ მომცა ლაჩხუთს; ერთი მოსახლე იმედაი-
- 30 შვილი ხუცესი იოვანე და მისი ორი ძმები მამუკა და ხახუტა გურიელის გის ნიშანში მომცეს და ხატს შევსწირე მისი ყოვლისფერით; მეორე კიდევ ხუცესი ქარამიძე მახარობელი ბეჟან ნაკაშიძის

- ნიშნებში მოგვეცეს და აღვიყვანე და მისი მონასყილით და ყოვლის ფერით ხატს შევსწირე. კიდეც ამის გარეთ ბეჟან მამუკაისშვილს ასი მარჩილი დაედვა ჩემი და ებრალიძე თანდახაზუ მარტო მისის ყოვლისფერით კერძოთ ქყონდიდელი ლოლაბერიძის შვამდგომე-
- 5 ლობით და ქყონია ხოსიას თავსმდებობით იმ ას მარჩილშიდ მოგვეცა და ჩვენი არს. არიან ეს ჩვენი შეწირული კაცი ზოგი რომელიმე სხვა კათალიკოზის ხელშიდ დაკარგულიყო და ქრთამით ჩვენ ამოვიყვანეთ და ზოგი ჩვენ ვიშოვნეთ, რომელი ოდეს საკათალიკოზო ყოფილიყო და ხატის შემატებისათვის და საბოლოათ შეჩვენისათვის ამ ჩვენს შეწირულს კაცს ეველას ბეგრათ სამთელი დავადევით, ცხენის წყლის გამოღმა იმეჩეთის ქვეყანას თითო შამახური და გაღმა ოდიშს ქვეყანას ხუზუთი ლალარიკონი. ამის მაგიერად შეხადილეს საჩუქარი ამოუწერეთ და ღორის მებეგრეს თითო საკლავი და სადაც მონასტერი იყო, მის შემავალს კაცისაგან იმ მონასტერს მიეჭანებოდეს ის სანთელი და სადაც არა, კათალიკოზს მაერთმეოდეს და ტყვიარის მონასტერს თორმეტი მოსახლე კაცი ეყავს, იმათი სამთელი უკლებლად იმ მონასტერს მიერთმეოდეს.
- 15 ასე გავგვირგებია და შემოგვიწიზავს შენ, საშინელო და ცათა ურცევლისა ბიქვინტისა ღუთისმშობელო და ხოფისა ღუთისმშობელო. ახლა ვინცა და რამა ძემან კაცისამან ანუ მეფემან ანუ დიდიანმა და ან გურიელმა ანუ მთავართა ანუ დიდებულთა და წარჩინებულთა ანუ დიდთა ანუ მცირეთა ეს შეწირულობის სიგელი და იადგარი მოშალოს, დიდისა ანუ მცირისა რასამე ახოცად ხელ ყოს და ესე არ დაამტკიცოს და დახსნას, წყეულ და შეჩვენებულ არიან
- 20 ღუთისა დაუსაბამოსა დაუსრულებელისა პირათა, რომელმან შექმნა საუკუნენი, კრულ, წყეულ და შეჩვენებულმცა არს სული და ხორცი მათი, წყეულ და შეჩვენებულ არის პატრიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯვარისაგან, წყეულმცა არის წმიდათა ზეცისა ძალთაგან, წყეულმცა არის წმიდისა იოვანე ნათლის მცემლისაგან, კრულ, წყეულ და შეჩვენებულ არს წმიდათა და ყდ ქებულთა მოციქულთაგან, წყეულ და შეჩვენებულ არის წმიდათა და ყდ წმიდათა ზვიდთა კრებათაგან და ყოველთა წმიდათა ღუთისათა, რომელმან საუ-
- 30

- კუნიდგან სათნო ეყუნეს უფალსა ჩვენსა იესო ქრისტესა და კჳ
სათნო ყოფად არიან. კრულ, წყეულ და შეჩვენებულ არის ცათა
და ქვეყანისაგან ხორცითა და სულითა, თავითა და ცოლითა, შვი-
ლითა და შვილისშვილითა და ერდგულის კმითა, იქმნების სოფე-
5 ლი ესე მისთვის მოკლე და უსარგებლო, იქმნების ცოლი მისი
ქვრივ და მწუხარე, შვილი ობოლ და შერყეულ და დაცვინებულ,
ვითარცა მართუნი ყოჩნისანი, უნაყოფა არს ქვეყანასა თესვად,
არა რაჲ ნაყოფსა თესლისა გამომღებელი მამული მისი უნაყოფო
და ნუ შეიკრებს მისგან ნაყოფსა, წყეულმცა არს ცხენი და ძროხა
10 მისი და ყოველნივე საცხოვარნი და ნურა რამცა ებოვების სახელი-
საგან მისისა სანუგეშინისცემო, კრულმცა არს თავი მისი მხართა
მისთა ზედა და მხარნი მისნი წელთა მისთა ზედა, კრულმცა არს
წელნი მისნი თეზოთა მისთა ზედა და თეზონი წყვილთა მისთა ზე-
და, კრულმცა არს წყვილნი მისნი მუხლთა მისთა ზედა და მუხლ-
15 ნი მისნი კოჭთა მისთა ზედა, კრულმცა არს კოჭნი მისნი ფერხთა
მისთა ზედა და ფერხნი მისნი მიწათა, ადგილთა და საძყოფთა ზე-
და, კრულმცა არს იგი ადგილი მისთვის სადაცა დადგეს ფერხნი
მისნი, კრულმცა არს თვალნი მისნი მხედველად, კრულმცა არს
პირი მისი ჰურის მკამელად, ენა მტკცველად, ხელნი მოკმედად, ფერ-
20 ხნი სავლელად, გული საქმის გამგონებელად. კრულმცა არს იგი
და მისი განსაგისი და განსაგებელი მისი სხვაგან. კრულმცა არს
მისი სიცოცხლე, კრულმცა მისი სიკვდილი, კრულმცა არს მისი
საფლავი, სადა იგი მიიღების და დაეფლვის და ნუმცა იხსენების
სული მისი წირვითა მღუდელმთავართა და მღუდელთათა, ნუმცა
25 იერუსალიმის წარსლვითა, ნუცა ქველის საქმითა გლახაკათა, ნუ-
ცა ჰურის მტკემითა მშვიერთათა, ყოველივე კეთილიცა მისი უსარ-
გებლო იქმნების მისთვის, მის ექმნების კეთრი გეზისა, შიშ-
თვილი იუდასი, დანთქმა დათან და აბირონისი, წყევა, კრულვა
და შეჩვენება სამებით სრულ მყოფელისა ღუთისა, ამინ, ამინ, ამინ
30 და მიიწევს იგი ადგილთა მათ, სადა არს ბნელი წყუდიადი გა-
ნუნათლებელი ვაებითა აღსავსე, ცეცხლი უშრეტო, მატლი უძილი,
ტარტაროზი და ღრქენა კბილთა, ნულარამცა ექმნების გამომხსნა

ფსკერთაგან ჯოჯოხეთისათა აწ და უკუნისამდე ამინ, ამინ, ამინ. დაიწერა სიგელი ესე ქრისტეს აკეთ ჩლღე ქორონიკონს უკა თვესა ოკდონბრისასა ივ.

ეს იესე ზეიმა ამაღლებას დავასახლე, ძირი საკათალიკოზო 5 რაჟველი კაცი მივეცი და ბიჰვინტისა ლუთისმშობელს შევსწირე, რომლისაც მქონებელია, ის რისხავს, ვინაცა გამოსწიროს მას.

1730—1734 წ. ალექსანდრე V-ეს მიერ მიცემული წიგნი, დაცული ბიჰვინტის საბუთებში № 23. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

ქ ჩვენ მღვთის მიერ კურთხევი --- ებულმან იესიან დავითიან
სო --- ბაგრატიან მეფემ ალექსანდრე --- ლობის წიგნი და არ ძალი
--- [თ]ქვენ ერთობით სოფელშიდ მოსახლე კაცს, რომე არც ქვრი-
10 ვი და არც ობოლი არ გაგეცემოდეს თქვენ სასხვიშვილოთ, არცა-
ვინ ქმარი შერთოს ძალით და ჩვენი ბეგარა ეს დაგვიტოს (sic),
რომე ყოველს წელიწადს სულთას ცხვარს დაგვიკელიდეთ, რაც
ხუცესი იყოთ, ეამი გვიწირევდეთ ჩვენის მეუღლის დედოფლის
ბტონის მარიაშის სულის საოხოთ, ჩვენთვისაც საოხად. თუ თქვენ
15 ეს არ მოგეშალოთ, არაოდეს თქვენ ეს არ მოგეშალოსთ. როდესაც
ეს ალაბი იქნეს, კანდელაკის სახლშიდ მიტანებოდეს... არის ამისი
მოწამე და გამრიგე დათუა მაქავარიანი, გურგენ მდივანი.

ხეუდად: ალ^ე

1734 წ. ახლ. შეწირულობის წიგნი ლევან აბაშიძისა, ბიჰვინტის სა
ბუთთაგან № 45, თეთრს ქალღღებ. საბუთს თავი აკლია.

--- რთენ და იზრახეს ზრახვა ბოროტი მეფისა ალექსანდრე-
სი და სამეფოსა მისისა ვიდრემდის --- განქარვებაცა ივერაგეს და
20 მოიწინეს ქვეყანასა არგვეთისასა და დაიბანაკეს ადგილსა ჩიხორს
წოდებულსა. მას ეამსა სახლთა შინა ჩვენთა ბრძანდებოდი და ვი-

- თარცა სახელ სურინ ირემსა წყაროთა მიმათ (sic) წყალთასა, ეგრეთ სურვილითა სულისათა და სულთქმითა გონებისათა აღიმსთვეს წინაშე შენსა თვალთა ჩემთა და ვედრებით ალგითქუ ალთქმა მცირედ შესაწირავთა, რამეთუ ჩვენთვის ცუნდუკობდეს ყოველნი მტერნი
- 5 და ზრახვიდეს ბოროტსა, ოდესმე მოკვდეს და წარწყმდეს სახელი მისი და სასოებისა შენისა მიმღებელმან მეფეთა და უფალთა ჩემთა თანა მივიწიე. ვიხილე იგი უმეტეს შეწევნისა და ძალისა შენისა მსასოებელად და მეყსეულად განვიდა წყობად სპარაზენებითა დიდითა და ძლიერითა და შეეკვეთნეს ურთიერთარს და იძლინენ იგინი
- 10 დიდითგან ვიდრე მცირემდის, ვითარმედ წარიოტნა გრთმან ათასე-ბი და ორმა წარიქცია ბევრი, რამეთუ არაღა მახვილითა მათითა დაიმკვიდრეს კვეყანა და არცა მკლავმან მათმან იხსნა, ად იქმნენ იგინი ვითა მტვერი წინაშე ქარსა, ხოლო ჩვენ არა მშვილდსა ჩვენსა კვესევიდით და არცა მახვილმან ჩვენმან გვაცხოვნა, ად შენ
- 15 გვაცხოვნენ ჩვენ მაკირებელთა ჩვენთაგან და მოქულებთა ჩვენთა არცხვინე. აღმისრულებიეს ალთქმა, რომელი ალგითქუ შუამდგომელობითა და მოწამებითა დედისა ჩვენისა ლორთქიფანიძის ასუ-ლის მონაზონის ნინოსითა, ერთი კვამლი კაცი ფარცხანაყანეს შემოგვიწირავს მახარბელი მარდალეიშვილი ხუცესი (ეს სამი სიტ-
- 20 ვეს ჩამატებუდა სხვა ხელით) მისის სახლით, კარით, ტყით, წყლით, აგარაკით და სავენახით, უძებრ საძებრიანათ დღეთა ცხოვრებისა ჩემისათა წარსამართებელად, მეუღლეთა, ძეთა და ასულთა ჩემთა სადღეგრძელოდ, ხოლო დღესა განკითხვისასა ურცხვენელად წარდგომად წინაშე საყდართა ძისა შენისათა და დამამტკიცებელი ამი-
- 25 სი ორსავე ცხოვრებასა კეთილი სუფევით დაამტკიცოს უფალმან, ხოლო შემშლელი ორთავე ცხოვრებათა შინა შეიშლების და აღი-ხოცების წიგნისა მისგან ცხოველთა და გვენისა და ტარტაროზსა შინა დაისაჯების სული მისი.

ბეჭედი ლევან აბაშიძის.

1739 წ.

რაკის ერისთავის გრიგოლის შეწირულობის წიგნი, გელათის საბუთთაგან №17 თეთრს ქალაღზე ზომით 36²/₃ X 24 სანტიმ. ლამაზი ხელით, სანიმუშოდ ნიშნები დატულია.

- ჩვენ. ცვა ფარავთა შენთა მონდობილმან. და მოსავემან ძისა შე-
ნისამან. ლიხთ იმიერისა და ამიერისა მთავრად და მსაჯულად და-
დგინებულმან მპყრობელმან რაქისაჲს: ერისთავმან. ბატონმან გრიგო-
ლიმ:.. ვიგულეთ. და. ვიგულისმოდგინედ: გკადრეთ. და. შემოგწირეთ:
5 თქვენ საშინელსა ცათა მობაძავსა. სასოსა. და შესავედრებელსა. სუ-
ლისა. ჩვენისასა: ხახულისა. და. გელათისა ლთისმშობელსა მარიაჲს
მცირე. ესე შესაწირავი: ჯვარისას. ორი გლეხი ბოქორიშვილები: გო-
ჩია და მისი. შვილები. პაპუნა და რამაზა: მეორე გლეხი: გოგირტა და
თამაზა. და მისი ძმისწული: შოშიკი. მათის. ცოლით. შვილით. სახლით
10 კარით. მამულით. ვენახით წყლის პირით საწისქვილოთი. მთით. ბა-
რით. სახნავით. უხნავით. შესავლით. და. გამოსავლით... არც.
ჩვენგან და. არც. სხვათა. ჩვენთა. შემდგომთა. ერისთავთა. და. მე-
პატრონეთაგან. შემოგვიწირავს. სულისა. ჩვენისა. საოხად და ცხოვ-
რებისა. ჩვენისა. წარსამართებელად. ძეთა. და. ასულოთა. ჩვენთა.
15 აღსაზრდელად:..... (წევეა) დაიწერა. წიგნი. ესე. კარისა. ჩვენისა.
მლდელ. მონაზვნის. წინამძღვრის. სტეფანეს. კელითა. მეფობასა:
საკელაოანის. აღექსანდრესასა: აგვისტოსა. ათჩვიდმეტსა:.. ქქს:
უკჲ:.

ბეჭედი წაწერით: მონა ლთისა მოსავი ჯვარისა მპყრობელი
რაქისა ერისთავი (ასომთ.:) გრიგოლ ქქს უკ.

1696—1742 წ.

პირობის წიგნი, მიცემული მერაბ ჯაიანის მიერ კათა-
ლიკოზ გრიგოლისადმი, დაცული გელათის საკათალიკოზო
წმ. გიორგის საბუთებში. საბუთი დაწერილია თეთრს ქაღალ-
დზე ზომით 44×16 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ
ორი წერტილია.

- .. ესე მტკიცე .. წიგნი მოგარავი თქვენ კჲს ბატონს გრი-
20 გოლს ჩვენ ჯაიანზა მერაბ, ასე რომ ჩვენი ქვეყანა თათრის ხელად
შეიქნა და მერმე ამ კელი კაცი ვარ და იქ აღარ გვედგომებოდა
და მოვედი, შემოგვხვეწეთ და წყალობა გვიყავით და ჩვენს სიცოც-
ხლეში დაგვაყენეთ და ჯიქთუბანს სამი მოსახლე გლეხი გვიბოძეთ

კოპალაისშვილი და სასახლის ადგილი გვიბოძეთ. ოღონ ჩვენს სი-
ცოცხლეში, თვარა ეს ამ მიზეზით ხატს არ გამოეწიროს და თუ
რამ შევიძლო და შევმატო, ისიც თქვენს ხატს შევსწიროთ და შეგ-
მატოთ.... მოწამე ამისი მიქელაძე გიორგი და რევაზ, მდივანი
5 გურგენ, ლოლაბარიძე დათუა, კარძია გიორგი, ბერიძე ივანე, ჩა-
ჩავა ლაზარე. დამიწერია ბტონი კზის მთავარდიაკონს კყონიას
ნიკოლოვს...

ჯგარი და შემდეგ ხეუღად: ჯაიანი მერაბ.

1720—1742 წ. ამ წლების ახლო ხანში უნდა იყოს მიცემული შეწი-
რულობის წიგნი მამუკა მეფისძისა, ბიჭვინტის საბუთთაგან
№ 30, თეთრს ქაღალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ
სამი წერტილია.

ქ. ნებიტა და შეწეუნითა ღმთისათა ესე წიგნი და საფიცარი
მოგართვით ჩვენ ბატონიშვილმან ბატონმან მამუკამ თქვენ კ'ზს ბა-
10 ტონს გრიგოლს, ასე რომე ჩვენმან შინაყმამ აბესაძემ დათუნამ
თქვენი კაცი დაიხსნა მარდალეისშვილი. მერმე იმ კაცს თვის სახ-
ლისკაცი ხუცესი შემოაყდა, მკლელი კაცი დაგიჭირეთ და მოგე-
ციოთ, მაგრამ ჩვენის სათნოებისათვის ამ აბესაძეს მისი ნაყიდი კაცი
ისევე მიეცით. ახლა გავსინჯეთ და ამის მეტი არა გეწყობოდა რა და
15 ეს ებესაძე (sic) მისის ნაკსნის კაციანათ ბიჭვინტისა ღმთისშობლი-
სათვის შეგვიწირავს, ასე რომე არც ჩვენგან, არც სხვა მებატონეს
კაცისაგან ეს ჩვენი შეწირული კაცი ხატს აღარ გამოეწიროს და
ჩვენს ხლებასა და სამსახურს ნუ მოუშლით. ამისათ გასათავებელათ
თავდებათ მომიცემია თავათ ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანი, ზე-
20 ცისანი და ქვეყანისანი, ხორციელი და უხორციონი. ვინც და რამანც
ძემან კაცისამან ეს ჩვენი განარიგები საქმე მოშალოს, მასამც მეო-
რეთ მოსლას ჩვენის ცოდვის ნუქაბათ გაიკითხვის. კაცთაგან ამისი
მოწამე და გამრიგე აგიაშვილი სვიმონ, ალავიძე ქაიხოსრო. მე
მდივანს ლაზარეს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

აქ დასმულია ბეჭედი და ჯგარი

1700—1742 წ. კათალიკოზის გრიგოლის მიერ დადებული „საკათალიკოზო სანთლის ანაწერი“ (ასეთია სათაური საბუთისა), დაკული საკათალიკოზო გელათის წმ. გიორგის საბუთებში. დაწერილია თეთრს ქაღალდზე ზომით $38 \times 10^{3/4}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ სამი წერტილია.

- ქ... ჩრდილოსა და აფხაზეთის კზმან ლორთქიფანიძემ გრიგოლ.... მოგართვით დავთარი ესე, დავდევიტ ტაძარსა შინა თქვენსა, ასე რომე მოკითხული ვქენით იმერეთს, ოდიშს, გურიას და ბიჭვინტას ეამთა ვითარებისაგან შეწირული სანთელი საკათალიკოზო მონასტრებშიდ აღარ იყო, არც შევიდოდა... ჩვენს კათალიკოზობაშიდ თქვენს მონასტრებს სანთლები დაკლებოდა, არ იქნებოდა. ზოგი რომელიმე ოცისა და ათის წლიდგან დაკარგული ყოფილიყო და ჩვენ ამოვიყვანეთ და ხელახლა ჩვენ დავასახლეთ და შემოგწირეთ. ზოგს ბეგრის თეთრი ემართა, იმ თეთრის ნაც-
 10 ლად სანთლის ბეგარა დავადევით, რუბისთვის ჩარეკი და მარჩილისთვის შამახური იმერეთს, ოდიშსა და გურიას ლოლარიკით და ჩვენი ნაშოვარი და ხელახლა შეწირული კაცები რომელიც არის, მოხადიდეს საჩუქარი შევაწიეთ და მელორეს საკლავი უმფროსი მისის ქათმინათ და ასე შელავათით მისმისი (sic) სანთელი დავადე-
 15 ვით. აწ ჩვენი ამოყვანილი და შეწირული რომელიც არის მესანთლე, იმათ გასამყოფო აღარ ეთხოვებოდეს არც კათალიკოზისაგან, არც სხვა მოხელისაგან და რომ გიყოფოდენ (sic), ხატის სანთლის ბეგარას მთლათ გაყვებოდეს. არის ჩვენი ნაშოვარი გლეხი და მამული თუს (?) რაქას.

აწშაზე: ზოგი რომელიმე საკათალიკოზო არ ყოფილა, ჩვენგან ნაყიდი და ნაშოვარი არის.

1730—1742 წ. ამ წლების ახლო ხანში უნდა იყოს დაწერილი გრიგოლ კათალიკოზის შეწირულობის წიგნი, რომელიც მოთავსებულია ზემოდ (გვ. 107—109) დაბეჭდილ ბიჭვინტის № 2 სამეორე გვერდზე ნუსხა ხუტურით. შავად აწყობილი წითურადაა.

- ესა ყოველთა დაბადებულთა უპატიოსნესო სიწმინდისა ეტ-
ლო და ღრუბელო სლ მკირეო, რომელმან იტვირთე წიაღითა შე-
მოკმედი ყოველთა და მეუფე, რომელი ქება მოგართვა შენ წმიდა-
თა უწმიდესო, პატიოსანო სამკაულო ზეცისა ძალთაო, დიდებულო
- 5 და ზეშთა აღმატებულო წმიდაო წმიდათაო ბიკვინტისა ლუთის-
მშობელო, ჩვენ ცვაფარვათა თქუწნთა მინდობილმა და შეწვევნისა
შენისა მსასოებელმან და მოსაჲმან სიწმიდისა თქვენისამან ჩრდი-
ლოეთისა და აფხაზეთისა კათალიკოზმნ ლორთქმანიძემ ბატონმან გრი-
გოლ, ვიგულსმოდგინეთ შეწვევნითა შენითა და კვალად გადარეთ
- 10 და მოგიძღვენით მკირე ესე შესაწირავი რაჲს ბარის თავს სასახ-
ლე ვარდისგორა ჭბოში გაწყობილი ერთის მოჯალაბით, ტყით,
წყლით, მთით, ბარით, შესავალ გასავალით, მისის ყოვლისფერია-
ნათ. აგრეთვე მოჯალაბეს თავის სარჩო ფუტიეთსა აქუს ტყით,
წყლით, სავენახით, საყანით, რაც მოუნდება. ერთი მოსახლე კაცი
- 15 სულაძე ხუცესი დ'თ მისის შვილებით და ერთი მოძმისშული ნინი-
კი, მეორე მოსახლე კაცი ბუხრაშვილი ნასყიდა მისის შვილე-
ბით, მესამე ბუხრაშვილი მოსახლე კაცია და დათუჩი, მეოთხე
კიდევ ბუხრაშვილი დათუა და მიქელა ქაიხოსრო იაშვილის ქალ-
მა შესწირა ბიკვინტისა ლუთისმშობელს, მეხუთე მოსახლე კაცია
- 20 ლოთოძე, პაატა და ძაღლუა მათის შვილებით, მეექვსე მოსახლე არ-
ჩვაძე გ'ი მისის შვილებით, მეშვიდე არჩვაძე მამუკა და და-
თუკიჩი და რამაზიკა, მერვე მოსახლე არჩვაძე ნინიკი, მეც-
ხრე მოსახლე გელბახიანი კაცია და გოგოტი, მეთათე მოსახლე
ქელბახიანი თამაზაკი და ნინიკი მისი ძმა, მეთათრთმეტე სულაძე
- 25 ნაცვლის შვილები ხუცესი სუმონ, მეორე ძმისა დათუჩი, მესამე
ძმისა გ'ტი და მეოთხე ძმისა პაპუჩი და ბეჟუკი. ტყვირის მონასტე-
რი თერთმეტის მოსახლე კაცით მეფემ აღ'ემ თავის მეუღლის და-
დიანის ქალის ნიშანშიდ შესწირა მისი სამწყსოიანათ და ნიშნია-
ნათ, ტყით, წყლით, აგარაკით, სავენახით, უძებრით და საძებრით და
- 30 ყოვლის მისის შამოსავალით, ასე რომე საკილაო აზნაურისშვილებს
ყუპლას მისი ნიშანი მართებს. კრიხს სასახლე კვიტასშვილის და-
რისპანისაგან შეწირული ერთი მოსახლე კაცი გუბერიძე ხელოსა-

ნი სეხნია და მისი ძმები იონა, შაქარი და დათუა ხელოსანი, მეორე მოსახლე გი და შოშიტა, მესამე მოსახლე გოჩა და მისი შვილი პაატა, მეოთხე მოსახლე პაატა და მისი შვილები გი და თამაზა და ძმისწული მისი კაცია, მეხუთე მოსახლე მესხი გი და მისი შვილები, რომელიცა ამას ზეით წერილ არს მათის სარჩოთი, ტყით, წყლით, აგარაკით, სავენახით, შესვლით და გასავლით, უძებრითა და საძებრითა.

- ახალსოფელს** წულუკიძის შეწირული კაცა, ერთი მოსახლე ნამგალაძე მამუკა და მისი შვილი, მეორე მოსახლე თებუაძე შოშიტა, მისი ძმა და მისი ძმისწული მათის ცოლით და შვილით, ამათის სარჩოთ, ტყით, წყლით, შესვლით გამოსავლით, აგარაკით, სავენახით, მისის ყოვლის ფრიანათ, უძებრით და საძებრით. აწ ეს რაც ჩვენგან ნალჟაწი და შემატებული კაცები არის, იმათი ბეგარა ცუდად იხარჯოდა, საყდარს არ ემატებოდა. ახლა ჩვენ ბეგ-
- 15 რის მაგიერად სამთელი დავადევით საყდრის შესამატად და გურიგეთ (sic) რუბის თავს ჩარეკი და მარჩილის თავზედ შამახური. **ამბროლაურს** გამყარელიძისეული პარტახი შოშიტა ერისთავმა გვიბოძა, იმაზედ კაცი დავასახლეთ და ისიც ხატს შევსწირეთ. ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამა, დიდმა ანუ მცირემან, თავადმან ანუ
- 20 აზნაურმან ანუ რანადამის მონათესავემ ამ ჩვენი საყდრის და ეკლესიის შეწირულობის სიგლისა და იადგარის შლად კელყოს და გამოხვებაჲ იკადროს, ისიმც შეიშლების სახისაგან და ყოვლის კეთილის საქმისაგან, ისიმც გამოეხვება იესო ქრისტეს და უბიწოდ მშობელისა მისისა მიერ საუკუნეთა კეთილთაგან, მასამც ედების კეთრი გეზი-
- 25 სი, შიშთვილი იუდასი, ცოცხლივ დანთქმა დათან და აბირონისი, ძრწოლა კაენისი, ულბინებელი წარწყმედა ჰეროდესი და ნუმცა დაიკნენების სული მისი საუკუნესა ჯოჯოხეთისაგან, ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხენს ღმერთმან ორსავე შა ცხობასა აქაცა და საუკუნოსცა.
- 30 აწშაიზე თავში: სწირეს ბატონმა მეფემ ალემ და ბებია მისმა ბატონმა დიდებულის ქალმა მათის სულის საოხებლად და ცოდვათა შესანდობელად შემოწირეს მისი მენალარე ცირეგიძე სეხნია

და მისი შვილები წმიდას ბიჭვინტისა ღუთისმშობელს, მისი საშსარი — ჰატონს კათალიკოზს უნდა ახლდეს გაუყრელად და ბეგარა ჩა რეკნახევარი სანთელი აძეს, მის მეტი არაფერი.

1696 — 1742 წ. გრიგოლ კათალიკოზის მიერ დადებული წიგნი, დაცული გელათის საკათალიკოზო წმ. გიორგის საბუთებში. საბუთი ფრიად დაზიანებულია. ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

- ს გორა კბო-სასახლე მისი შესავალი და გამოსავალი, სა-
5 საფლაო, [ქ]თა, ბარი, ტყე, და-ვალი(?), სახნავი და სათესი. მო-
ჯალაბე სუტია გიორგოზია ერთი მოსახლე, სულაძე დავით, მისი
ძმისწულები თამაზა და ნინია მათის ცოლშვილებით და ყოვლის
ფერით. მეორე მოსახლე ბუხრასშვილი ნასხიდა მისის ცოლშვილით
და სახლკარით. მერმე კიდევ ბუხრასშვილი ოთია, კაცია, დათუა.
10 მეოთხე ღოთოძე (?) ძაღლუა პაატა და დათუა. ამ ოთხთ მოსახ-
ლეს თითო შამახური სანთელი (აქ ჩამატებულია სხვა ხელით: ხორ-
ცის მაგიერ) სხვას ბეგარას გარდა. კიდევ არჩეაძე თამაზა. კიდევ
რაქას ამრალაული გაღმა თებზაძე შოშიტა და გოკია.

- ქ და მეორე მოსახლე ნამგალაძე მამუკა მათის ცოლშვილით,
15 სახლკარით და ყოვლისფერით, სხვას ბეგარას გარდა თითო შამა-
ხური სანთელი.

- ქ. ოკრიბას საწირეს (აქედან სხვა ხელით და მეღნით:) კუბლა-
შვილები გაძვეერიასშვალი ყოჟუა და დათუა, ერთი შამახური სან-
თელი. მეორე მოსახლე ასამბეგ მისი ცოლშვილით, ერთი შამახუ-
20 რი სანთელი. მესამე პატია და მისი ძმისწულები, ერთი შამახური
სანთელი. ხრესილზედ ობოლაძენი თავს შათირისშვილები ხოსია
და ივანა, ერთი შამახური სანთელი. მეორე მოსახლე ზაქარა და
ქრისტეშია მათის ცოლშვილით, ერთი შამახური სანთელი. მესამე
მოსახლე თამაზას შვილი კაცია ასამბეგისა და დათუნას შვილები
25 მათის ცოლშვილით, ერთი შამახური სანთელი. მეოთხე მოსახლე
მამუკა ობოლაძე ამოწყდა და მისი პარტახი გელათის წინამძღვარს

მივეცი და მისი სანთელი ვისაც ის ქონდეს, მან გარდიხადოს. კიდევ საწირეს მენალარე კირეკიძე სეხნია მისი ცოლშვილით, ერთი შამახური სანთელი.

- (აქედან წინანდელის ხელით:) ქ. მათხოჯს სხვას ბეგარას გარდა
- 5 თეთრის ბეგარა მართებს ყველას, თეთრის ბეგრისაგან სანთელი დავგიც, ჩარექს რუბის თავს, მარჩილის თავს შამახური ყოველს წელიწადს ბიჭვინტისა ღთისმშობელს მიერთმოდეს (sic) (სხვა ხელით: ბიჭვინტას)

- ქ. ოღიშს თავს მეჯეთს მამუკა გეგენავა მისის ცოლშვილით,
- 10 სახლკარით და ყოვლის ფერით მებადილეა, სამი ლოლარიკი სანთელი. ქ მეორე მოსახლე უგლავა დათუნა მისის ცოლშვილითა და სახლკარითა, ხუთი ლოლარიკი სანთელი. მერმე ბიჭია ჭითანავა და ორი მისი გერი მათის ცოლშვილითა და სახლკარითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი. მეოთხე კუპრაისშვილი ინალი და ბიბა (sic),
- 15 ხუთი ლოლარიკი. ქ მეხუთე კიდევ კუპრაისშვილი მამაგული და კოჩია ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ქ მეექვსე ჯღაბაია ნანია, ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ეს ექვსი მოსახლე კაცი. მათის ცოლშვილითა, სახლკარითა, სასაფლაოთა, ტყითა და წყლითა და ქუნიერი სასახლე თისის ტყითა და წყლითა და საყანითა ბატონის დადიანის
- 20 ბეჟანისაგან გვიქრთამებია და ბიჭვინტისა ღთისმშობლისდა შეგვიწირავს. ქ სენაკს გიორგი გურიული ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ქ. წმკას ლეხავა ჩოხოლეი და წიწაკოჩი მათის ცოლშვილით და სახლკარითა, ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ქ მეორე მოსახლე მამაგული მონია და ბარკლია განიშა, ხუთი ლო-
- 25 ლარიკი სანთელი. ქ. მესამე თოსებია (?) გელოზა მისის ცოლშვილით და ხუთი ლოლარიკი სანთელი. მეოთხე გაქირებული ხვარავა და ახალიკოჩი. ჯაჯავა მათის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ქ მეხუთე კიდევ ლეხავა ქუჭუ და გიორგი მათის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ქ მეექვსე მა-
- 30 შანუ სხვიტარია და მამაგული მათის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი. მეშვიდე ლიხურია მამაგული მისის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ქ. მერვე ქვაჩლაია გეგეშია (?)

- და თოლიკავა, ხუთი ლოლარიკი სანთელი. მეცხრე ფაცილი მელია გაბრიელ და მამაგული და ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ქ მათე გარეუჩავა იესე მისის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი.
- ეს წყალიძგა უმალ კურთხეულს ნებსაძე კზს ცისთვის (sic) შვი-
 5 ლის ცაიშლის მაქსიმესათვის მიეცა. მერმე ის ძირი კაცები ამოწ-
 ყვეტილიყვენ, ცაიშელს თავისი სამკვიდრო ყმები დესახლებინა.
 მერმეთ ჩემს კზობაში თავათ ცაიშელი მოვიდა, მისი სიძე პეპუნა
 ფალა (sic) და თავისი და ციხისთვის ქალი გულია იერუსალემს მი-
 ვიღოდა, ისე მოვიდენ და ისიც და სხვაც რომელიც თავისი სამ-
 10 კვიდრო ყმა ყვანდა, დავთრით ყველა ბიჭვინტისა ღთისმშობელს
 შესწირეს. ჩვენ უფროსი საკლავის მაგიერ სანთელი დავადევით.
 ბიჭვინტისა ღთისმშობელს შევსწირეთ.
- ქ. ამას გარეთ თეკლათს ერთი მოსახლე კაცი დვაკალაი გრი-
 გოლა ზაალ მხეიძეს ნიშანში ამოვიღეთ და ბიჭვინტისა ღთისმშო-
 15 ბელს შესწირე (sic) მისის ცოლშვილითა, სახლკართა (აქ სამი სიტყვა
 წაშლიდა: ტყითა, წყლითა, სასაფლაოთა) და მისის ყოვლისფერი-
 თა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი დავადევი. ქ მეორე მოსახლე
 კაცი გოქაცირია კოშანიძისეული კაცი იყო, ბიჭვინტისა ღთის-
 მშობელს შევსწირე მისის ცოლშვილით და ხუთი ლოლარიკი სან-
 20 თელი დავადევი. სახარბედოს კაჯიბია ივანელა მისის ცოლშვი-
 ლით, სახლკართა, ხუთი (უწინ უოფიდა: სამი) ლოლარიკი სანთელი.
 ქ მეორე მოსახლე ეჯიბია კკოლოფუა და ბაძალია, ხუთი (უწინ
 უოფიდა: სამი) ლოლარიკი სანთელი. ქ ხუცესი ხარიბედია მისის
 ცოლშვილითა, ხუთი (უწინ უოფიდა: სამი) ლოლარიკი სანთელი. ქ.
 25 კიდევ ნახიდა შულლაია მისის ცოლშვილითა, ხუთი (უწინ უოფიდა:
 სამი) ლოლარიკი სანთელი. ქ. ბიას კოჩიორი სიჭინავა და მისი
 გლეხი ამაცალა ცხადაია, ხუთი (უწინ უოფიდა: სამი) ლოლარიკი
 სანთელი. კიდევ ბიას ჯვებე ბიგავა და მისი ძმისწული მათის
 ცოლშვილითა, ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ხობს ხუტუ კოდუა და
 30 გელი მათის ცოლშვილითა, ხუთი ლოლარიკი სანთელი. ქ. კიდევ
 ხობსა მამაგული ბაბადიში და ბიძა მისი, ხუთი [ლოლარიკი სანთე-
 ლი]. ქ კიდევ [გეგი]ბერია ქუქუ, ახალიკოჩი და --- (მეტე არაა)

1745 წ.

შეწირულობის წიგნი გუნცაძის ასულის ელენესი გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 59, ზომით 34X28¹/₃ სანტიმ., დაწერილი თეთრს ქაღალდზე. ნიშნად იხმარება ყოველ სიტყვის შემდეგი თითო წერტილი. საბუთი რამოდენადმე დაზიანებულია.

ქ. ნებითა ღთისათა და ჯერჩინებითა პატრონის ჩემის უფლისწულის გენათლის იოსებისათა ვიგულისმოდგინე მე ფრიად ცოდვილმან იმ ჩემის ხელმწიფის შვილის გენათლის გამდელმან გუნცაძის ასულმან ელენემ, ასე რომ დათუნა დოღანაძე, მისი შვილი

- 5 ლომინა და მათვალა, მისი ძმა კაცია და მისი შვილი მახარა ჯერ მის პატრონისაგან დავისხენი და მემ (sic) კიდე მისი შვილი ცალკე დავისხენი, მემ კიდე ჩემა უღირსმა გაზდილმა მიბოძე (sic). ასე უსაყვედუროთ ხელშეუალათ.... ჩემი იყო... შემოგწირე... ხახულისა და გელათისა მღთისშობებელს..... ჩემის თეთრით დამიხსნია და ამ
- 10 კაცისათვის ჩემის სულის საოხად ცხვარი დამიც და ამ კაცმაც მოინდომა, ასე რომ ნაღვგომევეს სულთას ერთს მღდელს ეამს აწირვინებდეს და ერთს ცხვარს დამაკლიდეს. ასე დამიც ამ კაცისათვის.... დაიწერა წიგნი ესე ხელითა ჩემ ცოდვილის წინამძღრის სილიბისტოსითა, მოწმობითა ჯვარ მტვირთველ კანდელაკსა წი-
- 15 ნამძღრს დავითისათა, კანდელაკისა იესესითა, ხოსიას შვილი გოგოლასშვილისა ქაიხოსრო ზაზუტასითა, მოქიბ მემარნ --- ხელს --- ქორონიკონსა ქრისტეს აქეთ ჩლე, თვესა დეკემბერსა ით დღესა გ
- ხვეულად: გენათელი იოსებ

1745 წ.

კუბაბრიების მიერ ხონის ტაძრისადმი მიცემული წიგნი, ხონის საბუთთაგან № 49 თეთრს ქაღალდზე.

... ჩვენ კუბაბრია მერაბამ, ძმათა ჩემთა ბუკუ, გიორგი, დავით და გაბრიელ შემოგწირეთ ქანტურისშვილი კაცია მისი

- 20 ცოლშვილიანათ, ასე რომე ძირათ თქვენი ყმა იყო მედროშე და წამოსულიყო და ჩვენს ადგილზე დასახლებულიყო, ჩვენ ვიმსახურებდით ყმათ. ახლა თქვენი ყმა ჩვენ ველარ დავიკავეთ, თქვენი

შეგვეშინდა და თქვენვე მოგართვით.... ამისი მოწამე დეკანოზი გიორგი და სულ ერთობით ხონელნი. დაიწერა ქკსა ულგ თვესა აპრილსა იბ ბძანებითა ბატონის კოზის ბესარიონისითა, კელითა ქიკინაძე ზღდლის გიორგისითა, ხოსია წულუკიძის და მისი შვილის 5 მერაბის დასტურით.
5 ჯვარი.

1740—1750 წ. ამ წლების ახლა ხანში უნდა იყოს დაწერილი შეწირულობის წიგნი ალექსანდრე V-ისა, გელათის საბუთთაგან № 135 თეთის ქალაღებზე ზომით 170¹/₂ X 33 სანტიმ. საბუთი შეეხება იმავე ეკვდერს, როგორც ზემოდ დაბეჭდილი 1730 წლის საბუთი № 89. საბუთი დაწერილია ნუსხა ხუცურით.

.....მე ალექსანდრე ძემნ მეფისა გისამნ და დფლთ დფლისა დიდისა ქართველ მეფისა სპარსთა ენათაებრ შაჰნავაზ ხმობილის შვლიშვლისა და სხლოვანის მეფის გ'ის ასლისა პტრონისა როდამისამნ მეფემა ალექსანდრემ, რ' მეფობათა შ'ა ჩმთა ფლითა მოწყლობითა პატივე-
10 მკა მსფემნ და გ'ა შვლსა სასურველსა მმმნ, ეგრთ შემიყრნა, რ' პლ ჩა მეფენი მამა პაპანი ჩმნი ლალატნა (sic) და ორგულეებითა თსთა ყმთა და ქოლათა (sic) დაემრცხებინათ და ადგილნი და სასახლენი და თედნი და სიმგრენი მისთს დაეჭირათ, კნინლა და მრვლი ჯმიც გმოსულიყო უმეფოდ ქენა ესე ჩნი. ხ' ნბითა ლისთა და და წყლო-
15 ბითა დიდისა კეისრისათა დავჯედ სამეფოთა ზან ჩმთა და ესრეთ აღ მიპყრა მფჰმნ ჩმმნ სიკბუტყესა ჩ'ა კლი, მტრთა ჩმთა საზარელ მყო და სშინელ დავიპყარ ლიხთა იმერეთისა სამეფო უნაკლულოდ და მტრნი ჩმნი ვერცა თვნრ სამგრეთასა იკდრებდეს ცხრბად, ესრთ გნმად-
20 ებრ ბრალთა ჩმთათს საკთორიანმა სფლმა წრმილო უემოდ სიკდილმან ჩისა თლისა ნთლი მეუღლე ჩ'ი დადიანის ბეენის ასლი დედოფლთ დედოფლი მამ. მს. ჟა შეედვჳ ვაება სამეფოსა ჩა. ვინთგნ დაუდგომელმნ და წრმდინარმნ სფლმნ ესრეთ გნგო, წრვილე ცხედარი

- სასურველისა ჩმისა მეფეთა სსაფლაოსა გელათს. ხ^რ სძვლენი მეფეთანი აღესილიყვნეს მრელითა შეწირლებათა შაგნ ეკდრისა და და ერთ გლეხითა და სფლებითა გაწყობითა, არა რა აკლდათ. ამისთს ცალკედ ვინებეთ მალემა მიცვალებულისა ჩ^რისა, რ^რ მენბა
- 5 სყვარელისა ჩისა ეკდრის გაპტისნება რაოდენ ძალმედვად. იყვნეს მუნ გელათისა კერძო მრჯნით ეგუტერი დავიწყებული, ჟმთა ვაზისგნ არა ვინ უწყოდა თუ ვისი საძულე ყოფილიყო, ანუ სხელსა ზა წისსა შენბა საყდრისა. (sic) კლ ვყავით გაშენბად და შემკობად მისა, წილი წლით ვიგდეო სხლსა ზ^{ან} ლისსა და წთა მისთა ზა, თუ
- 10 რისა არს და აღმოკდა სხლი სიმენისა მოსხელესა ანდრია პლ გმორჩეულისა და ფვ მთნდა ესე და მოვიმოწმეთ აფხაზეთისა კზი გრიგოლი და სხვანი მიტროპოლიტნი და ეპისკოპოსნი და აღვაგებინე სკხლი სხელსა ზ^{ან} ანდრია მოციქლისთა დამყარებითა კლთა მთათათა და მუნ მივიღეთ დფლი კხლი მეუღლე ჩ^რი საუკუნოდ მოსხსენებლად:
- 15 (აქედან მარადწყრა სავსებით არაა დაცული). შევწირეთ შინაგან საყდარსა და ადგილნი და ყმანი განსასვენებლად მისა და ვიდრემდის მრავალსა ლმობიერსა ამას ცხოვრებასა ვიყო, წარსამართებლად და განსაძლიერებლად ჩემდ (sic) წელთა და ჟამთა შინა ჩემთა, რათა არა მივეცე კელთა მტერთა ჩემთასა....
- 20 წმიდასა საკუთხეველსა ზედან შეგვიწირავს ბარძიმი კარგად მოყვანილი ჩარხითა შექმნული.
- ორი მისი შესაკადრი სიწმიდისა და სეფისკვრისა ფეშხუმში კიდევ კამარა კოვზი ლახვარი და ტაკუკი.
- კიდევ კარგად ხალასად ნაკერი სირმითა ღაფარნები და მისი
- 25 პერექლები.
- კიდევ სამღთოს ტრაპეზსა ზედან სასვენებელი კარგად მოქედლილი რუსულეზ პატიოსანი ოთხთავი.
- კიდევ ჯვარი ცხოველსმოფელი კარგად ნაქმარი მინანქრით და შემკობილობით.
- 30 კიდევ ჯვარი ბერძნული კარგად მოქრილი საღაფქრისა.
- კიდევ საცეცხლური ვერცხლისა კელმწიდათ მოქედლილი პატიოსანი. კიდევ სახარება სტამბისა ვერცხლით გაწყობილი და სა-

- მოციქულო. კიდევ მარხუნი სტამბისა, ზატიკი სტამბისა, გულანი და დვითნი და ამას თა მოსახლე გლეხნი და ადგილ მამულნი ძველით-გნევე შეწირულნი, ართვეთს (sic) სოფელსა მძორეთისასა ვარდოსანიძე ლეკვია შეგვიწირავს თავისის ადგილმამულით და ამას მარ-
- 5 თებს ბეგარა ორი შამახური სანთელი და ნახევარ მარჩილის საკმეველი. პატრიკეთს სოფელსა შეგვიწირავს პდ ჩვენი სასახლე და ამას თა გლეხნი მათის ადგილ მამულით რიცა ქვემოთ აღგვიწერია. კდ აზნაურშვილი ციმაკურიძე ყლ წელ სულთას გარდაგვიხდიდეს და თითოს ეამს წინამძღუარს გვიწირვინებდეს და ცხუარს დაგვიკლევ-
- 10 დეს და სხუებრ წინამძღუარს ემახუებოდეს. მართებს მარჩალაძეს ოცი კოკა ღვინო, მარჩილის სანთელი, ერთი ურემი ღომი, ერთი ქათამი. კიდე სამოურათ ედვა ერთი რუბი და ჩვენ ეს ერთი რუბის ეკუდრისთვის საკმლის ფასათ დაგვიც. ორი ფახალი გცეხვილი მოურავისა იყო და ესეც წინამძღუარს მიერთმეოდეს და ეგრეთვე
- 15 სხვათა მოსახლეთაგნა, ამისთვის რომ ყველას ასე ედვა. მართებს ნაფიჩავაძეს ოცდაორა (sic) კოკა ღვინო, ათი შაურის სანთელი, ერთი ურემი ღომი, სამი ქათამი. მართებს ზურდაძეს ოცი კოკა ღვინო, ათი შაურის სანთელი, ერთი ურემი ღომი და ორი ქათამი. მართებს კოლუაშვილს ოცი ღვინო, ერთი მარჩილის სანთელი,
- 20 ერთი ურემი ღომი და ოთხი ქათამი. მართებს ანკვერიძეს ოცი მენახევრე ღვინო და მესამე წელიწადს ხადილი და ორი მარჩალის სანთელი და ორი ქათამი. მართებს დათიას ცხრა რვიანი ღვინო, ორი რუბის სანთელი. მართებს ჩიტიანს ხუცეს ათი შაურის სანთელი, ოცი მენახევრე ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ორი ქათამი და სანთე-
- 25 ლი ხახულისა ღვთისმშობლის წინ მიიტანოს და სხვა ბეგარები წინამძღუარს მიერთოს. ლიჩელი გიორგი ამოწყუდილი იყო და მისეულობა ვენახი, ადგილ მამული საწინამძღროთ დაგვიც. ამჟამა დადუჩავას მართებს ოცი მენახევრე ღვინო, ათი შაურის სანთელი, ურემული ღომი. შენგელია ქუემოდგნ მოვიყვანეთ და მოჯალაბეთ
- 30) დავაყენეთ წინამძღუარისთვის და თუ წინამძღუარმა ინებუს (sic) და მამული მისცეს, ბეგარა როგორც სხუას გლეხს ხდებოდეს, ისე გრდაახდევინოს და იმსახუროს და სხუა როგორც ძველს დავთარში

სწერია, ეგრეთ გნთავისუფლებულნი იყუნენ და თავის წინამძღუარს უზუშავებდენ, ემსახურებოდენ და თავენათ ბეგრას გეოათს მიუტანდენ. ამას გარდა შეგვიწირავს ზაბას გვრეცელაშვილი, ამას მართებს ოთხი მარჩილის სანთელი, ორი მარჩილის საკმელი. კდ ქუ-
 5 ტარს შეგვიწირავს კაცია თევღორაძე მისის ძმ ს წულის მახარობელათი. ამას მართებს ოცი მენახეკრე ღვინო, მაჩილის სანთელი, საბაზერო სავი ქათამი და ერთი საშობაო ქათამი.

ამას გარდა შეწირული არის, როგორ ძველი დავთარი აცხადებს, გოდოგნს გაბრიჭიძე ხახუტა მხიარულა....

10 კიდევ გოდოგნს გაბრიჭიძე კაცია....

კიდევ გოდოგნს მიდიაშვილი მახარობელა.... და ამასა ბეგრასა და სამსახურსა ძველი დავთარი აცხადებს:

ამას გარდა ამოწყვეტილი ნკზ კანდელაკის მამული და გლეხნი არიან შეწირულნი, ღლსაც ძველი დავთარი აცხადებს.

15 ამს გარდა ქუთათის ორი ხულის ქირა არის შეწირულია, ღლსაც ძველი დავთარი გმოაჩენს. ესე ყლი უკლებლად და ყთ უცილებლად შეგვიწირავს და ამას ზა დავიდეგენია წინამძღუარი, რათა გამოიჩეკეს მეფეთა მეერ მუნ დასადგენელად....

1700—1750წ. მე-XVIII საუკ. პირველ ნახევარს უნდა ეკუთვნოდეს ხელის მიხედვით წირვის იარაღის ანაწერი, დაცული გელთის საკათალიკოზო წმ. გიორგის საბუთებში. დაწერილია თეთრს ქაღალდზე ზომით $43\frac{3}{4} \times 15\frac{1}{2}$ სანტიმ., დაზიანებულია. საბუთს სათაურად აქვს: „წირვის (sic) იარაღის“. ნიშნად იხმარება 1, 2, და 3 წერტილი.

[ქ] ერთი ბარძმი მურასა თვალათა და მარგალიტათა მისის
 20 ფეშუმ კაპართა და ოქროს კოვზათა, სავი ბისონი მის ს მურასას ღალითა და და მარგალიტითა, ერთი ომფორი მარგალიტია, კევ (sic) ერთი ომფორი ჯვარანა მარგალიტითა, ერთი ბისონი ხალასად შეკერული მისის მურასას ღილითა, ერთი სარტყელი თორტის ძაფითა, საბეჭური ხალასად შეკერული, სავი ფეშუმი ვეც

- ხლისა, ერთი პაშაია მურასა, ვეცხლის საზედაშე, ერთი ენქერი მომარგალიტებული მურასა ქ ერთი ბისონი ხავედისა ათის ვეცხლის ღლითა, ოთხი დაფარნა გარეშეშო შეეკრული სირმითა, თანა არსი სადაფისა, ყავაჯენი მურასა, ერთი ბისონი ხავედისა მურასა ვეცხლისა ღლითა, სამზეური მურასა, ერთი შვი ხავედი შავი სარმითა ხაღასად შეეკრული ყლილო (sic) და ერთი ოქროს სახარება, ერთი ვეცხლის სახარება ერთი ბისონი სარასრისა ორის ღლითა, ერთი სტახარი შეკრული ერთი სარტყელი ოცდასამის ბალთით, ომფორი მურასა თვალმარგალიტათა, კადევე ენქერი მურასა თანა არის ვეცხლისა, სწურული ვეცხლისა მისის მაკრატლათა, კადევე თანარსი მამტრო ვეცხლისა, კადევე საბეჭარი მურასა, ერთი ზედი წითელი შეეკრული სარმითა, ოლარა სირმით შეეკრული, სამკლავე მარგალიტითა შეკრული, კონდაკი, კარგი ბისონი სარასრისა, წითელი სარტყელი მურასა მარგალიტითა და თვალითა, სამკლავე ოქროსი თვალითა და მარგალიტათა, ერთი ურუბელი (?) სარტყელი შუადის ბალითა, კადევე სამკლავე მარგალიტათა ომფორი შავის ხვედის მარგალიტითა, ოქროსა, მურასა ათის ოქროს ღლითა, ბისონი სარასრისა ერთი, ზარძიში უფერულ ვეცხლისა, ყავაჯენი სადაფისა, ერთი ოქროს გვირგვინი მგომარგალიტისა თანამე ჭედი (sic) შავს ხავედზე და ოქროთა, თევში ოქროსა. (მეტი არა რა)

1742 1750 წ. ამ წლების ახლო ხანში უნდა იყოს დაწერილი პირობის წიგნი, მიცემული მერაბ ჯაიანის მიერ დაცულია საკათალიკოზო გელათის წმ. გიორგის საბუთებში, დაწერალა თეთრს ქაღალდზე ზომით 30¹/₂ X 34¹/₂ სანტიმ. ნიშნად იხმარება იშვიათად ორი წერტილი, რომელიც დაცულია,

ქ: ნებოთა ღთისათა ესე... წიგნი, ფიცი და პირობა მოგართვით თავს პატრიარხანს ბიკვინტისა ღთისმშობელს და მერმეთ... ბატონს კჳს ბესარონს ჩვენ ჯაიანმა მერაბ, ჩემსა შვილმა ბეთან და 25 ჩვენმა ყანებმა კაკა გიგიბერიამ: ქუჩუჩა გიგიბერიამ: ძ.ლუა აბრა-

- მიამ და მისსა შვილსა ნაარტო მ: ქვლია ვერდიამ: და სენსა ჯა-
ბელიამ: და სხვამ ერთობით ჩემსა ყმანებ: ასე რომ: ქვენმა უმამ
ბესია გიგიბერას შვილსა ასევე გაყიდა, გუშქვართ და გუშეხები
დაჯავდეთ. მოვედი, შევიგებეწვეთ და ეგვატივე, ქალის გაფ-
5 ყიდლობის პირობა მოგართვათ და რაც წაგებამ ათ, ჩვენ დავა-
მადღეთ და ისევე უბოძეთ. ახლა თუ იმ ქალს გაყდეთ რამე
უშავდეს, ან სათხაზოთ და ან სათარგო გახდეს და ხორგას იქით
საღმე გეყეს, თქვენგან და თქვენის ხ.ტ-საგან შეგვანებულა ვი-
ყოთ და ბატონსა დედანსა თაღისად ღალატით გვიკითხოს და შვი-
10 დეულათ მზღველი ჩვენ ვიყოთ. ან ამისა ყმა რომელიც ახლა
უბოძეთ ისენი ან გაყდოს და ან გაყდვით რამე უშავდეს გარდამ-
ხდელი ჩვენ ვიყოთ.
- 7 ჯგარი.

1742—1750 წ.

ამ წლების ახლო ხანში უნდა ადგარიყო ქიზიყის
ბის წიგნი კათალიკოზ ბესარიონის დმი, დეველი საკათა-
ლიკოზო წმ. გიორგის საბუთებში, თეთსა ქალღმერთსა დანი-
რალი.

- ქ: თქვენ ზეთა აღმატებულსა წმინდასა და ყოვლად სანტ-
რელს აფხაზეთის კზს უუჯლს ბატონს ბესარიონს ესე სათვდებო
15 წიგნი და პარობ მოგართვათ ჩვენ ქუჩუზიამ გიგიბერიათ, გოგირამ
გიგიბერიათ, ძლანკამ გიგიბერიათ, ტატუმ კულარიათ, ჯაბესია გუ-
ლარიათ, მაშუკა ბუკუჩუკამ... ნაარტია აბრამიას თქვენი დასა შე-
კულება დაედვა თავს და გარდასახად ვიღარ შეძლო და თავთ
მისსა ბატონსა ჯიანსა გიორგიმ და ბატონის მავიერმა ქაქუელმა
20 (sic) ჩიქოანმა გიორგიმ და გვალაამ გიორგიმ ეს ნაარტია აბრამა-
სამართლის დღევის მოგართვეს მისის ყოფა ცხოვრებით და ჩვენ ეს
სათვდებო წიგნი მოგართვით. თუ თქვენის ხელით არავის მის-
ცეა, თუ ეს აბრამა თქვენათ უნებურათ საღმე წავივიდეს, ას
ასის მარჩილის თეთრას მიმცემი ვიყოთ არას აპისი მოწამე და გამ-
25 რიგე ჩიქოანი რატუშვილი გიორკი, ყამირისშვილი ჩიქოანი გიორ-

გი, ჩაქვანი ტატუ, ჯაან ბერუკია, გვალია გიორგი, თქვენი
კრებულის, პატრიარქის კაცი ექსარხოზი სვიმეონ, ჯვარის მამა ან-
ტონი, მაქიმე კეონია და ზაბილოვან, სვიმონ ჯაფარიძე, ყფიანი
თამაზა, გიორგი ჯაფარიძე, მთლათ თქვენი კარის მფიცნი დიდნი და
5 მცირენ, დაიწერა კელითა წინამღვარ მდივან მგალობელის ჯაფა-
ძის სვიმონისათა და მოწამეცა ვარ ამისი.

6 ჟგარო.

